

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NIKOLAJ GOTTLIEB BLÆDEL.

ET LIVSBILLEDE.

Christen

H. P. HANSEN. f.c.

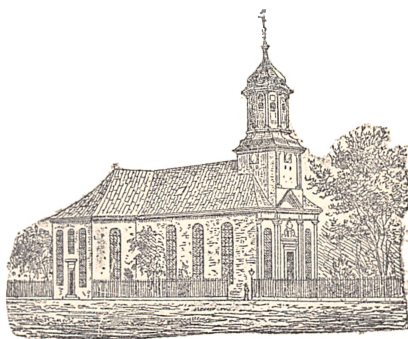
Christen

Nikolaj Gottlieb Blædel.

Et Livsbillede

af

W. Hjort,
Sognepræst i Nyborg.

Nyborg.

V. Schønemanns Forlag.

Fyens Stiftsbogtrykkeri.

1881.

Slægten Blädel er i Midten af det attende Aarhundrede fra Tyskland indvandret til Danmark. Dens Stamfader er Paulus Blädel, der er født i Nürnberg 1747.

Denne blev i sin Ungdom sat i Skrædderlære hos en Slægtning; men da han ikke blev godt behandlet, snørede han en smuk Morgen sin Randsel og begav sig paa Vandring ud i den vide Verden.

Paa denne Vandring kom han ogsaa til Kjøbenhavn, hvor han slog sig til Ro og ved sin Dygtighed snart tjente sig op. Han naaede endog at blive Hofskrædder, hvilket i de Tider ikke havde saa lidet at sige, og kom saaledes til at sye Klæder for Arveprinds Frederik og dennes Søn, den senere Konge, Christian den 8. Han erhvervede sig en ikke ubetydelig Formue, saa at han blev istand til at købe en Gaard i Kjøbenhavn, ligesom han ogsaa ejede et Landsted paa Amager. Saaledes havde den rejsende Haandværkssvend hurtig arbejdet sig op til at blive en i sin Tid temmelig anset og velhavende Mand.

Paulus Blädel var gift med Cecilie Sandahl fra Thy. De havde flere Børn, men disse døde alle som smaa med Undtagelse af to Sønner, Carl og Werner. Carl var udmærket begavet og meget flittig, men kort før han skulde være Student, blev han kjørt over og døde, en Sorg, Forældrene aldrig kunde glemme.

Den anden Søn, Werner Ludvig Blädel, var født i Kjøbenhavn 6. Maj 1783. 10 Aar gammel blev han sat ind i Metropolitanskolen eller, som den dengang kaldtes, Frue Skole. Man brugte endnu paa den Tid Børnene fra denne Skole til for Betaling at synge i Frue Kirke, og da Werner Ludvig var en fortrinlig Sanger, kunde han allerede i sin Skoletid holde sig selv med Klæder og Bøger.

Han og hans Barndomsven, Christian Sundby (død som Præst i Barløse paa Fyn), vare Forsangere og havde som saadanne den største Fortjeneste. Han kunde derfor senere, da han havde faaet en stor Børneflokk, ofte i Spøg sige: „I koster mig saa meget, jeg har aldrig kostet min Fader noget.“

Werner Ludvig blev Student 1799 og theologisk Kandidat 1804. Han forandrede nu sit Efternavn Blädel, der stammer fra Navnet paa en lille By i Holland, til Blædel, og efter i 1807 at være bleven Lærer ved Søkadetakademiet, ægtede han den 1. Maj samme Aar Anna Elisabeth Dons. Dennes Fader Claudius Dons var født i Trondhjem, havde taget baade juridisk og theologisk Embedsexamen og var derpaa bleven Skifteforvalter paa St. Croix.

Kort efter Werner Blædels Bryllup blev Kjøbenhavn bombarderet af Englænderne. Den Gaard, han havde arvet efter sin Fader, brændte, og det unge Par mistede al deres Ejendom. Kun nogle Kobberstik blev frelste, idet en Bekjendt, der just gik forbi, reddede dem ud af det brændende Hus.

• Der kom nu trange Tider for de unge Folk som for det hele Land. Fortjenesten ved Akademiet var ikke stor, og for at bøde paa de smaa Indtægter, maatte Ægtefolkene tage Kadetter i Huset som Pensionærer. Imidlertid røgtede Blädel den ham betroede Gjerning med stor Troskab og Flid. Han blev godt støttet af sin Hustru, og Ægteparret gennemgik her en Nøjsomhedens Skole, der senere hen i mange Maader skulde komme dem til Nytte. Som Lærer ved Akademiet fik Blädel Titel af Konsistorialassessor.

Den 10. April 1816 blev han kaldet til Sognepræst for Stubbekjøbing og Maglebrænde Menigheder paa Falster. Som han havde været en dygtig Lærer, blev han ogsaa en dygtig og nidkjær Præst. Han var velbegavet som Prædikant og var ikke smittet af Datidens Rationalisme; han virkede derfor ogsaa til stor Velsignelse baade i Stubbekjøbing og senere i Assens, hvortil han efter 12 Aars Virksomhed i Stubbekjøbing blev forflyttet den 14. November 1828. Han var meget samvittighedsfuld, nøjagtig og tarvelig og desuden en i høj Grad ydmyg Mand. En trofast Hjælp fandt han i sin dygtige, viljestærke og kjærlige Hustru, hos hvem han søgte Raad og Trøst i alle sine Sorger. Der var en stor Familie at forsørge, 8 Sønner og tre Døtre, men Moderen forstod dog ved sin store Nøjsomhed at sørge for sine Børn, saa at de aldrig manglede noget. Og det var som bekjendt meget trange Tider den Gang, særlig for Præsterne, da en Td. Rug ofte ikke kostede mere end 16 Mark. I Assens blev Tiderne imidlertid bedre, og efterhaanden som Børnene voxede til, blev deres Kaar lettere.

De i dette Ægteskab fødte Børn ere følgende: Poulina Claudine Blædel, Enke efter Sognepræst i Sct. Jørgen i Svendborg, Jørgen August Ferdinand Hornemann. — Ludvig Blædel, død som Præst i Kjeldby paa Møen. — Charlotte Elisabeth Blædel, Enke efter Sognepræst i Taarnby, Niels Munch Plum. — Christian Blædel, død 1857. — Carl Anton Blædel, forhv. Instrumentmager i Stuttgart. — Nicolaj Gottlieb Blædel, født i Stubbekjøbing 26. December 1816, død som Sognepræst ved Garnisonskirke 15. Juli 1879. — August Ehlen Blædel, Præst i Assens og Klakring ved Horsens. — Henriette Blædel, død som Barn. — Rudolph Baj Blædel, Forpægter paa Vilhelmsborg i Fyen. — Henrik Benedictus Blædel, Dyr læge i Kjøbenhavn. — Otto Werner Secher Blædel, Grosserer i Kjøbenhavn.

Nicolaj Gottlieb Blædel, hvis Levnedsløb skal være nærværende Skrifts Gjenstand, var altsaa den første af Børnene, der var født i Stubbekjøbing. Sine Fornavne, Nicolaj og Gott-

lieb, fik han efter Præsterne Nannestad (senere Provst i Vestenskov) og Schönheider (senere Præst i Hjørlande), hvilke begge havde været stadige Gjæster i Forældrenes Hus i Kjøbenhavn.

Nikolaj voksede nu op i Stubbekjøbing sammen med sin Broder August. Der var kun 13 Maaneders Forskjel mellem de to Dreng, og de var fra deres tidligste Barndom paa det inderligste knyttede til hinanden. Faderen, der som tidligere omtalt var en meget duelig Lærer — foruden at undervise sine egne Børn, forberedte han flere Elever til Nykjøbing Latinskole, hvoraf mange senere blev dygtige Embedsmænd, — begyndte tidlig at læse Latin med dem begge, og det var hans Ønske, at de to Brødre stadig skulde følges ad i deres Studier, hvilket senere ogsaa skete. Samtidig med Faderens Vejledning modtog Sønnerne Undervisning i Borgerskolen hos Lærer Grejerssen og Kordegn Clausen, en meget dygtig og agtværdig Mand, Broder til den bekendte Stiftsprovst Clausen.

Da Faderen var bleven Sognepræst i Assens, kom Nikolaj og August i en herværende Skole, hvis Bestyrer var theologisk Kandidat Hornemann, som blev gift med deres ældste Søster, Poulina Claudine, og senere blev Præst i Sct. Jørgensgaard i Svendborg. Da ingen af de andre Dreng skulde studere, læste Hornemann privat Latin og Græsk med Præstens to Sønner. Ogsaa i Assens hjalp Brødrene trolig hinanden. Naar den ene fik en daarlig Karakter i Skolen, sørgede den anden over ikke at kunne dele sin bedre med ham.

Nikolaj var en overordentlig stærk og smidig Dreng, fortrinlig som Gymnastiker og Svømmer. Han kunde derfor binde an med langt ældre Kammerater, og han taalte ikke, at nogen forurettede hans yngre Broder. Sin store og rørende Kjærlighed til denne lagde han for Dagen ved flere Lejligheder. Da August saaledes engang i en Alder af 11 Aar faldt i Vandet fra en Baad et langt Stykke udenfor Bolværket, vilde Nikolaj øjeblikkelig springe ud efter ham og maatte holdes tilbage med

Magt, indtil man endelig fik fat i en Baad og trak August bevidstløs i Land.

Idrætsmand, som han i det hele var, kunde Nikolaj ikke tænke sig noget bedre end at blive Sømand. Kunde dette Maal ikke naaes, vilde han være Officer. Han blev derfor meget henrykt, da Christian den 8. engang, medens han var Guvernør i Fyen, besøgte Assens og lod Byens Ungdom præsentere sin Færdighed i Legemsøvelse. Prindsen lagde nemlig hurtig Mærke til Nikolaj og vilde give ham Plads paa Akademiet for at gjøre ham til Officer. Da Faderen imidlertid holdt paa, at Drengen i ethvert Tilfælde først skulde være Student, lovede Christian den 8. senere at tage sig af ham, hvis han vilde gaa den militære Vej, et Løfte, der naturligvis i lang Tid spillede en stor Rolle i Barnets Fremtidsplaner.

I det hele havde Nikolaj et sjældent lykkeligt Bårndoms-hjem i Assens Præstegaard. Børnene saa op til Forældrene med den dybeste Ærbødighed og Kjærlighed. Vel havde Faderen mange trange Tider, og hans Liv var fuldt af Arbejde, men det faldt ham dog let, naar han saa, at hans Bestræbelser bar nogen Frugt, og han trættedes aldrig, men nægtede sig selv alt for at kunne glæde og gavne andre. Han var dertil af Naturen livlig og havde ofte morsomme Indfald. Han spaserede ofte med sine Børn, og da lagde han alle Sorger paa Hylden for helt at give sig hen til Børnene. Han samtalede muntert med dem, lærte dem at iagttage alt, hvad der kunde møde dem paa Vejen, i Naturen eller Menneskelivet, og han havde en særegen Gave til midt i den muntre Børneflok ogsaa at bringe de Ting paa Bane, som høre Guds Rige til, saa at Børnene tidlig blev paavirkede af hans dybe, kristelige Aand.

Men naar man nu efter en saadan Tur naaede Præstegaarden, da ventede det alvorlige Arbejde paa Præsten, og Børnene maatte tage deres Tilflugt til Moderen. Hun forstod ogsaa at gjøre Hjemmet hyggeligt baade for Mand og Børn. Hun elskede Blomster og havde altid Huset fuldt af dem. Hun kunde

overkomme meget, havde altid Tid tilovers for Børnene og kunde derfor fortrinlig træde i Faderens Sted, naar han var optaget af Forretninger. Men skjønt hun elskede sine Børn højt, forkjælede hun dem aldrig. Hun havde tværtimod en sjælden opdragende Evne. Denne Evne karakteriseres maaske bedst ved et aldeles paalideligt i sin Tid i „Illustreret Tidende“ meddelt Træk: Da hun en Dag sad i sit Vindue, saa hun Nikolaj staa ude i Gaarden, hvor han havde taget Katten i Nakken og holdt den ud over Brønden, idet han morede sig kostelig over dens Angst. Inden Drengen anede noget, stod Moderen pludselig bag ved ham, tog ham i Buxelinningen og holdt ham ud over Brønden, for at han selv kunde prøve Skrækken.

Trods de smaa Vilkaar, herskede der stor Gjæstfrihed i Hjemmet, og det blev hurtig et Sted, hvor gamle og unge lige gjerne samledes. Ligeledes viste begge Ægtefællerne en stor Gavnildhed overfor de fattige. Endnu tale derfor gamle Folk i Assens om Præstefolkene med stor Kjærlighed; de mindes Faderen som den dygtige Embedsmand og Prædikant og tale om Præstefamiliens gjæstfri Hus og store Godhed mod de fattige. Saaledes voxede Børnene op i et lykkeligt, dygtigt og kristeligt Hjem, og de glemte aldrig senere, hvor meget de skyldte det.

Den 29. April 1832 blev Nikolaj og August konfirmerede af deres Fader i Assens Kirke. Dagen før sin Konfirmation nedskrev Nikolaj følgende Linier, som ere blevne opbevarede:

Den Dag er nu snart forhaanden, da jeg paa saa højtidelig en Maade skal bekræfte det Løfte, som af andre i min Barn-dom er aflagt, og med det Forsæt ser jeg den Dag i Møde, at jeg stedse vil opføre mig saaledes, at jeg kan blive velbehagelig for Gud og elsket af mine kjære Forældre; og med denne Tanke forlod jeg ogsaa den Sal, hvor min gode Fader tog Af-sked med sine Konfirmander; jeg vil ikke alene fatte det Forsæt, men jeg vil ogsaa stræbe efter at opfylde det. Snart skal

jeg nu forlade mine kjære, gode Forældre og det elskede Hjem, hvor jeg har nydt saa mange glade og behagelige Dage; dog jeg vil bede Gud om, at jeg aldrig skulde forvolde mine Forældre nogen Sorg, men stedse Glæde, at de kunne leve deres øvrige Dage uden Bekymring for min Skyld; ogsaa med det Forsæt vil jeg gaa bort herfra, at være saa flittig, som jeg stedse kan, og derved forskaffe mine elskede Forældre megen Glæde. Naar jeg da opfylder disse Løfter, er jeg forvisset om, at jeg vil blive kjær for Gud, og mine Forældre vil holde af mig.

Assens d. 28. April 1832.

Nicolai Blædel.

Faa Dage efter forlod Brødrene Hjemmet for at optages i Odense Kathedralskole paa øverste Parti i anden Klasse, den saakaldte 2den Klasse A.

De kom i Huset hos Biskop Plum, hvor de fandt et godt og hyggeligt Hjem, ligesom de ogsaa i deres senere Liv altid omtalte den gamle Biskop som den elskeligste Olding. Hvad der yderligere knyttede dem til Huset var, at Biskoppens Søn var gift med deres næstældste Søster: Charlotte Elisabeth.

Blandt de daværende Lærere ved Skolen var Dr. Kalkar og nuværende Prof. Caspar Paludan-Müller uden Tvivl dem, der havde den største Indflydelse paa Drengene. Nikolaj med sin Livlighed og Begavelse tiltrak sig snart begge disse Læreres Interesse. Kalkar læste af Venlighed mod Brødrene gratis Græsk med dem, og i Religionstimen satte han sig ofte ned paa Bænken ved Siden af Nikolaj og talte med ham om Religionen mere som med en Ven end som med en Discipel, og det kan ikke betvivles, at Dr. Kalkar fortjener Tak for den dybere Opfattelse af Kristendommen, som hans Elev tidlig havde tilegnet sig. Nikolaj gjengældte naturligvis denne Velvilje, og Kammeraterne drillede ham ofte ved at sige: „Ja du kan sagtens, du er i Jødens Kridthus“.

Caspar Paludan-Müller var Lærer i Historie, Dansk og

Geografi, og hans fortrinlige Undervisning gjorde, at disse Fag interesserede Nikolaj meget, og at han i dem erhvervede sig saa grundige Kundskaber, at det senere hen i Livet kom ham til stor Nytte. Paludan Müller meddeler om Nikolaj Blædel: „Han var en udmærket kraftig Dreng med Hoved og Hjerte paa rette Sted, en Personlighed, der maatte respekteres af Lærere og Meddisciple. Ganske i Almindelighed kan jeg sige, at jeg har beholdt det Indtryk af ham, at han har været en af mine kjæreste Disciple, om hvem alle Vedkommende, da han forlod Skolen, haabede snart at høre godt og glædeligt, hvad der jo ogsaa gik i Opfyldelse“.

Da Biskop Plum døde, kom Brødrene en kort Tid i Huset hos en Bager Sander, men da snart efter deres ældste Broder Ludvig blev Adjunkt ved Skolen, flyttede de ind hos ham.

I Skolen var Nikolaj og August begyndt med at være Sidemænd i Klassen, og de vedblev dermed i de 4½ Aar, de var i Skolen, saa at Rektor Saxtorph, da han i Efteraaret 1836 dimitterede dem tilligemed 12 Kammerater, kunde skrive i deres Testimonium, at det var det eneste Tilfælde i hans lange Embedstid, at to Brødre saaledes havde fulgtes ad Side om Side og saa trofast havde staaet hinanden bi.

Ved Examen artium var Nikolaj ikke heldig. Der blev givet en ualmindelig svær latinsk Stil, og han fik Non deri, hvilket tilligemed 2 Hauder gjorde, at han til Trods for sine øvrige gode Karakterer kun fik Haud i Hovedkarakter. Efter den daværende Skik blev Studenterne nævnedes paa Universitetet i Orden efter Examens Udfald, og Nikolaj blev da nævnet som det første Haud. Det fortælles, at Madvig ved et Selskab i Byen sagde, at der var en Student, som det gjorde ham ondt, kun havde faaet Haud til Hovedkarakter, det var Nikolaj Blædel.

Dette Udfald af Examen gik Blædel, der var meget ærekjær, nær til Hjerte, og han besluttede, at han om muligt vilde indkaldes til anden Examen; dette naaede han ogsaa, hvilket hjalp ham til at komme ind paa Regentsen.

Blædels Studenteraar (1836—41) falde i en livlig og bevæget Tid, hvor nye Strømninger paa saa mange Omraader banede sig Vej. Der var Gjæring og Brydning overalt, som der er det, naar nye Tanker bryde frem. Det var jo netop i disse Aar, at de Tanker fødtes og de Mænd traadte frem, som skulde bære Nationen Liv i den følgende Fjerdedel af Aarhundredet, og det maa anses for en Lykke for en Student just at leve i en saadan Tid, hvor der ledes nye Strømme ind over det aandelige Liv, hvor det nye og det gamle brydes i gjen­sidig Kamp. Selv om det nye Liv senere viser sig i Aarens Løb at være blevet gammelt og svagt, selv om Illusionerne efterhaanden forsvinde, saa har der dog været en Tid, da det samme Liv pulserede varmt og ungt, og det bliver altid forfriskende at leve i slig en Kampens og Gjennembruddets Tid, der kun faa Gange vender tilbage i samme Aarhundrede. En saadan Tid mærker altid sine Mænd, og Blædel bar tydelig nok Mærket fra „Fyrerne“.

Dertil kom, at det just var den Periode, hvori det danske Studentertilv hævdede sig til en hidtil ukjendt Betydning, man tør vel gjerne sige, at det i alt Fald for lange Tider naaede sin Kulmination. Det var Studenternes Glansperiode, idet Studenterverdenen blev toneangivende baade paa æstetiske, politiske og sociale Omraader. Lad saa være, at Studenternes Indflydelse var overdreven, derfor kunde den jo heller ikke holde sig i Længden; lad saa være, at Nutiden af den Grund heller ikke honorerer de Vexler, som „Herrerne i Aandernes Rige“ dengang udstedte for dem selv og deres Efterkommere, dette Studentertilv har dog haft sin Betydning for en hel Generation, den Generation hvis Styrke og Svaghed udtrykkes ved de Aars­tal, den har indskrevet paa et af Bladene i vor Historie: 48 og 64.

Hvorvidt imidlertid den enkelte Student kommer med ind i den aandelige Strømning, om han gribes af Bevægelsen, be­ror ofte paa den Omgangskreds, han fra Begyndelsen af kommer ind i. Blædel var saa heldig strax at finde en saadan

Kreds af opvakte, livlige Studenter, til hvilken han kunde slutte sig med Liv og Sjæl.

I sin Barndom, medens Faderen var Præst i Stubbekjøbing, havde han sluttet et nøje Venskab med Præstesønnerne fra Ørslev paa Falster, Niels Hansen (død som Præst i Egitslevmagle 1872, en udmærket begavet og meget kundskabsrig Mand) og Broderen Mourits Mørk Hansen (nuværende Præst i Vonsild, tidligere i Fjeldslev i Sønderjylland; bekjendt fra de slesvigske Stænderforsamlinger som en af Danskhedens Forkæmpere). Ved Forflyttelsen til Assens var Forbindelsen bleven afbrudt, men da Nikolaj og August Blædel kom til Kjøbenhavn, opsøgte Brødrene Hansen dem straks. Det gamle Venskab blev nu fornyet og fra den Dag af var de næsten daglig sammen i hele deres Studentertid.

Mørk Hansen boede dengang hos sin Tante, Provstinde Bregendahl (Enke efter Provst Bregendahl ved Frelasers Kirke, Moder til Folkethingets mangeaarige Formand, Etatsraad Bregendahl). Hun levede efter sin Mands Død i meget trange Kaar og ernærede sig væsentlig ved at holde Middagsabonnement for Studenter. Her samledes en hel Kreds af unge Studenter, hvortil foruden de to Brødrepar Hansen og Blædel hørte: Ove Fabricius (en sjelden ædel, ren Karakter, død som Kandidat 16. Marts 1841), M. Mørk (nuværende Provst i Bjært), Brødrene F. B. Helms (tidligere resid. Kap. ved Frue Kirke, nuværende Præst i Vidskinde) og Jacob Helms (nuværende Præst i Skjellerup, bekjendt som kirkelig Arkæolog), Brødrene Krarup (Præster i Sanderum og Maarslet) og Immanuel Barfod (nuværende Præst i Vaabensted). Desuden var den sidstnævntes Broder Frederik Barfod en stadig Gjæst i Huset (hans Halvbroder Chr. la Cour var gift med Fru Bregendahls Datter).

Efter Middagen blev Kredsen gjerne en Timestid samlet paa Mørk Hansens lille Stue. Her blev der, medens man ventede paa Kaffen, diskuteret og debatteret med Liv, og alle Dagens brændende Spørgsmaal i Theologien, Poesien eller Poli-

tiken maatte holde for. Det var, for at bruge Tidens staaende Udtryk, altid „Idealerne“, der hævdedes.

Søndag Formiddag gik gjerne nogle af Vennerne sammen i Kirke hos Mynster, Münter, Tryde eller Paulli, dog ogsaa ikke saa sjelden hos Grundtvig i Frederiks Kirke paa Christianshavn. Søndag Eftermiddag spaserede man gjerne med hinanden, om Sommeren navnlig til Frederiksberg eller Charlottenlund, og om Aftenen blev der deklameret, læst højt o. s. v.

En ikke ringe Indflydelse paa denne Kreds øvede Frederik Barfod. Han var vel nogle Aar ældre (født 1811), men ved sine jævnlige Besøg hos Fru Bregendahl kom han i Forbindelse med den nys nævnte Vennekreds og var, som Mørk Hansen meddeler, „ved sin livlige Aand, sit varme Hjerte og sine grundige historiske og æsthetiske Kundskaber vel skikket til at vække yngre Studenters Sands for alt højt, stort og ædelt, navnlig for Fædrelandet, for Norden og Sønderjylland, for Historie og nordisk Poesi. Ved ham bragtes hele Kredsen, trods de fra Hjemmene medbragte Fordomme og Antipathier, til at beundre Grundtvig, ligesom han ogsaa lærte de yngre at elske Kingo, Brorson, Øhlenschläger og Ingemann“.

I Aaret 1839 stiftede Fr. Barfod „Dansk Samfund“. Han havde i et Par Aar arbejdet for Oprettelsen af et nordisk Samfund; men da dette ikke vilde lykkes, tænkte han, at Oprettelsen af et dansk Samfund maaske var Vejen dertil. Efter at have meddelt sin Plan til flere, deriblandt ogsaa til sine yngre Venner hos Fru Bregendahl, indbød han til et større Møde paa Borchs Kollegium. Da der her viste sig Stemning for Dannelsen af et saadant Samfund, henvendte man sig til Grundtvig derom, hvorefter det egentlige Stiftelsesmøde blev holdt i den gamle Studenterforening den 18. April 1839. Her mødtes Grundtvig, P. Kierkegaard, P. Rørdam og Lindberg med Lehmann, Monrad, Ploug og Hall, og Grundtvig blev valgt til Samfundets Formand. Samfundet fik stor Betydning navnlig ved Grundtvigs Foredrag, og et Aars Tid efter dets Stiftelse holdtes

der en smuk Fest i Boldhusgade til Minde om Niels Ebbesen (1. April 1840), hvortil Grundtvig skrev sit bekjendte Digt: „Om Danmarks Kvide“. Brødrene Blædel tilligemed flere af Vennerne var ivrige Medlemmer af Samfundet, og man fejler vist ikke ved at antage, at den store Fædrelandskjærlighed, som besjælede Nikolaj Blædel til det sidste, for en stor Del stammede fra „Dansk Samfund“.

Hvad der i Studenterdagene endvidere bidrog ikke lidet til Blædels aandelige Udvikling var, at han blev optaget i et mindre Studentersamfund af falsterske Studenter. Det omfattede i Begyndelsen kun Studenter fra Nykjøbing Latinskole, men Blædel og hans Broder blev optagne, fordi de vare fødte paa Falster. Selskabet var stiftet af Brødrene Eduard og Jens Skouboe (den første blev senere en Tid Ejer af det Wahlske Bogtrykkeri og døde som Lærer i Kjøbenhavn, den anden døde som Læge i Nysted). Det kaldte sig Selskabet til „Vagabondens“ Udgivelse, da det fra Begyndelsen af havde det Formaal at udgive et større Blad, som skulde cirkulere blandt Forældrene paa Falster. Blanketter med trykt Titelvignet „Vagabonden“ cirkulerede mellem Medlemmerne, og enhver gav da noget tilbedste, sædvanligvis af meget let Art, mest nyt fra Universitetet, Theatret, de kongelige Personer, lidt Politik, Kritik af nye Bøger o. s. v. Naar 3—4 Nummere vare beskrevne, blev de sendt til Falster for at gaa rundt mellem Forældrene, der betragtede dem som deres bedste Aviser.

Hvad der imidlertid gav Selskabet størst Betydning var, at Medlemmerne hveranden Søndag samledes skiftevis hos hinanden. Den, der var Vært, skulde holde et Foredrag eller oplæse en Afhandling, som da cirkulerede i 14 Dage og ved næste Sammenkomst underkastedes en grundig Drøftelse. Autor stod paa sit Katheder for at møde Angrebene, og Opponenterne tog ikke sjældent temmelig skarpt fat paa ham. Det var en formelig Disputats, hvor det ofte gik varmt til, men det gav uden Tvivl stor Øvelse i at faa Tungen paa Gled og

forme Tankerne i Ord. Brødrene Hansen udmærkede sig navnlig ved deres gode Kundskaber og store Klarhed, Nikolaj Blædel mere ved sin dialektiske Færdighed. Man kunde vel om disse Møder sige noget lignende som Orla Lehmann siger om Studentergeneralforsamlingerne: „Disse Forpostfægtninger, hvor ungdommelige de end vare, indeholdt Indledningen og ligesom Udkastet til mit senere offentlige Liv“.

Samfundet var stiftet den 11. November 1835, og hvert Aar den 11. November blev der holdt Generalforsamling med Formandsvalg og paafølgende Gilde. Formanden bar ved dette et bredt violet Baand over Skulderen og maatte aabne Højtideligheden med en Tale. Forældrene paa Falster plejede gjerne at sende 2—3 Gjæs og noget Mønt til Drikkevarer, saa at man kunde holde et rigtig grundigt Mortensgilde.

Til Selskabets Medlemmer hørte Brødrene Niels og Mørk Hansen, Nikolaj og August Blædel, Jens og Edvard Skouboe (denne sidste var meget satirisk og havde stort Talent som Karikaturtegner, hvilket kom Bladet tilgode). Desuden: Leonard Trøjel (nuværende Sognepræst i Næbbelunde), Kristian Trøjel (død som Overlærer i Sorø), Carl Bregendahl (Assessor, ansat i det statistiske Bureau), Kristian Biering, Edvard Biering (Distriktslæge i Roeskilde), Immanuel Barfod, Kampmann (Præst i Hjørring) og Julius Tingberg Petersen (meget begavet i musikalsk Retning. Han paadrog sig en Sygdom ved Edsaflæggelsen for Christian den 8. og døde 30. Oktbr. 1839. Et smukt Mindesmærke over ham findes i Carl Baggers Digte).

I dette Selskab fremkom Blædel med sit første literære Produkt, „En Fodtur til Vallø“, der blev oplæst ved Aarsfesten 1839. I Indledningen siger han blandt andet: „Vort lille af faa kjendte Selskab er os dyrebart, fordi vi tro, at det har været og vedbliver at være Moder til en Del af vor aandelige Dannelse“.

Fodturen til Vallø beskriver en Students Rejseeventyr. „En Formiddag i Begyndelsen af September Maaned, da Solen

stak varmt ind i mit lille Regentsværelse, kastede sine livlige Straaler paa de røde Mure og forgyldte Lindens grønne Krone, lukkede jeg pludselig min Bog med de Ord: Idag maa du gaa, maaske det varer længe, inden Vejret atter bliver saa godt.“ Der skildres nu, hvorledes Forfatteren paa sin Vandring bliver overrasket af et natligt Tordenvejr og modtages hos en Fiskerfamilie med en yndig Datter, der er bleven vanvittig, fordi hendes elskede har forladt hende. Det hele var meget romantisk og lidt svulstigt, hvorfor Forfatteren blev temmelig ilde medtagen af Opponenten, men Fortællingen røbede baade Fantasi og Følelse, og nogle af Medlemmerne rørte den ikke lidet. Særlig fremtraadte i Fortællingen Blædels store Kjærlighed til Naturen.

Det ikke ganske uheldige Forsøg paa Forfatterbanen, som Blædel havde gjort i „Vagabondselskabet“, gav ham Tanken om at skrive en Novelle. I Paaskeferien 1839 gjorde han paa et Besøg hos sin Slægtning, Pastor Bøgh i Skamstrup, Udkastet dertil og fuldendte det i Aarets Løb. Novellen fik Titelen „Grevskabet Skovgaard“, og Sujettet var, som ogsaa bemærket, laant af Schillers Fragment: „Die Kinder des Hauses“. Blædel betroede sig ved Udarbejdelsen alene til Mørk-Hansen, der stod ham trolig bi, læste Korrektur for ham og hjalp ham med et og andet.

Bogen var noget sentimental og højtravende, men der gik en vis Naivitet og Barnlighed gjennem det hele, og det umodne opvejedes for en Del af den varme Følelse, hvormed Bogen var skreven. Det turde maaske have sin Interesse at se, hvorledes Følelsen af det præstelige Embedes store Betydning allerede dengang begyndte at røre sig hos Blædel. Saaledes lader han en af sine Personer, et ganske ungt Menneske, sige: „Hvor det maa være skjønt at være Præst, thi ingen anden Stilling i Livet giver en saa rig Anledning til at tale om det højeste og bedste for Mennesket, til at lede sine Brødre til de livsalige Kilder, som flyde til Evigheden. Hvor jeg glæder mig til en-

gang at blive Præst! At forkynde Jesu Evangelium for sine Medmennesker, at vandre til den fattiges Bolig og der udbrede Trøst og Husvælelse, at staa ved den syges og døendes Leje og forkynde ham de beroligende Ord om Livet, som aabenbarer sig for den fromme og troende, og række ham Herrens hellige Legeme og Blod i hans sidste Stund — alt dette er Præstens velsignelsesrige Virksomhed.“ Ved Siden heraf gaar der tillige en dyb Fædrelandskjærlighed og Nationalitetsfølelse gennem Skriftet.

Bogen, der blev velvillig modtagen af Læseverdenen, udkom under det pseudonyme Navn Otto Werner — dannet af Faderens og den yngste Broders Fornavne — paa Forlag hos Bøghandler Langhoff. Denne gav Blædel 80 Rdlr. i Forfatterhonorar, hvorover han blev baade overrasket og glad. Han ernærede sig nemlig væsentlig ved Informationer og havde kun trange Kaar. Nu kunde han strax købe sig en hel ny Klædning, hvortil han højlig trængte, og desuden bringe sine Penge-sager i den skjønneste Orden.

Foruden sine Studenterkammerater havde Blædel ogsaa gode Venner blandt Kunstnerne. Han havde i Barndomsaarene i Assens knyttet en nøje Forbindelse med Billedhuggeren Adolph Jerichau. Skoleaarene havde skilt dem ad, men de traf atter sammen i Kjøbenhavn, og gennem Jerichau kom Blædel sammen med flere Kunstnere, saaledes med Joh. Th. Lundby, med Digteren Kaalund (dengang Maler) og med Maleren Læssøe, en Broder til Helten ved Isted.

Blædel havde selv noget kunstnerisk Anlæg. Navnlig forstod han at skjære i Træ og Elfenben. Han beskjæftigede sig ofte hermed i sin Fritid og har efterladt ikke faa meget smukke Arbejder af denne Art.

Ogsaa i det selskabelige Liv tog Blædel Del som Student. Foruden hos Fru Bregendahl, hvor han nærmest levede sammen med Studenter, var der ogsaa i hans Studenterdage flere andre Huse, hvor han var vel set som Gjæst, saaledes hos Konferents-

raad Schram, Direktør for Enkekassen og Livrenteselskabet, hos Fru Bruun, Datter af Biskop Plum, Enke efter Agent Bruun fra Assens, hvis Brødre vare de senere ansete Formænd i Landsthinget. Hos hende samledes mange fremragende Mænd, blandt andre Prof. Clausen. Han kom ogsaa meget i Huset hos den gamle Botaniker I. W. Hornemann paa Charlottenborg, hvis Søn, som tidligere omtalt, var gift med hans Søster Pauline, ligeledes hos Kancelliraad Wilkens, Kontorchef i Nationalbanken.

I Ferierne turede han lystig om med sine Studentervenner, og her kom hans udmærkede Legemsfærdighed ham til gode. Naar han og hans Broder vare hjemme i Ferierne, sejlede de i Reglen tilbage til Kjøbenhavn med en Skipper fra Assens. Engang, da de vare i Storebelt i Nærheden af Omø, blev det blikstille og Studenterne morede sig med at stage Skibet fremad ved nogle store Aarer. Nikolaj Blædel tabte da sin i Vandet, og Skipperen blev meget vred, da han saa den drive langt bort. Utaalmodig herover kastede Blædel hurtig sine Klæder og sprang overbord for at hente Aaren tilbage. Skipperen ventede imidlertid, fuld af Angst over dette farlige Vovestykke, der dog faldt heldig ud.

En anden Gang besøgte Brødrene sammen med nogle Kammerater Møens Klint. Da de paa Hjemvejen i Stege skulde gaa ombord paa Dampskibet, bar Nikolaj en Vadsæk for en Dame. Der var kun lagt et løst Bræt over paa Dampskibet, og i Mørket traadte han fejl og faldt i Vandet. Ogsaa denne Gang slap han uskadt og kom snart op paa Skibet, stadig med Vadsækken i Haanden. I sin Befippelse modtog Damen ham med Udraabet: „Aa, blev De vaad?“ — „Ja saagu' blev jeg vaad“, var den unge Students Svar.

Den stærke politiske Bevægelse, som gik igjennem Landet ved Frederik den 6.s Død, og som væsenlig havde sit Udspring fra Studenterverdenen, rev ogsaa Blædel og hans Venner med. De deltog af ganske Hjerte i Studentermødet i Hotel d'Angleterre, som Lehmann sammenkaldte om Aftenen paa Kongens

Dødsdag, hvor den bekjendte Adresse til Christian den 8. vedtoges, i hvilken man udtalte de Forhaabninger om en fri Forfatning, som knyttedes til hans Tronbestigelse.

Det politiske Røre gav Anledning til Stiftelsen af „Studentersamfundet“. Det havde nemlig vist sig, at Studenterne vare istand til at øve en vis Indflydelse paa den offentlige Mening, naar de optraadte i samlet Flok, og man mente nu, at „den danske Studenterstand“ burde have et mere bestemt Organ, hvorigjennem den kunde udtale sig; man mente, at der burde være en fast Organisation, som til enhver Tid kunde samle Studenterne til Drøftelse af de Anliggender, som maatte ligge dem paa Hjerte — kort sagt, et Sted, hvor den danske „Studenteraand“ kunde findes.

Samfundet var vistnok i høj Grad uskyldigt, og det gav tydelig tilkjende, at det ikke tænkte paa at opnaa politisk Betydning. Ikke desto mindre blev det høje Konsistorium, der jo var sat „til at vaage over Studenternes Flid og Sædelighed“, meget betænkeligt ved denne Selvstændighedsytring fra de studerendes Side. Det udstedte en Skrivelse til Bestyrelsen og udbad sig betimelig Oplysning om Samfundets Møder, før disse blev afholdte, samt om de paa hvert enkelt Møde foreliggende Forhandlingsgjenstande. Blev dette nægtet, truede man med at ophæve Samfundet. Dette Overgreb af Konsistorium vakte naturlig megen Forbitrelse, navnlig da ikke faa af Samfundets Medlemmer vare Kandidater, der dog i hvert Tilfælde maatte være udenfor Universitetets Myndighedsomraade. Om den Bevægelse, der i den Anledning herskede blandt Studenterne, skriver Blædel under 4. Juni 1840 fra Regenten til Immanuel Barfod: „Jeg har rigtignok saa meget at fortælle dig, men jeg ved ikke, hvor meget deraf du allerede har læst i Bladene, og altsaa heller ikke, hvor meget jeg skal fortælle dig. Du ved imidlertid, at der er stiftet et Studentersamfund, som allerede med Held havde behandlet flere væsentlige Gjenstande, og som ikke alene syntes at være konstitueret, men og-

saa at være sikret imod alle udvortes Angreb; imidlertid fandt dog Konsistorium paa at udgive en Skrivelse til Studenterne, hvori det sagde, at hvis vi ikke underlagde os dets Censur — saa at vi ikke maatte tale om andet, end hvad de havde givet Tilladelse til —, vilde det ophæve Samfundet og udelukke Studenterne fra „alle Universitetets Goder og Rettigheder“. I denne Anledning blev der holdt en stor Generalforsamling i Tirsdags, hvor det efter stormende Diskussioner og glimrende Taler blev afgjort med 161 Stemmer mod 154, at vi ikke skulde underkaste os denne Censur. — Derved er der nu atter kommet et Skisma mellem Studenterne, og selv over vort lille Middagsbord, hvor Repræsentanter for begge Retninger befinde sig, bliver der ført levende Debatter, men endnu mere paa Regentsen og i alle Læseforeninger. Og dog er jeg fuldkommen overbevist om, at alle Studenterne ville holde sammen, dersom Konsistorium skulde foretage sig noget afgjørende Skridt, f. Ex. ophæve Samfundet ved et Magtsprog eller lukke Universitetet for os og jage os ud fra Regentsen og andre Kollegier. Det vilde jo rigtignok blive en flau Historie! Om disse Gjenstande drejer sig for Tiden al vor Tale, men dog maa du ikke tro, kjære Immanuel, at jeg derfor forsømmer det, som er mig langt vigtigere, mine Studier.“

Konsistorium gjorde imidlertid Alvor af sin Trusel og erklærede Samfundet for ophævet; dette protesterede naturligvis, men Politidirektøren gav Konsistorium Medhold. Man appellerede da til Kancelliet, men havde her lige saa lidet Held. Endelig tyede man i sin Nød til Roskilde Stænderforsamling, men selv denne var ubønhørlig og afviste enstemmig Andragendet. Saaledes gik Konsistorium af med Sejren, og vore Studenter vare i Virkeligheden altfor lidet revolutionære til ikke at finde sig i Skjæbnens Gang. Konsistorium havde vistnok ikke behøvet at frygte for, at der i Kongens Kjøbenhavn skulde udvikle sig „demagogische Umtriebe“, i alt Fald ikke saadanne, der rakte ud over Punschebollerne og Festtalerne. Nikolaj

Blædel havde Ret, naar han sagde: „det, som er mig langt vigtigere, er mine Studier“. Det er en Ytring, der fuldstændig karakteriserer Forholdene. Selv om man i Øjeblikket kunde blusse op, laa Martyriet i Virkeligheden Tiden fjernt. Man ser derfor ogsaa, at Datidens „Radikale“ senere hen blev de fredeligste Embedsmænd af Verden. Man tænkte ikke alvorlig paa at forspilde sine Fremtidsudsigter; man politiserede vel i sin Fritid, men forsømte dog ikke sin Examenslæsning.

Ogsaa Blædel brugte Tiden vel.

Han havde hurtig efter anden Examen opgivet alle Tanker om at blive Officer, idet han valgte Theologien til sit Studium. Og uagtet — som vi have set — hans Interesse i Studentertiden var optaget paa mange Maader, havde han ved Siden deraf været overordentlig flittig. Skjønt han maatte informere temmelig meget, skred hans Studier dog rask fremad. Han hørte stadig Forelæsninger hos Clausen, Hohlenberg, Engelstoft, Scharling og Martensen.

Det var, som bekjendt, navnlig Martensens Forelæsninger, der drog de daværende theologiske Studerende bort fra den rationalistiske Opfattelse og ad spekulativ Vej førte dem tilbage til Orthodoxien. Han havde nylig begyndt sin Virksomhed som Lektor ved Universitetet, og den for Videnskaben begejstrede Tænker samlede snart en usædvanlig talrig Tilhørerkreds. Han virkede ved sine Forelæsninger i høj Grad vækkende paa de unge Theologer og udøvede en Indflydelse paa dem, som man ikke kan være ham taknemmelig nok for.

Imidlertid havde ikke alle let ved at sætte sig ind i, hvad der dengang paa mange Maader var noget nyt. Blædel tilegnede sig derimod med stor Lethed, hvad Martensen gav, og hjalp ofte sine Kammerater til en lettere Forstaaelse deraf. Om hine Tider skriver han 1839 til sin Svoger, Pastor Plum: „Hvis jeg kunde besøge dig, vilde der være en rig Materie at drøfte, nemlig den hele nye Retning, som den theologiske

Videnskabelighed i de senere Aar har taget ved vort Universitet. Jeg skulde da fortælle dig om den Interesse og Glæde, hvormed de yngre Studenter slutte sig til deres Theologi, hvorledes de strømme til Auditorierne for at høre en Martensens og en Rasmus Nielsens henrivende Foredrag, hvorledes Clausen dog endnu, uagtet hans Opposition mod den spekulative Retning og Aand, der drager sig gennem vort hele Studium, staar som den fremragende Skikkelse, til hvem alle se op med Beundring og Ærbødighed. Det er glædeligt og lærerigt at leve i en Tid, hvor saa stort et Omsving sker i det Studium, man har hengivet sig til, men det kan ikke nægtes, at det maaske nu for Tiden er den allersværeste Periode at tage sin Examen i, hvor saa forskjellige Retninger staa lige over for hverandre og fastholdes med Iver af deres Forsvarere; thi der forlanges nu, at den yngre Theolog ikke alene skal være inde i den hele nyere Tids Filosofi, men ogsaa, at han skal kjende i de mindste Details alt, hvad der plejer at blive betegnet som den historisk-rationalistiske Theologi. — Hohlenberg er vid og bred som altid, men har en umaadelig Masse af Kundskaber; kun Skade, at han saa lidet forstaar at ordne sit Foredrag, hvori man ofte finder geniale og dybsindige Træk. Det er en redelig og ærlig Karakter.“

Ligesom Blædel vare ogsaa de fleste af hans Omgangsvener meget flittige. Ingen af dem havde Manduktør, men de dannede et lille Konvent, der kom sammen et Par Gange om Ugen. En af dem maatte da holde et omhyggelig forberedt Foredrag for de andre og senere examinere dem deri. Undertiden studerede Blædel ogsaa sammen med enkelte af Kammeraterne fra Regentsen, og én af disse, Haar, nuværende Sognepræst i Nykjøbing paa Falster, skriver om de Tider: „Med Glæde mindes jeg de mange Dage, Nikolaj Blædel og jeg læste sammen de Discipliner, som Martensen foredrog. Han havde skrevet et fortrinligt Kollegium, da vi hørte Forelæsninger over Ethiken, og da jeg mange Aar efter besøgte ham, og vi kom

til at tale om dette Kollegiehefte, der var smukt skrevet og indbundet, tog han Bogen frem og viste mig den; den hørte til hans kjæreste Minder fra Studenterdagene.“

Det sidste Aar før Examen deltog Blædel i Clausens Skriveøvelser. Disse vare fortrinlig skikkede til at udvikle og danne en ung Theolog. Spørgsmaalene vare vel valgte og de indleverede Specimina blev kritiserede af Clausen med udmærket Dygtighed. Det ansaas for en stor Ære at blive nævnet paa disse Skriveøvelser, og Blædel opnaaede ikke sjælden denne Udmærkelse, der i Almindelighed varslede om Laud til Examen, hvilket ogsaa gik i Opfyldelse for hans Vedkommende.

I Oktober 1841 indstillede han sig til Embedsexamen. Han fik det første Laud ved den skriftlige Examen og svarede ligeledes særdeles godt ved den mundtlige Examination, saa at han fik et enstemmigt Laud til Hovedkarakter. Efter Examen var han et halvt Aar hjemme hos Forældrene i Assens, hvorefter han modtog en Plads som Huslærer hos Grev Scheel paa Rygaard mellem Roskilde og Holbæk.

Det var en brat Overgang for den unge Kandidat at ombytte Livet paa den „røde Gaard“ ved Taarnets Fod med Livet som Huslærer i en af de røde Gaarde paa Landet. Fra den store By med dens stadig vxlende Begivenheder og det muntre og vækkende Samliv med Kammeraterne skulde han trække sig tilbage til Landlivets Ensomhed, hvor han væsentlig vilde være henvist til at leve alene uden den Befrugtning, som altid fremkommer ved den gjensidige Paavirkning. Det kunde vel ikke være andet, end at denne Forandring maatte falde ham svær i Begyndelsen, og at han stærkt maatte savne Universitetslivet. Men paa den anden Side kan det vel ikke betvivles, at det har sin store Betydning for en ung Kandidat just i nogle Aar at leve tilbagetrukket og stille. I saadanne Aar udrettes meget. Den unge Student har modtaget saa mangfoldige og saa vxlende Paavirkninger i sin Studeretid, at han næppe har haft Tid til at blive sig selv klar, til at skjelne imellem det, der maa til-

egnes og det, der maa lægges hen. Dertil egner sig derimod fortrinlig en saadan Tid, hvor man faar Lejlighed til at komme Forholdene noget paa Afstand og mere er henvist til at fordybe sig i og udarbejde sin egen Personlighed. Ogsaa for Blædel blev dette et stille og velsignelsesrigt Afsnit af hans Liv.

Til Trods for Savnene var det derfor 3 lykkelige Aar, han tilbragte i det Scheelske Hus. Han omtaler den grevelige Familie med største Agtelse og er glad ved den Gjerning, der er ham givet: „Den lille Dreng, jeg læser med“, (nuværende Folkethingsmand, Grev Scheel) „har vundet mit hele Hjerte“, skriver han.

Ligeledes fryder han sig over den skønne Egn og de smukke Omgivelser, under hvilke han lever. „Naturen her om Rygaard“ — skriver han til sin Søster, Fru Plum — „er henrivende smuk. Forpagterboligen hedder „Dejligheden“ og kan godt forsvare sit Navn, thi endnu intet Sted har jeg fundet en saa rig og yndig Afvexling af Bakker, Skove og Søer, medens Isefjorden allevegne skjærer sig ind i Landet her omkring og frembringer de venligste og skønneste Prospekter. Fader og Moder have maaske fortalt dig om disse yndige Egne, thi de kjende da noget til dem, men dette kan dog ikke fortælles eller beskrives; det hører Naturen til, at den maa ses for ret at begribes og nydes. At jeg idelig færdes om i disse skønne Skove og Egne, kan min kjære Søster let begribe, og at jeg har en rig Glæde deri, behøver jeg ikke at forsikre dig om.“

Som alt omtalt, kommer dog ved Siden af denne Herlighed af og til, navnlig i de første Aar af hans Ophold, Savnet af Ungdomsvennerne og Studenterverdenen frem. Han længes da ogsaa undertiden tilbage til det muntre Liv, han har forladt. „Jeg er bleven løsrevet“ — skriver han — „fra hele den begejstrede, ungdommelige Kreds, hvori jeg stod i mine Studenterdage, fra de mange Ungdomsvenner, hvem fælles Interesse og fælles Studium havde knyttet mig til. Dette var

mig et usigeligt Tab, da jeg blev Huslærer paa Landet, og i en lang Tid nedstemte det mit Sind med en forunderlig Magt. Du vil maaske ikke ganske kunne fatte min Stemning i hin Tid, thi du har ikke levet i den Tryllekreds, hvor alt er Ungdom, Frihed, Liv og Begejstring for ethvert ædelt Øjemed, hvor Videnskabeligheden har udgydt sin befrugtende Aand over det hele, men spørg din kjære Mand derom, og naar han mindes sine Studenterdage, vil vistnok begejstrede Toner endnu klinge fra de gamle Strænge. At jeg mere end mange andre følte mig i Begyndelsen lige som bedøvet ved pludselig at være udrevet fra et saadant Liv, laa maaske deri, at jeg ved at bo paa Regentsen havde levet mig saa ganske ind i dette Studenterliv, og at den Tid, hvori jeg var Student, maaske mere end nogen anden var grebet af den højeste Begejstring for Videnskaberne i Almindelighed og for Fædrelandet. I enhver Kreds, hvor jeg kom, drejede Samtalen sig herom, jeg læste min Theologi ligesaa meget i disse Samtaler som ved at læse i Bøgerne, og jeg fandt en Bog næsten i enhver af mine Omgangsvener; jeg sværmede med dem for den politiske Udvikling, jeg deltog med Liv og Sjæl i alle offentlige Debatter angaaende Fædrelandets Interesser, og om jeg end senere ved en moden og koldere Overvejelse af disse Gjenstande maa erklære flere Skridt for overilede og for Sværmeri — saa var det dog et ædelt Sværmeri.“

Det kan vel heller ikke fejle, at Blædel, der medbragte, som han selv siger, „sit hele Frihedsliv og sin Liberalitet“, af og til har stødt an ved sine politiske Udtalelser, der vel næppe altid stemmede med de Anskuelser, som vare herskende i den Omgangskreds, som han traf sammen med i det adelige Hus. Det, han imidlertid savnede mest, var theologisk Omgang: „Jeg opsogte Præsterne her omkring ved min Ankomst til Rygaard. Ikke en af dem kunde vække min Længsel efter nærmere at slutte mig til dem; de vare alle ældre Mænd, hvis hele Idékreds var støbt i en Form, der ikke længere passede for

mig, de fleste af dem hendrages til saa meget, til deres Avling og Landvæsen, at Præsten kun skinner igjennem hos dem om Søndagen. Det var mig derfor en sand Hjertestyrkning forrige Sommer, da jeg besøgte min kjære Broder Ludvig, hvor jeg traf Liv og Aand, ikke alene hos ham, men hos mange yngre Præster, som jeg traf sammen med i et Konvent der i Nærheden.“

Men naar Blædel saaledes af og til ude paa Landet kunde føle Savnet med Hensyn til Omgang, var det ham paa den anden Side en saa meget desto større Opmuntring, naar Herskabet paa Rygaard tilbragte Vinteren i Kjøbenhavn.

Saaledes skriver han under 30. Januar 1844: „Jeg har nu for Tiden opslaaet min Bolig i Kjøbenhavn, da hele den grevelige Familie opholder sig herinde til ind i April Maaned, og jeg bor da hos dem i Amaliegade. Det er meget behageligt for mig at tilbringe Vinteren her i Byen; jeg kommer derved til ligesom at leve en stor Del af mit Studenterliv om igjen, kan atter opfriske min Aand ved at høre nogle Forelæsninger, ved at leve sammen med de yngre Studenter, i „Foreningen“ sætte mig ind i den nyere Litteratur, som jeg naturligvis ikke kan holde Skridt med under mit Ophold paa Landet, og hvad der endelig er et stort Gode for mig her, jeg træffer endnu mange af mine gamle Universitetsvenner herinde, med hvilke jeg allerede har tilbragt meget behagelige og interessante Timer. Det er dog sandt, hvad engang Paludan-Müller sagde til mig: „Man oplever paa én Dag ligesaa meget i Kjøbenhavn, som i en hel Maaned paa Landet“. De mange Domme og Meninger, man hver Dag hører, de mange Kunstsager, her gives Anledning til at se og beundre, de interessante Bøger, her gives den bekvemmeste Lejlighed til at læse, det behagelige og belærende Samliv med mange unge, dygtige Mennesker — alt dette maa baade udvikle og forfriske. Jeg har været flere Gange i Theatret med Grevens og set de nyere Stykker, blandt disse Øhlenschlægers nye Tragedie, Erik Glipping, men ak, hans Genius gaar ikke længere paa Kothurnen,

den bliver mangan Gang slap og mat. Karaktererne have ikke den indre Sandhed, Dybde og Konsekvents som i hans gamle Stykker. Flere af Personerne i denne Tragedie ere noget uendeligt Miskmask. Han har ogsaa ganske fjernet sig fra Historiens og Kjæmpevisens Fremstilling“.

Vi have nu fulgt Blædels Udvikling fra Barndomshjemmet til Manddomsalderen, men inden vi gaa over til Skildringen af denne, maa vi endnu omtale hans Forhold til den Kvinde, der skulde blive hans trofaste Ledsagerinde i Livet. I Juli 1839, altsaa endnu i sin Studentertid, havde Blædel nemlig forlovet sig med sin Kusine, Henriette Dons.

For at faa et klart Billede af Henriette Dons og forstaa den Betydning, hun fik for Blædels hele aandelige Udvikling, maa vi imidlertid kaste et Blik paa det Hjem, hvorfra hun var udgaaet, og hvori hendes Karakter var dannet. Hendes Fader var den bekjendte, ulykkelige Poul Dons, Grundtvigs og Ingemanns Ungdomsven. Hans Forhold til disse to Digtere er skildret i en lille Bog af Kristian Køster. Denne følger dog kun Poul Dons til 1821, hvad enten det nu er, fordi han gyser tilbage for at skildre det „Skyggeliv“, Dons efter dette Aar fører, eller fordi Døden har hindret ham deri. Men levede Poul Dons end i sine sidste Aar „et Skyggeliv“, saa var det dog ingenlunde saa indholdsløst, som man skulde tro. I ethvert Tilfælde havde han selv i Skyggeriget ofte rige Drømme, og mangan Gang skiltes Taagerne for at give Plads for lyse Syner fra hans Ungdoms skønneste Tid, da han levede og aandede i Digternes Verden og i fulde Drag nød den Dag, der brød frem i Aarhundredets Morgen. I saadanne Timer var det, som om de gamle Toner atter klang i hans Sjæl, og hans Børn lyttede med Undren til den Rigdom af Sagn og Sange, der levede paa hans Læber.

Poul Dons var født i Kjøbenhavn 19. November 1783. Han var en Broder til Blædels Moder, altsaa Søn af den tidligere

omtalte Skifteforvalter paa St Croix. Han blev Student 1802 og fik senere en Stilling som Kopist ved den kongelige Enkekasse.

1808 gjorde Poul Dons Grundtvigs Bekjendtskab og førte i sit Hus denne sammen med Ingemann. I hvilket Forhold han stod til disse to Digtere, vil kunne ses af Køsters Bog, der sætter hans Betydning i, „at han var en af de faa, hvis Øjne tindrede ved de store Syner, der timedes Skjaldene, og delte deres lyse Morgendrømme ikke mindre end deres Hjerteangst, naar de under deres egen stærke aandelige Gjæring midt i en kold og aandsfattig Slægt trængte haardt til en Ven.“ Køster skildrer ham som den, „der er inderlig begejstret for „Poesi og Kristendom“, henrøvet af de store Syner, som Øhlenschläger delte med Folket, fra Nordens Oldtid og Kristendommens Sejr over Hedenskabet, og fra første Færd med Øre for den ægte, dybe, nordiske Tone, der lod sig høre gennem de underlig skurrende Lyd i Grundtvigs „Maskeradebal“, og under alt det ikke blot begejstret for Kristendommens Højhed, men med Tro paa Jesus Kristus.“

Poul Dons producerede ikke selv synderligt, men han fulgte med Liv og Sjæl det aandelige Livs Bevægelser og virkede mere i Tale end i Skrift. Han hjalp Grundtvig med Udgivelsen af flere Værker, og hvor meget denne paaskjønnede ham, ses deraf, at han tilegnede ham „Optrin af Norners og Asers Kamp“, der udkom 1811.

Forholdet til Grundtvig blev imidlertid skjæbnesvangert for Dons. Ingen fulgte vel i de Aar Grundtvig saa nøje som han, men dennes Tankegang blev ham snart for mægtig, den overvældede ham, hans Natur var for blød og fin, og da han uden at ændse sin egen Begrænsning ustandselig vilde følge ham op paa Højderne — blev den sprængt. Med Rette skriver Grundtvig om ham:

„Gjennemrystet, gjennemsuset,
gjennemluet, overspændt,
svimled han som en beruset,
blussed som en selvantændt.“

Det første Knæk fik han dog ved en Kjærlighedsgjerning mod Grundtvig. Da denne 1811 fik et Anfald af Sindssyge, veg Dons ikke fra hans Side, men plejede ham Nat og Dag, ja, maatte endog, naar Vanviddet tog Overhaand, kæmpe med ham, saa at de ofte begge segnede. Grundtvig kom sig omsider, men Dons havde hørt og set alt for meget til nogensinde at glemme det. Indtrykket havde været ham for stærkt, og man tager næppe fejl i at datere hans Svækkelse fra denne Periode.

Kun langsomt kunde dog hans lyse Aand bukke under, og først 1821 var hans Helbred saa nedbrudt, at han maatte opgive sin Stilling ved Enkekassen og flytte ud til Herregaarden Vognserup.

I Aarene fra 1811—20 nedbrødes han nemlig mere og mere. I Begyndelsen var dette næppe kjendeligt, og han læste, maaske til sin Skade, Korrektur paa Grundtvigs Bøger. Men efterhaanden blev han mere sygelig, og Forholdet til Grundtvig blev mere spændt. Denne var haard, og Dons var veg. De havde stærke Sammenstød, naar Grundtvig vilde vise den højt-flyvende, sværmeriske Dons tilbage indenfor hans rette Grænser. „Det var som Staal og Vox, der brødes“.

En ganske anden Karakter havde Forholdet til Ingemann, og Dons sluttede sig derfor ogsaa i disse Aar nærmere og nærmere til den med ham langt mere beslægtede, milde og sværmeriske Digter. Dog formaaede intet at standse den Formærkelse i hans Sjæl, der bredte sig videre og videre. Lig Ikaros var han kommen Solen for nær — som Grundtvig skriver — og han styrtede til Jorden med forbrændte Vinger.

Hans Familie tog sig dette meget nær, navnlig sørgede

hans Søster, Nikolaj Blædels Moder. Da hun i 1819 kom til Kjøbenhavn, skrev hun hjem til sin Mand i Stubbekjøbing: „Hvad skal jeg sige dig om min ulykkelige Broder? Han er tabt for os alle. Hans skjøne Sjæl er borte, og kun et meget svagt Legeme er tilbage for denne Verden. O, jeg kunde græde som et Barn fra Morgen til Aften ved at se hans ulykkelige Forfatning. Dette muntre, lyse Menneske, som jeg har elsket saa inderlig, fra jeg var Barn, og hvad er han nu, ja som du kunde se en Vanvittig, det er græsseligt, at jeg skal sige dette, men saaledes er det. Han sidder med et ulykkeligt Blik stille hen paa ét Sted, taler ikke og kan intet erindre. O, kjærlige, gode Gud, end hans Lidelse, tag ham til dit himmelske Rige, og lad ham nyde al den Fryd, som hans kjærlige Hjerte fortjener! Saadan beder jeg for vor Poul, bed ogsaa du min kjære Mand for ham, som er tabt for dette Liv“.

Nedbrudt paa Sjæl og Legeme flyttede han 1821 med sin Familie ud til Herregaarden Vognserup i Kundby Sogn, hvor han boede fra 1821—33. Derfra flyttede han til Nordruplund, men vendte allerede tre Aar efter tilbage til den gamle Egn, hvor han fra 1836—41 boede i Bjergby Sogns Enkesæde. Endelig kom han 1841 i Huset hos sin Svigersøn, Provst Bøgh i Skamstrup og levede her sine to sidste Aar til sin Død i April 1843.

Poul Dons havde 1812 ægtet Henriette Schmidt, der ligesom han selv stammede fra en norsk Familie. Hun var en sjælden Kvinde, der i de lyse Tider delte alle sin Mands Forhaabninger, og som i de mange mørke og trange Aar aldrig svigtede ham noget Øjeblik og aldrig lod nogen Klage lyde, men med Troskab i stort og smaat fredede om ham og opdrog Børnene med Dygtighed og Kjærlighed. Han vidner selv om hende, at „hun havde ærlig delt kun faa Glæder, men flere Sorger med ham“.

De havde i dette Ægteskab 3 Sønner og 3 Døtre. Af

Sønnerne døde den ene som Barn, de to andre leve endnu, Claudius Dons boer paa Vilhelmsborg i Fyen, Bernhard Dons har en Ansættelse hos Burmeister & Wain. De tre Døtre var Henriette, Charlotte og Marie Dons. Henriette blev gift med Nikolaj Blædel, Charlotte med Provst Bøgh og Marie med Rudolph Blædel (en Broder til Nikolaj), Forpagter paa Vilhelmsborg.

Det var vel i mange Henseender tunge Aar, den omvankende Familie levede paa Vognserup, men ved Siden af alt det bitre, de maatte gjennemgaa, havde Livet dog ogsaa sine lysere Sider, og navnlig bidrog den opvoxende Børneflokk til at bringe mere Fred og Glæde i Hjemmet. Dons havde mange mørke Øjeblikke, men naar de vare overstaaede, kunde han give sig fuldt hen til sine Børn, og fortælle dem om sit rige Ungdomsliv. „Mangfoldige Digte har jeg lært paa hans Skjød, længe før jeg lærte at stave“, siger hans yngste Datter. Og hun giver en smuk Skildring af de lange Efteraarsaftener i Barndomshjemmet: „Livet i vort Hjem havde en ganske ejendommelig Natur. Mine Forældre havde en stor, dejlig Have. Hvert Efteraar blev den store Spisestue i Hovedbygningen om Aftenen fyldt med Humleranker. Kar stillede rundt i Rækker, og Humleplukningen begyndte. Hele Huspersonalet, unge og gamle, Gaardens Piger og hvem, der ellers vilde hjælpe til, mødte paa disse Aftener. Enhver modtoges med Glæde af min Moder, der var en meget elskværdig og klog Kone med en sjælden dygtig og praktisk Natur. Fader var paa Grund af sin Sygdom næsten blind, men han var en højsindet Aand med et dybt poetisk Gemyt, nobel i al sin Færd, kun i enkelte Tilfælde meget heftig, naar han oprørtes af noget, der var hans Følelse imod. Naar Humleplukningen begyndte, var han altid tilstede, han stod da midt paa Gulvet og skar Ranker i Stykker, medens vi Børn skiftedes til at dele dem omkring. Enten blev der fortalt Historier eller forelæst udmærkede, men fattelige Fortællinger fra Faders gode Bibliothek, og jeg er

overtydet om, at disse Timer paa forskjellig Maade fik en vel-signelsesrig Indfyldelse. — Den store Kakkelovn var af Porcellains Fliser og naaede fra Gulvet op til Loftet, men der blev sparet paa Brændsel, og selv naar det var meget koldt, sagde Moder: „Kjære Børn! det er godt at opdrages til Flid og Haardførhed, brug Fingrene, saa blive I nok varme“, og hendes egne, dygtige Hænder udrettede ogsaa utrolige Ting. — Naar Klokken slog 10, kom Lønnen i Form af dejlige Æbler, Valnødder og Druer; imellem havde Husnissen været ualmindelig god og blandet Skovnødder deri, og da var Glæden stor. — En Aften, da vi vare færdige, stod Fader i en Vinduesforydning og saa op mod Himlen. Han havde fortalt os om sit Ungdomsliv; klare lysende Billeder havde han vist os, og vi lyttede alle dybt grebne, da udbrod han pludselig: Ja, Himlen er dejlig, se hvor dyb og klar, det kan jeg dog se; men deroppe, Børn, sidder ogsaa han „Jesus Kristus, Gud og Mand, over alle Stjærnetoppe troner højt i Vælde han“. Og saa var der en Bevægelse i ham, saa dyb og stærk, at jeg aldrig glemmer den. — Hver Aftenskumring havde sine Historier, sine Billeder, sit Indhold“.

Man ser, at dette Hjem gemmer kjære Minder, og man forstaar, at der kunde udvikles tre prægtige, unge Piger i dets Skygge. Men det havde ogsaa sine alvorlige Sider; tidlig lærte Børnene Faderens sørgelige Tilstand at kjende, og tidlig maatte de mildne hans Sind og gjøre, hvad Kjærligheden formaar, for at skaffe ham lysere Timer. Men ogsaa dette udviklede Karaktererne: „Lige fra lille Barn elskede jeg min Fader højt“, — skriver Datteren Marie — „der var imellem os et uforklarligt, inderligt Forhold; kom et heftigt Nerveanfald stundom over ham, blev jeg altid tilkaldt, og blot jeg stod ganske stille og kjærtegnede ham, blev han rolig og glad og sagde: „Barn, du forstaar mig altid saa godt“. Ogsaa min yngste Broder lysnede og mildnede lykkelig op for ham, naar Sindet var nedtrykt. Faders Kjærlighed til Moder var aldeles

rørende, og skjønt vort Liv var fuldt af mange Kampe, var der dog megen Poesi derover, og Moder havde stor Kjærlighed og Sjælsstyrke og en mægtig Evne til at glemme sig selv for andre“.

Forpagteren paa Vognserup, Christen Neergaard, og hans begavede Hustru, Ane Baastrup, var Familien Dons til stor Glæde og Hjælp. Hos Ejeren til Løvenborg, Baron Løvenskjold, tilbragte Henriette Dons en stor Del af sin Ungdom som Datterens bedste Veninde. I det hele var Familien meget elsket i Egnen, og det vakte derfor almindelig Sorg, da den 1833 flyttede til Nordruplund.

Ogsaa for Donses var det smerteligt at forlade den gamle, elskede Egn, hvor de i 12 Aar havde delt saa mange Sorger og Glæder med hinanden. Navnlig led Henriette stærkt ved Omflytningen, da hun omfattede den gamle Gaard og Egnen med dyb Kjærlighed. 1833 flyttede Familien ind i Hovedbygningen paa Nordruplund, hvor den boede i 4 Aar, men Opholdet her havde et trist Præg. Ingen kunde finde sig tilrette i de nye Forhold, og alle længtes efter de gamle Omgivelser.

Allerede i det sidste Aar paa Vognserup var den næstældste Datter, Charlotte, blevet forlovet med Provst Bøgh, der dengang var Kapellan i Kundbye hos gamle Provst Westengaard, hvis Døtre, hvoraf en gift med Prof. Høyen, vare Henriette Dons's kjæreste Ungdomsveninder. Charlotte var almindelig afholdt og ligesom sin ældste Søster meget smuk. Da Bøgh efter Westengaards Død blev kaldet til Skamstrup og Frydendahl, ægtede hun ham efter 3 Aars Forlovelse. Hun blev ham en sjælden Ægtefælle og opdrog med stor Dygtighed en talrig Børneflokk. Fra Skamstrup blev Bøgh forflyttet til Gamtofte, og efter hans Død i 1879 bor Enken med sine Døtre i Assens. Frederik og Nikolaj Bøgh ere Sønner fra dette Hjem.

Efter Datterens Bryllup blev Opholdet paa Nordruplund

endnu sværere, og alle Parter droges idelig tilbage til den gamle Egn. Tilsidst blev Længselen saa stærk, at de foretrak at bytte den rummelige Hovedbygning paa Nordruplund med det lille snævre Enkesæde i Bjergby. Med de vante Omgivelser vendte Glæden atter tilbage, og der sænkede sig en forunderlig mild Fred over deres gamle Fader. Det blev den lykkeligste Ungdomstid for de to Søstre, der endnu vare tilbage, og det lille Enkesæde gjemte navnlig for Henriette rige Kjærlighedsminder.

Hvad der bidrog meget til at gjøre Opholdet i Bjergby saa lykkeligt, var det Forhold, hvori Familien kom til at staa til den bekjendte, elskværdige Gunni Busck, der fra 1824—44 var Præst i Stifts-Bjergby og Mørke. „Gunni Busck og hele hans Familie“ — skriver Marie Dons — „kom os imøde med en ejendommelig rig Kjærlighed. Pastor Buscks Maade at behandle begge mine Forældre paa var rørende elskværdig, han forstod den Rigdom, der gjemtes i bøgges Natur, og megen Fylde og Poesi strømmede mellem den gamle Præstegaard og det lille Enkesæde“.

I disse Omgivelser var Henriette Dons voxet op, denne ædle og begavede Kvinde, hvis Livsopgave det skulde blive at være Blædels trofaste Hustru, og hvem det i saa mange Henseender skyldes, at han kom til at omfatte Præstegjæringen med saa stor Kjærlighed og Dygtighed. Intet Under, at dybt Alvor boede i hendes Sind fra de unge Aar, og at hun tidlig lærte at give Herren sit Hjerte. Søsteren skildrer hende som den, „i hvem jeg elskede baade en Søster og en Moder. 9 Aar ældre fik hun tidlig en sælsom, velsignelsesrig Magt over mig, hun forstod saa godt at lokke alt det bedste frem i min Sjæl, og jeg har hende uendelig meget at takke for. — Som ung Pige var hun baade beundret og elsket paa hele Eggen, og et Bal kunde i flere Miles Omkreds ikke tænkes uden hende. Hun var meget smuk, og jeg hørte altid begge mine ældre Søstre omtale som de smukkeste unge Piger, hvor

de kom frem. Der findes et meget smukt Ungdomsportræt af hende, tegnet af Skovgaard. Man maatte lægge Mærke til hende, ikke saa meget paa Grund af de enkelte Træks Skjønhed, men mere fordi der over hele hendes Person og Optræden var en medfødt Adel, som aldrig fornægtede sig, men aabenbares i alle Livets Forhold og Begivenheder. Dyb Alvor var hendes egentlige Præg, men hun kunde i høj Grad oplives og glæde sig over alt, dog særlig over Religion, Natur og Kunst (navnlig historiske og nationale Mindesmærker). Hendes hjertelige Latter var meget ejendommelig og til stor Glæde og Fornøjelse for mange. — Hun omfattede de ældste Børn i Skamstrup med den fuldeste Kjærlighed, og ingen Gjærning var for svær, naar det gjaldt at værne om vor gifte Søster. Hendes utrættelige Omhu for Frederik og Nikolaj Bøgh, der i en lang Aarrække vare i hendes Hus i Kjøbenhavn, vidner om den aldrig svigtende Troskab.“

1837 mødtes i Assens Blædel og Henriette Dons første Gang for aldrig mere at glemme hinanden. Det egentlige Bekjendtskab stiftedes dog først næste Aar, da Nikolaj og August Blædel, efter at have tilbragt Sommerferien i Jylland hos deres Svogre Hornemann og Plum, spaserede fra Kallundborg til Bjergby for at besøge Donses. De to Brødre, der altid havde hørt Forældrene omtale Onkel Dons som et af de mest lovende og elskelige Mennesker, havde aldrig turdet søge nogen Forklaring om, hvorledes hans Aand var blevet sløvet. Hans Navn bevægede deres Moder i den Grad, at ethvert Spørgsmaal forstummede paa deres Læber. Det gjorde nu et stærkt Indtryk paa dem at se den nervesvage Mand, omgivet af de smukke og sjælden begavede Døtre, der syntes at have faaet en fortrinlig Opdragelse og at have baade Hoved og Hjerte paa rette Sted.

Han skriver derom til sin Søster, Fru Plum, under 1ste

Septbr. 1838: „Det var et sørgeligt Syn for os at se Onkel Poul, den før saa geniale og for alt godt og ædelt begejstrede Mand nu aldeles at være nedsunken til et intet. Han bestiller den hele Dag igjennem ikke andet end at ryge Tobak, gaa fra det ene Værelse til det andet, sætte sig lidt ned, dog uden nogensinde at se i en Bog, blive ærgerlig o. s. v. Han taler meget lidt og er ganske død for den hele nyere Verden. Undertiden var det, som om der kom et Pust af den gamle bortflygtede Aand over ham igjen, naar jeg kunde sætte ham ret i Aande ved at tale om Rahbek, Grundtvig og andre berømte Mænd, som han før har levet i saa nøje Forening med, men det lykkedes kun et Par Gange, og han faldt strax tilbage til sin forrige Ligegyldighed. Men nu ved Siden af denne Mand at se Tante, hvorledes hun forstaar at aflede hans onde Luner, at forhindre ham fra at falde aldeles sammen, og endelig, hvor usigelig kjærlig og opofrende hun er, er noget som man aldrig kan glemme, naar man engang har lagt Mærke dertil. Ligesaa beundringsværdigt er det, hvorledes hun alene har forstaaet at opdrage sine Børn. Vel maa Onkel i sine bedre Aar have haft megen Indflydelse paa hendes hele aandelige Dannelse, men at hun har kunnet vedligeholde denne under saadanne Omstændigheder og meddele sine Børn den, er mærkværdigt. — Man kan tale med Kusinerne om hvilket som helst Gjenstand, man vil, de er inde i alt og dømme med sund Forstand og en levende Følelse. Jette (hans senere Hustru) kjendte vi allerede lidt til hjemme fra, men vi lærte hende egentlig først nu at kjende til stor Glæde for os begge. Marie (den yngste Datter, gift med Blædels Broder Rudolph) blev konfirmeret i Paasken og lader til at blive ligesaa herlig en Pige som Søstrene. I Skamstrup Præstegaard traf vi den tredie Kusine som en yndig Kone. Hun er gift med en prægtig Mand og har to dejlige smaa Børn. — Skamstrup er et meget godt Kald og ligger i en af de smukkeste Egne i Sjælland;

udenfor Præstegaarden ligger „Knøsen“, den højeste Banke i Danmark efter Himmelbjerget og Møens Klint, hvorfra man har den skønneste Udsigt, man kan tænke sig. Hvorledes vi havde det blandt saa herlige Mennesker og i saa smuk en Egn, kan du selv let begribe. Fader og Moder blev ogsaa meget glade, da de hørte, at vi havde besøgt Donses.“

Man ser allerede af dette Brev, hvor stor Interesse Blædel nærrede for Henriette Dons. Hun var imidlertid tre Aar ældre, og han frygtede for, at Forskjellen i Alder skulde være en Hindring for deres Forbindelse, ligesom han ogsaa mistvivlede om, at han kunde være den, til hvem hun af hele sin Sjæl kunde slutte sig. Men jo mere han lærte hende at kjende, desmere svandt hans Betænkeligheder, og de blev allerede forlovede 1839, medens han endnu var Student.

Dog vare kun ganske faa indviede i Hemmeligheden, og først Aaret efter meddelte han sine Forældre den. Faderen skriver da under 23de Decbr. 1840 til ham: „Hvad jeg oftere har anet, er sket: Du har knyttet dit Livs Lykke til den Pige, om hvem jeg engang har sagt: „Jeg vidste ingen, som jeg hellere ønskede mig til Svigerdatter end den herlige Jette Dons“, thi fra det første Øjeblik, jeg nøjere lærte hende at kjende, har jeg i enhver Henseende agtet og elsket hende højest af alle de unge Piger, jeg kjender og i flere Aar har kjendt. Jeg vil derfor ikke berøre, hvad — som din Bedstefader, Dons, engang i en lignende Anledning skrev mig til — hvad „en gammel Verdensborger kunde have at gjøre opmærksom paa“ (i Anledning af tidlige Forlovelser), men jeg vil af ganske Hjerte ønske dig, at den algode vil give dig Helbred, Kraft og Velsignelse til at fuldkomme dit begyndte gode Værk, til at naa dit Maal — nu dobbelt vigtigt — en hæderlig Attestats.“ — I en Efterskrift udtrykker Moderen ogsaa sin Glæde over hans Valg.

1841 flyttede Familien Dons fra Bjergby til Skamstrup

Præstegaard. Herom skriver Marie Dons: „Efter fire Aars Forløb flyttede mine Forældre til Skamstrup, hvor Bøgh indrettede en hyggelig Bolig i Præstegaarden. Den store Børneflokk optog fuldstændig alle vore nærmeste Pligter, og mine Forældre følte Tryghed under Pastor Bøghs højst elskværdige og agtelsesfulde Maade at behandle dem paa. Nikolaj besøgte os ofte fra det fire Mil fra Skamstrup liggende Rygaard og mødtes med min Søster i den gamle Præstegaard. Lang Tid behøvedes ikke til disse Ride- og Kjøreture, og ofte kom Hestene dampende ind i Gaarden, medbringende den varm-hjertede, glade og lykkelige Fæstemand. Han forsikrede altid, at han sparede Hestene, men en Dag, da det glade Sind fik Magten, sagde han: „Altid siger jeg til min Hest: stræk ud, stræk ud min Ganger god, lad se, du er af Slejpnens Blod“, og nu morede han sig hjertelig over selv at have røbet, at Hesten maatte lystre hans længselsfulde Hjerte. Lige over for Skamstrup Kirke ligger det i Kæmpevisen om Ebbe Skommelsen omtalte Girrebjerg. Herfra ventede hans Brud ham en skjøn Sommerdag. Han kom over Banken Sponnebro, og da han saa hende i det Fjerne, gav han Hesten Sporerne, den tog Fart, og han selv blev slynget ud over Hestens Hoved til ikke liden Forskrækkelse for hende.“

Vi have set, hvorledes udenforstaaende opfattede Poul Dons, men vi have ogsaa set, at denne tilsyneladende Sløvhed kun var periodisk og navnlig viste sig overfor fremmede. Hertil kom nu tilmed, at Dons i sine sidste Leveaar blev mere og mere klar. Der kom Fred og Ro over ham, og Børnene mindes hans sidste Aar i Skamstrup som særlig velsignelsesrige. Han døde blidt og stille den 8de April 1843.

Om hans sidste Tid skriver Datteren Marie: „En Lever sygdom blev Aarsag til Faders Død, men det var ligesom Sjælen havde vundet sit rige Vingefang tilbage, medens Legemet tabte i Kraft, og han klagede aldrig over sine Lidelser.

Da Døden nærmede sig, laa han stille, from og mild med et lykkeligt Udtryk. Alt var Fred i hans Sjæl, han færdedes i lyse Ungdomsbilleder med et saligt Haab, thi han havde altid elsket sin Gud og Frelser; den Vished, at deri var det bedste gjemt for ham, bragte en Lysning over hans Dødsleje, der skænkede ham den dybeste Fred. Min Søster Henriette var i Kjøbenhavn, og Charlotte var syg, saa at kun Moder og jeg vare hos ham i hans Dødstime. Pastor Busck meddelte Fader og Moder, Bøgh og mig Sakramentet, og da Moder spurgte: „Kjender du mig Poul?“ bredte han Armene ud imod hende og svarede: „Dig, som jeg har elsket saa ubeskrivelig“, og til mig sagde han: „Ja, jeg kjender dig, mit eget velsignede Barn.“ Ingen Uro, ingen Dødskamp, alt var Mildhed og Fred.“

I sine sidste Aar fik Dons ofte Besøg af Malerne Skovgaard og Lundby. Medens han levede i Bjergby, saa han ligeledes jævnlig Grundtvig, der ofte kom til Gunni Busck. Grundtvig behandlede imidlertid vistnok Dons noget for haardt; han betragtede hans Tilstand som udelukkende begrundet i Mangel paa Villieskraft og talte ham derfor undertiden strengt til. Dette smertede Dons saa meget desto mere, som han lige til det sidste bevarede sin store Kjærlighed til og Beundring for sin Ungdomsven og med stor Interesse fulgte hans Livs Kampe. Det maa dog bemærkes, at naar Grundtvig bedømte Dons saa strengt, laa det for en stor Del i, at det pinte ham meget at se dette lovende og velbegavede Menneske saaledes helt synke sammen, og har han mulig begaaet Fejl i sit Forhold til Dons, saa viste det sig dog ved dennes Død, at der inderst i Grundtvigs Sjæl boede en stor Kjærlighed til ham, som nu atter blussede op i sin gamle Styrke.

Han skriver til Busck kort efter Dons's Død (aftrykt i „Poul Dons“ S. 134): „Saa endte da Poul Dons det sørgelige Skyggeliv og har, haaber jeg, begyndt et nyt, der anderledes svarer til hans Ungdoms brændende Længsler og eventyrlige Drømme. . . . Hans Billede er derfor ogsaa staaet op for

mig i hele sin ranke, sværmeriske, men ærlige og vidunderlig klarøjede og lydhøre Ungdommelighed, mægtig grebet af Klan-gen i hans Røst, som siger: Jeg er Opstandelsen og Livet; hvo som troer paa mig, skal leve, skjønt han dør, og hvo, som levende tror paa mig, skal aldrig dø.“

I denne Stemning skriver han ogsaa det smukke Digt, (aftrykt i „Poul Dons“ S. 135), hvori det hedder:

Blomster alle maa henvisne,
Hvor i Støv de fæste Rod,
Og selv varmest Jord maa isne
Under Vinterjættens Fod;
Derfor visned, isned døde
Han, som i sin Morgenrøde
Var en Blomst med Luekalk.

Ingen under Lynilds-Sæden
Og i Morgenrødens Aar
Delte Synet, Sorgen, Glæden,
Skjaldes underfulde Kaar,
Deres ædle Sværmerier,
Nattefart paa Lynilds Skier
Som den ranke Ungersvend.

Blomsten, som sprang ud i Barmen
Farverig, saa overbrat,
Skilt ved Lyset og Livsvarmen,
Visned i en Vinternat,
Og af Alt fra Ungdomsdage
Blev en Skygge kun tilbage
Som af Barnets Vuggedrøm.

Men hans Navn i Lag med Skjaldes
Svæve skal paa Sangens Vej,
Tiest vel i Norden kaldes
Skirner Hjertensven af Frey,
Døje dog, mens Tider rinde,
Ondt og Godt i Mund og Minde
Med det hele Morgenkor.

Dette Digt glædede Dons's Efterladte overordentlig, og Blædel skriver under 1ste Septbr. 1843 til sin Svoger: „Jeg fik for et Par Dage siden et Digt, som Grundtvig har skrevet

over Onkel Døns; det skildrer med en dyb Sandhed og høj Skjønhed Onkels hele begejstrede Ungdomsliv, hans aandelige Flugt, hans ædle Sjæl, der var modtagelig for alt sandt og stort, og med Tro vises der hen til det evige Liv, hvor alt dette atter skal fremblomstre, og hvor han skal blive det, han varslede om. Dette Digt har været os alle til stor Glæde.“

Kunde Forholdet til Grundtvig ofte være vanskeligt for Døns, saa hentede han, som før bemærket, desmere Trøst hos Ingemann. „Medens Grundtvig altid i Faders svage Periode behandlede ham paa en overlegen Maade“ — skriver Datteren — „kom Ingemann som Mildheden og Lægedommen.“ Og mange Aar efter, da Ingemann lejlighedsvis har faaet Underretning af Marie Blædel om hendes Faders sidste Dage, skriver han under 20de Maj 1860 følgende Brev fra Sorø:

„Det var mig en sand Glæde at modtage saa venligt et Brev fra min gamle, uforglemmelige Vens Datter og gennem Deres Ord at faa saa levende et Billede af ham paa Overgangen fra denne Begyndelsens Verden til hint store Sjælenes Rige, hvor enhver guddommelig Sæd skal udvikles i det paradisiske Liv, Guds Herligheds Forgaard. Fra den første Time, jeg saa ham, var det mig klart, at det var en dyb og sand kristelig Aand og et af Kjærlighed overstrømmende Hjerte, der lyste i hans Blik og aandede i hans Røst, og det glemte jeg aldrig. At den Taagenat, der fordunklede saa stor en Del af hans Jordeliv, kun tilhørte denne Overgangstid, kunde jeg aldrig tvivle om; selv i hans mørkeste Dage veg Kjærligheden ikke fra hans Sind, jeg saa det i hans Aasyn og fornam det i hans trofaste Haandtryk. Gud ske Lov, at hans Børn ogsaa her tilsidst fuldelig skulde se, hvad der levede og lever evigt, sandt og herligt i hans ædle Sjæl. Han hører til de Menne-sker, som jeg snart kan glæde mig til at møde, og som et mægtigere Baand end Familielivets Traad visselig ogsaa har knyttet Dem til med det elskelige Minde, De har modtaget og saa kjærlig bevaret om, hvad der boede og evig bor i hans Sjæl.“

At ogsaa Busck bevarede et venligt Minde om Dons, ses deraf, at han ikke vidste noget bedre at ønske Henriette Blædel end, at hun altid maatte bevare „den samme ydmyge, kjærlige Aand, som boede i hendes Faders Hjertegrund.“

Dons's Død maatte nødvendigvis medføre store Forandringer for hans efterladte Familie. Vel blev der i mange Henseender taget en stor Byrde bort, men samtidig kom der nye Bekymringer til. Herom skriver Blædel under 1ste Septbr. 1843: „Onkels Død har bragt en Fred og Ro over Livet der, som alle trængte højligen til, men ingen saa meget som den kjære Tante. Hendes Liv er vel nu roligere end forhen, og dette er en stor Velsignelse for hende, men hun er desto værre meget svagelig, næsten daglig har hun hæftige Angreb af indvortes Krampe. Næringsсорger trykke ogsaa, da hendes Pension vist kun bliver meget lille, og jeg og min Broder Rudolph forudse allerede med temmelig Sandsynlighed, at enten Jette eller Marie maa tage bort fra Skamstrup. At jeg under disse Omstændigheder gjør alt muligt for en hurtig Befordring, kan min kjære Søster let indse, da Du tillige ved, at jeg derved kom i en Stilling, som mit Hjerte længes efter, og at da mit Livs højeste Ønske kunde opfyldes i min Forening med den elskelige Jette. Men desto værre kan det endnu have lange Udsigter for mig paa en Tid, hvor saa mange theologiske Kandidater staa ledige paa Torvet og vente endog til den 11te Time paa Arbejdet, paa Vingaardsmandens Kald til dem. Saa har jeg ogsaa lært at lægge min Skjæbne med Tillid i Guds Haand og taalmodig at vente paa hans Kald. At gjøre mig værdig til Arbejdet, at samle mig Arbejdskraft og nogen aandelig Dygtighed er mit Livs alvorlige Stræben.“

Da der imidlertid stadig ikke aabnede sig nogen Udsigt for Blædel til gejstlig Ansættelse, besluttede han endelig at opgive sin Stilling som Huslærer paa Rygaard for at danne sig et Hjem i Kjøbenhavn og ernære sig ved Informationer. Rig-

tignok var hans Brud og han lige tombændede, men han følte Dygtighed og Kraft hos sig selv, idet han holdt sig til Ordet: „Lykken hjælper de kjække.“ Og Kjækhed hørte der til, navnlig i de Tider, hvor et Giftermaal uden Embede ansaas for et helt Vovestykke, og mange Kandidater foretrak derfor at give Stof til „de Uadskillelige.“ Hans Forældre blev ogsaa meget forfærdede over hans Plan, men ved et Besøg i Hjemmet talte han sin Sag med saa stor Varme, at de gik ind derpaa.

Brylluppet fejredes i Skamstrup den 10de Oktober 1844. Vielsen blev forrettet af Blædels Fader, og kun den nærmeste Slægt var tilstede, men „Dagen forskjønnes ved en uendelig Mængde Blomster, som hele Egnens Folk kappedes om at sende i store Læs, saa at Kirken til Trods for Efteraaret lignede en stor Blomsterhal, smykket til det øverste.“

Det nygifte Par drog til Kjøbenhavn, medens Fru Dons med Datteren Marie endnu levede et halvt Aar i Skamstrup, hvor hun døde efter svære Lidelser i Februar 1845. Marie Dons var allerede 1843 bleven forlovet med Blædels Broder Rudolph, men blev i Skamstrup som Lærerinde for Bøghs Børn indtil sit Bryllup 1849.

Blædel og Henriette Dons vare imidlertid strax efter deres Bryllup flyttede ind i en Lejlighed paa Kristianshavn. De vare begge lykkelige over deres nye Hjem og i fornøjelige Breve til Moderen og Søsteren skildrer den unge Hustru deres Liv; „alt maa gaa paa Klokkeslet“, da Mandens Tid var meget optaget*). Blædels Forventninger om at faa tilstrækkelig Beskæftigelse blev nemlig ikke skuffede. Allerede fra Studenterdagene havde han ypperlige Anbefalinger fra gode Autoriteter.

*) Som et Bevis paa, hvor mange Timer Blædel havde, kan anføres, at det var en yndet Vittighed i Kjøbenhavn at omtale ham som „den Kandidat Blædel, der underviser 25 Timer i Døgnet.“

Saaledes siger alt den Gang Professor Clausen om ham, „at den Bevægelighed i Tanken og Klarhed i Udtrykket, som han har havt Lejlighed til at iagttage hos Blædel, synes at give Formodning om et ualmindeligt Undervisningstalant.“ Han blev snart en meget søgt Lærer i Kjøbenhavn, fik Timer ved Efterslægtens Skole og forberedte i Forening med Bibliothekar Gundorph unge Mennesker til Examen artium, ligesom han ogsaa blev Lærer for Prof. Clausens Børn, hvorved Forbindelsen med dette Hus knyttedes nøjere, og hos Madvig, der yder hans Lærer-virksomhed stor Anerkjendelse.

Ogsaa i andre Henseender var det et virksomt og arbejdsomt Liv, der førtes i dette unge Hjem. For Udkommets Skyld havde de Pensionærer i Huset, og de tænkte ikke blot paa Fordelene derved, men ogsaa paa det store Ansvar, der paaahvilede dem. „Nikolaj og jeg ere tidt alvorlige tilmode“ — skriver Henriette Blædel — „ved at have saa store Pligter at opfylde i vort Hus, som det dog er, naar man lover Forældrene at være Børnene i deres Sted. Der er saa meget at iagttage med saa unge Menneskers Liv, bestandig maa vi holde Øje med deres Veje, uden at de dog mærke det. Jeg kan kun sige, at vor Villie og inderlige Ønske er at gjøre for dem, hvad vi kan, som vi ogsaa ville bede om Guds Hjælp til al vor Gjerning.“ Til deres første Pensionærer hørte Vind (nuværende Gesandt i St. Petersborg), Vedel (Amtmand i Frederiksborg) og Blædels tidligere Elev fra Rygaard, Grev Scheel.

Blædel underviste især i Religion, Historie og Geografi, og navnlig i de sidste Fag kom hans store Fremstillingstalant ham fortrinlig til Nytte. Af hans Virksomhed som Lærer giver iøvrig en tidligere Elev af ham paa Gundorphs Kursus, Kand. theol. Villiam Jacobsen følgende Skildring: „Blædel var en overordentlig arbejdsom og samvittighedsfuld Lærer. Han arbejdede som saadan uafbrudt fra Morgen til Aften, saa at der ligefrem gik Ry deraf. I Examenstiden gav han Extratimer

til Kl. 10 om Aftenen, og dog sporedes end ikke paa denne Tid nogen Mathed.

Det var mig allerede noget nyt, at han, naar vi kom og gik, stod ved Døren og rakte os Haanden. Den Agtelse, han havde for sine Elever, ytrede sig ogsaa i hele hans øvrige Færd overfor dem, og den velvillige Maade, hvorpaa han gik ind paa Besvarelsen af Spørgsmaal fra deres Side eller optog deres Bemærkninger, hævede dem i Selvtægtelse. Hans oprigtige Venlighed var meget vindende, det maatte være en meget sløv eller meget kjølig Natur, der blev uberørt deraf. Han elskede de unge Mennesker, deres Ve og Vel laa ham alvorlig paa Sinde, hvor kunde det da være anderledes, end at han fandt Gjenkjærlighed og nød deres fulde Tillid og ubegrænsede Højagtelse. Hans Sjæl var som et Instrument, hvis Strænge dirrede stærkt og bragte beslægtede Strænge til at klinge i yngre Brødres Sjæle; »Brødre«, skriver jeg med Eftertryk, thi han følte sig som vor Broder; der var ingen selvbehagelig Overlegenhed hos ham; trods den dybe Alvor, der prægede ham, stillede han sig dog paa lige Trin med os. Af denne Broderlighed ligesaa meget som af hin musikalske Egenskab ved hans Ord lader den store Indflydelse sig forklare, som han havde paa de unge, hvis Sjæle endnu ikke vare forhakkede af Tilværelsens Klimpen. Det var de samme Egenskaber, der siden virkede stærkt gennem hans Prædikener paa mange jævne Mænd og Kvinder, disse Naturer, der endnu have meget af BARNET, over hvem Musik og Sang har saa stor Magt. Deraf forklares ogsaa hans store Indflydelse paa hans Konfirmander.

Han havde usædvanlige Lærergaver. Med glødende Farver malede han og var ikke fri for Overdrivelser, men altid var der et vækkende Element tilstede.

Hans rige Gaver i Forbindelse med hans stærke Hukommelse kom naturligvis i høj Grad Undervisningen til Gode i dansk Literatur og i Historie. De storslaaede Skikkelser, der her møde os, traadte levende frem: Luther, Cromwell, de

franske Revolutionsmænd o. s. v. Historiens Vendepunkter maatte ved en saadan Undervisning lægge Beslag paa vor fulde Deltagelse. — Dog var det især i Religionsundervisningen, at hans Sjæls Rigdom udvældede. Som Dreng var jeg begyndt at rationalisere, at forklare alt naturligt, men den Lyst forgik mig snart ved hans varme og overbevisende Ord. Meget stærkt betonedede han Jødernes Tilværelse som det mest afgjørende historiske Vidnesbyrd for Guds Ords Sandhed, og dette Vidnesbyrd blev i alt Fald for mig afgjørende i denne Periode af mit Liv. — De samme Skikkelser, hvori Vantroen og Fritænkeriet i disse Tider træder frem, de samme Synspunkter af Samfundet, som vi kjende fra Nutidens Socialisme, brød sig ogsaa den Gang Vej. Disse Vantroens Former og denne Betragtning af Samfundet drøftede han med sine Disciple og lod dem ogsaa selv i deres Udarbejdelser i Modersmaalet tage dem under Overvejelse.

Da de offentlige Anliggender ved Aaret 1848 vare blevne Fælleseje, greb Samtalen derom stærkt med ind i Undervisningen. Hans Hjerte var paa hans Læber, og han delte sine Bekymringer og sine Glæder med os. Ved Christian den 8's Død blev han stærkt bevæget; vi forstod ej den Gang, hvad der bekymrede ham saa dybt, men vi blev ej uberørte deraf. — Jeg husker fra denne Tid, hvorledes jeg en Gang som Eftersnakker af Godtkjøbsvisdommen i de Tider om Grundtvigs Rigsdagsvirksomhed udbød: „Grundtvig er jo gal“, men han tilbageviste saa eftertrykkelig denne overfladiske Dom, at Grundtvigs Navn fra den Tid af gjemtes med Ærbødighed i mit Hjerte.

Til Blædels Lærergaver hører den Mærkværdighed, at han ud af Hovedet dikterede en lille Dogmatik til Brug ved Undervisningen. Den var vel nærmest grundet paa Martensens Forelæsninger over den kristelige Dogmatik, men dog var adskilligt medtaget, som i hvert Fald ikke findes i dennes trykte Skikkelse, naturligvis ogsaa meget forbigaaet, som han

ikke fandt egnet til Meddelelse paa dette Trin. Hans sjeldne Hukommelse, hans Evne til at have sin Viden nærværende til enhver Tid, hans Lethed i at beherske sit Stof kom ham desuden ypperlig til Nytte. — Til alt dette kom, at han selv var dybt greben af Syndsbevidstheden og Guds forbarmende Kjærlighed mod Syndere. Om Synd og Naade drejede hans Tale sig, og han talte derom saa inderlig og gribende, at han henrev os. Saaledes havde vi aldrig hørt noget Menneske tale om disse Ting. Ikke i det virkelige Liv, kun i Bøgerne og paa Skuepladsen havde jeg truffet saadan Fylde og saa megen Inderlighed. Vi læste blandt andet Apostlenes Gjerninger. I hans Betoning af Peters Ord: „Thi der er ikke noget andet Navn under Himmelen givet iblandt Mennesker, ved hvilket vi kunne vorde frelste“, gav hans egen Tro disse Ord en saadan overbevisende Kraft, at de som et Lyn oplyste hele Tilværelsen og gjennemtonede Skabningen som det eneste, sande Evangelium for dem, der havde et aabent Hjerte til at tage derimod.“

Til Trods for sine mange Informationer paatog Blædel sig frivillig at være Lærer i en Søndagsskole for Slaverne. Det viste sig snart, at han havde fortræffelige Gaver hertil, og Biskop Lind, der dengang var Præst ved Forbedringshuset, gav ham det Vidnesbyrd, „at han ikke blot fuldkommen besad de Egenskaber, der udkrævedes til Undervisningen, men at han ogsaa ved en kjærlig og forstandig Omgang vandt Fangernes Agtelse og Hengivenhed, saa at de selv efter flere Aars Forløb gjerne mindedes ham.“

I sine første Kandidataar havde Blædel øvet sig en Del i at prædike. Saaledes prædikede han, da han efter Examen var et halvt Aar hjemme, flere Gange i Assens Kirke, og hans Forlovede skriver herom 2den Jan. 1842: „Nikolaj kom udmærket godt fra sin Prædiken idag; efter min Mening er det den bedste af alle dem, han har holdt; han vandt ogsaa stormende Bifald. Da vi kom fra Kirke, var Stuen fuld af

Folk, som kom for at takke ham for den herlige Prædiken, og gratulere Onkel og Tante. Der var mange Bekjendte i Kirken, da Folk denne Gang vidste, at han prædikede; Onkel var saa henrykt over sin Søn, at han sagde, han fortjente „egregie“, og Onkel pleier ellers ikke at forkjæle sine Børn.“

Medens Blædel var paa Rygaard, prædikede han ofte i Skamstrup, og hans Ungdomsven Haar, der dengang var Huslærer hos Gunni Busck, skriver derom: „I Skamstrup Kirke hørte jeg Blædel prædike som ung Kandidat, og jeg husker godt, at det var en Prædiken, der viste, at man af ham maatte vente meget godt.“ Ligeledes prædikede han en Sommer, da han var med den Scheelske Familie paa Barritskov i Jylland, og „Menigheden var meget tilfreds dermed.“

Den 23de Jan. 1843 prædikede Blædel til Dimis i Trinitatis Kirke over 1 Kor. 4, 5: „Dømmer ikke nogen før Tiden, indtil Herren kommer, som og skal føre til Lyset det, som er skjult i Mørket og aabenbare Hjerternes Raad; da skal hver vederfares sin Lov af Gud.“ Engelstoft og Grundtvig vare Censorer og gav ham Karakteren „Laudabilis.“

I Blædels senere Kandidataar var imidlertid Tanken om at blive Præst foreløbig traadt noget i Baggrunden. Da blev i Foraaret 1849 Embedet ledigt som Præst ved Almindelig Hospital og Abel Kathrines Stiftelse i Kjøbenhavn, idet den daværende Præst, Rønne, blev forflyttet til Tømmerup i Sjælland. Blædel tænkte aldeles ikke paa at søge Embedet, men en Dag kom en god Ven op til ham og erklærede, at han skulde gjøre det, da han ikke ret længe vilde holde det anstrængende Liv ud som Lærer. Blædel protesterede, idet han mente, at han ikke kunde komme i Betragtning, da der var flere ældre Ansøgere, men Vennen gik resolut ud og købte Stempelpapir, og Ansøgningen blev indgivet.

Mod Forventning fik Blædel Embedet 24de Juni 1849. Madvig, som dengang var Kultusminister og efter sit Kjendskab til Blædel gjerne ønskede ham ansat i Hovedstaden,

havde nemlig, for en Del vistnok paavirket ved ovenanførte Anbefaling fra Lind, interesseret sig for ham og melder ham Udnævnelsen i følgende karakteristiske Billet: „Det glæder mig hjertelig, at jeg kan lykønske Dem som Præst ved Alm. Hospital og Abel Kathrines Stiftelse. Jeg har den Fortrøstning, at De vil skaffe min Indstilling Billigelse hos Publikum og Tak hos den til en kjærlig, omhyggelig og taalmodig Sjælesørger trængende Kreds, hvori De skal virke.“

Blædel blev meget glad over sin Udnævnelse, men tillige var hans Sind stærkt betaget ved Tanken om den ansvarsfulde Stilling, han nu skulde overtage. Faa Dage efter Udnævnelsen skriver hans Hustru: „Nikolaj var igaar hos Pastor Rønne, der omtalte, at der var meget at bestille med de 1200 Lemmer paa Alm. Hospital, og at Arbejdet var meget anstrængende. Der er daglig Beretninger og Begravelser. Konfirmanderne derude ere Børn, der som smaa ere komne paa Hospitalet for der at opdrages og konfirmeres. Alle Betjente, Inspektøren og Lægerne høre til Menigheden. Nikolaj blev meget alvorlig ved at blive ført om blandt de mange Lemmer og dybt grebet af den Følelse, at det ret var som Sjælesørger, han maatte tiltræde sin nye Virksomhed, thi der er jo megen Elendighed, og mange alvorsfulde og tunge Timer vil han vistnok der komme til at gennemleve. Han er forunderlig bevæget ved at skulle være Præst, og det netop for en saadan Menighed. Alt hans Haab hviler i Hjælpen fra en højere Magt. Glæde, Alvor og det Spørgsmaal: „Kan jeg ogsaa udfylde denne Plads“, har saaledes overvældet ham, at jeg egentlig ikke kan sige, at han har haft det godt. Fra Rønne gik han til Abel Kathrines Stiftelse; den lille Kirke gjorde et venligt og godt Indtryk paa ham, og Kirken paa Hospitalet var ogsaa nettere, end han havde tænkt. Ved Abel Kathrines Stiftelse er der kun almindelige Præsteforretninger, idet der kun bor 24 gamle Damer, alle af god borgerlig Stand; de have det meget godt. — Nikolaj var imorges hos Biskoppen; han bliver ikke ordineret

før i August, hvilket vi ere inderlig glade over, da vi saa kunne faa en lykkelig Sommerferie.“

Efter at have taget Bispexamnen hos Mynster, der ytrede megen Tilfredshed med hans Præstationer, navnlig med hans Prædikendispositioner, blev Blædel ordineret i Frue Kirke den 17de August 1849, en Dag, der stod indprentet i hans Hjerte med uudslettelige Træk, og om hvis store Betydning for ham følgende Ord vidne, som her nedskrives med de nyeste Angreb paa Mynster for Øje: „Min Ordinationsdag var en Dag, hvorfra jeg under hele min gejstlige Virksomhed vil samle Styrke og Kraft til min Gjerning, fordi det var en sand Indvielsesdag.“

Den 26de August 1849 — 12te Søndag efter Trin. — indsatte Stiftsprovst Tryde Blædel som Præst ved Alm. Hospital. Det skete paa hans sædvanlige milde og kjærlige Maade. I Indtrædelsestalen sagde han til Blædel: „Min unge Ven, du maa nu forestille dig, at du er kommen til en Strandingsplads, hvor alt det Vrag, der er forlist i Livets Storme, er drevet op; deraf skal du søge det bedste og frølse, hvad der kan frelses.“ — Derpaa prædikede Blædel over Dagens Text, Helbredelsen af den døvstumme. Efter at have udlagt Evangeliet og peget hen paa Kristus som den store Sjælelæge, der bringer Fred og Hvile, vendte han sig særlig til sin nye Menighed og sagde: „Ogsaa paa dette Sted er der mange, der trænge til Fred og Hvile. Du gamle, hvem Aarene og Livets Møje har berøvet din Ungdoms Kraft og dit lyse Haab, du hvis Dage alt ere talte, og som stunder stærkt mod Livets Ende, — hvem i Verden kan berede Lægedom for dig, hvem kan give dig et saligt Opstandelsessaab uden han, den ene, din Frelser og Herre, Jesus Kristus? Hør da ikke tungt, naar vi tale til dig om ham, vær ikke døv for hans Ord, men annam dem med dit aandelige Øre og lad dem nedstige i dit Hjerte, at han maa helbrede dig. Og du, som er fattig og syg og elendig, som ved, at intet Menneske paa den hele Jord kan hjælpe dig, ogsaa i dit Øre vil Herren lægge sin Finger, at

du maa høre, forstaa og vorde helbredet. I Daabens hellige Time tog han ogsaa dig som et lidet Barn i sine Arme for at give dig i Livet et hørende Øre og et lyttende Hjerte. Du hører din Frelser til og har i ham den sønlige Udkaarelse, naar du blot vil oplade dit Øre for ham. Derfor vedbliver Herren at forkynde dig sit hellige og salige Ord.“ Efter dernæst at have vist, hvorledes Herren ikke blot aabner den døves Øre, men ogsaa løser Tungens Baand, „saa at den før maalløse taler nye Ord, kristelige Ord fødes i Sjælens Dyb, Læben bliver ren, og den stille, andægtige Bøn leger for Guds Aasyn i de ensomme Timer og „Fader vor“ er hans daglige Tale“ — siger han fremdeles: „Og nu den, der prædiker Ordet for Eder, det er hans Trøst, hans Haab og Styrke, at Herren kan gjøre, at de maalløse tale. Af hvilken Kilde skal han øse sine Ord? Mon af egen Visdom? Ak, den vilde udtørres langt hurtigere end Jakobs Brønd ved Sichar, og tomhændet og maalløs vilde han komme til Eder, naar I her, eller paa Sottesengen, eller mellem Gravene begjære at høre Ordet og det kristelige Vidnesbyrd. Nej, som Eders Tro ikke skal være i Menneskers Visdom, men i Guds Kraft, saa skal og vort Ord og Prædiken ikke være i menneskelig Visdoms overtalende Ord, men i Aands og Krafts Bevisning, og denne Aand og Kraft kunne vi kun finde i Guds Ords udtømmelige Kilde, der har det levende-gjørende Vand; hvo som drikker deraf skal til evig Tid ikke tørste.“ Tilvisse, i denne Blædels første Prædiken som ordineret Mand ligger der et helt Program for hans Præstegjerning, og han har trolig fulgt det sit Liv igjennem.

Da Blædel kom ind i Kirken, sagde en gammel Mand til sin Kone: „Det er ogsaa noget at sende saadan en ung Præst herud, hvad kan han udrette?“ Konen mente, at man ikke altid skulde se paa det udvortes; man kunde jo først høre ham. Efterat Blædel havde prædiket lidt, udbrød den gamle: „Hvad! hvad! er det den samme Mand, som stod og græd ved Siden af Stiftsprovsten?“ Og da Blædel gik ud af Kirken,

kom Manden hen til ham, slog ham paa Skuldren og sagde: „Tak for det! Har han mere af den Slags, saa kan vi godt behøve det til Hverdagsbrug.“

Det varede ikke længe, før Blædel begyndte at samle sig en Tilhørerkreds, baade paa Alm. Hospital og i Abel Kathrine. Han prædikede begge Steder hver Søndag. Abel Kathrines Stiftelse er i Dronningens Tvergade. Kirken ligger inde i en lang smal, Gaard og er vel den mindste i Danmark, en Kirke „en miniature“, men et hyggeligt, firkantet Rum med Prædikestolen over Alterbordet. Skjønt ikke meget høj har den dog et Galleri. Sit Lys faar den fra høje Kirke-Vinduer med gammeldags Smaaruder ud til Gaarden. Blædels første Menighed bestod foruden Hospitalets Lemmer og Stiftelsens Damer især af Smaaborgere, enkelte unge Mennesker og senere hen af studerende fra Universitetet. Snart blev imidlertid de indskrænkede Rum for smaa; der flokkedes flere og flere om hans Forkyndelse, og Folk stod i Hobetal ude i Abel Kathrines Gaard for at høre ham. „Har De hørt Blædel?“ var et Spørgsmaal, som dengang ofte lød i Kjøbenhavn, og blev det besvaret benægtende, føjedes der til: „Saa maa De endelig gaa ud at høre ham.“

Det var tydeligt, at det var en ny Røst, der lod sig høre, der var noget, der var ifærd med at bryde frem, som man ikke før kjendte, idetmindste ikke paa den Maade. En af hans Tilhørere, den tidligere nævnte Kand. Jacobsen meddeler herom: „Hvorledes skal jeg beskrive Indtrykket af Blædels Forkyndelse i hine hans første Præsteaar? Der var Glød paa hans Læber, der var Ild i hans Sjæl. Hans hele Kraft og Inderlighed samlede sig i at kalde Sjæle til Frelseren, det var hans Bøn, at Menneskene vilde lade sig forlige med Gud i Kristo. Der var Klagelyd i hans Stemme som i Sukket over Jerusalem, der ikke vidste, hvad der tjente til dets Fred. Som han selv var bleven smeltet i Herrens Digel til at føle sin Synd og Guds Naade, saaledes smeltede hans Ord mange

Hjerter, saa de fulgte Kaldet. Der var ingen Raaben eller Skrigen hos ham; han var ingen støjende Bodsprædikant, endnu mindre blev han nogensinde raa eller plat. Ordet faldt ham let, som et Udtryk for den Begejstring, der fyldte ham og gjorde ham veltalende. Gud velsigne ham derfor.“

Blædels Fremtræden betegner i flere Henseender et nyt Stadium i Hovedstadens kirkelige Liv. Mynster havde i den lange Aarrække udøvet en ganske enestaaende Indflydelse paa alle Forhold, men nu havde hans Virksomhed baade i Tale og Skrift kulmineret. Til de mere ansete Gejstlige hørte Tryde og Paulli, den sidste navnlig bekjendt som en dygtig Sjælesørger, men i det hele var Byen daarlig forsynet med Præster. Saa meget større Betydning fik Grundtvig med sin fuldt lødige Kristendomsforkyndelse, og man begyndte at spore hans voxende Indflydelse. Dog var det endnu en temmelig begrænset Kreds, der samledes om hans Prædikestol i Vartov, og mange var hans Tale for høj; den var mere profetisk bebudende end kaldende og dragende. Imidlertid vare to andre Personligheder fremtraadte, som hver for sig skulde føre Udviklingen videre: Martensen og Søren Kierkegaard, men ifølge deres Natur var ingen af dem kaldet til i særlig Forstand at blive Folkets Mænd.

Man trængte just til Kræfter, der kunde arbejde i det menige Folk. Tilstanden i vor Kirke var, som bekjendt, sørgelig. Rationalismen havde længe siddet i Højsædet, og i den første Halvdel af Aarhundredet havde efterhaanden æstetiske, filosofiske og politiske Interesser lagt Beslag paa de fleste aandelige Kræfter. Det dengang herskende politiske Parti stillede sig vel ikke som de nationalliberale i Tyskland aabenbar fjendtlig til Kristendommen, men — deres Frihedssind og Fædrelandskjærlighed ufortalt — have flere af dets fremragende Mænd ofte stillet sig i et temmelig kjøligt Forhold til de kirkelige Rørelser i vort Fædreland. Det var desuden ikke blot Politiken, der optog Folk; ogsaa i materiel Henseende var en ny Periode ifærd med at bryde frem, idet Frederik den sjettes Tidsalder afløstes af

Jernbanernes og Fabrikernes. Hele det Opsving, som vort industrielle og kommercielle Liv har taget i den sidste Menneskealder forberedtes alt i Fyrrerne. Med de forbedrede finansielle Vilkaar steg Fordringerne til Livet, og Nydelsessygen tog i en forbavsende Grad Overhaand. — Intet Under, at Kierkegaard satte sit mægtige Memento midt i den travle, støjende Slægt.

Ganske vist var Mynsters og Grundtvigs Virksomhed ikke gaaet sporløst hen, men ifølge Sagens Natur kunde den først ret vise sin Betydning i det næste Slægtled. Det er ikke altid muligt for de enkelte fremragende Mænd selv at bringe deres Ideer ud i Folket og gjøre dem frugtbringende i videre Kredse. De trænge til andre, der kan fortolke dem med Sympathi, til Kræfter, der gennem utallige Kanaler kan lede de levendegjørende Vandstrømme ud over Landet. Blandt disse Midlere mellem Folket og dets store Aander er der atter enkelte, der staa Kilderne nærmere og derfor i særlig Grad ere skikkede til at udøve Indflydelse i vide Kredse. Saadanne Mænd blive Centrér efter en mindre Maalestok, og Blædel hørte til de ypperste iblandt disse.

Han havde mange Betingelser for at kunne formidle denne aandelige Arv, navnlig i Hovedstaden. Han var ikke nogen original eller genial Tænkter, men han var let paavirkelig og havde et lykkeligt, eklektisk Talent; han forstod med stor Dygtighed at tilegne sig Udbyttet af sin flittige og mangesidige Læsning og at omsætte det i sin egen Aands Former. Selv kalder han sig med Rette Martensens Discipel; fra ham har han modtaget Klarheden i Troeslæren og det faste, dogmatiske Grundlag. Fra Grundtvig har han faaet sit Syn paa det objektive, paa Herrens Gjerning i Kirken, paa de troendes Samfund, det kirkelige og menighedsdannende. Fra Kierkegaard endelig har han tilegnet sig sin Sans for Kristendommens subjektive Side, dens Inderliggjørelse, Kampen mod Vanekristendommen og den officielle Kristendoms Selvbedrag, der mener sig tryg, fordi den udvortes hører med til Kirken

Skulde man nævne den, hvem det særlig har været hans Opgave at formidle i den danske Kirke, er det maaske netop Kierkegaard. Paavirkningen af denne traadte ganske overordentlig stærkt frem, navnlig i hans første Præsteaar. Han havde af ham lært, at Prædikenen ikke blot skulde være en „Betragtning“, men at det, det gjaldt om, var at henvende Ordet til „den enkelte“, at gjøre Ordet levende i hans Hjerte, at frelse hans Sjæl; derfra den dybe Alvor som Baggrund. Det var et Vidnesbyrd i Aands og Krafts Bevisning; man følte, at han taledede, fordi han troede, og at han vidnede for at fange Sjæle til Guds Rige. Hver enkelt Prædiken var en Begivenhed i hans Gjerning i Herrens Tjeneste, en Fart ud paa Dybet for at udkaste Garnet. Hans inderlige Bøn, om at Gud vilde velsigne Ordet, fik uimodstaaelig Tilhørerne til at bede med. Aanden lærte ham at skue baade Herrens Herlighed og Menneskesjælens dybe Trang i de forskjellige Afskygninger, og den helligede ofte hans naturlige Fantasi til en profetisk Tale.

Ved Siden af sin Gjerning som Prædikant udfoldede Blædel en ligesaa stor eller rettere endnu større Virksomhed som Sjælesørger. Ved en Menighed som den paa Alm. Hospital maatte jo Sjæleplejen staa i første Række. Men for ret at forstaa denne Opgaves Størrelse maa man kjende Tilstanden paa Hospitalet i hine Tider. Forholdene, saaledes som de vare her, da Blædel tiltraadte sin Virksomhed, skildres i en Piece fra 1852, altsaa Aaret før Koleraen, af Hospitalets daværende Overlæge, Dr. Brandes, paa følgende Maade:

„Opholdet i Lemmestiftelsen udøver en stor Indflydelse paa de fleste Mennesker, der uden at være forfaldne blive nødsagede til at ty til den. Der gives vel nogle, som bevare deres bedre Følelser og endog forædles gennem den Resignation, Livet herinde paabyder. Saaledes findes der navnlig blandt den kvindelige Del af Stiftelsens Befolkning adskillige Syge, der ere ligesaa agtværdige ved deres Opførsel og Karakter, som de ere beklagelsesværdige paa Grund af deres ulykkelige

Stilling. Men paa en langt større Del af dem, der fra mere dannede Omgivelser komme ind paa Lemmestiftelsen, virker naturligvis det Samliv, her føres, demoraliserende; de bedre Følelser sløves lidt efter lidt, de blive ligegyldige og forfalde endelig mer eller mindre. Der gives endog nogle, paa hvem Indlæggelsen og Livet paa Lemmestiftelsen virker saa voldsomt sjælelig nedbrydende, at de dø kort efter at være overflyttede.

„Almindelig Hospital ligger i Amaliegade. Det er en stor, tre Etager høj Bygning, hvis Façade er blottet for saa godt som enhver Forsiring; den største Del af Forhuset er benyttet til Sygeafdelingerne, og kun den Del af Forbygningen, der ligger nærmest Palaierne, tilligemed nogle store Kvistværelser, er belagt med Lemmer. — Kommer man ind i Gaarden, ser man den ved et Plankeværk delt i to Afdelinger, en større for selve Hospitalet, en mindre for Lemmestiftelsen. I denne saakaldte Lemmegaard ligger ud mod ny Toldbodgade en firkantet, fire Etager høj Bygning, hvis hele Ydre vidner om, at den engang har været et Pakhus; det er den saakaldte Ny-Bygning, og i den er en Menneskemasse af flere end halvsjette Hundrede Mennesker sammenstuvet. Paa den ringe Plads, som Lemmestiftelsen indtager, hvis Gaardsrum ikke er større end en god, stor Kjøbmandsgaard i en Provindsby, lever en Befolkning af mer end 1200 Mennesker af alle Aldre, lige fra smaa Børn til firsindstyveaarige gamle, og dette Sted har derfor vistnok Æren af at være en af de mest menneskeopfyldte Pletter paa vor Jord.

„Følgen af denne Sammenhobning er, at næsten alle Stuer ere overfyldte med Senge, der paa mange Steder staa saa tæt sammen, at man næppe kan komme ind imellem dem, endsige at der skulde være Plads til et lille Bord ved hver Seng. — Derfor gjemmes i Reglen Smør, Sukker, Kjød og alle Slags Rariteter i selve Sengen nede ved Fødderne, og kun de, der have en større Sans for Orden, sørge for at faa et Bræt opslaaet over Fodstykket eller et lille Skab indrettet der. Stundom

lykkes det en enkelt at faa en Kommode eller Dragkiste ind med i Stuen; sædvanligen hensættes de paa Lofterne eller Gangene. Dette har imidlertid haft til Følge, at saa godt som ingen frisk Luft fra de tætbepakkede Gange kan naa ind i Stuerne, der nok kunde trænge dertil; thi da den samme Stue tjener som Soveværelse og Spisestue og desuden er Opholdsstedet Dagen over for dem af Stuens Beboere, der ikke arbejde i Hospitalet, og da der iblandt disse altid er én eller flere, der er bestandig sengeliggende, saa er der i Reglen ikke den bedste Luft paa en saadan Stue, og hvem der ikke er vant til den, vil den vistnok ofte forekomme kvælende. Vil nu en nyankommen, der har bevaret den naturlige Trang til frisk Luft, aabne et Vindue, saa skjænder én og fordrer det lukket, fordi hun har Gigt i Hovedet, en anden, fordi hun har Hoste, og der er ikke andet at gjøre end at se at vænne sig til at leve i kvalm Luft.

„Dog, jeg vil ikke detaillere Sorgerne ved Livet i Lemmestiftelsen, jeg vil ikke tale om Urenligheden og Utøjet, som muligvis ikke kan undgaas i en Stiftelse med en Befolkning som den, der lever der, men hellere dvæle ved det tungeste, det hele Samliv. — Undertiden komme skikkelige Folk af Middelstanden til at ligge blandt de mest forfaldne Mennesker, hvem Drik, Udsvævelser og Ondskab have ført til det laveste Trin af det menneskelige Samfund. Vil man have en Forestilling om de Pinsler, et saadant Samliv kan berede en ulykkelig syg, saa gaa man op paa Lemmestuerne en Torsdag eller Søndag Aften, naar det er blevet mørkt, og de syge ere faldne til Ro. Op ad Trapperne komme ravende snart én snart flere af Lemmerne, der ere blevne forsinkede ude. Det er nogle af dem, som have været omkring i Byen og tigget, og som nu komme berusede hjem. Det varer sjælden længe, førend en saadan faar yppet Klammeri. Skjænderiet er først et simpelt Mundhuggeri mellem to, om at have stødt til en Seng, rykket en Stol o. s. v., saa lægger en tredje sig der imellem for at

skaffe Ro, og nu skjændes tre i Stedet for to. „Jeg fornærmer ingen, naar man blot lader mig gaa i Ro“, raaber bestandig den drukne, og Skjænderiet og Tummelen bliver heftigere, alt eftersom flere og flere blande sig i Striden. Forgjæves opfordrer Stuekonen dem til at være rolige, at tænke paa, at der ligge mange, der ere syge og daarlige; „det kommer ikke mig ved“, skraaler den drukne, „jeg la'er mig ikke fornærme, jeg fornærmer ingen og la'er mig ikke vise tilrette af saadan én“, og derpaa følger en Strøm af Skjældsord, der besvares af lige saa kraftige, og nu er vakt en Kamp, hvis Varighed og Udfald kan være meget forskjellig. Støjen har imidlertid vækket en af de syge, der lide af Krampetilfælde, og hvoraf der altid findes ikke faa paa Lemmeafdelingen; hun vaagner op i Forskrækkelse, faar Krampe, og Huset gjenlyder og vil maaske gjenlyde hele Natten af hendes gennemtrængende Skrig. Og rundt omkring vaagne nu de syge, en efter anden: de kræftsyge, hvem Sovedraaber have bragt i en smertefri Tilstand, og som nu vaagne op til alle Sygdommens Lidelser, de brystsyge, hvem Hosten nu i Timer vil holde vaagen, og Patienterne med Hjertesygdomme, der fare op i Angst, og som længe ville ligge og pines af Hjertebanken og Kortaandethed; og medens de drukne støje og Krampepatienterne hvine, vil i den lange, søvnløse Nat Erindringen om et Hjem, om Omgivelser med menneskelige Følelser træde frem for disse ulykkelige, og dobbelt tungt ville de føle det uhyggelige ved et Liv i Lemmestiftelsen.“

Man indser, hvad det vilde sige at blive Sjælesørger for Mennesker, der levede under saadanne Forhold. Blædel kjendte imidlertid fuldkommen sin Opgaves Størrelse og vidste, hvad der krævedes. Kort efter sin Udnævnelse — altsaa et Par Aar før Brandes' Piece — skriver han: „Der er 1600 syge og elendige Mennesker, som alle trænge til at høre et Trøstens og Opmuntringens Ord, deriblandt er 1250 faste Lemmer, ulykkelige, vanskabte, fattige, aandelig tilintetgjorte, legemlig

svækkede Mennesker, Mænd og Kvinder, hvoraf dog Størstedelen ere modtagelige for Guds Ord og et kjærligt Hjertes Trøst og Deltagelse. Ak, Verden har været dem saa haard, og om de end selv have forskyldt meget, saa ere de dog nu lige ulykkelige, naar gamle Minder og Erindringer stige op i deres Sjæle, naar Synden og Sorgen gjør fælles Sag i dem, og de føle Herrens Haand hvile tungt over dem. Megen Bitterhed, Utaalmodighed og Elendighed i alle Skikkelser, men ogsaa megen Ydmyghed, Anger og sandt kristeligt Sind findes i denne Samling af Mennesker, der alle have lidt Skibbrud paa Livets Hav. Se, kjære Søster, saaledes er min Menighed, min daglige Omgang, til disse Mennesker er jeg kaldet, om jeg dog kunde blive noget for dem og lede dem de sidste Skridt, de have at vandre i denne Verden, der har forstødt dem. Mit Hjerte bliver ofte sygt ved al denne Jammer og Nød, men det er dog maaske bedre ofte at gaa til Sorgens Hus end til Glædens Hus.“ — Der kan læres meget af disse Blædels Ord, og de vare ikke et Mundsvæjr; Gjerningen fulgte efter.

Hans Entré paa Hospitalet som Sjælesørger var ret karakteristisk. Da han faa Dage efter sin Indsættelse kom ind paa en af Stuerne, sagde han: „Goddag, jeg er Præsten“, hvortil en Stuekone svarede: „Saa kommer De meget ubelejlig, thi idag vasker vi Gulv.“ — „Ja, ja, saa kommer jeg igjen en anden Dag“ — Da han var gaaet, udbød hun: „Gudske lov vi blev af med ham, han kommer vist ikke saa snart igjen.“ — To Dage efter indfandt han sig imidlertid atter og sagde, idet han venlig klappede Konen paa Skuldren: „Idag kommer jeg vel ikke til Ulejlighed min kjære, idag vasker De vel ikke Gulv?“ Han gik da først hen og talte lidt med hver enkelt af de syge og holdt derpaa en lille Tale til dem alle, hvori han fremhævede, at det ikke var ethvert Menneske, der strax tog imod Guds Ord, men Herren havde jo selv sagt: „Nød dem til at gaa ind.“ Hans Færd gjorde saa stærkt et Indtryk paa Stuekonen, at hun strax, da han var gaaet, sagde:

„Han maatte hellere have slaaet mig lige i Ansigtet end være saa venlig imod mig.“ Hun blev senere en af hans mest trofaste Tilhængere, og Blædel gjorde sig altid særlig Flid med den Stue.

Han havde stor Snarraadighed i at finde Argumenter, der passede til Øjeblikkets Situation. Da saaledes en ung Pige, der havde været syg og tildels lam fra sit fjerde Aar, en Dag klagede sig for ham og sagde, at hun var den ulykkeligste Skabning paa Jorden, spurgte han, om hun slet ikke troede, at der var nogen, som havde det værre end hun. — Nej, det var der ikke. — „Kan Du ikke gaa lidt?“ — Jo, det kunde hun. — „Tag saa dine Krykker, kast et Shawl over dig og følg mig over paa den anden Side af Gangen!“ — Han førte hende derpaa hen til en Seng, hvor der laa en omtrent jævnaldrende Pige, der hverken kunde røre Haand eller Fod, og spurgte saa: „Tror du endnu, at du er den ulykkeligste?“ — Pigen maatte beskæmmet tilstaa, at der var andre, paa hvem Gud havde taget haardere; „og siden den Dag har jeg aldrig klaget over min Skjæbne“, føjede hun til, da hun fortalte denne Begivenhed.

Blædel fulgte, som ovenfor antydet, den Fremgangsmaade, naar han kom ind paa en af Stuerne, først at henvende sig til dem, der være sengeliggende, derefter stillede han sig midt i Værelset og talte til dem alle, idet han ofte holdt sig til Hovedindholdet af Søndagens Prædiken. Han bekendte derpaa Troen og Fadervor, sagde Farvel og gik videre.

Han gik rundt paa alle Stuerne, ogsaa op paa Kvisten til de faldne Kvinder, og hans Gang her var ikke altid forgyæves, om den end var forbunden med særegne Vanskeligheder. En Dag blev han hentet op til en Pige, der var meget syg og gjerne vilde tale med ham. Medens han talte med hende, klippede en af de andre, uden at han mærkede det, bag fra en lang Flænge i hans Præstekjole, og idet han gik ud ad Døren, slog de en høj Latter op. Da han kom ned og

blev gjort opmærksom derpaa, sagde han blot: „Det maa de ulykkelige Væsener deroppe have gjort, det har været deraf de lo, da jeg gik. Nu tror de vist, de har skræmmet mig bort; det har de ikke, men jeg skal dog for Fremtiden ikke tage Ornat paa derop.“ Han kom der da ogsaa hyppig, og baade den syge Pige og flere af de andre blev vundne ved ham.

Blædel frygtede i det hele ikke Spotten. En anden Dag var han atter inde paa en Stue, hvor der laa faldne Kvinder, og da han læste lidt for dem, var der én, der stadig lo og spottede. Han lod sig imidlertid ikke forstyrre, men da han ved Bortgangen kom forbi hendes Seng, standsede han og sagde: „Din Stakkel, Gud være din arme Sjæl naadig.“ Disse faa Ord gjorde et saadant Indtryk paa hende, at hun begyndte at tænke over sit Liv og senere fandt Vejen hjem til Herren.

En lignende Scene gjorde et dybt Indtryk paa Blædel. En Dag, da han sad ved en Sygeseng hos de faldne Kvinder, var der flere af disse som paa forskellig Maade søgte at vække Uro og Spektakel for at forstyrre ham. „Jeg blev da“, fortæller han selv, „saa greben af Rædsel over Syndens Magt, at jeg gik frem paa Gulvet og begyndte at tale til dem. Der blev dødsstille i Stuen, og Pigerne skal ikke have vexlet mange Ord den Aften. Det var et af de Øjeblikke i mit Liv, jeg har følt, at Aanden var over mig!“

Sin saaledes begyndte Virksomhed som Sjælesorger paa Alm. Hospital fortsatte Blædel nu med stedse vøxende Nidkjærhed og Udholdenhed. Han var i travl Bevægelse hver Dag, og der gik næppe nogen Uge, uden at han naaede rundt paa alle Stuerne, bestandig vækkende de sløve, trøstende, opmuntrende og formanende de syge og bedrøvede. Der var ikke en Sjæl, han gik forbi; han vilde være noget for alle, baade for gamle og unge. En saadan Omhu vare Lemmerne ikke vant til, og han havde den Glæde at se flere og flere, der med Kjærlighed og Taknemmelighed sluttede sig til ham, saa

at han trods alle Vanskeligheder begyndte at se rige Frugter af sin Gjærning. — Sin Gang paa Alm. Hospital sammenligner han selv med „de strenge Søgne- og Arbejdsdage.“ Om Abel Kathrine „hvor de, der fra Byen have Lyst til at høre mig, samle sig, og hvor jeg alt har den Glæde at have erhvervet en lille Menighed“, siger han meget smukt: „Der er min Sabbatshvile.“

I sit herligste og klareste Lys skulde imidlertid Blædels Nidkjerhed og Dygtighed som Sjælesørger vise sig i Sommeren 1853 under den stærke Koleraepidemi, der hjemsøgte Kjøbenhavn.

Koleraepidemien i 1853 maa antages at være en Gren af den Epidemi, der 1847 opstod i Egnen om det kaspiske Hav og derfra udstrakte sin Ødelæggelse ikke blot til Europa, men ogsaa over de øvrige Verdensdele. Det første Tilfælde i Kjøbenhavn viste sig paa Søhospitalet og konstateredes den 12te Juni 1853. I Begyndelsen ændsede man imidlertid ikke Sygdommen stort og mente, at det kun var Proletariatet, der blev angrebet. Først da Pastor Boye døde Natten mellem den 5te og 6te Juli, kom der Skræk i Blodet, idet man saa, at Sygdommen virkelig bredte sig til alle Samfundsklasser. Nu forlod en stor Mængde Mennesker hurtigst mulig Byen, hvor Koleraen rasede med stedse større Voldsomhed, indtil Efteraaret standsede den. Epidemien varede i alt fra 12te Juni til 1ste Oktober, og i denne Tid blev 7219 Individuer angrebne, hvoraf 4737 døde. Samtidig herskede beslægtede Sygdomme i en endnu videre Udstrækning. Vil man sammenligne Epidemien i Kjøbenhavn med Epidemierne i Europas andre Hovedsteder, da er Kjøbenhavn en af de Byer, der blev haardest medtagne, ligesom ogsaa Dødelighedsprocenten her var meget større end de fleste andre Steder.

Med den største Heftighed rasede Koleraen dog paa Alm. Hospital paa Grund af den utilladelige Sammenstuvning af Mennesker og de i alle Henseender slette, sanitære Forhold.

Naar man har læst Dr. Brandes' ovenfor anførte Skildring af Tilstanden paa Alm. Hospital under normale Forhold, vil man kunne forstaa, at dette Sted med sin fattige og gamle Befolkning under en Epidemi maatte være særlig udsat for Fare, men naar man erfarer, at der midt i al denne Fattigdom og Elendighed blev oprettet et Koleralasaret, hvor stadig Patienter fra andre Stiftelser blev indlagte, saa forstaaer man, at Halvdelen af Hospitalets Beboere dermed var prædestineret til den frygtelige Sygdom. Af de 1200 Lemmer blev 592 angrebne og deraf døde 514. Regnes de syge med, som blev indlagte fra Fattigvæsenets andre Stiftelser var Antallet af syge paa Alm. Hospital i det hele 615, hvoraf 537 døde, med andre Ord, hvert andet Menneske blev angrebet af Koleraen og 43 p. Ct. døde af den. Den rædselsfulde Tilstand paa Hospitalet i hin Tid blev dengang beskrevet i et lille Skrift, hvoraf vi hidsætte følgende:

„Rigtignok maatte enhver kunne indse, at dette Sted, hvor over 1200 menneskelige Væsener vare samlede under de mest ugunstige, hygiejniske Forhold, maatte blive et af Hovedbrændpunkterne under Epidemien; men dog maa vi lade Fattigdirektøren vederfares den Retfærdighed, at han saa Faren tydeligere end nogen anden, da han lige ved Epidemiens Begyndelse forudsagde, at Koleraen vilde slaa et svært Slag paa almindeligt Hospital og bortrykke 300 Mennesker! Maa man imidlertid erkjende, at han har været fremsynet, kan man næppe paastaa, at han har været forsynlig; thi ikke en eneste præventiv Foranstaltning var truffen for at undgaa den truende Fare, hvis man ikke vil kalde det en forebyggende Foranstaltning, at han strax bestilte 200 Ligkister.

„Epidemiens Oprindelse kan vel dateres derfra, at den saakaldte Dunzfeldts Gaards 1ste Sal toges til Kolerahospital, medens Stuen og 2den Sal i det Mindste i 8 Dage vedblev at være Lemmeafdelinger, og senere hen blev en stor Stue i

den nye Bygning midt inde mellem Lemmestuerne ligeledes tagen i Brug. Sygevogterne, Gangkonerne og Vaagekonerne bestod for en stor Del af Ladegaardslemmer, assisterede af fjollede Dreng og Piger, der naturligvis ogsaa vare Lemmer. De maatte paa Grund af de lokale Forhold sove i samme Værelse som Patienterne, men derfor døde ogsaa f. Ex. i en Stue tre lige efter hinanden. Og hvor lidet dette Personale formaaede at røgte sit besværlige og ansvarsfulde Kald, kan kun den danne sig en Forestilling om, der ved, at Patienterne, der skulde bringes over paa Kolerastuerne, toges ud af Sengene og ofte laa paa Gulvet i halve og hele Timer, inden de blev borttransporterede, at den ordinerede Is og Vin i flere Timer ikke var hentet eller givet Patienterne, at disse laa med blottede Arme og Ben ude af Sengen, at Ligsedler heftedes paa Personer, der endnu hørte til de levendes Tal, at Hovedpuderne, hvorpaa de hvilede sig i Dødskampen, reves bort under dem, og at alle disse uforsvarlige Misligheder kun under Lægernes umiddelbare Tilsyn blev afljulpne. I Værelser, der vare 14 Alen lange, 12 Alen brede og 5 Alen høje, saa man 30, 40 indtil 70 Senge, i hvilke de sunde laa Side om Side med døde og døde, ja i Begyndelsen havde man ikke engang Rekonvalescentstuer. Hvad Under, at Epidemien Dag for Dag gjorde de mest forfærdelige Fremskridt og snart endog havde overskredet de af Hr. Fattigdirektøren angivne Grænser. Hvad Under, at al Kommando, Disciplin og Orden var nær ved at ophøre, da Sygdommen havde naaet sit højeste Punkt. I Kjælderstuen i Nybygningen døde saaledes de fleste Lemmer, uden at man tænkte paa at evakuere den, i andre Stuer laa Mandfolk og Fruentimmer mellem hverandre, og i en tredje Stue vare Mandfolk de kvindelige Patienters Sygevogtere.

„Forgjæves anmodede Hospitalets Læger Fattigdirektionen om at skaffe Plads, ja erklærede det endog for Manddrab at unnlade det, forgjæves udtalte den „Berlingske Tidende“ de centnertunge Ord: „at Direktionen snart ikke mere vilde

behøve at rømme Hospitalet, thi det vilde ske af sig selv“, forgjæves satte endog Indenrigsministeriet i den ellefte Time, da det vistnok ogsaa allerede var for sildigt, sig i Bevægelse og befalede Fattigdirektionen at foretage dette Skridt; med en stoisk Rolighed, som Bevidstheden om en god Sag kun plejer at give, hørte Fattigdirektionen paa alt, men gjorde intet for at afhjælpe det af alle saa dybt følte Onde. Og spørger man nu, hvorledes Stemningen var paa dette rædselsfulde Sted, saa er Svaret, at nogle af Lemmerne vel vare modtagelige for Religionens Trøst og af egen Drift forlangte at faa det hellige Sakramente af deres Præst, medens mangfoldige derimod vare Apathiens eller Fortvivlelsens Bytte; men den Tro var almindelig iblandt dem, at Fattigdirektionen lod dem forblive i denne Pesthule uden at lytte til den almindelige Opfordring, at evakuere, alene i den Hensigt, at de alle skulde dø; og om dette end ikke skete, saa er Resultatet dog forfærdeligt, og det er ikke blevet overtruffet, hverken under Pesten i Kjøbenhavn i Aaret 1711 eller i det blodigste Slag, som nogensinde er blevet leveret.

„Menneskevennen maatte fortvivlet vende sig bort fra dette til Elendighed og Død indviede Sted, hvis denne mørke Skildring ikke ogsaa havde sit Lyspunkt, nemlig den Nidkærhed og Opofrelse, hvormed Stiftelsens Læger kæmpede mod Sygdommen, samt den Trøst og den aandelige Oplivelse, som baade de sunde og de af Sygdommen angrebne fandt hos deres Præst; den bedste Løn for disse Mænds bramfrie, velsignelsesrige Virksomhed er Bevidstheden om, at de troligen have opfyldt deres Pligt; det var at ønske, at Fattigdirektionen kunde nyde den samme Løn.“

Midt i al denne Elendighed viste Blædels Mod og Opofrelse sig i det rigeste Maal. Han var ingen Lejesvend, der saa Ulven komme og flygtede, men en god Hyrde, der var villig til at sætte sit Liv til for Faarene. Fra den første Dag, Sygdommen udbrød, indviede han sig ganske til at tjene

de syge og døende. Han gik omkring fra Seng til Seng, og uden at vise Spor af Frygt satte han sig paa Sengekanten, bøjede sig over de døende for at høre deres sidste Bøn, talte Guds Ords Formaning og Trøst til dem, rakte dem Sakramentet og begravede trofast alle de døde. Han var i den Tid næsten aldrig afført Præstekjolen; hver Dag forefaldt der jo en Mængde Begravelser. Da Sygdommen naaede sit Højdepunkt den 20de Juli, døde der paa en Dag 56 Mennesker. Man tænke sig, hvad det vil sige paa én Dag at berede 50 Mennesker til Døden; sandelig der kunde nok behøves Udholdenhed. Men Blædel blev ikke træt; han arbejdede uafbrudt under de gruopvækkende Omgivelser. Kl. 3 om Morgenen begyndte han sit Dagværk med at kaste Jord paa de døde, en Gjærning, der i Reglen varede til Kl. 7; Formiddagen tilbragte han med at besøge de raske, for ikke at bringe Smitten med sig fra de syge, som han gik til om Eftermiddagen; som Regel kom han først hjem Kl. 10—11 om Aftenen, men ofte undte han sig kun faa Timers Søvn paa en Sofa i selve Hospitalet.

Om Livet i denne Tid skriver han i Begyndelsen af Epidemien til sin Søster, Fru Plum, under 13de Juli: „Vi havde i Aar glædet os til i Sommerferien at forfriske os ved en Rejse til Næsgaarden og Skamstrup. I to Aar have vi ej været der, og i mere end et halvt Aar har denne Sommerrejse næsten daglig været Gjenstand for Samtale med de kjære Børn, der længes efter at tumle sig ude i Haven. Men denne Rejseplan er nu opgivet. Jeg kan ikke forlade min Menighed i denne sørgelige Tid, hvor Pesten hver Dag bortriver omtrent 10 Mennesker. Jette kan ikke forlade mig i en Tid, hvor faa Timers Sygdom kan ende et Menneskes Liv, og vore Børn tør vi ikke sende bort fra os. Vi blive derfor i denne Sommer heri Byen, fordi vor Pligt og Samvittighed byder os at blive, og skjønt Luften er ophedet og kvalm — doven, om jeg maa

bruge det Udtryk, saa befinde vi os dog endnu, Gud ske Lov, alle raske.

„Den Atmosfære, der er paa Alm. Hospital i denne Tid, er forfærdelig trykkende, et stort Koleralasaret er oprettet midt i det overfyldte og alt forud forpestede Hospital. Det er, som om man ved at oprette et Koleralasaret dér, havde haft til Hensigt at myrde alle disse gamle, svage Mennesker. Jeg véd vel, at det er en haard og vistnok ogsaa uberettiget Sig-telse, men jeg véd ogsaa, at man har handlet højst uforsvarlig i denne Henseende. Hvor vidt denne Pest vil gribe om sig, og hvortlænge den vil vare, kan jo ingen have nogen Mening om; destoværre synes den endnu at være i stadig Tiltagen. Jeg véd, at du vist ofte allerede med megen Ængstelse har tænkt paa mig, som daglig færdes midt i denne Elendighed og er udsat for den fordærvede Luft, men jeg kan sige dig i fuldkommen Sandhed, at jeg ikke har den mindste Frygt for at besøge Hospitalet eller forrette de mange Jordspaaastelser; jeg gaar der i Guds Navn, i mit hellige Kalds Gjerning; jeg benytter de Forsigtighedsmidler, som bør anvendes, og lægger alt andet med Ro og Frimodighed i Guds Haand, uden hvis Villie ikke et Haar skal krummes paa vort Hoved. Det, at jeg ikke har Tanke af Frygt, er dog et stort Gode for mig og hjælper mig til at overvinde mange Ubehageligheder. Gud give, at denne forfærdelige Epidemi dog ikke skal udbrede sig over Landet. — Der er vistnok en alvorligere Stemning for Tiden over Kjøbenhavnernes end ellers; kunde den blot lære dem noget alvorligere at tænke paa det ene fornødne, at aflægge den umættelige Forlystelsessyge og indskrænke deres Forfængelighed, vilde dog denne sørgelige Tid bære megen god og velsignet Frugt. Herren prædiker sandelig Bod iblandt os. — At vi dog maatte forstaa hans alvorlige Tale.“

Senere, da Epidemien er noget i Aftagende, skriver han under 6te August 1853 til Pastor Bøgh: „Det var mig en stor Glæde at modtage dit deltagende og opmuntrende Brev, thi

skjønt jeg nok véd, at vore kjære Venner paa Landet tænke med Deltagelse og Bøn paa os, saa er det dog velsignet at høre nogle Ord fra dem, og skjønt jeg jo ogsaa — Gud være lovet — véd, hvorfra jeg skal hente Trøst og Styrke i saadanne Trængsels Tider som de nærværende, gjør det dog saa godt fra en anden og især fra en troende Præst at høre den urokkelige Tro og Tillid udtalt, som vi kunne have og ogsaa altid skulle have til vor kjære himmelske Fader. Saaledes gik jeg en Dag hjem fra Alm. Hospital, træt, bedrøvet, syg og forfærdet over al den Elendighed, jeg der havde været Vidne til; paa Gaden mødte jeg en Mand, jeg kjendte; han kunde se, hvor svært alt hvilede paa mig, og da vi havde talt lidt sammen, sagde han, idet han gav mig Haanden til Afsked: „Naa Blædel, vi maa være frimodige; er Gud for os, hvo kan da være imod os!“ Dette Ord var mig til Trøst og Opmuntring i mange Dage. Vel har jeg jo med lignende og andre Guds Ord trøstet og opmuntret mange syge og døende i denne Tid, men man trænger dog selv til at modtage og ligesom at høre sin egen fulde Overbevisning udtalt med frimodig Glæde og Tillid af en anden. Hvert kjærligt og opmuntrende Ord, vi derfor i denne Tid have modtaget fra vore Venner, har altid gjort vor egen Tillid til Guds Hjælp levende i os og bekræftet den for os. Nu synes det jo, som om den sværeste Tid skal være overstaaet her i Byen. Saa vel de angrebnes som de dodes Tal tager stærkt af for hver Dag, og vi begynde i Sandhed ogsaa nu først ligesom at trække Vejret efter 1½ Maanedes Beklemthed. Men naar nu Fattigdirektionen i Bladene praler af, at Sygdommen er ophørt paa Alm. Hospital, saa maa man dog lægge Mærke til, at 500 Lemmer ere døde der, saa det er fast intet Under, at Sygdommen nu hører op. Mange paastaar, at det ikke havde hjulpet, om man end havde tømt det overfyldte Hospital — „thi de gamle, fattige Mennesker vilde alligevel være døde.“ Jeg haaber dog, at denne Paastands Urigtighed og Jammerlighed vil være indlysende

for enhver, som har læst, at blandt de 1200 fattige og elendige Mennesker, som Lægeforeningen havde udflyttet paa Amager Fælle og i Garderkasernen, er der kun indtruffet fem Koleratilfælde. Her har man dog et faktisk Bevis for, hvad Udflytninger kunne bevirke.“

Blædel mistede en Broder af Kolera i Kjøbenhavn, og selv havde han nogle Gange et koleralignende Anfald, som han dog hurtig forvandt. En stor Opmuntring for ham var det, da Gunni Busck en Dag kom kjørende ind fra Brøndby, tog ham og hans Hustru til Alters og tilbragte hele Dagen hos dem.

At der midt i hans uforfærdede Virksomhed dog ogsaa kunde komme Øjeblikke, hvor han overvældedes af al Elendigheden, viser nedenstaaende Træk, som er os meddelt: Da en Dame engang heftig bebrejdede Grundtvig, at han havde forladt Kjøbenhavn i Koleratiden, blev Blædel tilsidst ærgerlig over at høre derpaa og svarede: „Herom kan man ikke dømme. Ingen kan sige sig fri for pludselig at blive greben af Skræk.“ Han fortalte da, hvorledes han en Dag, da han stod og skulde ud paa Kirkegaarden, fik Bud om at komme og berette to gamle Folk, der boede i et af de mest smittede Huse i en lille Gade, som ikke hørte til hans Sogn. Han, der dog stadig færdedes mellem syge og døende, blev imidlertid greben af en saadan Skræk for at gaa ind i det Hus, at han sagde: „Gaa til Eders egen Sognepræst, jeg kan ikke komme.“ Der blev svaret: „Han ligger paa Landet.“ — „Ja jeg kan ikke komme“, endte Blædel Samtalen. Han gik nu paa Kirkegaarden, men da han kom hjem, fandt han sin Kone grædende. Han sagde da: „Jeg ved nok, hvorfor du græder, Jette, men nu gaar jeg lige derhen.“ — „Gud var mig saa naadig, at begge de gamle Folk levede endnu“, føjede han til, da han fortalte Historien.

Under alt dette prædikede Blædel hver Søndag i Abel Kathrines Stiftelse, og en Begivenhed fra denne Tid fortjener at erindres. En Mand kigede ind ad Kirkevinduet i et lille Rum

bag Alteret og saa da Blædel knæle i Bøn før Prædikenon. „Jeg har aldrig troet at skulle træffe en ærlig Præst“, sagde han, „han dér maa være noget for mig!“ Han gik ind i Kirken og blev fra den Dag Blædels stadige Tilhører.

Blædels Opofrelse og Utrættelighed i Koleratiden kan godt staa ved Siden af det Mod, som flere af Kirkens store Lærere have udvist, naar Pest og Smitsot hjemsøgte Landene. Han havde tilfulde opfyldt Madvigs Ord om at blive sin Menighed „en kjærlig, omhyggelig og taalmodig Sjælesørger.“ Med Rette kalder en af vor Kirkes fremragende Mænd, nys afgaaede Biskop Brammer, denne Tid i Blædels Liv „hans herlige Martyr- og Palmetid.“

Han vandt ogsaa almindelig Anerkjendelse, og da han samme Efteraar søgte det ledige Kapellani ved Garnisons Kirke, fik han Embedet. Da han bragte den daværende Kultusminister, Anders Sandøe Ørsted, sin Tak for den ved ham skete Indstilling, gjorde den alderstøgne Statsmand sig paa en smuk Maade til Tolk for den almindelige Stemning, idet han gav ham Takken tilbage med den Erklæring: „De har ved Deres Færd i den forløbne Sommer udnævnt Dem selv til Embedet.“

Ogsaa udenfor Kjøbenhavn vakte Blædels Heltmod Opmærksomhed, skjønt han dengang endnu ikke var synderlig kjendt. Saaledes læste man i de Dage i et Provinsblad: „Under Koloraepidemien har Gejstligheden ved — Kirke i nogen Tid ikke været at opsørge, da den in pleno har lagt sig ud paa Landet. Blandt dem, som derimod med Nidkjerhed have opofret sig til deres gejstlige Kald, fremhæves særlig Præsten ved Alm. Hospital, den unge, begavede Pastor Blædel, der med sjældent Mod, med mageløs Udholdenhed og ægte, kristelig Kjærlighed og Selvfornægtelse færdedes imellem sin Menighed fra Morgen tidlig til Aften silde.“

Blædels Præsteaar ved Alm. Hospital og Abel Kathrine fik stor Betydning ved hans Kampe mod Sekterne. I det Aar, han blev Præst, havde Grundloven givet Religionsfrihed.

Tilstaaelsen af denne, den første af alle Menneskerettigheder, var vel et stort Gode, og den afhjalp mange Savn og højst uheldige Forhold, der havde medført Misgreb fra Kirkestyrelsens Side, men samtidig viste den pludselige Forandrings mindre heldige Frugter sig, idet en Skare af de Sekter og Partier, der tidligere vare holdte ude, nu paa én Gang væltede sig ind over vort Kirkesamfund og vakte et stærkt Røre trindt om. Navnlig var dette Tilfældet i Hovedstaden, og da Præsterne nu savnede ethvert ydre Vaaben, stillede der saa meget større Fordringer til deres aandelige Kampdygtighed.

Blædel stillede sig strax i Breschen, og han var den, der var bedst rustet dertil. Han kjendte den menige Mand som faa, og saa derfor Faren klart. Han henvendte sig i sine første Præsteaar til Grundtvig om Raad, men fandt ikke her den rette Forstaaelse. Grundtvig mente nærmest, at man skulde lade Sekterne fare og ikke tviste med dem. Blædel vilde ikke følge dette Raad, han kom derfor til at gaa sine egne Veje og det føjede sig saa, at han særlig blev Manden, der skulde tage Kampen op med dem.

Han var som skabt til dette Arbejde. Sektererne have jo i Reglen deres Styrke i at tale det stærke Bods- og Omvendelsens Ord, at pege paa Folkekirkens Mangler og Brøst for derved at drage Sjæle til den lille Flok, der skal være som Hveden blandt Klinten. Men Blædel stod netop i hine bevægede Aar som den første Opvækkelsesprædikant i Kjøbenhavn, og derved udfyldte han et Savn, der uden ham vilde være bleven dybt følt. Ved sin Forkyndelse holdt han mange fra at blive Sekterernes Bytte, idet hans Røst just havde den Klang, som er det bedste hos Sekterernes Ordførere, og naar disse ikke fik større Indflydelse i Hovedstaden, skyldes det for en stor Del den Omstændighed, at en Mand indenfor Folkekirken paa denne Tid oplod sin Røst for at fremhæve den personlige Kristendom, og det en Mand, som havde sin Rod i

den historiske Overlevering og derfor kunde undgaa de med Sektvæsenet forbundne Farer for aandelige Udskejelser.

Men han virkede ikke blot negativt ved at holde Folk borte fra Sekterne, han tog ogsaa aabenlyst Kampen op med dem. Fra alle Kanter strømmede de ind paa ham, det var, ligesom de mente, at han hørte dem til, eller at de idetmindste kunde have Haab om at vinde ham. Han lod sig dog ikke rokke, men forhandlede med dem i sit Hus, gjendrev dem i deres Forsamlinger og bekæmpede dem fra sin Prædikestol.

Det er imidlertid ingen let Sag at stride med Sekterere. En Præst skal være vel rustet, naar han gaar til denne Kamp. Deres Tankegang drejer sig i Almindelighed kun om ét enkelt Punkt; derfor kunne de samle al deres Styrke herom, og navnlig ere de hjemme i alle de mulige Skriftsteder, der dreje sig om deres Schibboleth. For at bringe Modstanderne i Knibe komme de med pludselige, uventede Spørgsmaal, paa hvilke de fordre et bestemt Ja eller Nej (kfr.: Er det tilladt at give Kejseren Skat eller ej?). Men her var Blædel dem fuldstændig overlegen; han kjendte til Punkt og Prikke Sekterernes Theologi og Sophisteri, ofte meget bedre end de selv, han havde altid Svar paa rede Haand og kunde i et Øjeblik sætte dem til Vægs, naar det gjaldt Anvendelse af Skriftsteder og Bibelsprog. Han gik derfor dristig hen i deres Forsamlinger og bekæmpede dem med deres egne Vaaben. Han har vundet ikke faa af dem for Folkekirken, medens han hos andre, der følte hans Overlegenhed, vakte en umaadelig Forbitrelse, som undertiden næsten antog en faretruende Karakter.

Det var navnlig Mormoner og Gjendøbere, der huserede i de Dage. Gjendøberne holdt, med en Gravør ved Navn Mønster i Spidsen, Forsamlinger i „Skandinavisk Hotel.“ I Aaret 1850 skriver Fru Blædel om dem: „For nogle Søndage siden, da vi havde Evangeliet om Kristi Daab, holdt Nikolaj en Prædiken om Daaben; han vidste, at mange Gjendøbere den Dag vilde komme i Kirke, og derfor var hans hele Sjæl

opfyldt af Bøn til Gud om at give hans Ord Kraft og Klarhed, og hvad der sker i Guds Navn faar vistnok ogsaa Indgang. Om Mandagen kom der to Gjendøbere til ham; de vare gjennemrystede, de kunde aldrig mere tvivle om Daaben. Nikolaj havde aldrig før set dem, men de skriftede deres Liv for ham. En tredie Mand, ogsaa en Gjendøber, var gaaet fra Kirken hjem til sin Kone og havde sagt: „Nu tør jeg ikke mere nægte mit Barn Daaben.“ Hans Barn skal nu paa Søndag døbes i Abel Kathrine sammen med et Barn fra Menigheden. Det er noget helt nyt for lille Abel Kathrine at se to Børn blive døbt paa engang; i 17 Aar er der kun blevet døbt den forrige Præsts Børn. Det er derfor vist, at sjælden er et Barn bleven bragt i Kirke i Kjøbenhavn, for hvilket Menigheden har haft saa stor Interesse som for dette. Der er ogsaa en umaadelig Tale og Bevægelse blandt Gjendøberne angaaende Nikolaj; Gravør Mønster kalder ham „Røveren.“ Nu kommer det an paa, hvem der sejrer, Mønster eller Røveren.

En endnu levende Haandværksmester, der i sin Svendetid opholdt sig i Kjøbenhavn, blev af en Kammerat, der var Baptist bevæget til at gaa hen i en Forsamling, som Gjendøberen Mønster holdt, for at han skulde se „en virkelig Præst, der ikke var udstyret med Liberi som de sædvanlige Lejetjenere.“ Han blev stærkt grebet af, hvad han der saa og hørte, da det stod i den største Modsætning til „de kolde og tomme Læreformer, som han var vant til at høre af sin Hjemstavns gamle, kjedelige Præst.“ Fra nu af besøgte han jævnlig deres Forsamlinger; han var meget opfyldt af hele deres Samfundsliv og læste daglig i en Bibel, han havde kjøbt af Mønster. En troende Pige, som Blædel paa Alm. Hospital havde frelst ud af den dybeste Fordærvelse, raadede ham imidlertid til engang at gaa op til denne og fik ham ogsaa bevæget dertil.

Om sit Besøg hos Blædel meddeler han selv følgende:

„Pastor Blædel kom og lukkede Døren op for os og spurgte Marie, om det var den lille Malersvend, hun havde talt om. Han tog mig da strax i Haanden saa fast og hjertelig, at jeg i et Nu sad i Sofaen ved Siden af ham. Fru Blædel tog imod Marie saa venlig og mild som en Søster og førte hende ind i et andet Værelse. Nu begyndte Blædel først at udsperge mig om min Hjemstavn og tidligere Forhold, om hvorledes jeg var kommen sammen med Gjendøberne og om, hvad de havde lært mig. Da Gjendøberne ofte havde sagt mig, at naar man blot var rigtig hjemme i sin Bibel, kunde man let binde Munden ikke alene paa de saakaldte kirketroende, men ogsaa paa Præsterne, saa svarede jeg rask væk paa alle hans Spørgsmaal; men da jeg ikke kunde længere, tog han fat paa hvert enkelt Vaaben, jeg havde brugt, gjendrev hvert enkelt Bevis hos Gjendøberne, som jeg havde fremført, saa at jeg til min store Overraskelse maatte gjøre mig selv den Tilstaaelse, at der var Grund til at sætte et Spørgsmaalstegn ved alle Gjendøbernes Beviser og Paastande. Jeg var vel ingenlunde bleven overbevist, skjønt jeg fandt, at Blædel talte med en Varme, og Kjærlighed, der endog langt overgik Gjendøbernes, men jeg var bleven rystet i det, som jeg dengang mente var Salighedens Grund og Anker.

„Den næste Søndag hørte jeg Blædel prædike om det fortabte Faar, og jeg syntes til Trods for den store Forsamling, at hvert Ord var rettet til mig. Gjendøberne mærkede nu Uraad, og der kom hver Aften nogle af dem til mig for at modvirke, som de sagde, den Gift, jeg havde faaet hos Blædel. Jeg kom derved ind i en forfærdelig Sjælevaade, da jeg vidste, at der kun var én Tro og én Daab, og dog viste der sig to Veje til Salighed, som begge stod hinanden imod. Hvad jeg led dengang, kan kun forstaas af den, der selv har prøvet det. Hos Blædel var jeg i denne svære Tid stadig hjertelig velkommen; han var det eneste Menneske, der rigtig forstod mig, og kun ved hans utrættelige Kjærlighed og klare Oplysning

kom jeg tilsidst til Ro i min Barnedaab. Derfor vil Pastor Blædel altid staa for mig som en af Vorherres tro Tjenere, der ikke unddrog sig nogen Besvær for at søge de aandelig syge selv i de laveste Samfundslag.“

Ligeledes traf Blædel paa Alm. Hospital en gammel Mand, der var Baptist. Han talte tidt med ham, men Manden kom aldrig i Kirke. Saa sagde Blædel en Dag til ham: „Nu har jeg saa tidt besøgt Dem, vil De nu ikke engang besøge mig?“ — „Nej, jeg vil ikke, for jeg er Baptist, skal jeg sige Dem, og De prædiker altid om Daaben og saadant noget, det vil jeg ikke høre paa.“ — Imidlertid kom Manden dog i Kirke en Dag, det var netop Fastelavns Søndag. Han blev da saaledes greben af Blædels Prædiken, at han endelig vilde tale med ham næste Dag og bad ham, om han ikke vilde klare Sagen for ham, „thi jeg er nu en gammel Mand, og De maa endelig sige mig, om De tror, jeg kan faa Tilgivelse hos Gud, skjønt jeg har foragtet min Barnedaab og ladet mig døbe om. Men ét er sikkert, og det er, at havde jeg truffet Dem for 10 Aar siden, saa var jeg aldrig bleven Baptist.“ — Blædel trøstede nu Manden, og efter at have bragt ham til Klarhed optog han ham en Søndag højtidelig i Menigheden og havde ham til Alters.

Blædel maatte kæmpe ikke blot med Mormoner og Baptister, men ogsaa med andre Vranglærere, der dukkede op i de Aar for lige saa hurtig at forsvinde. Saaledes havde han mange Samtaler med en Vægter ved Navn Fæster, der havde dannet sig et eget Begreb om Forholdet mellem det gjenfødte og uigjenfødte Menneske, saa at det ene skulde være inden i det andet. Alle Blædels Anstrengelser blev dog frugtesløse, og Fæster traadte tilsidst ud af Folkekirken for at være Præst for sig selv og sit Hus. Paa sit Dødsleje gav han sig selv Sakramentet.

Ved disse Kampe med Sektererne skaffede Blædel sig et saa nøje Kjendskab til alle deres Lærdomme, at ikke faa

Præster omkring i Landet henvendte sig om Raad og Oplysning til ham, naar de vilde have noget nærmere at vide om de Sekter, der dukkede op i deres Menigheder. Saaledes henvendte ogsaa Birkedal sig til ham, da han maatte kæmpe med Methodisterne; han skriver herom: „Blædel ydede mig en væsentlig Hjælp under en Kamp, jeg havde med Methodisterne, idet han i et udførligt Brev oplyste mig om denne Sekts nuværende Holdning og Lære. Han var jo ualmindelig forfaren i Behandlingen af forskjellige Sekter og Profeter, som han maatte brydes med paa nært Hold.“

I Sommeren 1853 døde Sognepræsten ved Garnisonskirken, Pastor Boye, af Kolera, og den residerende Kapellan Bruun blev hans Eftermand. Blædel søgte da det ledige Kapellani, og som vi alt have berørt, var han selvskreven til dette Embede. Han blev udnævnt 13de December 1853 og indsat af Provst Mynter 8de Januar 1854. Han holdt sin Tiltrædelsesprædiken over Luk. 2, 42—52 (Jesus tolv Aar gammel i Templet), den findes blandt de 24 Prædikener, han senere udgav.

I denne Prædiken sagde han det stærke Ord, der minder om hans Paavirkning af Kierkegaard: „Det at være en sand Kristi Discipel er snart ikkun et Sagn fra Oldtiden. Hvor findes de Mennesker iblandt os, som med Glæde ville lide alt for Jesu Navns Skyld? Hvor findes det apostoliske Liv og de apostoliske Naadekræfter? Det er Kirkens store Synd, at der er saa megen kristelig Kundskab og saa lidet kristeligt Liv iblandt os.“

Nu havde Blædel altsaa faaet en Prædikestol i en af Byens anseligste Kirker. Han tog naturligvis hele den Menighed med sig, som han havde samlet rundt om fra Byen i Alm. Hospital og Abel Kathrine, men ved Siden deraf voxede hans Tilhørerkreds efter en storartet Maalestok. Hans første Menighed havde overvejende bestaaet af de lavere Samfundsklasser, nu begyndte den fornemme og rige Verden at søge

ham. Næppe har nogen Præst i Hovedstaden i vort Aarhundrede haft saa stor en Tilhørerkreds og er bleven saa meget omtalt som Blædel i sine første Præsteaar. Alle de daværende, kjøbenhavnske Præster traadte i Skygge for ham. Uagtet Garnisonskirken med sine mange Gallerier kunde rumme en meget betydelig Menneskemasse, var den dog i flere Aar hver Søndag aldeles overfyldt, og ofte slog Rummet ikke til for den uhyre Mængde Mennesker, der søgte derhen. Pastor Volf har Ret, naar han siger (Indre Missionstidende 1874 Nr. 34): „Dersom nogen har hørt til Blædels Menighed paa den Tid, da vil han mindes, hvilken Lykke vi ansaa det for, om vi blot kunde komme inden for Døren ved Garnisonskirken, om vi kunde staa paa et Trappetrin og opfange hans Ord.“

Men ikke blot ved Prædiken ogsaa ved Bibellæsninger udøvede Blædel en stor Indflydelse. Dengang vare Bibellæsninger meget sjældne i Kjøbenhavn. Den første, der begyndte derpaa var nuværende Stiftsprovst Rothe, dengang resid. Kapellan ved Frue Kirke. Herom skriver Fru Blædel i 1850: „Iaftes begyndte her noget nyt i Byen. Den unge Rothe begyndte nemlig i Opfostringshuset at holde Bibellæsning over Davids Psalmer. Vi vare alle derhenne og syntes meget godt om det.“ — Da Blædel var bleven resid. Kapellan ved Garnisonskirken og nu kunde slippe de Informationer, han hidtil for Udkommets Skyld havde beholdt ved Siden af sin Præstegjerning, tog han ogsaa med Kraft fat paa Bibellæsninger. Han skriver under 15de December 1854: „Fra Nytaar begynder jeg at holde Bibellæsning i to store Skolelokaler fra 6—7 hver Tirsdag og Onsdag Aften dels for at raade lidt Bod paa den store Uvidenhed i kristelig Henseende, dels for at modarbejde Baptister, Mormoner, Katholiker o. s. v. Mandag Aften fra 6—8 holder jeg Bibellæsning for en mindre Kreds og Torsdag Aften fra 7—9 for mine Slaver. Saaledes vil jeg faa mine Aftener besat.“

En særlig Betydning fik de opbyggelige Foredrag, som

Blædel i 1855 holdt over den tredje Trosartikel i Brødre-
menighedens Sal i Stormgade. Han fik her rig Lejlighed til
at klare mange Spørgsmaal, som stod dunkle for de alminde-
lige Kirkegængere, og til ved sine særegne Gaver at oplade
Øjnene for Troens dybere Hemmeligheder. Der blev til disse
Møder trykt et Blad med flere af de dengang ukjendte Psalmer,
som senere ere tagne i almindelig Brug f. Ex. „Lovet være
du Jesus Krist.“ — „Dejlig er Jorden.“ — „Uforsagt, vær
paa Vagt“ o. s. v.

Om disse Foredrag skriver Blædel under 6te Maj 1856
til Biskop Brammer: „Jeg har hele Vinteren fra tidlig i Efter-
aaret til sildig i Foraaret holdt Bibellæsninger. Jeg valgte i
Aar at læse over den 3die Artikel for at oplyse de mange
vildledte Mennesker og de mange anfægtede og bekymrede
Sjæle om Kirken, om de vigtigste af Nutidens kirkelige Spørgs-
maal, om Kirkens Enhed og Sakramenterne o. s. v. Det har
været til stor Udvikling for mig selv at holde disse Bibel-
læsninger eller maaske rettere Forelæsninger, da jeg derved
blev nødt til selv alvorlig og grundig at sætte mig ind i
Nutidens kirkelige Tilstande og Stemninger, og jeg véd ogsaa,
at mine Tilhørere baade have haft Gavn og Glæde deraf, at
mange Bekymringer ere hævede, mange Anfægtelser besejrede,
uden dog at Alvoren er sløvet eller den kristelige Nidkjerhed
slaaet over i Ligegyldighed og Lunkenhed.“

Blædels Bibellæsninger blev overordentlig stærkt besøgte,
og de bidrog tillige meget til, at hans Tilhørerkreds sluttede
sig sammen til en Menighed. Folk talte her med hverandre,
gjorde gjensidige Bekjendtskaber, og flere Lægfolk blev fra den
Tid faste Hjælpere, hvem det tilfaldt at varetage den ydre
Ordning ved lignende Møder. De blev ofte et Bindeled mellem
Præst og Menighed f. Ex. ved Indsamlinger til Fordel for
trængende eller ved lignende kristelige Foretagender.

En anden vigtig Gjerning, som Blædel satte igang, medens
han var resid. Kapellan, var Afholdelsen af de saakaldte

Kandidatmøder. Anledningen var følgende: Da det var bekendt, hvor store Krav der stilledes til hans Tid, henvendte to theologiske Kandidater (nuværende Sognepræst i Næstved, F. Nansen og afdøde Sognepræst i Kjerteminde, Jens Krog) sig til ham for at spørge, om ikke de og andre Kandidater skjønt uordinerede kunde gaa ham tilhaande i Gjerningen. Blædel greb med Iver og Varme denne Tanke, men mente, at man først maatte lære hinanden nærmere at kjende og arbejde sig lidt sammen. Man kom derfor sammen hver Tirsdag Aften i Vintermaanederne, og disse Møder, der begyndte med nogle Kandidater og yngre Præster, udvidedes efterhaanden betydelig og holdt sig i en lang Aarrække. De første Møder vare i Efteraaret 1854 hos Blædel, men da P. A. Fenger i 1855 var bleven Sognepræst ved Frelsers Kirke og enedes med Blædel om at tage Del deri, blev Møderne senere afholdt skiftevis hos begge Præster.

Her forhandlede nu mange pastorale Spørgsmaal; saaledes gjennemgik man Alterbogen Stykke for Stykke, Daab, Nadvere, Brudevielse og Begravelse. Ligeledes behandlede Dagens theologiske og kirkelige Spørgsmaal, idet Sagen i Reglen blev indledet med et Foredrag af en af Deltagerne. Saaledes holdt Blædel en Række Foredrag om Irvingianismen, der i de Dage spillede en stor Rolle, og for hvilken han den Gang nærede en ikke ringe Sympathi. Ogsaa den Kragballeske Strid om Alterbogsdaaben blev gjort til Gjenstand for Forhandling. En kort Tid blev Blædel greben af de donatistiske Ideer, som dengang blev fremsatte om Sakramenternes Gyldighed som afhængig af Præstens Tro; han mente heri at have fundet et Middel til, „at Kirken igjen skulde blive som Staden paa Bjerget“, medens gamle Fenger betænksom holdt igjen og vilde, at man først skulde se det hele noget an. Her viste det sig imidlertid, at der var et fuldstændig frit Forhold mellem Deltagerne i Møderne. Alle Kandidaterne gik nemlig mod Blædel og opsatte en Række Theses mod Donatismen, som

blev gjort til Gjenstand for Forhandling paa et af Møderne og fremkaldte en haard Kamp.

Det varede dog ikke længe, før Blædel atter kom bort fra disse Ideer, men han maatte gennemgaa en ikke ringe aandelig Strid. Han har selv skildret eller skriftet Sagen i et Brev til Biskop Brammer, som slutter saaledes: „Jeg har dog aldrig i nogensomhelst Prædiken eller anden Forkyndelse af Guds Ord antydet denne min Bekymring, fordi jeg altid beder Gud bevare mig for at prædike, hvad jeg ikke véd at være i fuld Overensstemmelse med den hellige Skrift og vore symbolske Bøger.“ — Megen Forvirring kunde undgaas, hvis denne Regel altid blev fulgt, og hvis ikke, som det nu saa ofte sker, alle umodne og gjærende Ideer strax blev kastede ud i Menigheden.

Kandidatmøderne fortsattes imidlertid gennem en halv Snes Aar. De maa nærmest betragtes som et Slags frit Pastoralseminarium, og de have øvet en meget betydelig aandelig Paavirkning paa en Mængde unge Theologer, der senere ere blevne Præster rundt om i Landet.

Frimodt var saaledes aldrig bleven den betydelige Præst, han blev, dersom han ikke havde været Blædels Discipel. Frimodt var tydelig nok bestemt paavirket af to Præster. Den ene var den tyske Opvækkelsesprædikant Ludvig Hofacker, den anden var Blædel. Hofacker kjendte han kun gennem hans trykte Prædikener, hvilke han engang fik anbefalet af en Ven, da han ønskede at gjøre sig bekjendt med den tyske Homiletik; han blev stærkt betaget af ham, og der fandtes ikke faa Ligheder i deres Maade at prædike paa, ligesom deres Livsførelse og begges tidlige Bortgang frembyder Berøringspunkter. Blædel paavirkede derimod Frimodt personlig og har haft en uberegnelig Betydning for dennes Udvikling, ligesom han ogsaa var den, der først fik Øjnene op for, hvad der boede i Frimodt, og derfor strax pegede paa ham ved Besættelsen af Sognekaldet ved Johanneskirken.

Ogsaa mange andre bekendte Præster have modtaget stærk Paavirkning af Blædel. Af kjøbenhavnske Præster kan nævnes Volf ved Stefanskirken og Krag ved Jakobskirken. Det er næppe enestaaende, naar Ludvig Wagner, Præst i Seest ved Kolding, under 19de Jan. 1877 skriver til Blædel: „Deres Billede fra for 25 Aar siden hænger paa min Væg, og saaledes lever det ogsaa i mit Hjerte, uden at Aarene eller Udviklingen, den være nok saa forskjellig, kan kunnet blege det.“ I Fengers Liv af Barfod er opført en Fortegnelse over de Kandidater, der deltog i Møderne, den er ikke fuldstændig, og gjør heller ikke Fordring paa at være det. Af dem, der ere forbigaaede, kunde maaske nævnes R. Prip, Sognepræst i Svendborg, og A. G. Fick, Sognepræst i Karlebo, hvilken sidste blev Blædels bedste Ven og bevarede Forbindelsen med ham Livet igjennem.

Den Sag, der, som anført, gav Anledning til Kandidatmøderne, blev ogsaa efter et Aarstids Forløb sat i Værk, idet flere af Kandidaterne kom til at virke dels i Stiftelser for ældre trængende, dels ved Besøg hos syge og fattige. Saaledes holdt Krog og Frimodt Bibellæsninger sammen i Treschows Stiftelse paa Kristianshavn, F. Nansen i Trøstens Bolig i Klerkegade; Fick overtog særlig det Hverv at tale i mindre, gudelige Forsamlinger rundt i Husene. Frimodt optraadte flere Gange med et kraftigt Vidnesbyrd i Mormonforsamlinger. Alt dannede det i Forbindelse med Blædels egen Gjærning Begyndelsen til en indre Missionsvirksomhed i Kjøbenhavn.

Fra den snævrere Virkekreds vendte Blædel imidlertid ogsaa Blikket videre ud mod de kirkelige Forhold rundt om i Norden, og det skyldes hans Initiativ, at de skandinaviske Kirkemøder kom istand. Allerede paa Roskilde Konvents Sommermøde 1853 fremkom han med Forslag om, at de nordiske Folk, der havde begyndt at søge hverandre ved Naturforsker-møder og Studentermøder, ogsaa skulde mødes paa det kirkelige Omraade og komme sammen til gjensidig kristelig Oplysning. Konventet gik ind paa hans Forslag, og det blev

overdraget Formanden F. Fenger at bringe en Sammenkomst istand næste Aar af danske, norske og svenske Præster. Imidlertid blev Sagen standset ved den kort efter indtrædende Kolera, men Aaret efter fornyede Blædel sit Forslag, og skjønt det paa Grund af flere Omstændigheder trak noget i Langdrag, blev det dog endelig til Alvor, og det første skandinaviske Kirkemøde blev afholdt i Kjøbenhavn den 14de—17de Juli 1857. Ved Mødets Aabning prædikede Blædel i Garnisonskirken over Pauli Ord: „Det at leve er mig Kristus.“ I selve Diskussionen paa Møderne, hvor der iøvrig var stærke Sammenstød mellem Grundtvigianerne og Skrifttheologerne, deltog Blædel derimod ikke. Ved Mødets Slutning blev der valgt en Bestyrelse for det næste skandinaviske Kirkemøde, bestaaende af Fr. Hammerich, Blædel og Kalkar.

Paa Grund af sin Fortjeneste af disse Møders Iværksættelse blev Blædel af den svenske Regjering udnævnt til Ridder af Nordstjernen, ligesom han tidligere i 1856 var bleven Ridder af Dannebrog og i 1874 blev Dannebrogsmænd.

Blædel glemte imidlertid ikke over disse Ting at sørge for sin egen Menighed. Efter en storartet Maalestok kom desuden det til, som indbefattes under Begrebet „det daglige Overløb.“ Anfægtede, der vilde have Trøst, vildfarende, der vilde have Vejledning, fattige, der vilde have Hjælp, fornemme, der vilde gjøre Visit, alle søgte de til ham, og hans Dør stod stedse aaben. Han tog imod dem uden Forskjel, og med Rette hed det sig om hans Hus, at „Klokken ringede altid.“

Saa kunde det vel ske, at han undertiden kunde føle sig overvældet af det hele bevægede Liv og længes efter en stille, rolig Gjærning som Landsbypræst, saaledes som han under 6te November 1855 skriver til sin Søsterdatter: „Jeg ved godt, at jeg har Gud saa uendelig meget at takke for, at i mange Henseender min Stilling forekommer de fleste Betragtere som misundelsesværdig, men der er dog meget, som

ofte nedbøjer mig, store Svagheder hos mig selv, som jeg altid maa afbøde, Mangel paa Tillid, Frimodighed og Tro. Naar jeg om Søndagen ser min Kirke opfyldt af disse Skarer som dog ere komne sammen for at høre et levende og dragende Guds Ord til deres Tros Bestyrkelse eller Opvækkelse, — naar jeg betænker, at maaske flere iblandt dem blot ere komne, drevne af Nysgjerrighed, naar jeg da betragter min egen Svaghed, mine store Mangler, min ringe Dygtighed —, da ønsker jeg ofte, at jeg kunde flygte langt bort fra det alt-sammen, bo i Stilhed og Ro paa Landet og være der omgivet af en lille, trofast Menighed, som for Guds Skyld sluttede sig til mig som deres aandelige Fader og Sjælesørger, hvor jeg ikke behøvede at være Prædikant i den Betydning som her i Byen, men hvor jeg ved et enfoldigt, levende Guds Ord kunde føde Sjælene og daglig omgaas med dem, saa at den ene Sjæl bar — aandelig talt —, den anden, og Samfundet iblandt os mere og mere blev forklaret og helliggjort ved Guds Aand. Dér kunde man følge de enkelte i Menigheden i deres daglige Liv, hjælpe paa en forstandig Maade de fattige og nødlidende, sørge for Børnenes kristelige Opdragelse, leve et patriarkalsk Liv i den dejlige, friske Luft — uden Klokkens uafsladelige Ringen og Vognkjørselen paa Gaden. Ja, min kjære Elisa, du smiler maaske ad mig og siger: „Man skulde ikke tro, at Onkel Nikolaj er ved sine Fem, — hvor tror han, at han paa Landet vilde finde et saadant Menighedsliv, som han dér beskriver? Ogsaa Landet har sine store Savn, og Præsterne, selv de nidkjæreste og alvorligste, have ogsaa dér store Bekymringer.“ Jeg véd det, men jeg kan dog aldrig lade være at sværme i disse Tanker om en præstelig Stilling paa Landet, og skjønt jeg godt véd, at det er Herren selv, der har sat mig til at være Præst her i Kjøbenhavn, og skjønt jeg finder al min Trøst og Beroligelse i denne Bevidsthed, saa kan jeg dog ikke andet end ofte længes efter et fredeligere og roligere

Liv, og det forekommer mig, at jeg aldrig vil finde det, før jeg kommer paa Landet.“

Medens Blædel saaledes stod i en rig Virksomhed til alle Sider, viste der sig pludselig Fare for, at han skulde standses i hele sin Gjærning, idet han blev angrebet af et Halsonde, den saakaldte Præstesyge. Han maatte i længere Tid ophøre at prædike og kunde kun med Besvær udføre enkelte ministerielle Forretninger. Lægen raadete til en Baderejse, og Blædel indsaa efter nogen Tids Forløb, at den var nødvendig.

Den 6te Maj 1856 rejste han med sin Kone til Ems, hvor de traf sammen med Provst Bøgh og hans Hustru. Efter en fem Ugers heldig Kur foretog de en lille Udflugt til Schweiz; de havde et fortræffeligt Vejr, Fru Blædel var rask og stærk, og de kom begge meget oplivede og fornøjede hjem, saa at Blædel med nye Kræfter og nyt Mod kunde fortsætte sin Gjærning.

Imidlertid kom mod Forventning Ondet igjen, og i Aaret 1858 truede den samme Halssyge med at standse hans Virksomhed. Han modtog da den 6te Maj følgende Brev: „Pastor Blædels Menighed og Tilhørere kunne nære det Haab, at han ikke vil misbillige den Hengivenhedsfølelse, der for alle uden Forskjel har fremkaldt et levende Ønske om at formaa den elskede Lærer til at skaane og styrke sit Helbred, paa hvis Bevarelse saa manges aandelige Vel beror, ved nogen Tids Hvile paa en liden Rejse.“ I dette Brev var indsluttet 950 Rdrl.

Blædel blev meget glad over dette Bevis paa sin Menigheds Hengivenhed; han skriver derom samme Dag til sin Fader: „Hele min Sjæl er opfyldt af taknemmelige og ydmyge Følelser, — af Taknemmelighed til Herren over, at han har givet mig i al min Skrøbelighed Naade til at virke til nogen Velsignelse og til hans Riges Fremme, og af Ydmyghed, fordi jeg véd, at jeg saa lidet har fortjent al denne store og utrættelige Kjærlighed, som bestandig og paa alle Maader bliver mig

til Del. Jeg beder Herren, at jeg maa kunne vise min Taknæmmelighed derved, at jeg mere og mere i Liv og Ord maa leve som hans Tjener og som en Præst efter hans Hjerte. Gud give mig Naade dertil.“

Den 28de Juni 1858 rejste Blædel og Hustru, sammen med Proprietær Neergaard og hans Familie over Dresden og Wien til Gastein. Der skulde imidlertid falde mørke Skygger over denne anden Rejse. Allerede i Gastein befandt de sig ilde, Vejret var daarligt, og de boede slet. Efter Kuren vilde de forfriske sig ved at lægge Vejen om ad Venedig og Milano, men paa det sidste Sted blev Fru Neergaard syg, og Blædels saa sig nødsagede til at forlade Vennerne; ved deres Hjemkomst hørte de med Sorg, at hun var død i Milano kort efter deres Afrejse.

Imidlertid var dog trods alle Gjenvordigheder Rejsens Hovedejemed naaet. Kuren havde hjulpet Blædel, og kort efter sin Hjemkomst skriver han til Biskop Brammer: „Hvad mig selv angaar, da er jeg saa rask, som jeg ikke har været i mange Aar; min Halssygdom er, Gud ske Lov, aldeles hævet, og det anstrænger mig ikke paa nogen Maade at prædike og tale.“

Af private Begivenheder i Blædels Liv, medens han var resid. Kapellan, kan mærkes, at han mistede sin Moder den 4de Oktober 1855. Hans Hjerte var inderlig knyttet til hende, og det var ham en tung Sorg, at han ikke kunde ile til hende paa hendes Dødsleje. Han udtaler sin Sorg derover til sin Søster, og hans Hustru skriver i samme Brev: „Sig den elskelige Moder, at hun gjennem Eder maa sende os sin Velsignelse, bed hende derom; har hun Kraft til at tale, da maa hun velsigne Nikolajs Gjærning som Præst.“

Blædel kom først til Assens ved Moderens Begravelse, og efter at hans Broder Ludvig havde holdt den egentlige Ligtale, talte han over Ordene: „Hendes Sønner staa op og prise hende salig, og hendes Husbond roser hende ogsaa“ (Ordsprog. 31,

28). Først efter Begravelsen fortalte Faderen ham, at det altid havde været hans Moders højeste Attraa, at dette Ord med Sandhed maatte kunne siges om hende. Uden selv at vide det, havde han opfyldt hendes Ønske.

I Foraaret 1859 blev den hidtilværende Sognepræst ved Garnisonskirken, Bruun, kaldet til Sognepræst for Sværdborg Menighed i Sjælland. Blædel, der alt havde samlet saa betydelig en Menighed omkring sig, tænkte naturligvis paa at søge det ledige Embede ved Kirken, og hans Tilhørere opfordrede ham indtrængende dertil. Der stillede sig imidlertid ikke faa Vanskeligheder i Vejen; hans Menighed indgav derfor en Adresse til Kongen, et i de Dage endnu temmelig usædvanligt Skridt, (det første Navn blandt Underskrifterne var Gehejmerraad Collin, dernæst fulgte hele Amaliegade og Bredgade efter), og da Sagen desuden kraftig blev støttet af Prof. Clausen, blev Blædel under 19de Maj udnævnt til Sognepræst ved Garnisonskirke.

Blædel havde saaledes hurtig arbejdet sig frem. I Løbet af 10 Aar var han fra den ubekjendte Kandidat steget til at blive den bekjendte Prædikant og Sognepræst ved en af de betydeligste Menigheder i Kjøbenhavn. Med Glæde og Tak kunde han se tilbage, med Haab og Frimodighed fremad, som ogsaa hans Hustru faa Dage efter Udnævnelsen, da de ere i Begreb med at forlade det gamle Hjem i Gothersgade, skriver til sine kjære i Gamtofte: „Vi have levet velsignede Aar her under Guds rige Naade, det er vor Bøn, at han ogsaa vil drage med os ind i det nye Hjem under de nye Forhold. At I bede for os, vide vi sikkert; bed da om Naade og Velsignelse og den Helligaands Lys over min elskede Mand. I ville forstaa, med hvilke blandede Følelser vi gaa bort herfra til det nye — det er Glæde og Alvor saa forunderlig blandet, men, Gud ske Tak, er det vort Haab og Frimodighed, at den Herre, der aldrig har forladt os, ogsaa nu vil blive hos os.“

Hvor barnlig glade Præstefolkene vare ved at drage ind

i Præstegaarden paa Garnisonsplads ses af et andet Brev fra Fru Blædel af 2den Juli 1859: „Vorherre har rigtignok føjet og ledet alt saa usigelig godt for os, jeg er opfyldt af Tak og Bøn om, at Guds Naade og Velsignelse maa vedblive at hvile over vort Liv, at denne forunderlige Lykke og Glæde, som vi nu føle, ikke skal blive som en kort Drøm. Jeg kan slet ikke beskrive, hvor dette nye Hjem tiltaler os alle; vi have Plads og Luft; og den dejlige Beliggenhed, de grønne Træer paa St. Annæ Plads i Forbindelse med den rolige Gaard med det store, prægtige Kastanietræ give en Fornemmelse af, at vi ere komne paa Landet. Nikolaj er rask og glad, og begge undre vi os over Guds Naade, men ofte ere vi ogsaa i en bævende Tilstand ved Tanken om al den Lykke, vi eje. Forstaa Du ikke saa godt, elskede Søster, at man ligesom maa staa stille, se tilbage og fremad og spørge Vorherre: „Kan ogsaa dette vedblive?“ Hun fejler anelsesfuld følgende Ord til: „Kampe har der jo været, og flere og mange Kampe maa komme for Nikolaj, det maa hans Stilling til Kirken, Tiden og Folket medføre; altsaa gjælder det vel at nyde disse rolige og gode Dage, som Gud giver os i denne Tid.“

Blædel havde i sine 10 første Præsteaar gennemlevet mere end de fleste unge Præster, og denne Tid havde derfor ogsaa paa mange Maader sat sit Spor i hans indre Udvikling. Han blev tidlig modnet i Livets Skole, og Sognepræsten ved Garnisonskirke var ikke den samme som den unge Opvækkelsesprædikant i Abel Kathrine. Det turde derfor have sin Interesse nærmere at fæste Opmærksomheden paa hans Forkyndelse og Virksomhed i den kraftige Manddomsalder.

Naar vi sige, at Sognepræsten ikke var den samme som den unge Mand fra Abel Kathrine med de glødende Ord, da er dette ikke at forstaa saaledes, at Blædels Udvikling nu havde taget en anden Retning. Tværtimod gik der fra den første til den sidste Tid den samme Grundtone gennem hans Forkyndelse; men efterhaanden som han blev ældre, antog

hans Prædiken fastere Former og gav flere Sider af det kristelige Liv Udtryk, medens hans voxende Erfaring gav den stedse større Dybde.

Man mærkede snart, at Blædel var stærkt paavirket af Kierkegaard. Medens imidlertid hos mere ensidig reflekterende Naturer den store Tænkens Indflydelse kun bidrog til at forøge deres Sky for at tage Del i Livets Arbejde, var Blædel altfor praktisk anlagt og havde alt for megen Virkeligheds-Sans til, at han nogensinde skulde trække sig tilbage i sygelig Reflexion. Da han mødte Kierkegaards Ideer, tog han strax fat paa med den rette Begrænsning at omsætte dem i Praxis. Han tilegnede sig hans Syn paa Samtiden, men opgav ikke Haabet om, at der kunde udrettes noget; tværtimod ansporede det ham til at sætte alle sine Kræfter ind paa at bringe Liv i de forstenede Former. Derfor blev han Opvækkelsesprædikant. Og naar Kierkegaard forgjæves spejdede efter indbyrdes Kjærlighed i Kristenheden, saa fortvivlede Blædel ikke, men stræbte i Tro til Herrens Hjælp at bringe Kjærligheden i Glød og at fremkalde dens Udslag i Form af kristelige Kjærlighedsgjerninger. Medens Kierkegaard holdt Dom over den officielle Kirke, gav Blædel Stødet til den indre Mission i Kjøbenhavn og udsendte kraftige Opfordringer til at søge og frelse det fortabte.

At bringe Liv i det døde, det var det centrale i Blædels Forkyndelse som i hans hele Virksomhed. Derfor blev han aldrig træt af at tale Dommens og Lovens Ord, derfor omskiftede han sin Stemme fra den strængeste Bodsprædiken til den mildeste Forkyndelse af det glade Budskab om Frelse fra Synden i Kristus Jesus, om han dog paa den ene eller den anden Maade kunde vinde Kirken levende Lemmer. Og naar Tiderne vare trange, og Kjærligheden syntes kold i manges Hjerter, saa pegede han hen paa den første kristne Menighed og til Forvisningen om Herrens Gjenkomst, saa søgte han at vise Menigheden, hvilket Ideal den skulde have for Øje, og han frydede sig selv ved Haabet om Forjættelsernes

Opfyldelse. Men gik det ikke desto mindre stundom smaat med Menighedens Fremgang, saa lærte han af Grundtvig at søge Trøst i Herrens Ord om, at Helvedes Porte aldrig skal faa Overhaand over hans Menighed, men at den engang skal blive som Staden paa Bjerget og som Lyset paa Stagen, der skinner for alle dem, der ere i Huset. Dette levende Haab hjalp ham over mange tunge Tider, og med Rette siger en af hans Præsteverner, at der var noget apokalyptisk over ham.

Denne Opfattelse af Blædel ville vi finde bestyrket, idet vi fremdrage enkelte af Hovedpunkterne i hans Forkyndelse.

Han udarbejdede sine Prædikener med stor Omhyggelighed og grundig Forberedelse. Han nedskrev i Reglen, hvad han vilde sige, og efter hans Død fandtes alle Prædikenerne liggende i den Orden, hvori de vare holdte, med Angivelse af Aarstal og Søndag i Kirkeaaaret. Han plejede over hver Prædiken at skrive I. N. D. (i Herrens Navn), og med Bøn om Aandens Bistand gik han ogsaa til sin Gjerning. Han begyndte ikke blot sit Arbejde, fordi han havde en enkelt eller flere Tanker, der kunde benyttes, men det hele maatte først staa for ham i ét klart Syn; derfor er der altid en tydelig Disposition i hans Prædikener. Ved Siden af hans store Flid og Omhyggelighed kom hans Hurtighed i at arbejde og producere ham til stor Nytte. Han kunde, naar det skulde være, prædike med meget kort Varsel; saaledes holdt han ved Kirkemødet i Kristiania en udmærket Prædiken i Trefoldighedskirken, skjønt han først sent den foregaaende Aften var bleven opfordret dertil, da den oprindelig valgte Prædikant var bleven syg; han havde da gjort hele Arbejdet i Morgentimerne.

Blædel var, som alt bemærket, navnlig i sine første Præstear væsentlig Opvækkelsesprædikant, dog saaledes at forstaa, at han foruden at tale Bodens og Omvendelsens Ord vidnede med Aandens Kraft om Guds uforskyldte Naade i Kristo. Fra den første til den sidste Dag har han prædikeret et rent og fuldt Evangelium, og mange Sjæle ere ikke blot blevne vakte

ved hans Forkyndelse, men have ogsaa derigjennem fundet Hvile og Frelse. Om Forholdet mellem Lov og Evangelium i Forkyndelsen udtaler han sig i en utrykt Prædiken saaledes: „Der har været, og der er endnu Mænd i den kristne Kirke, som mene, at det er ved Lovens Trusel, ved det skarpe, fortærende Ord, at Sjælene skulle vækkes af deres forfærdelige Syndesøvn og føres til Bod og Omvendelse. Disse Mænd have visselig den hellige Skrifts Vidnesbyrd for sig, thi ogsaa den taler ofte Lovens forfærdelige Ord, taler om den tilkommende Vrede, om Guds brændende Nidkjerhed, om Fortabelsens Steder, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel, hvor Ormen ikke dør, og Ilden ikke slukkes. Andre Herrens Tjenere have derimod ment, at den bedste Maade, hvorpaa Sjælene kunde føres til Kristus, var at foreholde Menigheden det store Naadesbudskab om Forsoningen og Forløsningen i Kristo Jesu, at lade den Helligaands fulde, varme Naadestrømme gaa hen over Tilhørernes Hjarter. Den skarpe, kolde Nordenvind bragte ikke Vandringsmanden til at afføre sig sin Kappe, men den milde varme Søndenvind tvang ham dertil. Isen smelter ikke, naar Vejret er koldt og raat, men naar Solen sender sine livsalige Straaler hen over Jorden. Ogsaa disse Mænd have ved deres evangeliske Vidnesbyrd været Kristi Sendebud iblandt Menneskene til Guds Riges Udbredelse og til mange Sjæles Frelse. Ogsaa disse Mænd have overflødig haft Skriftens Fuldmagt for sig. Johannes, den Discipel, Herren elskede, talte altid om Guds Kjærlighed i Kristo Jesu, og det Ord: „Mine Børn, elsker hverandre!“ lød stedse fra hans fromme Læber. — Kristne Venner, Dagens hellige Text forekommer mig at være en lykkelig Forening af disse to Sider i Ordets Forkyndelse, og jeg antager, at den Præst har den rigeste Virksomhed, som forstaar at benytte begge Midler til at drage Menneskene til Kristus. Vor hellige Lektie taler til os om Guds Torden, naar det hedder: „Søger Herren, medens han findes, kalder paa ham den Stund, han er nær! Den ugudelige

forlade sin Vej og den uretfærdige sine Tanker, og han omvende sig til Herren!“ Men den ender ikke med en knusende Lynstraale, den lader derimod Naaden synke ned over Menneskehjertet som en mild og frugtbar Regn, idet den siger; „Saa skal Herren forbarne sig, thi han er meget rund til at forlade.“ — Saaledes vil jeg da ogsaa med den Helligaands Naadehjælp tale til Eder paa denne vor Bodsdag, paa denne vor Bededag, at vi kunne lære at gjøre Bod for den levende og nidkjære Guds Aasyn, men ogsaa troende og tillidsfuldt at tilegne os Guds Naade med Syndernes Forladelse.“

Naar Blædel talte Omvendelsens Ord, nøjedes han ikke blot med i ren Almindelighed at tale om Synden, men han revsede ofte de enkelte Synder, idet han nævnede Tingene ved dens rette Navn og sagde Folk Sandheden uden dog nogen- sinde at overskride Sømmelighedens Grænser eller at støde an mod den rette Takt. Han advarede idelig mod at bedrage sig selv og mene, at man har omvendt sig, medens det dog slet ikke er Tilfældet, og han slaar jævnlig fast, at det „at forandre sig“ ikke er det samme som „at omvende sig.“ „Mener du“ — siger han i en Prædiken — „at det er at gjøre Bod for dine Lidenskaber, naar du vel ærgrer dig over dem, maaske endog forbander dem og dig selv, men aldrig føler dig senderknust for Guds Aasyn og aldrig sejrende i Kristo bekæmper og overvinder dem! Mener du, hvis Hjerte idelig optændes af Misundelse, Had, Vrede og Ukjærlighed, hvis daglige Liv er opfyldt af Verdslighed og forfængelig Stræben, hvis Sind er behersket af Vantro og ugudelig Mistillid og Haabløshed — mener du, at det er Bod, naar du undertiden siger: „Ja, jeg burde være anderledes“, og saa vedbliver du dog at være den samme eller bliver endog værre! Mener du, at du gjør Bod, fordi du til enkelte Tider hører Guds Ord, undertiden fornemmer kristelige Rørelser i dit Indre og hører Guds formanende og advarende Røst, men dog vedbliver at leve i en

gudforglemmende Letfærdighed eller i en gudforladt Lunkenhed! Der er Mennesker, der ansé sig for bodfærdige Sjæle, naar de undlade at begaa visse, grove Synder, ikke fordi de af Hjertet angre og hade dem, men fordi deres Velbefindende, deres Alder og Stilling tvinger dem til at ophøre dermed, eller fordi deres Tilbøjeligheder have taget en anden Retning; men deres Hjerter ere lige saa langt borte fra Gud, som da de levede midt i Sydens Lyster. Og det kalder Verden Bod! og i en saadan Bod slaar Tusinder af Sjæle sig til Ro, mene, at de ere Gud velbehagelige og vel skikkede til at arve det evige Liv. Nej, glem ikke, at man kan være forandret uden at være omvendt. Mange Sjæle ere blevne forandrede i deres egne og Verdens Øjne og ere dog de samme i Guds Øjne. Mange Sjæle slaa sig til Ro i den Bod, der ikkun er en Bedrøvelse efter Verden, som virker Døden. Den virkelige bodfærdige derimod har den Bedrøvelse efter Gud, som virker Omvendelse til Salighed, som ikke fortrydes. Thi vel kan du ved din Bod ikke frelse og frigjøre din Sjæl eller forsone din Gud, — Gud forsones kun ved Kristi Blod, — men din Bod baner dig Vejen til Foreningen med dette Blod, og derfor er den det første Skridt paa Frelsens og Salighedens Vej.“

En levende Fornemmelse havde Blædel altid af, at han stod midt i den store Stad, som var fuld af Kjødets Lyst og Øjnenes Lyst og Livets Hoffærdighed, og mangt et kraftigt Ord har han talt mod Folkets og særlig Kjøbenhavnernes umættelige Forlystelsessyge. I en utrykt Bededagsprædiken fra Aaret 1862 — altsaa kun to Aar før den sidste, ulykkelige Krig — udraaber han: „Og nu hvilken Forlystelsessyge hos Folket! Folket er drukkent deraf og er kun blevet umætteligere i sin Begjærlighed derefter. Ethvert Hensyn maa til-sidesættes, enhver Pligt kan opofres og overtrædes, naar Forlystelsen indbyder, og Adspredelsen vinker. Jeg véd, at der er en sømmelig og kristelig Maade, hvorpaa kristne kunne glæde sig baade Hverdag og Søndag, jeg véd, at vi ikke skulle

være Sabbatens Trælle, at al Guds Gave er god og vel værd at annamme, naar den modtages med Taksigelse, men jeg véd ogsaa, at der er en usømmelig og ukristelig Maade at helligholde Søndagen paa, og jeg frygter for, at de allerfleste blandt denne Stads Indbyggere helligholde den paa en saadan Maade. Friheden er slaaet over til ugudeligt Tøjlesløshed. Herrens Dag er for den store Mængde bleven Djævelens Dag. Er der nogen Dag, paa hvilken du med bankende Hjerte og med fordoblet Omsorg maa vaage over dit Barns Sjæl, du Fader og du Moder, da er det netop paa en Søndag. Mit Hjerte og mine Læber vægre sig ved at udtale nogle af de frygtelige Kjendsgjæringer, som vidne om, i hvilken gruopvækkende Grad Usædeligheden har taget Overhaand i denne Stad i de senere Aar. Det er en Edderstrøm, der udbreder sig over den og truer med at forgifte Livet i dets inderste Rod, at forpeste selv Luften for den opvoxende Ungdom. Fattigdom, Arbejdsløshed, Nød og Elendighed udbreder sig i stedse større og større Kredse iblandt os, Bedragerier og Forbrydelser snige sig efter som deres naturlige Følgesvende. Ondskaben bliver kun listigere og underfundigere, efterhaanden som en Dannelses, der ikke er ledet af Kristi Aand, udbreder sig blandt en Mængde, der er uden Religion. Ved Siden heraf stiger Overdaadighed og Nydelsessyge, jo højere man kommer op i Samfundet, slapper Livet og gjør Kjærligheden kold. Man mener ikke at kunne undvære de mange Nydelser, og før man véd af det, lever man uden alvorlig Pligtopfyldelse i fuldstændig Verdslighed. Og ville vi stige længere ned iblandt Folket, hvilken spottende Tale om alt, hvad der er helligt, hvilken Vantro og Fornægtelse af et evigt Liv, hvilke Eder og Forbandelser! Der er intet Sprog i Verden, der har saa mange forskellige Eder som det danske. Ægteskabsskilsmisser høre snart til Dagens Orden; i mange Huse er Familielivet opløst, og der er intet Land i Verden, hvor Selvmord er saa almindeligt som i Danmark. Jeg overdriver ikke, det er vel betænkte og vel over-

vejede Ord, jeg taler, men det er ogsaa alvorlige Bodsord; thi er dette Folkets virkelige Tilstand, trænge vi da ikke til at søge Herren, medens han endnu kan findes?“

Fra Ungdommen af havde Blædel været besjælet af en dyb Fædrelandskjærlighed; denne gav sig da ogsaa Udtryk i hans Prædikener. Han talte aldrig Politik fra Prædikestolen, men hans inderlige Kjærlighed til vort Folk og Sorgen over vore nationale Ulykker fik ofte et stærkt Udtryk. Det smertede ham dybt, at det danske Folk trods alle de tunge Skjæbner, der vare gaaede hen over det, ikke syntes at ville vide, hvad der tjente til dets Fred, og da han sendte Biskop Brammer sin i 1864 udgivne Postil, skriver han under 15de Oktbr. 1864: „Det er under tunge og ydmygende Tilskikkelser for det danske Folk, at jeg sender Dem disse Prædikener. Fjenden har ikke blot besat og ødelagt vort Land, han har ikke blot berøvet os næsten Halvdelen af det danske Monarki, men der er tillige Splid og Tvedragt i alle indre Anliggender, og det er ofte for mig, som om Herren vilde tage sin Naade og Velsignelse bort fra os. Kjøbenhavnerne ere lige forlystelsessyge, lige letfærdige og lige ubodfærdige. Herren har tugtet os, men vi have ikke omvendt os. Det er den store, dybe Sorg, som gnaver paa mit Hjerte. Herren forny i sin Naade sin Aand over os, at han maa vække Alvor, dyb, hjertelig Alvor i det danske Folk!“

Ogsaa Frankrigs Ulykke i 1870 gjorde et stærkt Indtryk paa ham. Han kunde ikke andet end deri se Herrens vældige Dom, der var overgaaet det skønne, stolte Land, og han siger derom i en utrykt Prædiken fra 1871: „Pludselig og uventet bryde ofte Guds Domme frem; medens de sige Fred og Tryghed, er Syndernes Maal fyldt indtil Randen og Øxen lagt ved Roden af Træet. Have vi ikke i dette Aar været Vidne til en saadan forfærdelig Dom, som er gaaet ud over et Folk, som i Letsindighed og Vantro havde glemt sin Gud og sin Frelser, som i forfængeligt Hovmod og i en umættelig

Verdensbegjærighed havde forødt sine ædleste Kræfter? Intet kristent Menneske kan agte paa dette Tidens Tegn uden at føle dybt i sit Hjerte, at Himmelens og Jordens Herre er en Gud, som ikke lader sig spotte, at han hjemsøger Folkene, som vende sig bort fra ham for at dyrke Tidens Afguder og for at leve et Liv, der er fremmedgjort for Frelsen og Naaden i Kristo Jesu. Dog lader os vende vor Tanke mod vort eget Folk, at vi ikke, idet vi dømme andre, selv skulle fordømmes, men at vi, naar vi dømme os selv, kunne fries for Dommen. Jeg véd visselig, Gud være lovet, at der er kristne blandt vort Folk, at der er troende Mennesker i denne Stad og i dette Land. Var det ikke saaledes, da vilde Stad og Land og Folk snart lægges øde. Jeg véd endog, at der i vor Tid er flere oprigtige kristne iblandt os end for omtrent et halvt hundrede Aar siden, thi Herrens Aand har blæst over vort Folk og Land i vore Dage, og mange have fornummet dens Susen og have opladt deres Hjerter for dens Naadestrømme. Men ved Siden af denne Opvækelse iblandt enkelte er der dog en grænseløs Ligegyldighed for Guds Rige, en forfærdelig, aandelig Død i den store Folkemasse.“

Medens Blædel saaledes med Rette saa alvorlig paa Tiden, boede dog bestandig Haabet hos ham, at der vilde komme lykkeligere Tider for vort Fædreland ogsaa i det udvortes. Midt i Ulykken i 1864, da han begravede en Del af dem, der vare faldne ved Dybbøl den 18de April, siger han: „Hvorfor bruser du Danmarks Hjerte, og hvi er du urolig? bi efter Herren, han skal endnu hjælpe; og du skal prise hans Navn, thi der er megen Frelse for hans Aasyn“, — og han fejrer til — „vore tapre Krigeres Blod er en kraftig Udsæd paa Danmarks Ager. Fra dette Blod skal med den almægtige Guds Hjælp fremblomstre Held, Velsignelse og Naade over det danske Folk og Rige.“ Og han slap heller ikke Fortrøstningen i de senere trange Tider: „Vi skulle ikke frygte for“, — siger han — „at de virkelige Livsspirer, som bære Folkets Fremtid og Udvikling

i sig, kunne tilintetgjøres ved nogensomhelst Fjendevold eller Fjendehaand.“

Fra den nærværende Tids Trængsel med al dens Synd og Nød, vendte han da ofte Blikket mod den tilkommende Herlighed, thi Haabet om Kristi Gjenkomst og den fuldkomne Tilstand i det tusindaarige Rige stod levende for ham, og han har ofte, navnlig i sine Bibellæsninger, med glødende Farver skildret Fuldendelsens Tilstand; dog har han aldrig prædikeret nogen kjædelig Kiliasme. Hans Venner frygtede undertiden for, at han skulde blive ført for vidt i denne Retning, og da han i 1858 meldte Biskop Brammer, at han vilde holde Bibellæsninger over 2 Peters Brev, svarede denne ham kjærlig advarende tilbage: „Jeg bør ikke dølge for Dem, at deres Valg har vakt megen Bekymring hos mig paa Grund af de kiliastiske Forestillinger, man anser Dem tilbøjelig til at nære. Vel holder jeg mig forvissat om, at De ikke vil forkynde Lærdomme, der ej have nogen sikker Grund i Bibelens kanoniske Skrifter, eller som stride mod vor Kirkes Bekjendelsesskrifter, men jeg véd, hvor vanskeligt det er, især i frie Foredrag, at tilbageholde subjektive Meninger og Forhaabninger, som til en vis Tid bemægtige sig vort Hjerte og vor Fantasi, og hvor begjærlige mange Tilhørere ere efter just at hænge fast ved det nye og forunderlige, som lettest kan blive misforstaaet og misbrugt. Lader os nøjes med det ene fornødne og holde fast ved det, vi have, at ingen skal fratage os og dem, der holde sig til os, Livets Krone.“

Ligesom Blædel ofte skuede frem imod Fuldendelsens Tid, saaledes søgte han ogsaa at hente Frimodighed og Kraft ved at gaa tilbage til de første kristne Tider. Med stor Veltalenhed skildrede han den første apostoliske Menighed „med det ene Hjerte og den ene Sjæl“ og stillede den frem baade til Bod, at den nærværende Tid maatte føle sit dybe Affald, og til Efterligning, at Menigheden maatte arbejde paa at vende tilbage til den første Kjærlighed; dermed stod i Forbindelse,

at han, navnlig i sine første Præsteaar, jævnlig drog Kirketugten frem som et formentlig Middel til at tilbageføre bedre kirkelige Tilstande.

I en ikke kort Aarrække var Blædel, som man kalder det, „i Mode“ som Prædikant. Det var forunderligt, at det skulde gaa ham saaledes, thi han havde altid selv hadet Begrebet „Modepræst“, havde mangen Gang dadlet de „rørende“ Prædikener, man paa den Tid ofte hørte i Kjøbenhavn, og han havde gjort Nar af de „til Taarer rørte“ Tilhørerinder. Han talte paa det kraftigste imod de Præster, der søge at vinde Tilhængere ved at gjøre Vejen til Himlen „blomsterstrøet“; han siger saaledes i en af sine trykte Prædikener: „Det var visselig let at lade, som om det var afgjort, at alle Mennesker ogsaa alle vi, som her ere samlede, havde vort Borgerskab og rette Hjemstavn i Himlen, og da at tale om, hvor dejligt og velsignet det er at hæve vore Tanker ud over denne forkrænkelige Verden med al dens Synd, Sorg og Nød, ud over hele Menneskelivets trange Kaar og tænke paa, hvor godt det skal være for os at komme derhen, hvor Menneskenes Borgerskab og Hjemstavn er. Ogsaa jeg kunde jo nok tale rørende og bevægende om dette, men saaledes tør jeg ikke tale; Sagen er altfor alvorlig til, at vi kunne tage den saa let. At tale saaledes, at vi oversé Kristendommens uafviselige Fordringer til os, hvis vi skulle blive salige, det er ikke Kristendom mere, men opsminket Hedenskab, det er Verdslighed og Vantro, der lefler med Kristendommens hellige Navn. At tale om Himlens Salighed, som om den ventede alle, det er paa en bedragerisk Maade at dysse Samvittighederne i Søvn.“

Som bekendt fører imidlertid flere Veje til Rom, og skjønt Blædel talte det stærke Bodens Ord og revsede Datidens Modepræster, kunde han ikke undgaa sin Skjæbne. Det blev nu Mode at høre de strænge Opvækkelsesprædikener, og denne Mode, som i hvert Fald var bedre end den tidligere,

samlede store Skarer om hans Prædikestol. „Blædels Navn“ — skriver en Dame, der gjennem en lang Aarrække stod i Forbindelse med hans Hus — „var dengang paa alles Læber, og jeg mærkede ofte, hvilken Interesse Folk fik for mig, naar de hørte, at jeg stod Blædels saa nær. Nu om Stunder vil vel næppe nogen, som ikke har levet i den Tid, kunne forstaa, at det at nævne Navnet paa en kjøbenhavnsk Præst kunde have nogen særlig Virkning.“

Som Modvægt mod al den Smiger og Virak, som i hine Aar ofredes paa Blædel, stod gamle Gunni Busck i Brøndbyvester, der undertiden frygtede for, at han skulde tage Skade af den megen Hyldest, og indtrængende advarede ham derimod. Saaledes skriver han under 9de Januar 1854, da han er bleven forhindret fra at være tilstede ved Blædels Indsættelse som residerende Kapellan:

„Vore Venners Fortrolighed har Krav paa vor Fortrolighed og Oprigtighed imod dem, og naar De, kjære Blædel, udtaler det som Deres Hjertes Ønske at have mig ved Deres Indsættelse med i Kirken med min Forbøn for Dem, saa kan De tro, at disse ere Ord, hellige for mig, som, overvejede for Guds Aasyn i mit Hjerte, fremkaldte der al den Deltagelse i Deres sande og evige Vel, som jeg er istand til uden Skrømt at føle og nære for Dem, og denne Overvejelse — i Forbindelse med, at De betjener Dem af mig ved Deres Kommunion — jeg siger ikke som Skriftefader, nej — Gud bedre det! vi Protestanter har i dette Stykke ikke, hvad de Romerskkatholske — trods alle Skriftestolens uhyre Misbrug — have, — nej, men som den Præst, De i Deres nærmeste Omgivelse har mest Fortrolighed og Kjærlighed til — bringer mig her til at udtale mig aabenhjertig til Dem for den Guds Aasyn, der ser i Løndom, men betaler aabenbare, og som véd, at det er ikke for at dømme over Blædel, at jeg nu skriver, men for at advare imod de Farer, som for mine Øjne vise sig og omringe

ham i sin nærværende præstelige Stilling. Det er altid farligt for det bedste i os, det, der er skabt og igjenløst til at fornyes i Guds Billede, at vi blive roste, men vel aldrig farligere end, naar vi roses som Præster, roses netop i den Virksomhed, hvor der dog, som Gud bedst véd, slet intet er at rose os for, men alene hans Barmhertighed, der ved det Troens Ord til Frelse, som hans Kjærlighed lægger i vor Mund og i vort Hjerter, vil berede Frelsen, ikke mindre for os selv end for dem, der høre os. Vi Præster kunne nu vistnok ikke — selv om vi ønske det ærlig og arbejde alvorlig derfor — bringe denne søde Tale om os og vore dejlige Prædikener til at forstumme; men derpaa beror det da, Gud ske Lov, heller ikke, om den skal sætte sin Fluespy paa vore Sjæle, men derpaa, om vi gjerne høre den — ja længes maaske endog selv efter det rosende Ord om vore Prædikener, eller om vi frygte for og væmmes ved det i vore Hjerter, saa vi, naar vi ej kan undgaa det — høre paa det med det Sind, af hvilket Vorherre sagde fordum: „Hvorfor kalder du mig god? Der er ingen god uden én — det er Gud!“ Vilde hertil nogen uerfaren kristen sige: „Ja, men vi maa dog glæde os over det gode, Gud giver os at udrette, altsaa ogsaa over, at den kristelige Tale, vi føre, finder Indgang i saa mange Hjerter og nedslaar Hovmodens og ud-driver Vantroens Aand“ — da vilde jeg kun, indtil den samme fik mere kristelig Livs-Erfaring, henvise ham til Vorherres Ord til Disciplene, der kom til ham med Glæde og sagde: „Herre, ogsaa Djævlene ere os underdanige i dit Navn!“ thi dem svarede Vorherre: „Glæder Eder ikke derover, at Aanderne ere Eder underdanige; men glæder Eder over at Eders Navne ere skrevne i Himlen!“ Ja, kjære Blædel, jeg bekjender det rent ud for min egen Del, at det er kun deroppe for Guds Aasyn, at jeg tør tænke paa at glæde mig over, hvad Gud ogsaa ved Ordet fra mine Læber kan have virket til Sjæles Fred og Frelse, men at jeg herved hverken tør eller vil høre paa den rosende Tale om, hvor dejlig og velsignet den Prædiken var o. s. v.

o. s. v.; og da jeg nu havde Kjærlighed til Nikolaj Blædel og Jette Døns i mit Hjerte, længe før der var Tale om at „høre Blædel“, og har den samme Kjærlighed og, jeg tror, „foreget“ ved den Tillid og Kjærlighed, de begge to siden har udvist imod mig, saa er der Frygt i mit Hjerte for, at den megen rosende Tale om Blædel, som han maa høre paa eller høre om, skal om ikke lede ham i Fordærvelse — skjønt jeg i Sandhed ikke agter det uforment, at vi anvende paa os selv, hvad Apostelen har anvendt paa sig selv, „at ikke jeg, som prædiker for andre, skal blive forskudt“ — dog lamme og hindre Vel-signelsen af hans præstelige Virksomhed, hvis Værd og Storhed aldrig kan og efter Guds Villie aldrig skal bedømmes efter de 10, eller 100, eller 1000, som rose den og mene at finde sig opbyggede derved, men efter dens indre Gehalt af sand kristelig Ydmyghed og uskrømtet Kjærlighed, og derfor har jeg ikke kunnet faa det over mit Hjerte efter den sidste Opfordring om Forbøn at tie med et Ord, som allerede saa længe har ligget mig paa Hjerte og — saavidt jeg dømmer rigtigheden over mig selv — har ligget der i Alvor, Sandhed og Kjærlighed.“

Samtidig med, at det er tillokkende for det naturlige Menneske at gjøre Lykke som Prædikant, medfører det ofte megen Besvær og mange Plager, og Blædels Længsel efter at forlade den store Stad kommer ogsaa af og til frem. Dog ansaa han det for sin Pligt at blive paa sin Plads saa længe, Herren vilde bruge ham der, og han skriver derom til sin Fader under 25de Marts 1855: „Endskjønt jeg erkjender mine Evners Svaghed og mine store Mangler, saa forekommer det mig dog, at jeg vilde handle som Profeten Jonas, da han fejgt flygtede for det Kald, Gud havde givet ham, dersom jeg for Tiden vilde forlade eller flygte bort fra den Gjærning, som Herren aabenbart har betroet mig her i Byen. Tro ikke, min dyrebare Fader, at jeg siger dette i nogensomhelst Indbildskhed eller Forfængelighed; jeg er selv daglig forundret over, at min kjære Frelser kan bruge mig i denne Hovedstad blandt

en kritiserende og ræsonnerende Mængde, men paa den anden Side vilde det være ligefrem at fornægte det Vidnesbyrd, som Herrens Aand ofte giver mig, som mange baade troende og vantro aflægge, som jeg selv i al Ydmyghed maa kunne sige mig, dersom jeg ikke troede, at det er Herren selv, som har kaldet mig til denne min Gjerning her i Staden, og at jeg ogsaa ved hans Naade udretter noget til hans Riges Fremvæxt. Heri ligger al min Frimodighed og Styrke; thi vidste jeg ikke dette, da havde jeg for længe siden søgt bort herfra. Bliver det om kortere eller længere Tid indlysende for mig, at min Mission er ophørt og færdig i Kjøbenhavn, da skal jeg frimodig forlade min nuværende Plads og gaa derhen, hvor Herren vil kalde mig. Men indtil den Tid maa jeg blive, hvor jeg er.“

Af trykte Prædikener har Blædel udgivet tre Samlinger, nemlig „12 Prædikener“ i Aaret 1852, „24 Prædikener“ i 1855 og en Postille i 1864. Vil man sammenligne de forskellige Samlinger, da giver den første et ypperligt Billede af den Aandens Kraft, der i hans første Præsteaar brød frem gennem hans Forkyndelse. Hans Postille viser derimod en større Modenhed og Sikkerhed, om end det særegne og ejendommelige er traadt noget tilbage. Til Belysning heraf tjener f. Ex. de forskellige Udtalelser om Kirketugt. Medens han i en Prædiken om Nadveren fra 1852 med stærke Ord fordrer Kirketugten tilbage som „Menighedens Ret“, udtaler han sig 12 Aar senere saaledes: „Der kommer ofte i den unge, for Herrens Ære nidkjære Lærers og i den nylig opvakte Lægmands Hjerte noget af den Følelse, som om Kasteskovlen var givet dem i deres Haand for at gennemrense Herrens Lo og skille Avnerne fra Hveden, eller noget af den Nidkjerhedens Aand, som fandtes hos hine Tjenere i vort Evangelium, da de udbrød: „Vil du, Herre, at vi skulle gaa hen og luge Klinten af?“ — Men senere, uden at Nidkjerhedens Aand dog i nogen Henseende svækkes, træder Besindighedens og Kjærlighedens

Aand til for at udbrænde af Nidkærheden Selvtilfredshedens urene Ild, som ofte kan ulme deri. Skrifterne oplade deres Indhold i en tidligere ukjendt Fylde for den modnere Lærer og kristen, Livets Erfaringer aflægge deres Vidnesbyrd, og Kirkens Historie kommer frem med sine store og uomstødelige Kjendsgjæringer, og underviste af disse og af Herrens Aand bliver Læreren betænksommere, tager Kirketugtens Spørgsmaal atter og atter frem og overvejer det for Guds Aasyn med Bøn om Aandens Lys og Naade.“

Blædel har ogsaa udgivet enkelte Lejlighedstaler, dog forholdsvis faa, sandsynlig fordi hans Tid ikke tillod ham at nedskrive disse. Hans Skriftetaler vare simple og hjertelige, og gjorde i Reglen et stærkt Indtryk paa Kommunikanterne. Det var opbyggeligt at se ham forvalte Sakramenterne; havde han ikke lært andet af Striden om „Alterbogsdaaben“, saa havde han i det mindste lært, at en Præst ikke skal afhjaske Udførelsen af de hellige Handlinger, men altid selv være med, hvor ofte de end vende tilbage. Han skriver herom til Biskop Brammer, idet han, som tidligere berørt, omtaler sin Bekymring ved Striden om Alterbogsdaaben: „Udbyttet ogsaa af min Uro og Anfægtelse haaber jeg til Herren skal blive, at han derved mere og mere vil klare min kirkelige Anskuelse og kristelige Bevidsthed og tillige lære mig stedse at være opmærksommere paa mig selv, at jeg som en Herrens Tjener maa kunne være Husholder over hans Huses Goder og paa en værdig og kristelig Maade maa kunne tjene ved Døbefont og Nadverbord.“

Den skønne, kraftige Menighedssang, som tidlig fandtes i Garnisonskirke i Modsætning til andre kjøbenhavnske Kirker, var væsentlig Blædels Fortjeneste. Han havde i det hele stor Sans for Gudstjenestens Skjønhed og forstod at bringe meget ud af vor tarvelige Liturgi. Han hørte til dem, der gjerne ønskede en udvidet Perikoperække, og holdt i Sommeren 1878 et Foredrag derom i Roskilde Præstekonvent; i et Brev udtaler

han sig saaledes om denne Sag: „Vi trænge højlig dertil, og der er mange Stemmer for, medens nogle faa konservative modsætte sig, — ogsaa fordi det er langt mageligere for en stor Del Præster Aar ud og Aar ind at prædike over de gamle Texter —, men Tiden fordrer det, og Sagen vil ogsaa gaa igjennem, om det end vil vare nogen Tid, inden den kommer til Udførelse.“

Blædel var ikke blot en betydelig Prædikant, men han udøvede ogsaa en ikke ringe Indflydelse ved at forberede de unge til Konfirmationen. Til denne Gjerning havde han endogsaa ganske særlige Gaver; han medbragte her hele sin Dygtighed som Lærer, sin Evne til klart og levende at fremstille en Sag, og desuden forstod han at gjøre Undervisningen i høj Grad opbyggelig. Ved et større Antal Konfirmander kommer det jo an paa at kunne faa alle med, at tale saaledes, at Børnenes Interesse og Deltagelse vækkes, og at de villig følge Præstens Ord. Dette forstod Blædel til Fuldkommenhed. Han holdt i Almindelighed et frit Foredrag, henvendt til alle, og opnaaede altid at fængsle Børnenes Opmærksomhed. Ved Siden deraf havde han som gammel Skolemand Evnen til ved enkelte, i rette Tid anvendte Spørgsmaal at overbevise sig om, at Børnene havde lært det, han fordrede, de skulde lære. Ikke ganske faa kjøbenhavnske Præster have uden at mærke det ladet sig føre bag Lyset af uvorne Drengene og derved spildt meget af deres Arbejde; Blædel vidste derimod, at streng Disciplin er en fuldstændig Nødvendighed overfor den kjøbenhavnske Ungdom, og han forstod at gennemføre den.

Hans Konfirmander vare ham ogsaa meget hengivne, og de omtale ofte hans Undervisning som de bedste Timer, de have oplevet. Ikke faa noterede strax efter hver Time alt, hvad de kunde huske. En af hans tidligere Konfirmander giver følgende Meddelelse om hans Undervisning: „Pastor Blædels Forberedelse til Konfirmation var saaledes, at den, der har deltaget deri, næppe vil kunne glemme den. Han havde en

forunderlig Evne til at omgaas de unge. Altid forstod han at fængsle vor Interesse, og altid var han fuld af Liv, hvad enten han udviklede de kristelige Dogmer eller gennem indtrængende Formaninger søgte at naa vore Hjerter. Ikke sjælden belyste han det, han vilde indprænte os, ved smaa Fortællinger, som af og til vare humoristiske, saa at de fremkaldte en hjertelig Latter, hvori han selv deltog; men i samme Minut, han vendte tilbage til Alvoren, var Munterheden forbi, og enhver laante ham villig Øre. Han saa gjerne, at vi spurgte ham om noget, og han var altid i Stand til at sætte sig ind i vor Tankegang og give saa fyldig en Forklaring, som det lod sig gjøre. Undervisningen havde aldrig noget skolemæssigt Præg, og Lektiehøring optog kun en forsvindende Del af Timen. Han begyndte stedse med Trosbekjendelsen og Fadervor; derefter fulgte en Psalme, og han satte Pris paa, at alle sang med, ligesom han bestandig indskjærpede os Betydningen af Menighedens Deltagelse i Gudstjenesten. Han sluttede med en Bøn, hvis Indhold drejede sig om det, der den Dag havde været Gjenstand for Udlægning.“

Som bekjendt har Blædel udgivet en Bog med Titel „Udvidet Konfirmationsundervisning.“ Dette Værk er vistnok hans betydeligste Arbejde. Han beskjæftigede sig dermed i en længere Aarrække; allerede i 1868 havde han lagt Planen dertil, men først i 1875 nedskrev han den og udgav derpaa Bogen 1876. Da han i Decbr. 1875 var færdig med den, skrev han: „Da jeg igaar Aftes sluttede dette lange og alvorlige Arbejde, var det for mig, ligesom et betydeligt og alvorligt Afsnit i mit Liv var endt. Jeg har i dette Skrift nedlagt mange Aars Tænkning og hele min præstelige Gjærnings Hovedresultat. Jeg har alvorlig og nøje vejet næsten hvert Ord, jeg her nedskrev, og jeg har i et Aar arbejdet anstrængt og vedholdende paa denne Bog. Nu foreligger Resultatet; vil det bringe mig Glæde eller Sorg? Vil det blive modtaget med Velvillie eller med Bitterhed af de mange, som jeg har maattet sige imod?

Alle disse og mange andre Spørgsmaal gik igjennem min Sjæl igaar Aftes og i denne Nat. Jeg er ikke saa indbildsk, at jeg tror, mit Arbejde er saa udmærket, at det ikke vil fortjene en stræng Kritik, men paa den anden Side vilde jeg ansé min Livsgjerning som i mange Henseender forfejlet, dersom denne Bog ikke kunde faa nogen Indflydelse i Menigheden til Oplysning og Vejledning for søgende og alvorlige Mennesker, og det navnlig i en Tid som vor, da atheistiske og antikristelige Meninger og Anskuelser søge at vinde Indgang saa vel blandt de dannede som blandt de udannede. At vi i mange Henseender gaa en ny og maaske sørgelig Verdensudvikling i Møde, staar klart for mig, og jeg har heller ikke skjult dette i mine Udtalelser, men tillige har jeg søgt at vise, hvor den eneste Frelse og Hjælp er at finde under alle Tidens Omvexlinger og Opløsning.“

Bogen kaldes udvidet Konfirmationsundervisning, og der er ogsaa taget meget med, som ikke skulde meddeles Konfirmanderne f. Ex. de detaillerede Oplysninger om Sekter og Partier, men det er en fortrinlig Haandbog for Præster og Lærere, og den bliver ogsaa meget benyttet som saadan, medens den tillige yder en udmærket Læsning for Lægfolk, der ønske Oplysning om kirkelige Spørgsmaal. Det er paa én Gang en populær Dogmatik og en populær Ethik, og det viste sig ret ved Affattelsen af dette Værk, at Blædel, som det er blevet sagt om ham, „havde Popularitetens Gave“, idet de vanskeligste Spørgsmaal ere behandlede med saa stor Klarhed, at de med Lethed kan følges af Menigmand. Da Frimodt havde modtaget Bogen, gav han sig strax til at studere deri og skriver under 21de April 1876 til Blædel: „Jeg sidder og læser med stor Glæde og med virkelig Opbyggelse din fortræffelige Fremstilling af vor velsignede Kristentro. Det er ikke alene det dogmatiske Stof, du forstaar at lægge tilrette — ikke som et gammelt vissent Pergamentbind, men som en velsignet, himmelsk Aabenbarelse — men dertil føjer du som en prøvet

Præst saa mange oplysende Randgloser fra Livets store Bog til Lærestoffet, at man fryder sig og læser fort, som man skulde være færdig med Bogen inden Aften. Kjære Ven, tak for den! Hvis det bliver ved til Enden, som det er begyndt, hvorom jeg ikke nærer Tvivl, saa lykønsker jeg den danske Menighed til denne Menighedsdogmatik, som jo er noget ganske nyt i sit Slags, men jeg lykønsker ogsaa dig, hvem Herren har givet Naade og Visdom foruden Tid og Flid til at skjænke os dette Værk.“ I sine sidste Leveaar arbejdede Blædel paa et kortere Uddrag af sin „udvidede Konfirmationsundervisning“ til en „Lærebog i den kristelige Religion for de øverste Klasser i Dreng- og Pigeskoler.“ Idet Hele havde han sine Tanker meget henvendt i denne Retning, da den tarvelige Religionsundervisning i vore Skoler var ham en stor Sorg. Desværre blev det paabegyndte Arbejde ikke færdigt, og endnu mere maa det beklages, at det ikke blev ham forundt at udføre en anden Plan, han havde, nemlig at udgive en „Katekismus med Forklaring“, hvortil vi saa højlig trænge.

Ud af den store Tilhørerkreds havde Blædel forstaaet at danne sig en fast, sluttet Menighed. Garnisonskirke var en af de Kirker i Kjøbenhavn, hvor Menighedslivet tidligst begyndte at blomstre frem; dertil bidrog meget den fuldtonende Menighedssang, der gjorde et gribende Indtryk paa mange og knyttede dem til Kirken og hverandre indbyrdes.

Den apostoliske Menigheds Forbillede havde altid staaet Blædel for Øje, og det er meget betegnende, at han i sin Tiltrædelsesprædiken som resid. Kapellan vender sig til dem, der alt have sluttet sig om ham i Abel Kathrine, og siger: „For mange iblandt Eder er jeg ikke fremmed, og heller ikke er det Eder et fremmed Vidnesbyrd, som jeg idag har aflagt med Hjerte og Mund i denne Menighed; thi mange af Eder er i Tillid og Kjærlighed fulgte herhid med mig til min nye Tjeneste i dette min Faders Hus. I have alt forhen til usigelig Velsignelse for mig og Eder dannet et Menighedsliv om

mig, lader ikke dette Samfundsliv i Herren afbrydes eller standses i sin Udvikling, men lader det under Herrens Naade mere og mere uddanne sig til at blive en Afspejling af det apostoliske Menighedsliv og en Virkeliggjørelse af de helliges Samfund.“

Og han nøjedes ikke med Ord, men efter al sin Evne arbejdede han hen imod Maalet, mod det Ideal, der saa levende svævede ham for Øje. Derfor havde han, da han begyndte sin Præstegjerning, i sit daglige Liv ganske og aldeles sluttet sig sammen med sin lille Menighed; han levede og færdedes iblandt dem og modtog dem til enhver Tid i sit Hjem. Han holdt i hine Tider jævnlig Forsamlinger rundt om i Husene Søndag Aften, og naar han samledes med sine Venner, var det altid Guds Riges Anliggender, hvorom al Tale drejede sig. Herom skriver en af hans første Tilhængere: „Vi havde altid saa meget at spørge ham om, at han ofte blev sammen med os i 2—3 Timer for klart og kjærlig at besvare alle vore Spørgsmaal. Vi blev snart saa mange, at Stuen ikke kunde rumme os; de ældste blandt os kaldte han sit Menighedsraad og sagde ofte til os, at naar vi vare glade ved ham, saa var han det ikke mindre ved os, og hans Dør stod ogsaa altid aaben for os.“

Men da nu hans Menighed, efter at han var kommen til Garnisonskirken, voxede efter en meget stor Maalestok, lod den af ham begyndte Fremgangsmaade sig vanskelig gennemføre, da, om ikke andet, Tiden umulig vilde tillade det. Hertil kom desuden en anden Omstændighed. Det er ikke altid, at en Præsts hjertelige Tilslutning bliver optaget paa rette Maade. Der findes ikke sjældent blandt Tilhørerne, især blandt de mindre dannede, saadanne, der ikke kunne skjelne mellem „Broderskab“ og „Kammeratskab“, og som strax bevidst eller ubevidst begynde at trakte efter at faa Magt over deres Præst, sætte ham i Rette for hans Prædikener, kritisere hans daglige Liv og foreskrive ham Regler for, hvorledes han skal bære

sig ad, hvis de skulle skjænke ham deres Bifald. Ikke faa unge Præster have som Følge heraf ligefrem maattet flygte fra deres første Embede, fordi de havde grebet Tingen forkert an. Ogsaa Blædel har gjort bitre Erfaringer i den Retning; han er bleven ganske forfærdelig plaget og overløbet i en Grad, som man vanskelig gjør sin nogen Forestilling om, og er ikke sjælden bleven hovmestereret og sat i Rette paa en utilbørlig Maade. Han manglede desuden noget af Frimodts Gave til i al Venskabelighed at sætte Folk paa Døren, og da han endelig blev nødt til at trække sig noget tilbage, fordi han var aldeles overvældet, kaldte man ham fornem.

Hvad der er endnu værre, er, at meget ofte ligefrem uværdige Personer trænge sig frem under Prædikaten „opvakte“ eller „hellige“ og berede Præsten de største Vanskeligheder, naar han uden at kjende dem nøjere har indladt sig altfor dybt med dem. Det gjælder her navnlig for en begyndende eller til en ny Menighed kommende Præst, at han uden at være mistroisk eller fornem dog ser sig for. Det er ikke altid dem, der øjeblikkelig stille, ved Forsamlinger okkupere de første Pladser og strax anslaa den familiære Tone overfor Præsten, der altid er de bedste Menighedsmedlemmer; mange lettroende Præster, der maaske ofte af Forfængelighed greb til med begge Hænder for at vinde Tilhængere, ere blevne sørgelig skuffede. Afdøde Biskop Boesen i Slesvig havde vist Ret, naar han sagde, at de bedste blandt de opvakte ofte havde noget af Nikodemusnaturen i sig, de holde mest af at komme til Præsten i det stille og uden at vække Opsigt.

Heldigst stiller Forholdet sig i mange Henseender, naar Præsten kan drage de bedste Kræfter i Menigheden med sig ind i Gjærningen, navnlig de praktiske Kjærlighedsgjæringer, hvor han selv trænger saa overordentlig til Støtte. Her lærer han ogsaa snart sine Folk at kjende, om det er Alvor med deres Kristendom, saa at de ere rede til at virke, lide og ofre, eller om det mere er løs Tale. Jo mere Præst og Menighed

kan arbejde sammen, desto nøjere knyttes de ogsaa til hinanden, og mange af de skjulte Kræfter komme frem. Som Bidrag til Løsning af Problemet om, hvorledes Præsten i de store Menigheder uden aldeles at overvældes dog skal kunne forhandle med Menighedsmedlemmerne i kirkelige Spørgsmaal, er i vore Dage „Menighedsmoderne“ traadt frem og have vist sig at være af stor Betydning. Ogsaa i denne Henseende har Blædel, som vi have antydet, peget hen paa det rette Spor.

Ved Siden af Arbejdet for Menigheden staar Omsorgen for den enkelte, Sjælesorgen. Her skal det netop vise sig, at Præsten er mere end en blot Prædikant, at han er en virkelig „Pastor“, en Hyrde, der har Omsorg for sin Hjord med Kristi Ord som Forbillede: „Jeg kjender mine, og jeg kjendes af mine.“ At Blædel var en dygtig og nidkær Sjælesørger fremgaar allerede af de Exempler, vi tidligere have anført; mest uimodsigelig viste det sig i Koleratiden.

Den første Betingelse for at kunne udøve den rette Sjælesorg er Kjærlighed, uden hvilken hele denne Virksomhed falder ind under Dommen: „de have deres Løn borte“, uden Kjærlighed ere alle de trøstende Ord kun „et lydende Malm og en klingende Bjælde.“ Blædel havde et mildt og kjærligt Hjerte, han røstes let ved andres Nød og ofrede gjerne alt for at lindre den. Hans Medfølelse med andre kunde undertiden helt nedtrykke ham selv, saa han slet ikke kunde komme bort fra Tanken derom. Han var usædvanlig udholdende og trofast, og den, der engang havde betroet sig til ham, glemte han aldrig. Der kunde fremføres mange Exempler paa syge, som han gjennem lange Aarrækker jævnligen har besøgt uden at blive træt, og havde han lovet at komme et Sted, svigtede han ikke, selv om de mange Møder og Forsamlinger bevirkede, at han først naaede det i den sildige Aftenstund.

Han talte paa sine Sygebesøg ikke udelukkende om alvorlige Ting, men kunde ogsaa til Afvexling meddele et og andet fra Yderverdenen. Det er en særegen Naadegave at

kunne trøste andre, og denne Gave besad Blædel i høj Grad. Han kom ikke med kolde Betragtninger eller salvesfulde Talemaader, men han kom med „Herrens Trøst“, og „Trøstens Aand“ talede gennem hans milde og kjærlige Ord. „Han hørte ikke til de kristne, der synes, at den jordiske Smerte saa let kan bæres og overvindes“, — vidner én af hans Menighed, hvem han havde staaet trofast bi under mange Prøvelser, — „tværtimod har han ofte med inderlig Deltagelse sagt til mig: Det maa være uendelig svært for Dem at bære saa meget paa én Gang.“

Særlig havde Blædel Gave til at antage sig de anfægtede. Han havde — maaske ogsaa heri paavirket af Kierkegaard — omhyggelig studeret Anfægtelsens Natur, kjendte den derhos af egen Erfaring, ligesom ogsaa hans Tanker herom komme jævnlige frem i hans Prædikener. Han kunde med det rette psykologiske Blik sætte sig ind i de anfægtedes Tankegang, og han havde Udholdenhed nok til atter og atter at imødegaa de ofte tilbagevendende skjæve Ræsonnementer; dertil kom endelig en rig, inderlig Kjærlighed, der her er den Sejr, der overvinder Verden.

Mangfoldige anfægtede have henvendt sig til ham, og han skyede ingen Umage, hvor det gjaldt at bringe en fattig Sjæl Trøst. Ogsaa udenfor sin Menighed har han virket i denne Retning, ofte gennem Breve, hvorpaa vi her skulle anføre et Exempel. Til en ung, syg Pige, der led meget af aandelige Bekymringer og havde henvendt sig til ham om Raad, skriver han:

„Det var da godt, at De engang vilde skrive mig til, jeg har længe og ofte længtes efter et Brev fra Dem, fordi jeg tror, at det har en uendelig helbredende og styrkende Betydning for os alle at udtale sig for et Menneske, som man har Tillid til. Navnlige, naar man er i en sygelig og anfægtet Tilstand, er det umuligt for et Menneske selv at klare sine Tanker eller komme til Ro, man maa da benytte sig af et

andet Menneske for ved dets Hjælp at vinde Fodfæste og Klarhed. Se, derfor er det ikke en „Omvej“ til Vorherre at søge Hjælp hos et Menneske, men det er netop den eneste rette Vej for et bekymret og sygt Hjerte. Gud give mig da sin Naade til, at jeg maatte kunne hjælpe Dem lidt, og at det maatte lykkes mig at tale et beroligende og benaadet Ord til Dem.

„Jeg har for nogle Uger siden holdt en Prædiken om Daaben, hvori jeg netop har talt om dens Trøst for den anfægtede og urolige; maaske denne Prædiken med den Helligaands Bistand ogsaa kunde blive til Trøst for Dem, derfor sender jeg Dem den herved. Læs den i en stille Time igjennem og læg Mærke til, at den er ikke skrevet for at berolige Dem, men at den er holdt for en stor Menighed, og at det er et vel overvejet Ord til alle bekymrede Sjæle. En ung Pige, som omtrent har de samme Bekymringer, som De, har hørt og senere læst denne Prædiken, og den har været til megen Velsignelse og Beroligelse for hende.

„De maa i det hele taget mere og mere lære at se bort fra Deres egne Stemninger og Følelser, naar det Spørgsmaal trænger sig ind paa Dem: „kan jeg blive frelst?“ thi dersom De eller jeg skulde bygge vort Frelses Haab paa vore Stemninger, paa vore Følelser — eller paa vore Gjerninger —, da maatte vi begge fortvivle og opgive ethvert Haab om Frelse. Men vi skulle bygge vort Frelses Haab paa Guds Gjerning med os, paa hans Udvalgelse af os i den hellige Daab, paa hans Tilsagn til os i vor Daab —, thi kun derved kunne vi finde en Klippe at bygge paa. — Vore Følelser og Stemninger ere omvexlende, vaklende og usikre, — derpaa har Herren og hans Apostle aldrig lært os at begrunde vor Salighed. — Sjæl og Legeme staar i en saa nøje Forbindelse med hinanden, at det er umuligt andet, end at et sygeligt og svagt Legeme maa indvirke sygeligt paa Sjælen. Sjælen lider med Legemet, bliver svag med dette, kues ved legemlige Smerter,

vilde man derfor sige til den syge, du skal trøste dig ved din Sjæls og Tros Kraft, da vilde man jo begaa en gruelig Uretfærdighed, — thi den, der i lang Tid har været meget syg, kan umulig have en stor Sjæls-Kraft — eller en Tros-Kraft, hvorved alt kan beherskes og overvindes. Men Gud ske Lov, — Guds Ord har heller aldrig lært os, at vor Frelse beror paa en saadan Kraft, det taler aldrig til os om, at kun den stærke Tro frelser, nej! det siger: Tro og du skal frelses! En lille Tro er ogsaa en Tro. Et svagt Øje er ogsaa et Øje. En rystende Haand er ogsaa en Haand. Og Troen er det Øje, hvormed vi se Herren i hans Naade, og Troen er den Haand, hvormed vi gribe denne Naade. Selv om vi gribe den med rystende Haand — vi frelses dog. — Og hvad er det at tro? Det er ærlig og ydmygt at bekjende sin Daabspagt! de tre Troens Artikler. Thi denne Daabspagt er Salighedens Vilkaar og Frelsens Betingelse for alle Mennesker gennem alle Tider. — Naar De derfor spørger, om De har Tro til at frelses — da svarer jeg Dem, at kan De bekjende Deres Daabspagt, da har De Tro til Frelse og Saliggjørelse — da staar De i Naadesamfundet med den træenige Gud. Og jo mere De saaledes enfoldig og hjerteligt bekjender Deres Tro —, desto mere vil De komme til at føle, at De ikke er forladt af Gud, men at han holder Dem i sin naadige og barmhjertige Haand. Frimodighedens Følelse udspringer da af Guds Kjærligheds Gjerning imod Dem. Guds Kjærlighed til Dem er da det første, Kilden, Klippen for Dem — Deres Følelse bliver da det andet, Kildens Væld, Bygningen paa Klippen.

„Fremdeles vil der af denne Deres fulde Tillid til Guds Kjærlighed tillige udstømme en vidunderlig Kraft til at bære det tunge Kors, som Gud i sin Viisdom har paalagt Dem. Nu har De ikke rigtig Kraft til at bære dette Kors, og det kan jeg godt forstaae, thi De har hidindtil mere tænkt paa, at denne Kraft skulde komme fra Dem selv, end at den skulde komme fra Deres Overbevisning om og Tro paa Guds

Kjærlighed. Se ret paa Guds Kjærlighed, tænk ret levende paa, hvad Kristus Jesus har gjort for Dem, tro levende og hjertelig paa Deres Synders Forladelse, paa Deres Udvælgelse til evig Frelse og Salighed, fæst saaledes Deres Øje skarpt paa Guds usigelige Naade og Kjærlighed, og De skal da faa mere Kraft til at bære Deres Kors, faa større Frimodighed, maaske i Forening med sjælelig Helbredelse tillige komme til at erfare legemlig Lindring og legemlig Helbredelse.

De frygter for, at De ikke er en sund kristen, fordi De ikke altid kan bære Korset med Taalmod og Tillid. Jeg har endnu aldrig hørt om nogen Christen hverken i ældre eller i nyere Tid, at de altid formaaede at bære Korset med uafbrudt Taalmod og Tillid, og jeg véd at den menneskelige Natur altid maa krympe sig under Sygdom og Lidelser. Selv Kristus — Gudmennesket — segnede under Korset. Fortvivl derfor ikke, fordi ogsaa De ofte maa vaande Dem under Deres Kors, men bed bestandig til Herren om hans Hjælp til at bære det; klag kun Deres Svaghed for Deres Frelser — „han har Medlidenhed med alle vore Skrøbeligheder — thi han er forsøgt paa samme Maade“. — Jeg har ingen Tillid til den Heroisme, som aldrig klager over et tungt Kors. Det forekommer mig som Unatur og Hykleri. Derimod kan jeg hjertelig dele deres Følelser, som klager over deres Mangel paa Taalmod — men til dem vil jeg da ogsaa sige: „Tal med din Gud derom, sig ham, hvor svært det er for dig — og han skal da høre dine Sukke og hjælpe dig i sin Tid efter sin Visdom og Barmhjertighed“!

„De klager over, at De ikke godt i denne Tid kan taale at se fremmede Mennesker og fremmede Ansigter, at De endog føler Dem folkesky. Det kan imidlertid let ligesom blive en fix Ide hos Dem, at De ikke kan taale at se andre om Dem, det kan udvikle sig til en pirrelig Nervøsitet, som De ikke maa lade faa Magt over Dem. Jeg mener dog ingenlunde, at De strax skal forcere dette og for Øieblikket tvinge

Dem til at se fremmede; thi det vilde De vistnok ikke kunne taale, og De vilde let derved blive overanstrengt og mere nervøs. Men jeg mener, at De saa smaat skal arbeide fremad i denne Retning. De skal f. Ex. begynde med at være saa meget som muligt sammen med Deres Søkende, ofte smaasnakke med en eller anden af dem, lade dem fortælle Dem et eller andet, læse lidt for Dem, lade dem sye i Deres Nærværelse o. s. v. Saaledes vil De vænnes til at se andre om Dem. De kan gjerne være stille i deres Nærværelse, naar det anstrænger Dem at tale, men blot at De tillader dem at være om Dem. Naar de saa føler Dem lidt raskere, skal De tillade en eller anden fremmed at komme op til Dem paa Deres Værelse. Og med dette Menneske skal De ikke tale om Deres Sygdom eller om deres sjælelige og aandelige Bekymringer, men om lette og dagligdags Begivenheder, bede ham fortælle Dem noget o. s. v. Saaledes vil De efterhaanden blive mindre folkesky, mere blive vant til at komme i en fri og utvungen Samtale med andre. Betragt denne Skyhed med et lille Smil, og den vil have tabt sin ængstelige Betydning for Dem. Det gaar med mange af saadanne Bekymringer saaledes, at naar man ængstelig dvæler ved dem og frygter for dem, da voxer de til Bjerge, og det, der i og for sig selv er en Ubetydelighed, faar ofte en forfærdende Betydning for os. Man skal ikke gjøre for meget Væsen af det, men derimod tage det for, hvad det er — undertiden endog gjøre lidt Løjer dermed. Luther siger meget rigtig: „Om mange af disse ængstelige Tanker gjælder det kun at give dem et Knips paa Næsen og lade dem fare.“ Den, der idelig ser nedad og indad i sig selv, ser oftest kun det mørke, det svage og usle, men den, der ser opad til Herren, ser Lys, Fred og Hjælp — faar derved Frimodighed.

„Naar De endelig i Deres Brev frygter for, at De ikke er alvorlig nok, om De end er tungsindig, da forekommer det mig, at være en fuldstændig fejlagtig Opfattelse af Dem selv, og det er da ikke saa underligt, at De undertiden kan blive

noget tungsindig; thi det er sandelig ikke let at tilbringe sin Ungdomstid under bestandige Lidelser, og enhver, der elsker Dem, maa føle en hjertelig Deltagelse for Dem. Der er Alvor nok i Deres Sjæl og i Deres Hjerte, Gud give, at der kunde komme lidt mere Glæde og Frimodighed, — thi dertil trænger De mere end til Alvor. Dog, hvorom Alting er, jeg er fuldelig forvisset om, at hele denne Deres Sygdom skal blive Dem til Velsignelse paa vor Herres Jesu Kristi Dag! Og med denne Overbevisning bringer jeg Dem min kjærligste Hilsen. Guds rigeste Naade hvile over Dem med al Trøst og Fred!“

Enhver Gjerning har sit Martyrium, Sjælesorgen har ogsaa sit, og blandt de mange Lidelser, der kunne knytte sig til denne Virksomhed skulle vi her kun anføre én, der ofte er meget betydelig for Præsten i de store Stæder, nemlig Hjem-søgelsen af de mange, uklare og forvirrede Aander, der idelig søge Præsten og tale uafadelig om deres Sjæls Tilstand uden nogensinde at komme til Sandheds Erkjendelse. Værst er i saa Henseende de hysteriske Kvinder, der især plage Opvækkelsesprædikanterne. Blædel har lidt utrolig af disse, netop fordi han i en længere Aarrække stod som den eneste udprægede Bodsprædikant. Nu, da der i Kjøbenhavn høres saa mange levende Røster rundt om fra Prædikestolene, er Ulempen for den enkelte Præst mindre, Uvejret har heldigvis fordelt sig. Der kræves imidlertid stor Forsigtighed af en Præst overfor disse Individuer, der let ødelægge hans gode Navn og Rygte, selv om han er nok saa uskyldig. Slipper hans Taalmodighed op, og han ikke længere gider høre paa dem, hævne de sig ofte ved Bagtalelse.

Frimodt, der iøvrig havde et stort Talent til ved sin Djærvehed at klare sig i saadanne Situationer, er ogsaa bleven hjem-søgt en Del i den Retning, og maatte f. Ex. jævnlig omlægge sine Morgenture for at kunne gaa i Fred. Blædel, der i sin Godtroenhed ikke altid var forsigtig nok, er bleven bagtalt i

en forfærdelig Grad og paa den uhyggeligste Maade, og ligesom det engang havde været Mode at hæve ham til Skyerne saaledes blev det en Tid Mode at udsprede de mest løgnagtige og ærerørige Fortællinger om ham. I de store Stæder gjøres alt til Pengespekulation og saaledes ogsaa her, hvorpaa vi skulle anføre et Exempel for tillige at vise, fra hvilke Kilder mange af de løgnagtige Rygter udsprang. En Dag kom en agtet, nu afdød Mand i Kjøbenhavn op til en mangeaarig Veninde af Blædel og fortalte hende, at vel havde han aldrig villet tro paa de onde Rygter om Blædel, men nu var han desværre bleven overbevist. Der havde været en stakkels, fattig Kone hos ham, hvis Datter, en af Blædels Konfirmander, var bleven bragt i Ulykke ved denne, der dernæst havde slaaet Haanden af hende. Damen, som var meget behjertet og snarraadig, spurgte strax, om han havde givet Konen Penge, og da han bekræftede det, sagde hun: „Saa kommer hun nok igjen, vil De saa ikke strax tage hende og gaa op med hende til Blædel.“ Ganske rigtig kom den fattige Kone igjen, men da Vedkommende forlangte, at hun skulde gaa med op til Blædel og der gjentage sin Fortælling, blev hun yderst forfærdet, gik til Bekjendelse, at hun havde opspundet det hele for at skaffe sig Penge, og forføjede sig derefter skyndsomst bort. — Blædel selv anede intet. „I den Tid, Industriudstillingen varede“, skriver en Slægtning, „tog Folk allerhaardst paa ham. En Dag gik han ud i Udstillingslokalet, saa paa alt, beundrede det, glædede sig derover og saa op over Brillerne, som han altid gjorde, naar han var rigtig glad. En Broder til ham sagde da til mig: Der gaar han som et lykkeligt Barn, sorgløs, legende mellem Slanger, aldrig anende den Fare, hvori han gaar, eller følede det Smuds som Folks Blikke kaste paa ham.“ Langt om længe blev han gjort opmærksom derpaa og tog sig det meget nær, skjønt han aldrig talte derom. Som et Exempel paa nogles raffinerede Ondskab kan ogsaa nævnes, hvorledes en af hans unge Sønner kom til Kundskab om Rygterne. Han

gik en Dag over Kongens Nytorv, da to ham fuldkommen ubekjendte Damer stillede sig i Vejen for ham, betragtede ham med en affekteret, bedrøvet Mine og sagde: „Stakkels, stakkels Barn!“ Forvirret og forbauset gik han fra dem, da en af hans Skolekammerater kom til og fortalte ham Grunden til Damernes Medlidenhed uden at ane, at han ikke som alle andre kjendte Rygterne om hans Fader.

Naar vi i det foregaaende have søgt at fremstille Blædel som Sjælesørger, saa maa det ikke glemmes, at han ikke blot sørgede for den enkelte, men at han ogsaa har sat flere Foretagender i Gang, der havde et større Formaal for Øje. Blædel er saaledes Fader til den indre Mission i Kjøbenhavn. Endnu før der var stiftet nogen Forening for indre Mission her i Landet, har han i mange Retninger paabegyndt en Missionsgjerning, der danner Grundlaget for indre Mission, saaledes, som denne den Dag i Dag drives i Kjøbenhavn. Som bekjendt, er Ordet „indre Mission“ kommen til os fra Tyskland, hvor det blev brugt første Gang af afdøde Dr. Lücke ved en Tale, han holdt i Göttingen i November 1842. Senere er Wichern den, der har bragt Sagen i Høj Kurs i Tyskland. Herhjemme har Blædel af sig selv uden at kjende stort til Forholdene i Tyskland og endnu mindre til dem i England paabegyndt Gjerningen blot efter sit Hjertes Tilskyndelse, og fordi han i et givet Tidsrum var én af de første, der „ynkedes inderlig over Folket.“ Det var ham, der rejste Magdalenesagen, idet han i 1851 skrev en fortræffelig Artikel derom i „Fædrelandet“, og skjønt han ikke naaede sit Maal, Oprettelsen af et Magdalenehjem, blev der dog stiftet en Forening til ulykkelige Pigers Frelse. Gjennemlæser man denne Forenings Protokoller, der ere skrevne med Blædels egen Haandskrift, og hvori der findes nøjagtige Oplysninger om hver enkelt Pige iblandt de 400, man efterhaanden antog sig, faar man en Forestilling om, hvor trofast og ihærdig han har arbejdet i denne Sag.

Ved Hjælp af nogle theologiske Kandidater, hvoriblandt Frimodt, Krog, Fick, Nansen o. fl. begyndte han, som allerede paavist, i Aarene 1855—60 en indre Missionsgjerning ved at virke hen til en rigere Forkyndelse af Ordet i Kjøbenhavn, forbunden med en større Omsorg for de syge og fattige. Denne Gjerning tog senere i 1865 et Opsving, da en stor Mængde fordrevne, sønderjydske Præster boede i Kjøbenhavn. Man holdt Møder hos Blædel, og det blev vedtaget, at de ledige Præster i Forbindelse med Kandidater skulde virke sammen i indre Missions Tjeneste. Den indre Mission i Kjøbenhavn er altsaa opstaaet aldeles selvstændig og uafhængig, og det er ikke korrekt, naar man har kaldt den „en Datter af Landmissionen.“ „Kirkelig Forening for indre Mission“ (Landmissionen) blev vel allerede stiftet den 13de September 1861, men da havde Blædel alt virket i mange Aar, og han er ikke paavirket af Foreningens Forløbere, der havde arbejdet paa Landet og fra 1854 paabegyndt Udgivelsen af „Indre Missions Tidende.“

Navnet „kirkelig Forening for indre Mission“ blev 1865 ført ind i Kjøbenhavn, idet man indsaa Nødvendigheden af at samle og organisere det frivillige Arbejde for Missionen, som alt i flere Aar havde fundet Sted; Frimodt overtog Formandspladsen, efter at Blædel paa Grund af sine mange Forretninger havde vægret sig derved. Frimodt, der altid var brændende i Aanden, antog sig ogsaa denne Sag med stor Nidkærhed, og ganske vist blev Missionen i Kjøbenhavn i de første Aar derefter for største Delen ført i et lignende Spor som Landmissionen, idet man dengang særlig lagde Vægten paa Ordets Forkyndelse ved Afholdelse af Forsamlinger og ved Lægmandsprædiken, men 10 Aar senere, da som Stein siger i sin Levnedbeskrivelse af Frimodt: „indre Mission i Kjøbenhavn af Mangel paa nye Arbejdere lidt efter lidt var sygnet hen“, blev den efter Steins Opfordring til Frimodt af denne ført ind i „et nyt Stadium“, det vil i Virkeligheden sige,

den blev ført tilbage i det Spor, som Blædel hovedsagelig havde peget paa, idet, som Stein siger i ovennævnte Skrift, „Guds Ords Forkyndelse langt fra blev udelukket af Missionens Op-gaver, men Eftertrykket blev lagt paa Kjærlighedens Gjerninger i bevarende og frelsende Retning, og den indre Mission blev derved ført ind i det Spor, den har antaget i de fleste andre protestantiske Lande.“

Frimodt blev faa Aar derefter brat kaldet bort fra sin velsignelsesrige Gjerning, men inden han lukkede sine Øjne, var Magdalenehjemmet bygget og Planen til Missionshuset udkastet. I de senere Aar har, som bekjendt, Missionen i Kjøbenhavn under Steins fortrinlige Ledelse gjort mægtige Skridt fremad, men det maa ikke glemmes, at alt, hvad der nu sker, er beredt af Blædel. I en vis Forstand er det ham, der har lagt Grundstenen baade til Magdalenehjemmet og Missionshuset, ligesom ogsaa Stefansforeningens Virksomhed med Blædels Discipel Joh. Clausen i Spidsen i mange Henseender er en Frugt af hans Paavirkning. I Anerkjendelse af Blædels Fortjeneste af indre Mission dedicerer Volf ham ogsaa i 1870 sit Skrift om denne Virksomhed og skriver, idet han sender ham Bogen: „De er den første Præst, som har lært mig, hvad levende Kristendom er“, og da Blædel i 1879 fejrede sit Jubilæum som 25aarig Præst ved Garnisonskirken, sendte Bestyrelsen for indre Mission i Kjøbenhavn ham en Skrivelse, forfattet af Frimodt og undertegnet af den samlede Bestyrelse, hvori det blandt andet hedder: „Adskillige af os undertegnede staa i en saadan Gjæld til Dem, som kun Evigheden vil bringe i Orden, men alle erkjende vi med Tak til Gud, at De, kjære Pastor Blædel, var den første Præst her i Hovedstaden, som varmt og kraftig anslog de Strænge i Evangeliet, hvoraf den indre Mission som saadan senere er voxet frem, og at De til Dato er vor oprigtige, trofaste og erfarne Ven.“

Der har undertiden været nogen Modsætning mellem de to Retninger af indre Mission, den, der mere lægger Vægt paa

Ordets Forkyndelse og særlig Lægmandsprædiken (Landmissionen) og den, der ved Siden af Evangeliets Prædiken og til Støtte for denne optager de praktiske Formaal (Indre Mission i Kjøbenhavn, Stefansforeningen), og der har ogsaa gjen­sidig fundet nogen Kritik Sted, men i sidste Instans maa de to Retninger gaa sammen, og de seneste Tiders Bestræbelser synes ogsaa at pege hen paa, at dette mere og mere vil ske. Den indre Mission har i Danmark en god Jordbund at arbejde i, idet den omdanner den rige, naturlige Kjærlighed og Mildhed, som findes i Folkets Karakter, til den rette, kristelige Kjærlighed. Det er i saa Henseende betegnende, at en Tysker, idet han omtaler indre Mission i Danmark, misunder os, at vort Sprøg har Ordet „opelske“, om hvilket han siger „eine Perle unter den Wörtern“.

Ogsaa for ydre Mission nærrede Blædel stor Interesse, og han har udfoldet en ikke ringe Virksomhed for denne Sags Fremme. Helligtrekongersdag 1851 holdt han før første Gang en Missionsprædiken i Vartov, hvori han strax udtalte det rette Princip for Deltagelse i Hedningemissionen, idet han sagde: „Blev vi først varme for den indre Mission, for Guds Riges Udbredelse blandt os selv, hvor skulde da vore Hjerter tillige glæde for en ydre Mission, at Udvælgelsen i Kristo Jesu ogsaa maatte naa til Hedningerne i stedse videre og videre Kredse.“

Ferdinand Fenger var dengang Formand i Missions­selskabets Bestyrelse og tillige Redaktør af „Dansk Missionsblad“, men i 1852 bevægede han Blædel til at overtage Redaktionen af Missionsbladet, hvilken denne derefter fortsatte i en længere Aar­række. Om Blædels Virksomhed som Redaktør udtaler Dr. Kalkar sig særdeles anerkjendende, idet han under 6te April 1881 skriver: „Blædel var efter mit Skjøn den bedste Redaktør af Missionsbladet baade med Hensyn til Indhold og Stil.“ Senere blev Blædel valgt til Medlem af Missionsbestyrelsen og ud-

foldede ogsaa her en betydelig Virksomhed. Skjønt han var saa optaget af sin Gjærning i Kjøbenhavn, rejste han dog jævnlig om i Landet og talte ved Missionsmøder, og hans Ord ved saadanne Lejligheder gjorde ofte et dybt Indtryk paa Landbefolkningen, saa de mindedes det mange Aar efter.

Da Løventhal i sin Tid skrev et Skrift fuldt af umodne Ideer om „en vidnende Røst for det hele Hindufolk fra Nord til Syd, fra Himmalaya til Kap Komorin“, og dèr samtidig skete andre stærke Angreb paa det danske Missionssekelskabs Bestyrelse, blev Blædel valgt til at føre Ordet ved Mødet i Kasino 25de Oktober 1870. Han holdt her et dygtigt Foredrag, hvori han forsvarede Missionsbestyrelsen og paaviste det absurde i Løventhals Ideer. Han glemte imidlertid, at en god Advokat ikke maa bevise altfor meget og idet han aldeles ingen Indrømmelser gjorde angaaende Ledelsen af Missions-sagen, svækkede han Indtrykket af sine Ord.

Om hans Virksomhed som Medlem af Missionsbestyrelsen siger Dr. Kalkar i ovennævnte Skrivelse: „Jeg var glad ved at arbejde sammen med Blædel i Missions-sagen, i hvilken han havde god Indsigt.“ I de senere Aar trak Blædel sig noget tilbage, dog vedblev han at være Medlem af Bestyrelsen lige til sin Død.

Ved Siden af Deltagelsen i Kirkens større Anliggender, har Blædel ogsaa vist megen Iver i Foretagender paa et mere begrænset Omraade. Saaledes traadte han ind i Central-komiteen, da Krigen udbrød i 1864 og blev strax valgt til Formand for 1ste Sektion, i hvilken Stilling han udrettede meget betydeligt, og hvori han blev til sin Død. Som bekjendt tog Centralkomiteen ogsaa virksom Del i at lindre Nøden ved Stormfloden i 1872. Ligeledes var han Medlem af Bestyrelsen for de Puggaardske Stiftelser. Han havde Tilsyn med Undervisningen i det Puggaardske Pige-hjem, holdt selv Examen og udtalte jævnlig sin Tilfredshed med den dygtige Ledelse.

Endelig var han ogsaa Medlem af Bestyrelsen for det Pugaardske Legat for fattige Drengene.

Blædel stiftede selv 1867 en Understøttelsesforening for Garnisons Sogn, i hvilken han var Formand, indtil de forskjellige Foreninger blev samlede under ét. Dog beholdt hvert Sogns Forening en vis Selvstændighed, hvilken Blædel altid hævdede. Han søgte gennem denne Forening særlig at understøtte saadanne Trængende, der undsaa sig for at søge Hjælp. Ogsaa i Bestyrelsen af Fængselselskabet, Idiotanstalten m. m. tog han virksom Del.

Alt, hvad Blædel saaledes paatog sig, udførte han med Iver og Dygtighed, men man forstaar ogsaa, at hans Dag maatte være optagen til det yderste, naar der foruden den store Præstegjerning skulde skaffes Tid til de mange Komité-møder og Forhandlinger.

Som Præst ved Garnisonskirke stod Blædel i et nært Forhold til Kongehuset, og hans Iver og Nidkjerhed blev her i høj Grad paaskjønnet, ligesom man satte stor Pris paa at høre ham prædike; om Vinteren blev derfor Gudstjenesten i Garnisonskirke ofte overværet af Hoffet.

Den afdøde Enkedronning, Caroline Amalie, henvendte sig allerede 1850 til Blædel, medens han endnu var Præst ved Alm. Hospital, og opfordrede ham til at prædike for sig i Lyngby Kirke. Siden den Tid var hun jævnlig blandt hans Tilhørere og overværede ogsaa hans Bibellæsninger. I de senere Aar af hendes Liv, da hun ikke godt taalte at komme i Kirke, læste hun ofte hans Prædikener. Saaledes skriver hun i et Brev til Blædel: „Jeg har haft megen Gavn af Deres Prædikener hele forrige Aar igjennem; det er dejligt at kunne læse, naar man ej mere kan høre. — Gud skjænke Dem endnu i mange Aar at prædike sit Ord“.

Blædel blev ogsaa indbudt til at tage Del i Aftencirklerne hos Enkedronningen, hvor der samledes ikke faa bekjendte Mænd og enkelte Damer. Om disse Aftener er os meddelt

følgende: „Enkedronningen plejede at samle os hver fjortende Dag, ja, i flere Aar endogsaa hver Uge, om Vinteren paa Amalienborg, om Sommeren paa Sorgenfri: Det var Aftener, som man aldrig glemmer; der mødtes Mennesker fra meget forskellige Kredse, som dog knyttedes sammen ved den fælles Kjærlighed til og Beundring for Enkedronningen, denne ædle, fromme og endnu i sin høje Alder saa skønne Kvinde, der var Livet og Centrum i denne Kreds. Der blev gjerne holdt et Foredrag enten af religiøst eller historisk Indhold, eller ogsaa blev der blot fortalt et eller andet af almén Interesse, men hvor højest forskellige Ting der end blev afhandlede, det var dog altid noget lærerigt eller underholdende. Enhver af de tilstedeværende havde Lov til at ytre sin Mening frit og uforbeholdent om, hvad der var sagt, da Dronningen elskede, at Sandheden traadte frem saa meget som muligt, og det var ofte meget interessant at høre de forskellige Meninger blive udvoxlede.“

I denne Kreds holdt Blædel flere Gange Foredrag, én Gang endog en hel Række over Missionshistorien, og da de vare sluttede, modtog han følgende Brev fra Enkedronningen.

Hr. Pastor Blædel!

Tillad mig endnu engang at bringe Dem min hjertelige Tak for de skønne Aftentimer, De i Løbet af denne Vinter har skjænket os, hvorved De har vakt og levendegjort Interessen for Missionen. Nu er det kun min Bøn til Herren, at denne Interesse ikke maa dø i mit Hjerte, men stedse blive mere varm og levende. Især ønsker jeg at blive virksommere for den indre Mission, hvilken jeg tror at være min Opgave. Jeg haaber snart at se Dem og Deres kjære Frue paa Sorgenfri, naar Skoven er grøn.

Velvilligst

1ste Maj 1857.

Caroline Amalie.

Gjenstanden for Foredragene var, som berørt, meget forskjellig. Saaledes har Blædel talt om Skjælverne, om Skrifte-

maal, om Spiritisme og om Kvindens Stilling i Samfundet. Om dette sidste skriver Enkedronningen i et Brev af 2den April 1870: „Maaske De paa Tirsdag Aften vil tale om et af Tidens brændende Spørgsmaal, nemlig om Kvindens Emancipation. De skal i et Konvent hos Dem selv engang have talt om dette Emne til stor Glæde for alle.“ — Blædel plejede hvert Aar at holde en lille Tale ved Juletræet i Enkedronningens Asyl, og ved en saadan Lejlighed modtog han følgende smukke Brev:

Hr. Pastor Blædel!

Idet jeg bringer Dem min hjerteligste Tak for Deres skønne Tale ved Juletræet i mit Asyl, ønsker jeg Dem og Familie en ret velsignet Juleglæde. Vorherre trænge ind i mange, mange Hjerter paa denne Aften, og han vælge sig der et blivende Hjem. Det er dog en stor Velsignelse at opleve det Liv, der i 1866 har og fremdeles vil gjøre sig gjældende iblandt os. Men der er meget at gjøre for Herrens Arbejdere. Lad os alle ret bede om, at vi ikke maa blive trætte, men tværtimod nidkjære til at aagre med vort Pund. Jeg taler dette ej til Dem, men til mig selv, thi jeg véd altfor vel, hvilken tro Sjælesørger De er. Til Deres kjære Frue og til Deres Børn min hjertelige Hilsen. Med oprigtig Højagtelse
velvilligst

24de Decbr. 1866.

Caroline Amalie.

Som vi have set, var Blædel paa mangfoldige Maader optaget af sin store, mangesidige Virksomhed, men hvor lykkelig befandt han sig saa ikke i sit Hjem efter fuldendt Gjerning og en rigtig travl Dag. Ved Siden af den kraftige Mand stod en sjælden trofast og højsindet Hustru. Henriette Dons var, som vi tidligere have paavist, opvoxet under alvorlige Forhold, og det kunde ikke være andet, end at hendes Livssyn maatte bære Præg deraf. Var Blædel frejdig og livlig, saa havde hun mere Øje for Livets alvorlige Sider.

Dette forskjellige Syn paa mange Forhold fjernede dog

ikke Ægtefolkene fra hinanden; tværtimod supplerede de hinanden gjensidig. Trods deres forskellige Temperament kunde Hustruen godt følge hans begavede og hurtige Aand; hun delte alle hans Interesser, og han satte stor Pris paa hendes besindige og gjenneamtænkte Dom. Han læste stedse sine Prædikener for hende Lørdag Aften, og hun fik Lejlighed til at gjøre sine træffende, supplerende Bemærkninger; han sagde ogsaa ofte: „Ja, naar Jette er tilfreds med min Prædiken, saa kan jeg være ganske rolig.“ Hun var ham desuden en værdifuld Støtte i hele hans Præstegjerning, og da Antallet af de besøgende i Præstegaarden voxede saa stærkt, at det blev ham umuligt altid at være tilstede, viste han dem ofte ind til sin Hustru, og mangfoldige ere de, der have søgt Raad og Hjælp hos hende.

Blædel og hans Hustru levede det skønneste Samliv; de bevarede stedse deres gjensidige Ungdomskjærlighed og delte alt med hinanden. De elskede begge Naturen højt og nød den i Forening; de havde jo rejst sammen og talte ofte om de mange, kjære Minder fra den Tid. Begge havde Sans for Skjønhed og Orden, og ved Siden af Forskjellighederne frembød der sig i det hele saa mange Lighedspunkter, at de gjensidig udfyldte hinanden og stod som en helstøbt Enhed.

Var han brændende i Aanden, havde ogsaa hun en fast og levende Tro og tog sin Gud med sig i alle Livets Forhold. „At vandre for Guds Aasyn“ var det store Maal, hun mere og mere nærmede sig. Ogsaa hun havde en stor Fædrelands-kjærlighed og indplantede den tidlig i sine Børn. Hun elskede Blomster og alt, hvad der var smukt, dog føjede hun ofte til: „Men tænk saa i Evigheden, hvor alt vil være langt skønnere dér.“ Denne Tanke om Evigheden levede stedse hos hende, navnlig i de sidste Aar, da hendes Syn var blevet svagt, og hun havde tabt Evnen til at se paa korte Afstande og hverken kunde skrive eller arbejde. Saaledes at være henvist til Uvirk-somhed, ikke mere at kunne skrive til sine Børn eller til sine

Søstre, som hun elskede med en rig, aldrig svigtende Kjærlighed, var en stor Sorg for hende, men hun lærte at tage den op og finde sin Trøst i, at hun i Evigheden atter vilde komme til at se alt klart, og som hun skriver: „Længselen bliver større og fyldigere efter at drage derhen, hvor saa mange af vore kjære ere dragne!“

Blædel og hans Hustru havde særlige Betingelser til at danne et Hjem. De ejede da ogsaa et Hjem som faa, hvor deres Børn tilbragte en lykkelig Tid, og hvortil de altid senere kunde ty tilbage og finde Kjærlighed og fuld Forstaaelse. Og ikke alene for Børnene var det et Hjem, men ogsaa for Menigheden, for de mange, der søgte til Blædel som Sjælesørger eller til hans Hustru for at finde kjærlig Hjælp og et forstandigt Raad.

Der var et ejendommeligt Præg af Skjønhed og Harmoni udbredt over dette Hjem, der uden at være elegant var et af de hyggeligste Huse i Kjøbenhavn. Væggene vare prydede med Malerier, hvoraf flere af Fru Jerichau, og ligeledes fandtes ikke faa andre Kunstsager, af hvilke de fleste vistnok vare Gaver. Paa en Vinteraften var Udsigten over St. Annæplads med de mange Lygter særdeles smuk; om Morgenen skinnede Solen mange Timer ind i Stuerne, og man fik det Indtryk, at der var altid Solskin i Blædels Arbejdsværelse i Stueetagen med de mange smukt ordnede Bøger i de store Reoler og de hvide Figurer af Kristus og Apostlene paa Skrivebordet.

Baade Blædel og hans Hustru elskede dette Hjem højt og vare navnlig lykkelige, naar de efter kortere eller længere Tids Fraværelse vendte tilbage dertil. Ogsaa Børnene glemte mange Minder fra Hjemmet; de mindes dets Blomster og Skjønhed, dets Kjærlighed og Fred, Juleaften med dens Lys og Sang, den Aften var Blædel altid saa barnlig glad, naar han kunde berede dem en eller anden lille Overraskelse. Søndagene havde ogsaa altid deres særegne Karakter. Det var den eneste Dag i Ugen, hvor Blædel kunde tilbringe Efter-

middagen i sin Familie. Der samlede da altid nogle af Husets Venner; navnlig var det et kjært Samlingssted for de unge i Familien, for Broder- og Søsterbørn, der fra Provinsen kom til Kjøbenhavn og nu her mødte en ubegrænset Gjæstfrihed, der erstattede dem Savnet af Hjemmet. Blædel havde selv bevaret sin Ungdommelighed og havde altid leget meget med sine Børn. Midt i al denne Ungdom befandt „Onkel Nikolaj“ sig derfor saa inderlig vel til Trods for sit graa-nende Haar.

Sommerferien tilbragte Blædel som oftest paa Landet hos sin Svoger, Provst Bøgh i Gamtofte paa Fyen eller hos sin Broder Rudolph paa Wilhelmsborg, af og til ogsaa paa Nakskov Ladegaard hos Proprietær Neergaard. Senere, da hans Søn, Nikolaj havde faaet en Forpagtning paa Erholm i Fyen, hvilket var en stor Glæde for Forældrene og hvorom hans Hustru skriver: „hvor er dog Erholm bleven en Solstraale i vort Liv“, besøgte han gjerne dette Sted og havde da den største Interesse af alt, hvad der angik Landvæsenet, vilde vide Besked om Gaardens Drift, Besætning, Mejeri o. s. v.

Den 4de Oktober 1869 fejrede Blædel sit Sølvbryllup. Huset var smykket med Blomster og grønt fra øverst til nederst i store Mængder. — Om Formiddagen kom flere Deputationer. Kirkens Præster og Betjente overbragte Blædel en Alterbog i Fløjl med Indskrift paa Sølvplader og Fru Blædel en Psalmebog i lignende Indbinding. Fra Menigheden modtog de flere smukke Gaver, og der strømmede iøvrigt Blomster og Gaver ind fra alle Sider. Alle vilde vise deres Deltagelse, og man saa ret ved denne Lejlighed, hvor mange Venner Præstefolkene havde vundet sig under deres lange Virksomhed. Næsten alle Brudeparrets Sødskende vare samlede, og man fejrede en smuk Familiefest, som Deltagerne endnu mindes med stor Glæde. Karakteristisk for Huset og for Fru Jerichau er, at hun ved denne Lejlighed i en smuk Tale mindedes Husets

Tyende. „Det var altid de samme Personer, man traf her Aar efter Aar, men altid med mildere Ansigter.“

Det glædede Ægtefolkene meget at modtage saa mange Beviser paa Kjærlighed og Hengivenhed; det var ligesom Højdepunktet i deres Lykke, da de omgivne af deres Børn, Slægtninge og Venner kunde takke Herren for al den Naade, han hidtil havde vist imod dem.

Inden vi gaa over til at omtale de sidste 10 Aar af Blædels Liv, vil det maaske være paa sin Plads at betragte det Standpunkt, han under sin Præstegjerning havde indtaget overfor de forskellige kirkelige Partier og Stridigheder. Det er naturligt, at naar det bliver en Mand forundt at virke gennem en længere Aarrække, foregaar der en Udvikling i hans Anskuelse, selv om det, der er det faste Grundlag, bliver. Saaledes gik det ogsaa med Blædel, og navnlig gjælder dette hans Forhold til Grundtvigianismen. Han havde, som allerede bemærket, fra Ungdommen af været meget paavirket af Grundtvig. Ved sin Forlovelse og Giftermaal kom han i nært Forhold til Gunni Busck i Bjergby, der var nøje knyttet til Familien Dons, og efter at Busck var bleven forflyttet til Brøndby, og Blædel havde opslaaet sin Bolig i Kjøbenhavn, stod de to Familier i et inderligt Venskabsforhold og omgikkes jævnlige. Ligeledes kom han i nær Forbindelse med Brødrene Fenger; Ferdinand Fenger var Formand i det danske Missions-selskab, da Blædel blev Redaktør af Missionsbladet. Det var i det hele dengang mest grundtvigske Præster, der tog sig af Missionen, og naar Blædel rejste om for at holde Møder, var det som oftest sammen med Præster af denne Retning. Da P. A. Fenger kom til Kjøbenhavn, sluttede han og Blædel sig snart sammen og, som fortalt, holdt de i Forening Kandidat-møder.

Ogsaa med Birkedal kom Blædel i nøje Berøring. Han var allerede som Kandidat truffet sammen med ham hos sin Broder Ludvig, der dengang var Præst i Brande og var en af

Birkedals kjæreste Venner. Som Præst kom Blædel senere ofte til Fyen paa sine Missionsrejser og besøgte flere Præster af den kirkelige Retning f. Ex. Kiesby i Skalkendrup, hos hvem han jævnlig boede, og med hvem han flere Gange holdt Forsamlinger. Han kom da ogsaa i 1852 til Ryslinge, og Birkedal og han blev snart meget gode Venner, skjønt de vare uenige i flere kirkelige Spørgsmaal. Blædel var i den Sommer meget overanstrengt, og hans Sind var noget nedtrykt; da han fulgte med Birkedal til et Missionsmøde i Vindinge ved Nyborg, sagde han til denne: „Sig et Ord, der kan trøste en fattig, nedtrykt Sjæl.“ Birkedal gjorde det, og talte med bestemt Hensyn til denne Begjæring et Ord om Lazarus, der var lagt for den rige Mands Dør, hvori Hovedtanken var den: „Han havde ikke lagt sig der selv; saaledes vare ogsaa vi i vor Daab lagt for den rige Mands Naadedør, og naar vi blot vilde blive liggende der og banke paa med ydmyg Bøn og troende Hjerte, da skulde Døren ogsaa [nok aabne sig for os og Daabens evige Forjættelser skulde opfyldes paa os.“

Naar Birkedal kom til Kjøbenhavn, besøgte han jævnlig Blædel, og de havde begge Glæde af et fortroligt Ordskifte. De brevvelede af og til, og som tidligere omtalt, sendte Blædel Birkedal værdifulde Oplysninger om Methodisterne. Af og til truedes Venskabsforholdet med at brydes paa Grund af de forskjellige Anskuelse, saaledes i 1855, netop i den Tid, da Kampen mellem Skriftheologien og den kirkelige Anskuelse var haardest. En Lægmand, Anders Larsen, Gamborg, udgav nemlig 1855 et Skrift med Titel „Noget om Kirkestriden i Danmark.“ Det var en velskreven, lille Piece, men den indeholder meget skarpe Angreb paa Grundtvigianerne og navnlig forekommer der følgende krasse og utilladelige Ytring: „Thi det forekommer mig, saa længe Luthers lille Katekismus er en symbolsk Bog her i Danmark, som enhver Præst ved Ed forpligter sig til at lære overensstemmende med, da staar efter min Mening Pastor Grundtvig og Pastor Birkedal som dem,

der har brudt deres Ed og lærer falsk, naar de siger, at de ti Bud hører ikke til den kristelige Børnelærdom; thi de findes mellem de fem Tavler, som høre til Katekismus og Børnelærdommen.“ Da Birkedal havde hørt referere nogle overdrevne Ytringer om Blædels Billigelse af Anders Larsens Skrift, rettede han en alvorlig Forespørgsel til Blædel, og nedestaaende Brevvexling fandt da Sted, som her aftrykkes, da den ret godt belyser Blædels Standpunkt og Forhold til Grundtvigianismen i den Periode af hans Liv.

Ryslinge Præstegaard den 4de December 1855.

Kjære Broder Blædel!

Det er et kjærligt og broderligt Spørgsmaal, som jeg i disse faa Linier vil stille til dig, og som jeg er vis paa, at du vil besvare lige saa aabent og uforbeholdent, som jeg gjør det. Hvorledes du end svarer derpaa — jeg er dog saa glad ved, at min hele kristelige Anskuelse er en saadan, at vort personlige Forhold fra min Side bliver det samme; thi jeg véd at skjelne imellem, hvad Vorherre kræver og ud over hvilket vi ikke maa gaa i vore Fordringer til Brødre, og hvad der kan kaldes vore mere eller mindre private Forestillinger, vor større eller mindre Oplysning o. s. v. Jeg kan da ikke falde paa, hvorledes du saa end forresten betragter mig, at gjøre min Anerkjendelse af dig som Broder afhængig af, hvad du mener om de Spørgsmaal som Vorherre Jesus ikke har krævet som Vilkaar for Barneretten i Guds Rige, selv om din Besvarelse skulde personligt bedrøve mig. Ak, i denne Tids store, græsselige Sønderrivelse, Forvirring og bitre Anklager, selv imellem levende Kristne, maatte jeg fristes til Utrøstelighed dersom jeg ikke, trods alt Fjendskab, vidste, hvem Vorherre kalder sine, og som jeg derfor ogsaa skal kalde mine, hvorledes de saa end behandler mig selv.

Sagen er da denne: Jeg fik igaar følgende Beretning fra en Mand, som syntes at kjende Forholdene: „Anders Larsen, Gamborg giver sig Mine af, at hans Bog er skreven under

Blædels „imprimatur?“ i det mindste har Blædel læst den og kjendt den god.“ Og Spørgsmaalet er da dette: „Er dette Sandhed? Har du paatrykt Bogen dit Segl? Har du kjendt den god?“ — det er for Sagens Skyld, for din og for min Skyld af Vigtighed for mig, at jeg faar dit uforbeholdne Svar. For Sagens Skyld, fordi Afgjørelsens Stund nærmer sig mer og mer, og Sagen kun kan vinde i Klarhed, ved at Kæmperne stille sig hver paa sin Side. For din Skyld, fordi det synes mig, at enhver kirkelig Personlighed først da kan fuldkommes i sig selv og virke sin af Gud givne Gjerning, ved at blive aabenbar og klar for sig selv og for Kirken. For min Skyld, fordi det er mig pinligt ikke bestemt at vide, i hvad Forhold jeg staar til mine Venner og Brødre, og om du med A. L. Gamborg betragter mig og Grundtvig som Menedere eller ikke, eller i alt Fald — om du ikke gjør det — dog sér paa mig som den, der er geraadet ind paa en stor og farlig Vildfarelse, og for hvem derfor Menigheden skal og bør advares. Eller endelig — om det hele kun er en Misforstaaelse, en ugrundet Ytring eller deslige. Jeg skal her korteligen gjentage min Mening. Jeg stiller Lov og Evangelium himmelvidt fra hinanden, og jeg tror, at den, som ikke gjør det, har ej tilfulde begrebet Guds Frelses Husholdning, og kan umulig føre Sjæle til fuldkommen, men kun — sit venia verbo — til sporadisk Fred. Bag Loven ligger Helvede — bag Evangelium ligger Himmerig. Derfor ere de skilte. Men — det er saa langt fra, at jeg slaar en Streg over Loven — gid jeg kunde det, da var jeg som de hellige Engle, der slet ikke behøvede den — at jeg daglig trænger til at bruge den, for at den kan drive mig ud af sig selv i Naadens Arme, drive mig til at søge Evangeliets (Aandens) Kraft og Trøst. Det er langt fra, at jeg ikke vil have mine og andres Børn oplært i Loven, men jeg vil ikke have kaldt denne Lærdom Evangelium eller „kristelig Børnelærdom“, fordi jeg vil og tør ikke blande sammen, hvad Gud har adskilt, tør og vil ikke forkrænke nogen

neste Sjæl den rene ublandede Glæde og Salighed i Evangelium. Og jeg ser ikke rettere, end at jeg heri har Herrens, Apostlenes, Luthers og vor Kirkes Medhold. — Kan du nu ikke bruge denne Udvikling — nu vel, saa udtal dig derimod. Jeg skal ikke derfor kalde dig en Meneder, ihvor sikker jeg end er paa, at en Sammenblanden af „kristelig“ og „lovæssig“ Børnelærdom ikke er i vor Kirkes Medfør; men Vished vil jeg gjerne have, kjære Blædel! om, hvordan du staar til Sagen og til mig. Der var den Tid i mit Præsteliv, da hin Tanke ogsaa vilde have faldet mig fremmed og anstødelig, og det just fordi jeg da endnu ikke havde gjort dybe Blik nok i mit fordærvede Hjerte, for at se, at dersom en Tøddel af Loven satte sig til „Kristendommen“, saa var jeg forloren. Men jeg har aldrig turdet vove at stemple den anden Lærdom, som nu er min, med Forkastelsens Navn, og nu tør jeg endnu mindre dømme andre Brødre, der efter min Mening endnu ikke ere komne til fuld Klarhed i dette Stykke.

For mig staar det som noget græsseligt og dybt smerteligt, at man dog ikke kan og vil se, at skal der være nogen Frelse ud af al Tidens Forvirring og Skibbrud, da kan den ikke søges i enhvers egen Skriftfortolkning, Lærdom og andet subjektivt og menneskeligt, men ene og alene i den saa forhaanede „kirkelige Anskuelse“, der paaviser Herrens ufravigelige Mening, og som, var den ikke Herrens Mening, synes mig at gjøre hele vor Kirke til et Usandhedens, Fortvivlelsens og Forvirringens Institut. I Roms Papisme er der dog Forstand, men, var ikke Daabspagten i Forbund med Aanden vor Pave, da havde her iblandt os Løgn og Urimelighed usurperet Herrens Trone. Hvad vil man dog? Jage og trænge ved de mest nærgaaende og ærerørige Beskyldninger Grundtvig og os ud af den danske Folkekirke? Ja, det kan komme, før man ser sig for. Og hvad beholder man saa tilbage? Et Virvar af Partier, som alle beraabe sig paa sit, men ingen kan beraabe sig paa Herrens, fordi man har gjort og hver Dag

arbejder paa at gjøre Herrens til noget subjektivt, opløse for-medelst en Erfarings eller Forstands Proces det ene gyldige i det mest ugyldige eller mangelfulde, saa der er ikke at hitte Rede deri. Og det kalder man en Velsignelse, en god Gjer-ning, en Gudsdyrkelse, at gjøre os mer og mer fredløse i vor kjære Moderkirke.

Jeg tror ikke, kjære Blædel! at du har sluttet dig til disse Sværmere, men jeg vilde dog gjerne vide det. Og har du ikke billiget Anders Larsens Bog, der er et non plus ultra af Skjævhed, Pietisme og Frelsens Umuliggjørelse (vide hans Tale om det gamle Menneske), — da burde dog han og alle andre, som have Tillid til dig, og lade sig føre af dig, vide det, at du ikke imod din Villie skulde synes at give Vildfarelsen Medhold, uagtet du er imod den. — Dog, gjør nu, hvad du kan og tør, du véd, at jeg alt før har opfordret dig til at erklære dig offentlig, hvor du staar. Men for mig vil du da nok udtale dig om, hvorledes jeg staar for dig, i Anders Larsens Lys, eller i et som bedre er. — Bliv nu ikke vred! Endnu en Gang — hvorledes du end svarer, jeg skal med Guds Hjælp bevare min gamle Kjærlighed og gjemme det gode Navn „Broder“ for dig.

din

Vilhelm Birkedal.

Kjøbenhavn den 10de December 1855.

Kjære Birkedal!

Det var med en forunderlig Følelse, jeg gjennemlæste dit Brev, da jeg i Fredags Middags modtog det, først blev jeg inderlig bedrøvet og saa smertelig berørt ved Tanken om, at dette muligen vilde give Anledning til, at jeg mistede dit Ven-skab og den Bøn, som du vel ogsaa undertiden har opsendt for mig til ham, hvis Medarbejdere vi skulle være; men inden jeg var kommen til Enden med Læsningen af dit Brev, fik en anden Følelse Overhaand i mit Hjerte — og det var Glæde,

Glæde over, at nu var det Mareridt hævet, hvorunder det hidindtil har været umuligt for mig at skrive dig til, hvor ofte jeg endog gjerne, ja, inderlig gjerne har villet det, og at jeg nu jævnt og aabent kunde udtale mig for dig om det kirkelige Standpunkt, jeg indtager i disse Opløsningens og Stridens Tider. Derfor takker jeg dig af Hjertet, kjære Birke-dal! fordi du skrev til mig, og i Guds Navn — og som for hans Ansyn — vil jeg ogsaa svare dig.

Først med Hensyn til Anders Larsens Bog, da er Sagen denne. En Aften kom A. L. op til mig og sagde, at han havde skrevet „noget“, som han vilde have trykket, og bad om han maatte læse det for mig. Skjønt jeg ikke var meget for at høre det, gav jeg ham dog Tilladelse dertil. Han oplæste da sit Manuskript. Jeg blev meget bedrøvet ved at høre det; ved adskillige Punkter gjorde jeg nogle Bemærkninger (Modbemærkninger); men først da han var færdig, udtalte jeg mig. Jeg bad ham først alvorlig og hjertelig ikke at lade denne Bog udkomme, men han svarede mig, at det maatte og skulde ske; „han havde hverken Ro Dag eller Nat, før han fik det udtalt“ o. s. v. Han sagde mig ogsaa, at han havde sagt det til Pastor Melbye, og at han havde maattet indrømme, at naar det var en Samvittighedssag for A. L. at faa dette udtalt, saa maatte det jo ske; da jeg altsaa mærkede, at mine Formaninger ikke frugtede, bad jeg ham om at bruge andre Udtryk om Grundtvig og Birkedal end „Menedere“ o. s. v. Men heller ikke heri kunde jeg faa ham til at forandre noget. Han lod endelig sit Manuskript ligge hos mig; jeg fik ikke Tid til at gjenne læse det, da han allerede næste Dag — en Lørdag, da jeg sad og skrev paa min Prædiken — kom og hentede det; jeg havde ikke Tid til selv at tale med ham, men lod ham udlevere sit Manuskript med de Ord: „At jeg saa ikke havde noget videre at sige derom.“ — Disse Ord vare vistnok uforsigtige — og jeg indser nu, at de ere blevne misforstaaede og kunne misforstaaes.

Men af dette vil du dog, kjære B. indse, hvor lidet jeg har sat mit „imprimatur“ derpaa; tværtimod, jeg talte med A. L. eftertrykkelig om det sørgelige i at vække Striden mellem Pietismen og Grundtvigianismen; men jeg troede dog tillige, at A. L.s Bog ikke vilde faa videre Indflydelse. Saa vidt om selve Bogen, — nu om det langt alvorligere, om mit Forhold til Grundtvigianismen — sit *venia verbo* — det er nemmest at sige det saaledes. — Jeg tror aldrig, at jeg nogensinde har lagt Skjul paa, hverken for dig eller nogen anden, at jeg ikke i ét og alt kunde hylde den grundtvigske Anskuelse, at der var meget, hvori jeg fulgte den, men ogsaa andet, som jeg ikke kunde tilegne mig. En af de første Gange, vi talte sammen — i mit Værelse — vare vi uenige om to Ting: om Adskillelsen mellem „det levende“ og „det døde Ord“ — og om den Tillid, du havde til den danske Rigsdag, at du turde lade den faa Indflydelse paa Afgjørelsen af „kirkelige“ Spørgsmaal. Ved mit Besøg i Ryslinge i Sommer vare vi uenige om den tredje Ting: om Barnedaabens Gyldighed som Kirkens Enhedsprincip. Dersom vi vare komne til at omtale det, vilde jeg ogsaa have udtalt mig imod den Anskuelse, at de ti Bud ikke skulde høre med til „den kristelige Børnelærdom.“ — Du talte nogle Ord til mig den sidste halve Time, jeg var i Ryslinge, som siden altid have fulgt mig og beskæftiget mig, og det var den Fordring, at jeg maatte erklære mig, hvor jeg staar i kirkelig Henseende, og at det ikke kunde gaa an, at jeg saaledes „som en aandelig Overløber“, snart var i Eders Lejr og snart i Eders Modstanderes. Vi kom ikke rigtig til at udtale os om dette Punkt; men da du i dit Brev nu forlanger det samme, maa jeg her udtale den Anskuelse, som jeg efterhaanden er kommen til ved ofte at tænke paa dine Ord og ved at tale med kristne Venner f. Ex. Peter og Ferdinand Fenger, G. Strøm og nogle andre derom. Jeg tror ikke, kjære Birkedal, at jeg bør udtale mig angaaende Grundtvigianismen — da jeg elsker den af min hele

Sjæl i nogle Retninger (med Hensyn til Sakramenternes Betydning i Kirken, Daabspagten o. s. v. — og først og sidst med Hensyn til det kristelige Liv og Sammenhold, der er hos Eder), men derimod ikke kan følge den i andre Retninger (se ovenfor, hvortil kan føjes Læren om „de dødes Rige“ og den Paastand, at Daabspagten uden Modsigelse netop er et Ord af Herrens Mund). Saalænge jeg altsaa ikke er kommen videre — skal jeg heller ikke lade, som om jeg var kommen videre. Jeg har aldrig opstillet mig som en „Kæmper“ for nogen af Siderne, og jeg er ikke i den Betydning „nogen kirkelig Personlighed“, at min Gjerning i nogen Henseende lider Skade derved, at jeg ikke stiller mig afgjort paa nogen af Siderne. Min Gjerning er blot for Øjeblikket at prædike Guds Ord, et Opvækkelsens og Troens Ord — midt i en verdslig forlystelsessyg Stad, blandt Folk, som sætte Aandrihed og Genialitet paa Tronen og knæle derfor som for en Afgud, blandt Mennesker, som indbilde sig at være kristne og ikke have Begreb om at være det. Senere har jeg faaet en anden Gjerning, som jeg ogsaa er overbevist om er givet mig af Herren, nemlig denne: at staa som en ærlig Mellemand mellem den strængeste Grundtvigianisme og den krasseste Pietisme, mellem Frikirken og Statskirken, mellem Opløsningstheoriene og den gamle stive Statskirketheori. Og læg nu vel Mærke til, kjære Broder og Ven! at jeg aldrig er traadt uden for denne Stilling — hverken i den ene eller den anden Retning; at jeg dedicerede mine Prædikener til Martensen var mit Hjertes taknemlige Følelser, fordi han var den første, der vakte en levende kristelig Interesse i min Sjæl — den næste Prædiken-samling (dersom der nogensinde skulde komme mere fra min Haand) kunde jeg gjerne dedicere til Vilhelm Birkedal i Ryslinge, fordi jeg hos ham og hans Venner fandt mine kristelige Venner, mit Hjertes Brødre, min Sjæls fortrolige, med hvem jeg kunde tale om alt, hvad der i min Præstegjerning laa mig tungt og svært paa Sinde, hos hvem jeg altid hentede

kristelige Raad, Oplivelse, fornyet Kraft og Velsignelse til min Gjerning. Ja, saaledes har jeg sluttet mig til Eder, kjære Birkedal, og jeg haaber til Herren, at I aldrig ville udstøde mig af Eders Kreds — men altid kalde mig med Broder- og Venne-Navnet. Da S. var her i Kjøbenhavn, talte jeg meget med ham om de Ord, du havde sagt til mig, og om den Fordring du stillede til mig; han udtalte, at han vistnok stod paa selvsamme Standpunkt som jeg med Hensyn til Grundtvigianismen, at du derfor dog ikke brød Samfundet med ham eller med andre, som ikke kunde være fuldkommen enige med dig i det, som ikke angaar vor Salighedssag. Jeg blev glad ved at tale med ham og høre dette. Hverken K., F. eller S. — selv ikke V. — ere fuldkommen enige med dig — nogle af dem endog langt mere fjernet fra Grundtvigianismen end jeg, og dog er det dine Omgangsvener, dine Brødre — og dog fordrer du ikke af dem, at de skulle enten — eller, for eller imod, men du siger her: naar de ikke ere imod, saa ere de med mig. — Saaledes vil jeg ogsaa staa i mit Forhold til dig, og kun endnu sige dig, at jeg aldrig i Verden vil erklære mig imod dig eller Grundtvigianismen, fordi jeg næst Herren har Eder mest at takke for den „kirkelige“ Oplysning, jeg har fundet. — Jeg vil ikke skjule for dig, at jeg virkelig i den stiveste Grundtvigianisme ser en stor Ensidighed og forsaavidt noget sektererisk; jeg tror, at I med saa stor Kjærlighed følge Eders Formand, at I overser andre Bestemmelser i den kristne Kirke. Saaledes — som jeg udtalte i Ryslinge — er det Grundtvigs mageløse Fortjeneste at have udtalt Daabens (Sakramenternes) Betydning i Kirken, men jeg tror, at han overser Kirkens Organisation og navnlig „de kirkelige Embeders“ Betydning. Fremdeles tror jeg, at Eders Fordring om „fuldkommen Lærefrihed“ vil opløse hele „Kirken“, som altid hviler paa en Bekjendelse. Fremdeles er jeg ikke fuldkommen paa det rene med, om det er Kristendommens Mening, at Stat og Kirke skulle adskilles saaledes, som I

fordrer det, da jeg vel véd, at „hans Rige ikke er af denne Verden“ —, men jeg véd dog tillige, at det som en Surdejg skal gjennebrænge denne Verden lige ud til dens yderste Grænser, at der er intet Punkt af Verdenslivet, som Kristendommen ikke vil bemægtige sig for at „kristne det.“ Det forekommer mig derimod, at der er mange, som aldeles mis-kjende Kristendommens, Evangeliets Surdejgsnatur og ville udelukke saa meget fra Guds Rige som „profant“ — som Krummacher siger — da det dog kun er profaniseret af Verden og af den taget i Besiddelse med fribyttersk Ursurpation; der er derfor meget, som Kristendommen kun for en Tid tillader at blive i Fjendehaand, men som den dog i sin Tid vil reklamere og igjen underkaste sit hellige Herredømme. Alle de skjøne Kunster — ja selv Naturvidenskab og Politik vil Kristendommen gjennemsyre, indblæse sin Aand og sit Liv, berøve det de hedenske Elementer og paatrykke det Evangeliets Segl. Dette mener jeg ogsaa om Staten, og derfor tør jeg ikke i alt stemme for en fuldkommen Adskillelse mellem Stat og Kirke. Som Kristendommen har bemægtiget sig Forholdet mellem Herre og Tjener (Ophævelse af Slaveriet), Ægteskabet (Ophævelse af Polygami — Kvindens Berettigelse), Berneopdragelsen, Fattigforsørgelsen (?) o. s. v. — saaledes vil den ogsaa lidt efter lidt bemægtige sig Staten og gjøre den til en kristelig Stat, derfor bede vi for Kongerne og alle dem, der ere i Højhed. Guds Rige ligner i det hele en tilbagetrængt Strøm, som ikke kommer til Ro, førend den har udgydt sig over hele Verdensmarken og Kristendommens Scepters Maal er enhver Plet i Aandens og Naturens Rige, hvor et Menneskehjerte længes efter Fred og en Menneskesjæl sukker efter Naade. Selv Naturen skal forklares og kristificeres. Kristi Rige skal engang blive den store Konges Stad. Disse løse Bemærkninger vil du selv, kjære Birkedal, samle til et Hele — de ere nedskrevne i en Fart, men de udtale dog, hvorfor jeg ikke altid tør tale saa bestemt om Adskillelsen mellem Stat

og Kirke. — Du siger, kjære Birkedal, vi arbejde paa at gjøre Herrens Kirke til noget subjektivt. Jeg tror ikke, at du kan gjøre mig denne Beskyldning, da jeg i alt, hvad du har set og hørt af mig, netop holder paa Sakramenterne og Kirkens Objektivitet. Det forekommer mig derimod, at I undertiden komme ind i en Subjektivitet, som forfærder mig. Saaledes ved at opstille en skarp Adskillelse mellem Lov og Evangelium, ved at fordre troende Forældre ved Barnedaab og troende Præster (se Kragballes „kirkelig Samler“), ved at fordre, at Daabspagten netop skal være et Ord af Herrens Mund i de 40 Dage, og ikke tillige at anerkjende den Betragtningssmaade, som gjør den til et Ord af den Helligaands Mund til den nystiftede Menighed, og endelig ved skarpt at adskille det levende Ord fra Skriften. Imidlertid anser jeg dette som mindre væsentlige Punkter, da Herren selv aldrig har krævet Besvarelsen deraf som Vilkaar for Børneretten i Guds Rige, og jeg kan godt, skjønt jeg misbilliger Konsekventserne af disse særegne Meninger, række enhver, som nærer dem, min Broderhaand, naar han blot deler den ene Tro, den ene Daab og den ene Herre med mig. — Viborg sagde i sin Prædiken i Høve i Sommer nogle Ord, som jeg aldeles bifalder. Han mente, at naar Herren i Højsangen giver sine Tjenere Befaling „til at gribe Rævene, de smaa Ræve, som fordærve Vinbjerget, thi Vinbjerget staar i Blomster“, da forstaar Højsangen ikke ved de smaa Ræve falske Profeter (de kaldes Ulve), ikke ugudelige Lærdomme eller virkelige Kjætterier, men derimod visse Meninger og Antagelser, som blive ophøjede paa en eller anden Mands Autoritet til afgjorte Trossætninger, som snige sig om selv i den sande Kirkes Midte og som pleje at bringe Adskillelse og Partier med sig, idet de ville fordærve Vinbjergets Livsfriskhed. Lader os kun derfor vogte os for at ophøje nogen menneskelig Antagelse eller Mening til Trossætninger!

Jeg har nu omtrent udtalt alt det, som ligger mig paa Hjertet i Anledning af dit mig kjærkomne Brev, jeg tror, at

jeg har udtalt mig klart og bestemt, og jeg haaber, at du vil forstaa „hvor jeg staar!“ Kun dette maa jeg endnu lægge til: Jeg vil hverken være Peters eller Paulus' eller Apollos', men jeg vil — Gud give mig Aand, Naade og Tro dertil, jeg vil af min hele Sjæl være Jesu Kristi! Jeg anser mig langt fra for kaldet eller dygtig til selv at optræde i Kirken med en ny medierende Anskuelse, eller til selv at blive Partihøveding. Jeg er stillet, „hvor jeg staar“, af Herren selv — det er min Frimodighed og min Styrke, ja min eneste Trøst. Jeg arbejder, saa godt jeg formaar, i min kjære Herres Tjeneste, vedbliver ufortrødent at udsaa Guds Ords Sæd i al min Skrøbelighed, men jeg kan ikke gaa længere, end Herren har ført mig. — Skriv mig nu snart til, kjære Birkedal, hvorledes du har opfattet dette Brev, der er strømmet ud fra mit Hjerte. Gud give, at du over det kan række mig Broderhaand, hvilket jeg i Sandhed kan gjøre. Hilsen og Tak for Opholdet i Ryslinge. Hils alle dine Venner, og som jeg tror, ogsaa mine Venner.

din

N. G. Blædel.

Ryslinge den 14de December 1855.

Min kjære Broder Blædel!

At jeg sætter Pris paa at komme nogenlunde til Forstaaelse med dig, vil du kunne se deraf, at jeg i Aften, samme Dag som jeg modtog dit Brev, kommer igjen til dig med et kjærligt Broderord, saa kjærligt, som mit arme Hjerte er i Stand til. Og er det saa, at mit forrige Brev har befriet dig for et „Mareridt“, har løsnet dit Tungebaand imod mig — skjønt jeg forstaaer ikke, hvorledes der kunde være nogen som helst Forbeholdenhed imellem os to — ja, da har det jo gjort velsignet Tjeneste, har banet Vej for os begge til i Fremtiden at kunne have lidt Gavn af hinanden, formedelst gjensidig ærlig Udvexling af Tanker og Raad, Kjærlighed og Alvor. Det

var mig utaaleligt at tænke paa, at der skulde staa en saadan uopklaret Skygge imellem dig og mig, derfor skrev jeg, og nu er jo ingen af os misfornøjet med, at det kom til Forklaring: jeg kan i det mindste mærke paa mig selv, at vi ere komne hinanden nærmere.

Heri ligger da ogsaa Svaret paa din Tvivlagtighed om, hvorvidt jeg vilde opfatte din sidste Skrivelse med det gamle Brodersind eller ikke. Men hvor kunde du tvivle? Min ganske offentlige og private Optræden fra først til sidst, ogsaa min Henvendelse til dig sidste Gang i Brevet, har jo, synes mig, saa eftertrykkeligt som muligt lagt for Dagen, at jeg véd og glæder mig ved at vide, hvor Broderskabets Baand knyttes og under hvilke Betingelser — til hvilke vore forskellige Meninger om de bevidste Gjenstande jo aldrig have hørt — og saa kunde der jo aldrig blive Spørgsmaal, om jeg vilde „række dig Broderhaand“ over dine sidste Ord til mig. Den Sag er for mig afgjort for længe siden, min kjære Blædel, og derfor vil du altid finde, at jeg ikke nogensinde har antastet Broderskabet, selv hos vore bitreste Modstandere (f. Ex. Zeuthen, Rudelbach o. a.), ihvor alvorlig jeg end har bekæmpet deres falske Paastande imod os. Den Ære vil jeg unde Modstandere at beskyldte os for Judasværk, Himmelstormeri, Fordømmelsens Gjerning, Hjertets Udrivelse af Kirken, Mened o. s. v., fordi vi ikke dele deres særegne og i Salighedens store Sag ikke nødvendige Meninger. Og her vil jeg ligefrem bede dig ret alvorlig lægge Mærke til, at Grundtvig og hans Venner, i de sidste 20 Aar i det mindste, aldrig have angrebet, men gjerne have villet anerkjende de forskellige Retninger i Kirken, ja udtrykkelig have vedkjendt sig alle troende som Brødre, uanset en forskjellig Opfattelse af hine Stridspunkter. Det er værd at lægge Mærke til, thi det synes at blive aldeles overset, og den Uretfærdighed bliver føjet til al den øvrige, at man beskylder Grundtvig og hans for at være Ufredens Vækkere, hvor de tværtimod have søgt at bringe Fred, hvor

Fred kan bringes, og kun ere nødte til at forsvare sig, hvad man endog synes at ville frakjende dem Ret til. Hvor gjennemgribende den Misforstaaelse er, kan jeg ogsaa se af dit Brev, hvori du ganske alvorlig mener at burde advare os imod at „ophøje nogen menneskelig Antagelse eller Mening til Trossætninger“, og synes at ville parallelisere os med Højsangens „smaa Ræve“, fordi vi, efter din Mening, forskyldte dette. Ak, naar Sagen ses ikke i Partivæsenets kunstige Farvedunst, men i Virkeligheds Lys, ere vi saa langt fra at ophøje nogen menneskelig Mening til en Trossætning, at vi ikke engang gjøre denne Fordring med Hensyn til „guddommelige Meninger eller Antagelser“ — som de forekomme os — naar disse ikke af Vorherre selv eller hans Kirke ere stemplede som saadanne, der skulle tros af alle. Saaledes staar Sagen i Sandhed, men derfor maa ingen forlange af os, at vi ikke forfægte, hvad vi anse for Sandhed: den Frihed har du og vi alle, vor Børneret, vor oprigtige Kristendom uskadt. Men jeg opfordrer dig til at paavise et eneste Sted, hvor vi have misbrugt denne vor kristelige Ret til paa egen Haand at stemple Meninger til Trossandheder. Du skal ikke kunne finde det.

Og nu nogle Ord om de forskjellige Gjenstande, du bringer paa Bane, vort Mellemværende vedkommende. Skal dette Gjennembrud, der er sket i vort Forhold, blive af nogen Frugt, da maa vi jo vel udtale os for hinanden.

Du vil ikke gaa ind paa „den Fordring“, at udtale „enten — eller“ angaaende dit Forhold til „Grundtvigianismen.“ Først vil jeg bemærke, at jeg ikke mindes at have stillet nogen saadan Fordring til dig. I det mindste staar det saaledes for mig, at det var en Opfordring i din egen Interesse til først at gjøre dig det klart, hvordan du stod til denne Sag, dernæst at lade det blive vitterligt og kundbart for Menigheden, fordi jeg mente, at først da kunde der komme ret Trivsel i din store Virksomhed og du selv fuldkommes i din Naades Særegenhed (sit *venia verbo*). Jeg nægter ikke, at ogsaa for

os vilde det være kjært bestemt at vide, „hvor du stod“; men det førstnævnte har dog for mig været Hovedsagen. Hvad Tingen i dens Almindelighed angaar, da i Korthed dette: I alle Kirkens Kampe og Gjæringstider — og saadanne ere vel vore Tider — vil Vorherre have noget frem, noget, som just skal fødes igjennem hine bitre Veer; thi Kirken har en Historie, en Udvikling. Men skulle vi være Vorherres „Medarbejdere“, da bør det os jo at stille os paa den Side, hvor han er, og til den Ende have et Øje for, hvor hans Gjærning er. Ellers bliver man jo ikke hans „Medarbejder“ i dette Stykke, staar tværtimod Fare for at blive en Modstrider, en Modarbejder. Vil man have den Glæde og Ære i Kampens Stund at dele Forsmædelsen, men ogsaa Sejren med Herren, da maa man tage Parti, hvor man nu mener, Sandheden er. Og nu paa-
staar jeg, at i saadanne Tider er den væsentlige Sandhed — det er den Sandhed, hvorom det just da gjælder — paa én af Siderne; kan man ikke finde den der, i Hovedsagen, da er det enten en sørgelig Opgivelse af sin Andel i Kirke-Arbejdet (naar man da som du kan være med) eller man er selv kaldet til at indtage en tredie Bannerførers Stilling og føre den egentlige Guds Tanke frem. Det sidste tror du ikke om dig selv, og jeg heller ikke, lige saa lidt som jeg antager det om mig selv. Men ogsaa med Hensyn til det første siger du: det kan jeg ikke, kan ikke erklære mig for eller imod, fordi der er en Dobbeltthed i den grundtvigske Retning, noget, som jeg kan og har tilegnet mig, andet, hvorom dette paa ingen Maade gjælder. Jeg vil nu ikke her videre lægge Eftertryk paa, at det rigtignok er min Mening, at den grundtvigske Anskuelse ogsaa derved godtgjør sin Gedigenhed, at den, saa at sige, i alt væsentligt (mange Biting kan heller ikke jeg gaa ind paa) er af „én Støbning“, saa at den, som i Aand og Sandhed, det er levende, optager ét Hovedstykke, indvortes fra nedes til en saadan Udvikling, at de andre Stykker komme efter (saaledes er det gaaet med mig). Jeg vil kun sige:

Hvorfor ikke udtale dette eklektiske Standpunkt, eller dog: Hvorfor ikke gjøre det klart, hvor du efter dit Hjerte, ihvor mange Anstødsstene der end kunne være, hører hen? Der er dog bestemt én Lejr, hvor dit Hjerte er, og der er din Plads. Dog, ihukom vel: det er ingen Fordring, det er et broderligt Raad, en rigtig kjærlig Opfordring, fordi jeg holder af dig, og jeg nu engang holder for, at du staa farlig, hvor du staa, at du, hvad enten du véd og vil det eller ikke, kommer i en skjæv Stilling til Kirken, til dine Tilhørere, til dine Hjertensvenner og til dine egentlige Modstandere indenfor Kirken, ja, uden at ville og i lang Tid at mærke det, bliver skubbet hen paa en tredie Høvdings Plads, hvortil du selv siger, at du ikke er kaldet. Husk paa M.! Han stod længe i lignende Stilling imellem to Partier, — og han tav længe, saa længe, at da han endelig talte, da stod han, uden selv at vide det, midt iblandt Fjenderne og gjorde fælles Sag med dem imod Guds levende Børn i Landet — og dog hørte han dog vist ogsaa af oprigtig Hjerte Vorherre til. Kjære Blædel, „Led os ikke udi Fristelse“, du har saa mange, mange Tilhørere, som forlystes ved dine levende Ord, men som dog ere levende Kristendoms fnysende Fjender, og maaske allerede tage dig til Indtægt imod Grundtvig og os andre. Saa kommer vistnok Timen engang, at du, som M., skal tale, tale bestemt just om os eller vor hele Retning. — Vorherre fører os til **Afgjørelsen**, navnlig i Kamptider som vore. — Der kommer en Skilsmissestund, hvor det uensartede skal sondres — véd du saa, hvad imidlertid denne Tavshed kan have bragt med sig — for dig, for os, for din hele Stilling? Om du kan modstaa Trykket af alle de Kræfter, som da have samlet sig omkring dig, og som maaske da gaa i en Retning, som du nu er langt fra at tænke dig mulig som din? Disse Tanker ere Grunden til min broderlige Bekymring, og du vil ikke blive vred paa mig, fordi jeg udtaler dem. Du vilde dog vistnok ikke gjerne komme til at staa som vor Modstander i den Be-

tydning, som M. blev det. Jeg tror nu, at hans Stilling blev saadan, hovedsagelig fordi han lod sit hele kirkelige Forhold for længe blive uklart. Eller naar Skilsmissen er der, — vilde du da gjerne blive revet midt over —, naar dit Hoved var hist, dit Hjerte maaske hos os? (Det siger du jo selv, at det er). — Nu indvender du: Men hvorfor gjør du ikke den Fordring til andre, men kun til mig. Jeg gjør ingen Fordring (som sagt) og vil endnu mindre have, at du skal „lade“ som var du enig i det, hvori du ej er det. Kun — hvor er dit Hjerte, trods al Uoverensstemmelse? Hvad hine Mænd angaar, da véd jeg ikke rettere, end at de fleste af dem ere lige saa gode „Grundtvigianere“ som jeg selv — thi heller ikke jeg underskriver hvert Ord fra Grundtvig —, og hvad de andre angaar, da svarer jeg: deres Forhold er helt anderledes end dit. Dersom de som du stod i Kjøbenhavn og NB. stod hver Søndag i en myldrende fuld Kirke, iblandt en Skare som saa op til dem som deres aandelige Fører, stod som Mænd, der blev nævnte som Bærere for en Strømgang i Kirken ved Siden af de andre — ja, da vilde jeg for deres egen Skyld gjøre samme Opfordring til dem, som nu til dig, naar jeg stod i samme Forhold til dem, som til dig. Tro mig, ved at overtage en fremragende Plads eller ved at blive den anvist af Vorherre, modtager man med det samme Forpligtelser og Krav, som ikke uden videre kunne overføres paa alle andre, ja bliver man ført ind i Afgjørelser, som kunne blive fremmede for andre. Dog nok herom — især for din Skyld har jeg talt, og denne Gang kun for at vise dig, om muligt, at min Henvendelse til dig ikke var grebet ud af Luften. Ogsaa i dette Stykke holder jeg fast ved det apostoliske Ord: „Med Munden bekjender man til Saliggjørelse.“

Min kjære Blædel, fra dette mere personlige Spørgsmaal, vil jeg gaa over til det mere almindelige om Partivæsen: hvorvidt vi skulle tilhøre et saadant eller ikke. Du synes at besvare det benægtende, idet du anvender Apostelens

Ord paa dig: Du vil ikke være Pauli, heller ikke Peters eller Apollos! — Du vil kun være Jesu Kristi. Men ser du da ikke, at Apostelen paa dette Sted (1 Kor. 1, 12) lige saa vel taler misbilligende om det saakaldte Kristus-Parti, som om de øvrige Partier. Der er en Maade at gjøre sin udelukkende Kristus-Vedhængen gjældende paa, som er ikke mindre af det onde end den uberettigede Beraabelse efter Menneskenavne. Jeg tænker, det er dem, Paulus mener, dem, som i formentlig Højhed mente sig at staa over Partierne, og ikke vilde anerkjende det aldeles berettigede i „Lærefællesskab“, som just denne Apostel oftere lægger Eftertryk paa. Altsaa kan hin Kristus-Beraabelse være lige saa langt fra Sandheden som det andet: at støtte sig til Personer imod Herren, eller saaledes at man glemmer ham for den menneskelige Lærefader, og omvendt, kunne de, som støtte sig til Partiet, med fuld Ret sige i Ordets rette Betydning: Vi ere Kristi og hans alene. Og saaledes vilde f. Ex. jeg gjerne, ak, saa inderlig gjerne sige Ordet! Men saa kan maaske nu den Bemærkning finde Rum hos dig: Vi maa alle, saa sandt der er en Kjærne i vor Kristendom høre til et „Parti“ i Kristenheden, og det gjør ogsaa du lige saa fuldt som vi andre. Thi Partierne ere ikke andet — jeg mener, kristelige Partier ere ikke andet, end Kristendommens Individuationer, ligesom Nationaliteterne ere Menneskelighedens, og ligesom enhver af os, hvis vi ere virkelige Mennesker, tilhøre en bestemt Folkelighed, og ere desto dygtigere Personligheder, jo klarere og kraftigere vi (med al Aerkjendelse af andres Folkelighed) have stillet os paa vort Folks Side, fordi det nu er vor Plads, saaledes ogsaa, hvis vi ere virkelige kristne, høre vi hen under en individuel Skikkelse af Kristendommen efter vor Særegenhed (hvorfor vi ikke behøve at frakjende andre Skikkelser deres Berettigelse). Den almindelige Kristendom, der kun er almindelig, og ikke bestaar i en ejendommelig Form, har vist ikke stort at betyde og har aldrig udfoldet nogen Kraft i

Kirkens Historie eller bidraget til Udviklingen i Jesu Navn. Forskjellen er da den, at du holder dig til et forholdsvis ældre „Parti“, o: den gamle Lutherdom alene, mens vi, som ogsaa ere Lutheranere, have sluttet os til en nyere „Fremtoning“ indenfor Kristendommen og Lutherdommen, en Skikkelse, som har været trængt tilbage, men som vi forresten tro er saa gammel som Kristendommen selv. Det er hele Forskjellen, og du behøver kun at tænke dig 300 Aar tilbage i Tiden for at se, at dersom du da havde levet, i Luthers første Kamptid, da havde du helt og holdent været „Partimand“, eller at tænke dig 300 Aar frem i Tiden under Forhold, som havde gjort „Grundtvigianismen“ til herskende i en større Kreds, saa vare vi — efter almindelig Sprogbrug — ikke længere „Partimænd.“ Nej, kjære Broder Blædel! paa den Maade skulde altsaa det slemme Partivæsen kun bestaa i Nyheder, og ophøre at være det, saa snart det blev gammelt! Nej, det uberettigede Partivæsen ligger i, at det er udenfor det almenkristelige, og, kan det siges om os, nu, da ophører du derfor ikke at være en Partimand, men vi blive derved viste ud af den hellige, almindelige Kirke. — Altsaa vi kunne sige med samme Ret som du: Vi ere Kristi alene, og du maa sige lige saa vel som vi: Jeg hører dog til den eller den Side (som kaldes efter Morten eller anderledes), altsaa til et Parti. Og det skal vi ikke skamme os ved, det er en Herrens Ordning, en Herres, som vil, at hans Kirke skal have en Udvikling, en Historie — kun at vi under alt Partivæsen blive inde i det almene, og saa forresten søge Sandheden der, hvor den klarest aabenbarer sig efter vort bedste Skjønnende.

Jeg kommer nu til dine Ytringer om „det sekteriske“, som skal findes hos os, og dersom du havde Ret heri, da var jo vor Berettigelse til at staa paa vor Plads, kristelig, aldeles nægtet. Men, naar du saa i det følgende begrundér din Dom derved, at vi overse andre vigtige Bestemmelser i den kristne Kirke, da ser jeg, at du kan ikke mene det saa slemt, som

du siger; thi det véd du da, saa godt som jeg, at om endog en kristen „overser“ en nok saa vigtig Bestemmelse i Kirken — og hvo af os gjør ikke det her i Stykværkets Tid og Verden? — naar den Bestemmelse ikke er krævet af Vorherre „som Vilkaar for Barneretten i Guds Rige“ — det er din egen Indrømmelse om de Gjenstande, du anker paa hos os — saa kunde dette dog aldrig begrunde noget sekterisk hos ham. Paa den Maade blev vel alle enfoldige kristne Sekterere. Men efter denne Afvisning af en uhjemlet Paastand, vil jeg, kjære Blædel, bemærke med Hensyn til dine enkelte Ankeposter: „de kirkelige Embeders Betydning „overser“ Grundtvig saa lidet, at han nok noget nær er den første, i lang Tid den eneste og endnu den forreste og klareste, der har hævdet Ordinationens Karisma, hvori hin „Betydning“ fra først af har Rod, og har forfægtet Embedets Forgrøning med forskjellige Naadegaver: Biskop, Præst, Diakonus, og kun din forudfattede Mening om en anden Embedsstige (Eph. 4), som i al Fald er en Nyhed for os og har været det i Aarhundreder (saa langt, at Historien intet véd af hine Embeder at sige) kan have gjort dig misfornøjet med Grundtvigs Betragtning af denne Sag, som han visselig langt fra at „overse“ just har stillet i et klart Lys. — Naar du anfører den af Grundtvig forlangte Lærefrihed, saa synes jeg, at du „overser“ aldeles, under hvilken Forudsætning han har krævet den. Folkekirken er ikke, mener Grundtvig, Vorherres hellige almindelige Kirke, den er slet ingen Kirke, er kun en borgerlig Overenskomst imellem Konge og Folk; derfor, den kan godt bestaa uden Bekjendelse, ligesom den i Virkeligheden har været uden en saadan i Livet i omtrent 100 Aar. Den Forudsætning skal bekæmpes — men du har selv i din Prædiken givet den Medhold og Vidnesbyrd — før der kan tales eller yntes om, at vi ville „opløse Kirken.“ Thi vel er det vist, at ingen Kirke kan undvære en „Bekjendelse“, men hvor ingen Kirke er, er Bekjendelsen overflødig eller hvad værre er, medens det just nu er historisk

Sandhed, at ingen Mand i Danmark har med den Vægt urgeret just Bekjendelsen som netop Grundtvig, hvorfor der fra hans Side er slet ingen Fare for, „at Vorherres Kirke skulde „opløses“ i Folkekirken eller blive bekjendelsesløs.“ Hvor længe skal dog den Misforstand holde sig, at det Aggregat, som kalder sig Kirke, virkelig er det, og det hos dig, som selv taler om den Masse af Folk, som er derinde, og alle tro at være kristne, „men have ikke Begreb om, hvad Kristendom er.“ Skulde vi dog ikke i det mindste have lært det af Søren? Men hvad jeg mest forbavses over, er dine Ytringer om Sammenhængen mellem Stat og Kirke. Min kjære Broder og Ven! Først vil jeg ganske ligefrem spørge dig: Hvor har vi forlangt en fuldkommen Skilsmisse af disse to? Alle vore Forslag gaa netop ud paa at forhale Skilsmissen saa længe som muligt. Men rigtignok tro vi, at den vil komme, og jeg véd ikke, hvorledes I læse Skriften og tyde Vorherres Spaadomme, naar I kunne mene, at Verden skal „kristificeres“ (dine Ord) under den nuværende Skikkelse, mens disse Lys brænde. Ja, det skal ske — men først ved Opstandelsen fra de døde: da kommer alt det nærværende til sin oprindelige Ret, til sit fastsatte Maal, men kun derved, at Djævelen og alle Verdens Magter — ikke blive kristificerede, men udstødte og lankede. Kristendommen vil i det hele ikke, som du skriver, „bemægtige sig“, „tillade“ og alle disse Udtryk, som alle tyde paa et Slags Magtens Herredømme — nej, den vil tjene, den vil kun som en ydmyg, himmelsk, uskyldig Gjæst banke paa Døren, om man vil lade op for den, og det er den grundige Skjævhed, at man har gjort den til en Hersker, der siger: du skal, i Stedet for at den spørger: vil du? Hele dette Parti, kjære, gode Blædel, i dit Brev staar for mig saa fremmed, saa forunderlig haardt og skjærende, at, naar jeg ikke kjendte dig, kunde jeg fristes til at tro, at Evangeliet endnu ikke var gaaet op for dig. Det er Særkjendet for Naadens Tid, mens disse Lys brænde, at Kristus har ligesom afført sig sin Ret — han skal

nok gjøre den gjældende — for at komme i Bønnens Skikkelse, og det, fordi Naaden kan ikke komme som Ret, kan ikke komme som udvortes tvingende Magt, kan ikke tilegnes uden i Hjertets Frivillighed; og just fordi han vil have et Rige af frelste Sjæle, just derfor kommer han, som den, der beder. Og dette staar slet ikke i Modsigelse med Ordet om Surdejen. Ja, vist skal han gennemtrænge det alt — hvad der kan og vil lade sig gennemtrænge — og det skal ses paa den yderste Dag. Og jeg vil fremdeles sige: Hvad der forhindrer Kristendommen fra at sætte sit Præg paa f. Ex. Kunstens Værker, forhindrer den fra som aandelig, uvilkaarlig Magt at aftvinge Verden Ærefrygt og at gjøre sig gjældende selv hos de gjenstridige — det er dette Rørsammen af Kristendom og Verden i de saakaldte kristne Stater. Stod den ren og ublandet i al sin Skjønhed og Kraft, skilt fra alt dette vandede og vederstyggelige, da skulde den anderledes bevise sin (rent aandelige) Sejr. Dog, her siger du jo, at du i dette Spørgsmaal ikke er fuldkommen paa det rene, og jeg siger: Enten kjender du ikke Grundtvigs Meninger om dette Punkt, eller du har ikke sat dig ind i Kristendommens Forhold til Verden i det store, hvor godt du end kjender det med Hensyn til de enkelte Sjæle. Er der noget, Vorherre udtaler med uimodstaaelig Kraft og Klarhed, da er det dette, at det hele nærværende Verdensløb vil ende med en stor uopløst Dissonants, en bristende, hvinende Stræng, og at altsaa din Fordring paa, at Kristendommen skal „gennemtrænge denne Verden ud til dens yderste Grænses“, at „den vil lidt efter lidt bemægtige sig Staten og gjøre den til en kristelig Stat“ o. s. v., i denne Forbindelse staar i fuld Modstrid med Herrens Ord, og kun finde deres Sandhed, naar du som Herren opgiver den fuldstændige Kristificering indtil Dommedag, men dermed er ogsaa Drømmen om „den kristelige Stat“ før den Tid fældet. — Hvor forunderligt! medens du misbilliger vor Tale om „de dødes Rige“ — vel om Mellemtilstanden og Muligheden

af en Omvendelse der? — og det, skjønt denne Tale synes os at have Hjemmel i den hellige Skrift, saa lærer du selv paa egen Haand, forekommer det mig, en Slags Mellemtilstand her paa Jorden som en Udvikling ud af dette nubestaaende, ja kunde let synes at opstille en Apokatastasis under en ny Form, og det endog før den sidste store Omvæltning. I alt Fald, din Tale paa dette Sted kan jeg ikke forklare mig uden ved at se hen til din Sammenblanden af „Lov og Evangelium“: kun under den Synsvinkel bliver den forstaaelig. Men er det saa, at hin „tilbagetrængte Strøm“, hvormod du skriver, først paa Dommedag skal „udgyde sig over Verdensmarken“, saa ser du nok, at heri slet ingen Beviser ligger for Sammenbindingen af Kirke og Stat, men snarere, ja alene for, at Kristendommen indtil den Stund maa nøjes med paa Frihedens Vej at vinde alt det Terrain, — som godvillig vil lade sig besætte af den, og — efter hele Herrens Tankegang — bliver dette ikke — forholdsvis — af stort Omfang.

Jeg skal dog berøre endnu til Slutning adskilligt af det, du fremdeles anker paa hos os. Heraf er dog vore forskellige Meninger om Forholdet imellem en „Synode“ og „den danske Rigsdag“ af underordnet Betydning, skjønt de hos os have deres Rod i vore modsatte Anskuelse om Folkekirken, som du ganske anderledes end jeg anser for Jesu Kristi Kirke. Deraf kommer det, at jeg holder for, at enten Synode eller Rigsdag — det bliver lige lidt nogen i Sandhed kirkelig Repræsentation, og saa foretrækker jeg den sidste, baade fordi her ingen løgnagtig Selvskuffelse kan finde Sted, og fordi Faren for Vantro og selvtilfreds Hierarki og theologisk Tyranni, der vil hindre Udviklingen, derved er afskaaren. Hvad Forholdet angaar imellem det levende og det døde Ord (Skrift), da behøves heller ikke megen Tale: Eders hele Anskuelse er aabenbart selvlavet uden mindste Hjemmel i Skriften selv, og kan ikke være sand, dersom da Kristendom ikke er Unatur som den er Overnatur. Husk paa Grundtvigs Ord i „Kristen-

hedens Syvstjerne“, hvor han spørger denne Theoris Forfægtere, om de da tør og kan sige: „I Begyndelsen var Skriften, og Skriften var hos Gud, og Gud var Skriften, og Skriften blev Kjød og boede iblandt os“ o. s. v., de kunne ikke undslippe Konsekvensen, om de forstaa deres egen Paastand. Men af uhyre Vigtighed er denne „Adskillelse“, thi til hin Identificering af Ord og Skrift hænger sig og har i Aarhundreder hængt sig alt det døde Blyvæsen i Kirken som en Blok, og det vilde ikke være vanskeligt at paavise Sammenhængen mellem denne Skriftanskuelse og Tilstoppelsen af Livets sprudlende Kilder. — Barnedaabens Gyldighed — ja, ogsaa her forstaar jeg ikke en Betragtning, som konsekvent maa hjemle enhver Tvangsdaab, enhver tilsnegen Daab. Læg vel Mærke til, at al Barne-daab forudsætter en kristen, bestaaende Kirke, forudsætter troende Forældre, og ellers aldrig vilde være bleven indført. Gjør dog ikke Kristendommen uforsvarlig ved saadanne Paastande. Barnedaaben i sig selv er en Handling uden Hjemmel i Skriften, men indført af Kirken og annammet af de kristne som en velsignet Ting for deres Børn; bevises kan den ikke. Men at gjøre den til et Tryllemiddel, og uden Hensyn til vedkommendes (de smaa Børns) Sammenhæng med Forældrene, at tilskrive den en gjenfødende Kraft — det gaar aldrig i Evighed an. Gjør ikke Daabens objektive Betydning gjældende — den kjender og anerkjender jeg saa godt som du — men vi har ikke Lov til at bruge Guds „objektive“ Naademidler paa urette Sted, og saa tvinge Vorherre til at give en Velsignelse, hvor han ikke har betænkt at skjænke den f. Ex.: anvende den hele „objektive“ Daabshandling paa et Lig eller et Dyr. Eder tilkommer det at bevise, at vantro Forældres Børn ogsaa skal døbes efter Herrens Villie — indtil det sker, er det Eder, som ere „subjektive“ og forfægte Ting, som ikke have den mindste „objektive“ Hjemmel. Saa skulde jeg vel ogsaa døbe Børn, naar Forældrene eller Gudmoderen sagde nej. Tro mig, kjære Blædel! det er Remini-

scentser af den gamle statskirkelige Uniformering og Tvangs-Theori, naar man forsvarer dette umulige. Troende Forældres Børn kunne tro, det staar Kirken mig inde for, men det andet har Kirken aldrig gaaet i Borgen for, og just fordi jeg ikke anser Daaben for en Ceremoni og Skik, just derfor forkaster jeg den anden Betragtning, som her er omhandlet. — At Daabspagten er Kirkens Enheds-Princip tror jeg tilligemed Kirken selv, som ikke kræver andet Enheds-Princip og din Mening i Sommer om de af dig fundne ny „Embeder“, som dannede dette Princip er foruden af andre Grunde saa ogsaa af den aldeles uholdbar, fordi Kirkens Enhed hører til dens stedsevarende, umistelige Karakter, mens denne Enhed altsaa efter din Antagelse har været borte i Aartusinder, og nu først skal bringes tilveje igjen. Nej, ogsaa her holde vi paa det objektive imod det subjektive, holde med Kirken, som aldrig har opgivet sin Enhed, udtrykt og krævet i Daabspagten, let kjendelig for alle, imod alle nye Theorier, som alene for deres Nyheds Skyld umulig kunne være kirkekonstituerende, ihvor gode og skønne de end ellers kunne kaldes. Du er i Vildfarelse, kjære Broder, naar du mener, at vi kræve Anerkjendelse af Daabspagtens Udgang fra Herrens egen Mund som *conditio sine qua non*, og ikke „tillige ville anerkjende den Betragtningmaade, som gjør den til et Ord af den Helligaands Mund.“ Vi have kun ganske simpelt villet forsvare vor Antagelse som den, der for os er den eneste forsvarlige, mest velsignede og frugtbareste, det har man ikke villet tilstaa os; men vi have aldrig benægtet andres Ret til at tro anderledes, kun at de med os ere enige om Daabspagtens Grundbetydning og Indhold. Denne skarpe Adskillelse mellem Lov og Evangelium vil du nok komme til at gjøre, kjære Blædel. Jeg véd heller ikke rettere, end at det er Herrens og hans Apostles Lære, vi her følge. Og her vil jeg sige dig, hvad jeg vist alt sagde dig i Sommer, at just fordi du ikke gjør den skarpe Adskillelse i din Prædiken, just derfor kan du vel prædike til

Opvækkelse, men ikke til varig Fred i Jesu Navn, og det ikke hos dine oprigtigste, mest redelig og sandt bevægede Tilhørere (de andre blive snart færdige med dit Ords Brød). Der er noget feberagtigt, noget oscillerende i din Forkyndelse og i den Virkning, den frembringer. Saaledes har det ogsaa været med mig, og er det ofte endnu. Men nu véd jeg: Ren Lov for sig, rent Evangelium for sig — det er Sagen, slet ingen Sammenblanding, ingen Torne stikkende, stive, saarende Torne bag ved Evangeliets Rosenblade, at de arme Mennesker ikke engang under Korset, under Blodrosen kunne blive fri for Lovens Fordømmelse. Men NB. jeg kalder ikke den Helligaands indvortes Driven og Nøden til Forsagelse og Synders Aflæggelse en Lov; thi den er noget udenforstaaende. Derfor høre ikke de 10 Bud til den kristelige Børnelærdom, skjønt de nok høre til Børnelærdommen i Almindelighed.

Du har talt oprigtig til mig, og jeg til dig, men begge tror jeg, i Jesu Kristi Kjærlighed. Du har dog været strængere end jeg; thi mens jeg overalt anerkjender dig som min jævnbyrdige Broder, fordi vi staa i Troens Enhed og slet ikke har ymtet noget om „Sektereri“, kan dette ikke siges om dig. Heller ikke har du ligefrem fralagt dig Anders Larsens Mening om Mened hos Grundtvig og mig. Du har fraraadet ham Udgivelsen af Bogen, du har bedet ham forandre og formilde de strænge Domme, men du har ikke sagt mig, at du overhovedet ikke med Anders Larsen anser os for at have brudt vor Ed. Dog, kjære Blædel, lad det fare, lad ske, hvad der skal ske — kun at du og jeg én Gang træffes histoppe ved Syndernes Forladelse og i fuldkommen Glæde. Har end Mennesker ingen Ret, men begaar kun en simpel Formastelse ved at beskyldte dig og mig for Mened, for Gud er vist ingen af os fri ogsaa for denne Brøde; thi hvem har holdt sin Ed og sit Løfte til ham? Jeg har i min ikke lange Levetid lidt meget, udvortes og indvortes, paa Legem og Sjæl — kun Gud véd, hvad jeg har lidt, men jeg takker Gud og Vorherres Jesu Kristi Fader

for, hvad han har givet mig — jeg har ønsket langt mere af Fred og Frimodighed, Kraft og Glæde i den Helligaand, end jeg fik her i dette Støvets og Udlændighedens Land — jeg vil dog nøjes med det han gav, og haabe paa den uforlignelige Naade hist. Men lad os, kjære Broder, begge to blive bange for at træffes af Jesu Ord om de sidste Tider, naar Brødre skulle hade og forraade hverandre (Math. 24,10). Lad os bede Gud om Kjærlighed til Brødrene (og det ere vi jo, ikke sandt?) og ikke forøge Adsplittelsens og Synderrivelsens dybe Spalte! — Hils din Hustru, hils alle andre Venner fra din gamle uforandrede

Vilhelm Birkedal.

Man ser, at Blædel i sine første Aar stod meget nær ved Grundtvigianismen. Skjønt han var sig tydelig bevidst, at han aldrig kunde gaa ind paa flere af de specielle Dogmer, følte han sig dog tiltalt af den hele grundtvigske Aandsretning, og han talte flere af sine bedste Venner blandt denne Retnings Forkæmpere. I Aarenes Løb kom han imidlertid mere og mere bort fra den egentlige Grundtvigianisme, ligesom han efter Kierkegaards sidste Optræden ogsaa fjernede sig fra denne og stadig nærmede sig mere til Martensen. Han fik derved ofte en ikke ganske let Stilling paa Grund af sine personlige Venskabsforbindelser med flere af Førerne blandt de saakaldte „ældre“ Grundtvigianere. For at klare sin Stilling tænker han ofte paa at udtale sig, „men“, siger han, „*** har fraraadt mig det, fordi han mener, at Tiden endnu ikke er kommen dertil, og at man bør vente, indtil Grundtvigianismen helt faar udtalt sig. Om det er Ret af mig eller ikke endnu at tie, véd jeg ikke selv, kun det véd jeg, at naar jeg begyndte at skrive mod Grundtvig og hans Venner, da maatte jeg forsømme andre vigtige Gjæringer, som Sjælesørger og Præst, og da var jeg kastet ind i en literær Fejde, som maaske kunde opluge mine bedste Kræfter og flere Aar af mit Liv.“

Paa Kirkemødet i Lund 1859 greb han Lejligheden til for

en Del at udtale sig om disse Spørgsmaal, iøvrigt uden nogen skarp Polemik. Han holdt nemlig et Foredrag om de kirkelige Forhold i Danmark, om hvilket den svenske Beretning siger: „Detta föredrag afhöordes med spänd uppmärksamhet och stort intresse“. Efter heri at have skildret de „to Hovedstrømninger, der for Tiden bevæge sig gennem den danske Kirke“, taler han om „et tredje ingenlunde uanseligt Parti, der befinder sig i en formidlende Stilling, og som uden at følge hin første Hovedretning (Grundtvigianismen) i dens Yderligheder, dog ved den har faaet Syn paa Herrens Kirke med dens Sakramenter og mægtigen er bleven berørt af den friske, stundom noget stormende Vind, som blæser fra denne Kant. Enigt med den grundtvigske Anskuelse i alt væsentligt, tør og kan det dog ikke følge den i dens Opfattelse af Troens Artikler som det levende Ord af Herrens Mund lige saa lidt, som det kan gaa ind paa dens hele Frihedsstræben, fordi det i hint ser en subjektiv Paastand uden apostolisk og kirkeligt Vidnesbyrd, og i dette en Opløsning af den bestaaende Folkekirke, en Kuld-kastelse af det historisk nedarvede og en Nedbrydelse uden Opbyggelse“. Og idet han ligeledes i det samme Foredrag taler om 2 Hovedretninger blandt de opvakte Lægfolk, nemlig den ældre (pietistiske) og den yngre (grundtvigske) siger han: „Det er vor Overbevisning, at begge disse Retninger i en inderlig Forening ere nødvendige til Legemets sunde Væxt og til Menighedens sande Gavn. Det er dette Standpunkt, hvorpaa det tredje Parti staar, som danner det midlende Mellemed mellem den sygelige Pietisme og den stærkt udprægede Grundtvigianisme. Det søger derfor i kristelig Alvor og Inderlighed at virke til sand kristelig Opvækkelse og Oplysning, til levende Kristendoms Tilegnelse uden hverken at kalde sig efter det ene eller andet Menneskes Navn, men at optage de befrugtende og levendegjørende Indvirkninger fra de forskjelligste Sekter. Dette Parti bliver i de senere Aar sig stedse mere og mere bevidst, og dets Virksomhed spores i den danske

Folkekirke overalt til Velsignelse og Menighedens Fremgang i kristelig Tro og Oplysning.“

I Fremstillingen af dette Mellemparti i theologisk og kirkelig Henseende har Blædel vistnok væsentlig skildret sit eget Standpunkt. Sammenligner man dette med det Standpunkt, han 1855 indtog overfor Birkedal, kan det ikke nægtes, at han havde foretaget en Svingning bort fra Grundtvigianismen. I 1855 var det ikke langt fra, at denne, som Birkedal siger, „havde hans Hjerte“; i alt Fald havde han meget stærk Sympathi for den. Nu derimod indtog han en Stilling i Midten, der var lige langt fra begge Partier. Om han end bruger anerkjendende Udtryk om Grundtvigianismen, saa ere de dog mere kjølige og reserverede end tidligere. Saa vidt os bekjendt, vare flere af hans grundtvigske Venner heller ikke tilfredse med Foredraget, uden at dette dog endnu bragte Venskabsbaandet til at bryde. Af og til var der vel smaa Rivninger mellem ham og Birkedal, men de fik aldrig større Betydning. Saaledes havde de endog et offentligt Sammenstød i Anledning af en Udtalelse af Blædel i Roskilde Præstekonvent om Birkedals Fortolkning af Johannes Døberens Sjelstilstand i Fængslet. P. A. Fenger, der mente, at Blædel ved denne Lejlighed havde behandlet Birkedal uretfærdig, bad ham om at gjøre sin Uret god ved at bede Birkedal om Tilgivelse, hvilket Blædel ogsaa gjorde. De traf sammen ved det skandinaviske Kirkemøde i Kristiania 1861, og der rakte Blædel Birkedal Haanden til gammelt Venskabs Fornyelse.

Freden var atter gjenoprettet, og Blædel førte i flere Aar et fortroligt Samliv med P. A. Fenger og flere andre Grundtvigianere, med hvem han blandt andet samledes i et Konvent for Præster fra Kjøbenhavn og Omegn. Naar Striden mellem Skriftheologer og Grundtvigianere blussede op, holdt Blædel sig stadig udenfor, for ikke at komme til at staa som Modstander af Mænd, han personlig satte saa stor Pris paa. Imidlertid fjernede han sig bestandig mere og mere fra de grundt-

vigske Anskuelse, og det begyndte at gaa op for ham, at han muligvis vilde blive nødt til at indtage en mere bestemt præciseret Stilling. Han ønskede dog i hvert Tilfælde at bevare det personlige, gode Forhold, og Sagen trak ud Aar efter Aar. Da kom Bruddet pludselig, i et Øjeblik, man mindst anede det. Det kom saa meget mere smertelig, som det kom paa en Tid, da Striden ellers paa de fleste andre Punkter var ophørt; det sønderrev Baand, der havde været knyttede gjennem Aaringer, og med sin bitre, lidenskabelige Karakter danner det en sørgelig Episode i vor Kirkehistorie. Og alt i en Anledning, om hvilken næppe nogen fra først af havde tænkt, at den skulde drage saa store Følger efter sig.

Under 12te April 1872 henvendte Sekretæren ved den norske Konference i Nordamerika, Müller Eggen, sig i en, iøvrigt meget uklar Skrivelse til Professor Clausen, Pastor Frimodt og Pastor Blædel med en indtrængende Forespørgsel — „for mange tvivlende og spørgende Sjæles Skyld“ — om, hvorvidt visse Lærdomme, der blev prædikede af nogle danske Præster i Amerika —, hvorved man sigtede til Grundtvigianismen — var den danske Moderkirkes Lære eller ej.

Man har ment, at det maatte være en Samvittighedssag for de Mænd, til hvem Henvendelsen skete, at svare uforbeholdent og aabent derpaa. Efter vor Mening burde Skrivelsen ubetinget være afvist, selv om den havde været klarere affattet; thi det kommer ikke blot an paa, hvad der spørges om, men ogsaa, hvorfor der spørges og af hvem der spørges. Her spurgtes imidlertid for at forulempe danske Præster i Amerika, og de, der spurgte, stod i Følge den Retning, de tilhørte, den danske Folkekirke saa fjernt, at de, vilde have forkastet baade Blædel og Frimodt som heldende til Grundtvigianismen, hvis de havde hørt dem prædike.

Sagen blev imidlertid set fra et andet Synspunkt, og Professor Clausen affattede en Svarskrivelse, som han selv og Frimodt underskrev. De tilstillede dernæst Blædel den til Med-

underskrift, og han tiltraadte ogsaa Skrivelsen, der lød saaledes:

„Der forefalder uden Tvivl i Amerika, ved den massevis foregaaende Udvandring fra Europa, jævnlig Lejlighed, hvor Adskillelsen paatrænger sig imellem stats- og folkekirkelige Læreformer og enkelte Fraktioners Partimening og Paastande. Ved det i Deres Skrivelse af 12te April d. A. omhandlede Tilfælde forekommer det os, at denne Adskillelse træder — endog mere end sædvanlig — øjensynlig for Dagen. Vi skulle imidlertid ikke unddrage os efter deres Ønske at give en Besvarelse af det omspurgte Forhold — saa meget mere, som denne kan gives ved simpel Henviisning til, hvad der er bestaaende Lov og Form i den danske Kirke, uden nogen som helst Forandring ved dens Overgang fra Statskirke til Folkekirke.

„Ved Indvielsen til det præstelige Embæde aflægges enhver Ordinand en Forpligtelse, som, hvad Forkyndelsen af Læren angaar, lyder saaledes: „Jeg lover for den alvidende Guds Aasyn, at jeg vil befytte mig paa at forkynde Guds Ord rent og þurt, som det findes i de profetiske og apostoliske Skrifter, og i vor danske, evangelisk-lutherske Folkekirkes symbolske Bøger.“

„Enhver Præst i den danske Folkekirke er saaledes ved den højtidelige Forpligtelse, han har afgivet, henvist til Kirkens symbolske Hovedbog, den Augsburgske Bekjendelse, hvor der i Indledningen er opstillet den Regel for de evangeliske Prædikanter: „at foredrage Læren efter den hellige Skrift og Guds rene Ord, — og særlig henvist til Bekjendelsens 5te Artikel, saalydende: „For at vi maa kunne opnaa denne Tro, er Embedet at lære Evangeliet og meddele Sakramenterne indstiftet. Thi ved Ordet og Sakramenterne gives, ligesom ved Redskaber, den Hellig-Aand, som bevirker Tro, hvor og naar det behager Gud, hos dem, der høre Evangeliet.“

„Der behøves følgelig ikke yderligere Bevis for, at Paastande, som de i Deres Skrivelse anførte, at „Guds Ord“ er at søge udenfor den hellige Skrift, — at denne ikke er Regel

og Prøvesten for kristelig Tro og Lære, — at den hellige Skrift skal prøves efter Kirkens Tro, — at Sakramenterne skulle stilles imod Guds Ord i Skriften, skulle stilles over dette som „alene livsskabende“ — intet have at gjøre med den danske Folkekirke.

„Det er Paastande, som tilhøre et enkelt Parti, der i Fædrelandet almindeligvis gaar under Benævnelsen „den kirkelige (d. v. s. den grundtvigianske) Retning; hinsides Verdenshavet erfare vi, at Navnet foretrækkes; „den levende Menighed.“ Men dette Partis Paastande og Meninger har den danske Folkekirke aldrig vedkjendt sig.“

Efter at Frimodt senere paa given Anledning havde offentliggjort denne Skrivelse i „Fædrelandet“, vakte navnlig de om Grundtvigianismen brugte Udtryk stor Forbitrelse og stærk Debat. Særlig vendte man sin Vrede mod Blædel, fordi man altid havde betragtet ham som halvt om halvt tilhørende eller dog venlig stemt mod det grundtvigske Parti. Birkedal skrev en Artikel i „Fædrelandet“ under 30te Oktober, hvori han — efter at have kritiseret den norske Forespørgsel — særlig vendte sig til Blædel, som den, „hvis Stade altid havde været en hel Del mere objektivt end de to andre Herrers“, og indbød ham til en Kamp om, „hvorvidt Grundtvigs Syn stred mod „vor Kirkes“ Bekjendelse.“ — Blædel svarede under 4de November i „Fædrelandet“ og afviste Udfordringen, idet han erklærede, „at saalænge Martensens Skrift: „Til Forsvar mod den saakaldte Grundtvigianisme“ henlaa aldeles uigjendrevet“, vilde han ikke optage den Kamp, som Birkedal tilbød ham. — Der fulgte saa under 8de November en meget skarp Artikel fra Birkedal med Overskrift: „Sagens Afslutning med Pastor Blædel.“ Der sluttes med de Ord: „Nu vel! Pastor Blædel vil ingen Kamp have, — saa faar han den naturligvis heller ikke, thi til en Kamp hører i det mindste to. Men saa skal han lade være at udæske ved at udstede Erklæringer og Buller, naar han ikke vil forsvare dem; saa skal han ikke

stundom stikke Hovedet frem bag ved Bispen i Sjælland og kaste slemme Ord ud imod andre Folk, naar han ikke vil staa dem til Rede for sine Paastande.“

Samtidig hermed havde Medlemmerne af Udvalget for Evangeliets Forkyndelse blandt de Danske i Amerika i en vel-skreven, moderat Artikel nedlagt Protest mod Svarskrivelsen til Amerika, idet de nærmest pegede paa den Skade, som Erklæringen vilde kunne anrette ved at blive benyttet som et Vaaben af Nordmændene mod de danske Præster. Denne Skrivelse var dog ikke særlig rettet mod Blædel, men uden Forskjel mod de tre Mænd, der havde underskrevet Erklæringen.

Ogsaa i det tidligere omtalte Konvent af Præster fra Kjøbenhavn og Omegn kom Sagen for, idet den blev forhandlet ved et Møde under 3die December 1872. Om dette Møde, der i sin Tid blev meget omtalt, skriver Blædel under 8de Januar 1873 til nærværende Forfatter:

Kjære Hjort!

Jeg har hørt, at De har henvendt Dem til Frimodt for at faa Oplysning om, hvorledes det staar sig med den Strid, hvori jeg er kommen med Grundtvigianerne i Anledning af min Underskrift paa det Brev til Amerika, samt hvad der er foregaaet ved et Konvent i Kjøbenhavn, hvortil jeg var indstævnet, og at der endelig er adskillige Rygter om, at jeg skulde i dette Konvent have ytret, at jeg „fortryder“, at jeg havde sat mit Navn under ovennævnte Brev. For nu at modarbejde disse — og muligvis andre — Rygter, for at sætte Dem, som jeg betragter som min trofaste Ven, ind i Sagen, og for at De saaledes kan vide, hvad jeg har sagt, skriver jeg disse Linier til Dem med Bøn om, at De vil lade Krog i Kjerterinde læse dette, at ogsaa han kan faa en begrundet Mening om Sagen. Pastor Fenger havde ved et Konvent paa Landet, hvor jeg ikke var tilstede, foreslaaet at opløse Konventet, da han og hans Meningsfæller ikke kunde arbejde sammen med mig, efterat jeg havde afgivet hin Erklæring til Amerika. De andre Med-

lemmer af Konventet modsatte sig strax at opløse Konventet, og man blev da enig om at afholde et Konvent i December Maaned og specielt indbyde mig til dette Konvent, for at jeg der kunde faa Lejlighed til at udtale mig om denne Sag. Dette Konvent blev afholdt den 3die December. Jeg mødte. Fenger udtalte, at da jeg havde underskrevet Brevet til Amerika, hvorved jeg havde erklæret Grundtvigs Venner for at være udelukkede af Folkekirken, kunde han og hans Venner ikke arbejde sammen med mig, at det endog kunde blive til en „Forargelse“ i Menigheden, om Mænd, der vare saa grunduenige, vedblev at samles i Konvent med hverandre. Han foreslog derfor at opløse Konventet, for at de trosnige kunde samles o. s. v. Hertil svarede jeg, at jeg undrede mig over, at Pastor Fenger først nu opdagede, at jeg ikke var enig med ham i de grundtvigske Hovedlærdomme, da jeg i de mange Aar, hvori jeg havde været Medlem af dette Konvent, aldrig nogensinde havde skjult min Uenighed med Grundtvigianerne, at jeg stedse havde udtalt den, om jeg end sjeldnere havde yppet nogen Strid eller Kiv desangaaende, at jeg ogsaa idag aabent skulde vedkjende mig, at det var umuligt for mig at gaa ind paa de grundtvigske Lærdomme og Paastande, og at jeg var rede til at fremstille mine Grunde. Jeg gik dernæst over til at vise, at de grundtvigske Paastande væsentlig var 2; nemlig 1) „Trosartiklerne ere Daabens Sakramentord — det livsskabende Ord i Kirken.“ Var dette Tilfældet, da var hele den græske, den katholske, den engelske, den svenske, den reformerte og mange andre Kirkeafdelinger uden Daab — da havde Luther i sin Udgave af 1521 og 1524 forvansket Daaben ved at omdanne den 2den Trosartikel, som dér kun lyder saaledes: Jeg tror paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er født og har lidt for mig“, — da havde den danske Kirke i 150 Aar ingen rigtig eller gyldig Daab haft — da var Daaben alene i Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn (Hjemmedaab) ugyldig,

skjønt vort Ritual erkjender denne Daab som gyldig, da maatte Luthers Katekismus afskaffes som symbolsk Bog, da den erklærer Mth, 28—18 som Guds Ordet (Sakrament-Ordet) ved Daaben, da havde Kristus udtalt sig ufuldstændig og forvirrende ved at sige os, hvorledes alle Folk skulde gøres til hans Disciple (nemlig ved blot at døbes i Faderens, Sønnens og den Hellig Aands Navn), da maatte vi i Apostlenes Gjerninger navnlig finde Spor af, at der blev oprettet en Pagt med de Døbte o. s. v. Den danske Folkekirke havde derfor ikke vedkjendt sig den grundtvigske Paastand om Forsagelsen og de apostoliske Trosartikler som „Guds-Ordet“ ved Daaben, og den kunde ikke vedkjende sig denne Paastand uden at fornegte sig selv. — 2) Den anden grundtvigske Paastand, „at Guds Ord til os ikke findes i den hellige Skrift“, gjennemgik jeg ved at henvise til selve Skriftens Vidnesbyrd (f. Ex. Mth. 22,31); jeg anførte her en Del andre Udsagn af Skriften —, jeg henviste til den Augsburgske Konfession —, til hele den hellige, almindelige Kirkes Vidnesbyrd, viste, at Kristus er historisk i Skriften, at Aanden kan virke ved Skriftens Læsning — o. s. v, at den danske Folkekirke ikke kunde vedkjende sig denne Paastand. Dernæst gik jeg over til at vise, at den danske Folkekirke havde taalt Grundtvigianismen, fordi den havde mange levendegjørende Elementer i sig, var et Ferment i Folkekirken, men at den dog aldrig kunde anerkjende de Grundtvigske Hovedlærdomme. — Ikke en eneste af Grundtvigianerne sagde mig imod. — Derimod udtalte de følgende Talere deres Beklagelse over, at jeg havde underskrevet det „kolde, spidse Brev“, som Clausen havde forfattet, og flere af dem udtalte det Ønske, at jeg paa en eller anden Maade skulde skrive et „lille formildende Ord“ i denne Anledning, for ikke at vække en større og skarpere Strid. Hertil svarede jeg alle paa én Gang, at jeg forundrede mig over, at de beklagede sig over mig og ikke over Birkedals haanende og affejende Artikler, der vare skrevne i en

Aand, som det syntes mig fortjente en dyb Beklagelse —, at jeg ganske vist ikke vilde have skrevet Brevet til Amerika saaledes, som det var skrevet af Clausen, dersom jeg havde forfattet det, at jeg dog vedkjendte mig ethvert Udtryk deri —, og at jeg, dersom jeg havde vidst, at der vilde komme al denne Lidenskabelighed frem af denne Sag, kunde ønske, at jeg ikke havde underskrevet det.“ —

Ligeledes have vi om dette Konventsmede under 24de Oktober 1881 modtaget følgende, „paalidelige af Konventet godkjendte Fremstilling“:

„Kort efter at Skrivelsen til Amerika var offentliggjort, var Konventet samlet paa Landet; Blædel var ikke tilstede. Inden Forhandlingerne begyndte, foreslog Fenger, at Konventet skulde opløse sig, for at saa senere de, der virkelig vare enige, kunde slutte sig sammen. Han motiverede dette ved at hen- vise til, at Blædel havde medunderskrevet den nævnte Erklæ- ring, idet han mente, at der ingen Sandhed var i det Forhold, at man den ene Dag samledes venskabeligt som Brødre og den næste offentlig nægtede hinanden Brodernavn. Der blev af de øvrige Medlemmer gjort Indsigelse herimod og navnlig fremhævet, at man skyldte ethvert af Konventets Medlemmer og ganske særdeles en af dets Stiftere at give ham Lejlighed til at forsvare sig, og da Fenger villigt indrømmede dette, blev det vedtaget at afholde et ekstraordinært Møde i Kjø- benhavn. Til dette blev Blædel indbudt; han kom og holdt da et længere Foredrag, som væsentligst var en Redegjørelse for hans Betragtning af den Grundtvigske Retning. Angaaende Hovedsagen, hans Underskrift paa den omtalte Erklæring, be- mærkede han, at han, efter at have set de to andre Navne, underskrev efter et flygtigt Gjennemsyn af det af Clausen skrevne og ikke meget læselige Brev, idet han med Hensyn til de i Slutningen af Erklæringen om Grundtvigianismen brugte Udtryk bemærkede, at „hvis han havde set, at dette stod der,

havde han aldrig underskrevet, og skulde han selv have skrevet det, var det blevet anderledes.“ Med denne Erklæring var Fenger tilfreds, naar han vilde offentliggjøre den, hvortil han hjertelig og indtrængende blev opfordret af flere af de tilstedeværende Konventsbrødre; hertil svarede han, at derpaa vilde han betænke sig, men indtil videre udtrede af Konventet. Derefter gik han, Værten fulgte ham ud paa Gangen, og da de gav hinanden Haanden, udtalte Værten sit hjertelige Ønske om, at de snart maatte mødes i Konventet igjen, hvorpaa han kun svarede „Farvel.“ Flere af Konventets Medlemmer besøgte senere Blædel for at tale med ham om denne Sag, der blev ogsaa skrevet til ham, men alt forgjæves, han kom ikke mere til dets Møder.“

Ved at sammenligne disse to Beretninger vil man se, at Blædels Standpunkt i denne Sag var følgende. Han vilde indenfor en snævrere Vennekreds gjerne indrømme, at han i Hast havde underskrevet Erklæringen, uden nøje at overveje Sagen og dens Følger, til hvilke vel ogsaa hørte den mulige Brug, der kunde gjøres af Erklæringen. Men han vilde ikke, navnlig efter at Birkedal havde taget saa haardt paa ham, staa offentlig Skrifte, og det saa meget mindre, som han i og for sig mente, at hvad der stod i Erklæringen, kunde han staa ved. Han kunde derfor heller ikke betragte det som en Uret eller Synd, at han havde underskrevet Erklæringen, og selvfølgelig kunde han ikke indrømme andre Ret til at drage ham til Ansvar eller endog forlange offentlig Afbigt af ham. Dette er vel ogsaa Grunden til, at han, som det ses af hans anførte Brev, ikke vilde bruge Udtrykket, at han „fortrød det“, men derimod er villig til at sige, „at han ønskede, at han ikke havde gjort det.“ Endelig maa man med Hensyn til Blædels Opræden i dette Spørgsmaal ikke glemme, at han rimeligvis har ment ogsaa at have Forpligtelser overfor sine Medunderskrivere.

Uden at ane det i Forvejen var Blædel altsaa kommen ind i en bitter Strid. Dog søgte han endnu, saa længe det

var muligt, at undslaa sig for en Kamp, hvori han vilde staa som Modstander af mange af sine kjæreste Venner. Men efter Birkedals sidste Artikel, hvis Slutning vi have anført, kunde han ikke længere holde sig tilbage, han maatte frem. Han skrev da sit bekjendte Skrift: „Grundtvigianismen og den danske Folkekirke.“ Forholdet til Amerika og Nordmændene var nu traadt i Baggrunden; Striden førtes herhjemme og drejede sig væsentlig om Spørgsmaalet: „Har den danske Folkekirke vedkjendt sig Grundtvigianismen eller ej?“ Blædels Skrift var færdigt i Januar 1873, men han betænkte sig længe, inden han udgav det, for om muligt endnu i sidste Øjeblik at undgaa Kamp. Endelig tog han dog sin Beslutning, og han skriver under 10de Marts 1873: „Mit Skrift mod Grundtvigianismen vil nu udkomme. Hvad der endelig har bestemt mig til at udgive dette, det vilde være for vidtløftigt at opregne her; min Hovedgrund er dog denne, at jeg anser det for en Pligt ligeoverfor min Menighed at klare mit Forhold til Grundtvigianismen. Paa saa mange og indtrængende Maader er jeg bleven opfordret dertil, at jeg ikke tør eller kan undlade at foretage dette Skridt. Mit Forhold til Grundtvigianismen er for Øjeblikket saa spændt, som det kan være, og jeg maa og vil ud af denne Stilling. Jeg maa derfor udtale mig, selv om jeg i denne Kamp skulde komme til at staa ganske ene, maaske endog forladt af dem, som ere mig de kjæreste og nærmeste iblandt Præsterne, og som dog i alle Henseender dele mine theologiske og kirkelige Anskuelser.“

Blædels Skrift var meget velskrevet, holdt i en rolig og værdig Tone og uden Personligheder. Vel maatte der, som han selv i Indledningen siger, „i et Skrift om Grundtvigianismen fremkomme meget af, hvad der allerede ofte er udtalt“, men han havde behandlet Spørgsmaalet paa en meget klar og fattelig Maade, og Skriftet vandt ogsaa stor Anerkjendelse og Udbredelse i en meget vid Kreds; særlig blev det læst af mange Lægfolk baade i Kjøbenhavn og paa Landet. Fra

mange af Kirkens betydelige Mænd, der ikke fulgte den grundtvigske Retning, modtog Blædel Taksigelse for sit Arbejde, og i Anledning af „den dybe Veneration for Grundtvigs Personlighed“, hvis Berettigelse Blædel i Bogen anerkjender, skriver Biskop Brammer til ham: „Historien vil vidne, at Grundtvig i sine yngre Dage blev dybt undervurderet, i sine gamle højt overvurderet.“

For Blædel selv var Hovedsagen, at han havde faaet sig udtalt, og meget træffende skriver hans Broder, Provst Blædel, til ham: „Iøvrigt kunde du med god Grund have sluttet med de Ord: „dixi et liberavi animam meam“, thi hvad her er udtalt, har jo groet og gjæret i dig i mange Aar, saa til Lykke med, at du har faaet det sagt og udtalt saa godt“.

Som det vil være i frisk Minde, fremkaldte Blædels Skrift en heftig Debat og mange Modskrifter og Artikler, hvorved Blædel igjen flere Gange tog Ordet. Det betydeligste Indlæg blandt Modskrifterne, der iøvrigt paa Grund af tilfældige Omstændigheder kom noget sent, var Birkedals: „Den danske Folkekirke, Grundtvigianismen og Pastor Blædel“, der hævder Grundtvigianismens Overensstemmelse med den lutherske Kirkes Symboler, og hvis Grundtanke er den samme, som Birkedal i et senere Skrift udtrykker med følgende Ord: „Grundtvigianismen er slæt ikke andet end den evig gamle Kristendom, saaledes som den lutherske Kirke i sin Praxis og i sine Symboler har lyst den i Kuld og Kjøen.“ Blædel ønskede imidlertid ikke at fortsætte Striden længere, og i et Brev hvori han omtaler Birkedals sidste Indlæg siger han: „Birkedal maa gjerne have det sidste Ord.“

Da blev der netop i det Øjeblik, han tænkte paa at slutte Striden, givet ham et skarpt Vaaben i Hænde. I en Samtale med en Præst blev han — dog vist uden Tendens fra dennes Side — gjort opmærksom paa, at i en Katekismus, hvis Udgivelse var besørget af Fenger, var der i det 13de Oplag foretaget den Forandring, at i Stedet for, som det hedder hos

Luther, at Guds Ord ved Daaben er: „Hvad vor Herre Kristus siger hos Matthæus i det sidste Kapitel: Gaar hen og lærer alle Folk og døber dem i Faderens og Sønnens og den Hellig Aands Navn“ — var der sat: „Guds Ord, som er sammenføjet med Vandet, er Daabsordet paa den kristne Tro i Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands Navn. Guds Befaling er denne, som vi læse hos Matthæus i det sidste, Kristus sagde: Gaar hen og lærer alle Folk og døber dem til Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands Navn.“ Blædel, der, alt som Striden havde udviklet sig, mere og mere ansaa det for sin Pligt at værne om den lutherske Kirke, betragtede denne Forandring som et Angreb paa den rene Lutherdom, og, hvad der vel især blev afgjørende for ham, han mente her ligeoverfor Birkedal at have faaet et tydeligt, uimodsigeligt Bevis for, at Grundtvigianismen ikke stemmede med den lutherske Kirkes Symboler, thi hvorfor ellers forandre disse? Og vel var Forandringen kun foretagen af en enkelt Mand, men denne Mand hørte til Førerne, og Blædel tvivlede ikke noget Øjeblik paa, at en saadan Forandring kun kunde være sket efter forudgaaende Aftale med de andre Førere for Grundtvigianismen, saa at man med Føje maatte kunne betegne denne Bog som „Grundtvigianismens Katekismus“; ved at angribe den tænkte han derfor ikke paa særlig at ramme Udgiveren, men hele det grundtvigske Parti.

Han greb hurtig til, og medens han meget nøje havde overvejet Udgivelsen af sit første Skrift om Grundtvigianismen og den danske Folkekirke —, skrev han i Løbet af to Dage sin bekjendte Pjece: „Pastor Birkedal og Grundtvigianismens Katekismus“, som han, efter at have vist den til et Par af sine theologiske Venner, strax derefter udgav. Den var holdt i en skarp polemisk Form. Birkedal havde i sit første Skrift sagt: „Om vi kunne staa Maal, i det mindste lige saa godt som andre, Pastor Blædel ikke undtagen, for Luthers lille Katekismus og Augsburgeren, det maa dog vel kunne nogenlunde

afgjøres.“ Nu svarer Blædel: „Ja, Pastor Birkedal, det kan afgjøres; thi dersom Grundtvigianerne ere i fuld og god Overensstemmelse med denne „besvorne“ Bog, hvorfor have de da i den af dem besørgede Udgave af Dr. Morten Luthers lille Katekismus forandret og forvansket Luthers Lære om Daabsordet og Nadverordet?“

Hvad Sagen selv angik, at Ordene i Katekismen vare forandrede, uden at det var angivet, da vare alle Parter enige om, at Blædel her havde Ret. Han havde, som vi mene, ogsaa Ret i, at Ordene „Guds Ord, som er sammenføjet med Vandet, er Daabsordet paa den kristne Tro i Faderens Sønnens og den Hellig-Aands Navn“, vare uklare og ikke egnede for en Katekismus; og skjønt de ganske vist ikke med Nødvendighed medføre den Opfattelse, at Forsagelsen og Trosbekjendelsen hører med til Daabens sakramentale Ord, saa ville de i hvert Fald meget let blive forstaaede paa den Maade, og Blædel var derfor fuldt berettiget til her at værne om den rene lutherske Lære, og, som bekjendt, blev Brugen af denne Bog ogsaa forbudt i Skolerne.

Men ved Siden heraf bliver det et Hovedspørgsmaal i denne Sag, om det af Blædel foretagne Skridt — saaledes som det af mange er blevet opfattet — tillige var en personlig Hævn over Fenger. Der stod ganske vist intet Navn paa Katekismen, men enhver vidste, at Fenger havde udgivet den. Man mente da, at Blædel ved Udgivelsen af sit Skrift nærmest vilde — som det ofte hed sig — „sige Fenger Tak for sidst“, fordi denne var traadt op mod ham i den amerikanske Sag og derved havde hidført hans Udtrædelse af Konventet. Skjønt denne Antagelse for en Del kunde synes at have Skinnet for sig, maa vi dog paa det bestemteste bestride dens Rigtighed. Ganske vist mente Blædel, at Fenger havde taget haardt paa ham i Konventet, men han nærede derfor ikke fjendtlige Følelser mod ham. Da der saaledes, kort efter at Blædel havde udgivet sit Skrift, „Grundtvigianismen og den danske Folkekirke“,

var paatænkt et Skridt til Fordel for Blædel, som kunde saare Fenger, skriver Blædel under 20de April 1873, altsaa nogle Maaneder før han endnu anede, at der existerede en Katekismus med den omtalte Forandring: „Jeg vil ikke medvirke til at paaføre Fenger denne Sorg, fordi jeg, hvor haardt og hensynsløst han end har behandlet mig, dog aldrig kan ophøre at elske ham.“ Desuden betragtede Blædel, som sagt, ikke den forandrede Katekismus som Enkeltmands Værk, men som noget, den hele grundtvigske Retning var ansvarlig for. Han skriver derom: „Jeg vidste vel, at Fenger havde Del deri, men jeg anede ikke, at han vilde tage hele Ansaret paa sig.“ Han protesterer ogsaa mod de bekjendte Ord af Monrad i Skriftet om Slaget ved Katekismen: „Da endte Pastor Blædel Kampen ved en dristig og velberegnet Manøvre, han opgav Fyn, kastede sig over Kristianshavn og førte et dræbende Slag mod en „af Pastor Fenger udgiven Katekismus“, idet han siger under 9de Juni 1874: „Jeg opgav jo netop ikke Fyn, da jeg gik ind paa Birkedals Fordring at vise Grundtvigianismens Uoverensstemmelse med Luthers Lære og jeg kastede mig endnu mindre over Kristianshavn eller over Fenger, da jeg end ikke nævnte ham. — Det er ikke et personligt Mellemværende mellem Theologer, men et Mellemværende mellem Grundtvigianismen og den lutherske evangeliske Kirke.“

Og tilvisse, Blædel havde alt andet end opgivet Fyn. Det var netop Birkedal, han vilde ramme, han vilde sige til ham: „I har let ved at staa Maal med Symbolerne, naar I selv forandre dem“ men hans „Manøvre“, hvis man vil bruge dette Udtryk, var alt andet end „velberegnet“, den var tværtimod meget slet beregnet; thi han sigtede paa Birkedal og ramte Fenger. Denne sidste tog alt Ansvar for Forandringen i Katekismen paa sig, hvorimod Birkedal erklærede om den af Fenger forandrede Katekismus: „En saadan Bog har jeg aldrig set, ja end ikke vidst af at sige, at den var til.“ Og hermed var

Angrebet paa ham, forsaavidt det skulde ske gjennem den forandrede Katekismus, fuldstændig prellet af.

Vi formaa i Blædels Skridt vel at se Kortsynethed, men ingen lav personlig Hævngjerrighed. I Stridens Hede, i Iver for uden Personsanseelse at værne om den rene Lutherdom, saa han en grundvigsk Solidaritet, hvor der i Virkeligheden, som Monrad siger, kun forelaa „Enkeltmands Værk.“ Lad Blædel have taget Feil heri, lad ham have handlet uoverlagt, lad ham i Kampen have brugt stærke Ord — hans Modstanderes vare ligesaa stærke — men hævngjerrig, nej, det var Blædel ikke, og de, der dømme ham derfor, have kjendt ham daarlig, dertil havde han et for mildt og kjærligt Hjerter.

Og naar man overfor Fenger med fuldstændig Føje i denne Strid optog alt i den bedste Mening og erkjendte, at han i Konventssagen, hvor han traadte op mod Blædel, havde set paa Sagen og ikke paa Personen, og i Katekismussagen havde handlet bona fide (paa Tro og Love), da han forandrede Luthers Ord, saa burde man ligeoverfor Blædel i det mindste ikke optage alt i den værste Mening. Det var et sandt Ord, Biskop Monrad skrev i det nævnte Skrift: „Hvor vi Theologer dog alle tilhobe trænge til Sagtmodighed og Ydmyghed, naar vi stride med hverandre og hvor let glemme vi vor fælles store Kjærlighed til vor Herre og Mester over mindre Meningsforskjelligheder.“ Den hele Strid lige fra Begyndelsen havde en uhyggelig, personlig Karakter; den frembød mange Exempler paa den menneskelige Skrøbelighed og er en Bodsprædiken for den hele gejstlige Stand. Vi give Pastor Tolstrup Ret, der, efter at baade Blædel og Fenger vare kaldte hjem, ved det omtalte Konvents 25-aarige Jubilæum i Gladsaxe Præstegaard udtalte følgende Ord: „Havde der været større Kjærlighed i os, da var denne Strid ikke opkommen uden at være bleven bilagt, og vi kan idag ikke jubilere, uden at der gaar en Følelse af Skam derover gjennem vore Hjerter, og uden at vi sende

en Kjærlighedshilsen over vore to uforglemmelige Venners og Brødres, Fengers og Blædels Grave.“

Det er velgjørende ovenpaa den megen Strid mellem Theologer at faa at vide, at de forskjellige Parter forligtes med hinanden, inden de for sidste Gang skiltes. Blædel og Fenger traf sammen paa en Rejse og havde dér et venskabeligt Møde, og — om vi saa maa sige — over Fengers Grav rakte Birkedal og Blædel hinanden Haanden. Herom meddeler Birkedal følgende:

„Jeg kom i Vinteren 1878 ind til Hovedstaden for at følge min Ungdoms Lærer og dyrebare, hæderlige Ven P. A. Fengers Støv til sin Hvile. Der fik jeg at vide, at Blædel havde talt om den pinlige Stilling, hvori han befandt sig ved dette Dødsfald. Skulde han følge eller ikke følge med paa Jordfæstelses Dagen? „Birkedal har sagt, at det maatte støde Følelsen, at jeg var med ved Grundtvigs Ligfærd, naar jeg nærede de Anskuelser om denne, at han var en Sekterer og vildledende Lærer i Kirken, hvad vil han da sige, naar jeg nu gaar med i Fengers Vennefølge“?*) Saaledes omtrent talte han til min Hjemmelsmand. Denne svarede: „Birkedal er her i Byen, gaa hen og forlig Dem med ham, medens De er med ham paa Vejen“. Men han kom ikke. Jeg var inderlig bedrøvet derover og fortalte disse Blædels Ord til en ædel Kvinde og Veninde. Hun sagde: Hvorfor gaar De ikke selv hen til ham? Det slog mig og jeg bankede paa hans Dør. Han studsede, da jeg traadte ind, men ikke i Vrede. Det blev et bevæget Møde. Jeg begyndte omtrent saaledes: Nu ere vi begge blevne gamle Blædel, og det vil ikke være godt, om vi gik bort med et uberigtiget Regnskab. Jeg kommer ikke her for at kalde tilbage, hvad jeg har skrevet imod Din Fremfærd i den bevidste Sag, men heller ikke for egenretfærdig at frikjende mig selv for al Brøde i vor Strid; der har ogsaa her blandet sig ind, hvad der hører det gamle Menneskes Vanart til: ufornøden haarde Udtryk, og jeg vil ikke skamme mig ved

*) Efter hvad der er os meddelt, var Blædel med i Fengers Ligfølge.

at bede Dig om Forladelse derfor. Men jeg kommer for at vi to gamle Mænd kunne inden vor Bortgang endnu engang see hinanden ind i Øjet og række hinanden Haand uden at skulle skilles ad i personligt Fjendskab, i hvor forskjelligt vi end dømme om de kirkelige Forhold.“ Han var som jeg meget bevæget og jeg følte, at der faldt en Sten fra hans Hjærte ved saaledes igjen at kunne tale roligt og ærligt Ansigt til Ansigt med mig. Samtalen varede omtrent en Time. Han skulde ind til sine Konfirmander. Men i denne Time blev der talt mange alvorlige Ord.“

Birkedal raadede ham meget indtrængende til „offentlig at bede om Tilgivelse for sit uretfærdige Angreb navnlig paa Fenger.“ Dette vilde Blædel ikke, og som vi have opfattet denne Sag, maatte ogsaa de Tvende, der nu i Venskab talte med hinanden have en meget forskjellig Anskuelse i dette Punkt, derimod indrømmede Blædel, at han ønskede, at han aldrig havde indladt sig med Clausen og Frimodt i Erklæringen til Nordamerika. „Han sagde“, føjer Birkedal til, „at han var mig hjertelig taknemlig for dette Besøg, og jeg er inderlig taknemlig for, at Verherre indskjød mig Tanken om at gaa til ham. Vi skiltes ad med gjensidig Glæde over denne Times Samtale, idet vi kyssede hinanden, ikke uden Taarer. Næste Dag besøgte han mig, men traf mig ikke hjemme. Ikke anede jeg, at jeg næste Gang skulde staa ved hans Sotteseng, hvor han laa lidende, mærket til Hjemfarten.“ Saaledes var, takket være Birkedals forsonlige Sind, der ikke undsaa sig for at gjøre det første Skridt, ogsaa her Striden jevnet.

Det var tunge Aar, Blædel maatte gennemgaa, medens Striden stod paa. Han var ifølge hele sin Natur en Fredens Mand og egnede sig ikke til Fejder, ligesom han ogsaa meget nødig deltog i dem. Dertil kom den smertelige Kollision mellem hans Overbevisning paa den ene Side og de mange personlige Venskabsforbindelser paa den anden, som blev brudt under Striden, en Kollision, der for en Del kastede sine Skygger

over hele det sidste Afsnit af hans Liv. Meget træffende siger én af hans Venner: „Hans Kamp mod Grundtvigianerne gik ham nær til Hjerte; han stred imod dem af Pligtfølelse, da han først blev klar over deres Stilling til den evangelisk-lutherske Kirke og Reformationen, men han stred imod sit eget Hjerte, thi han elskede flere af dem oprigtig.“

Imidlertid kom dog efter Striden atter lysere Tider, Blædel havde igjen flere lykkelige Aar, og gennem hans og Hustruens Breve udtales ofte deres Tak til Herren over den Velsignelse, der paa saa mange Maader er bleven dem til Del. Til hans Glæder i dette Tidsrum hørte, at han den 24de Juni 1874 kunde fejre sit 25-aarige Jubilæum som Præst. Ved denne Lejlighed modtog han en Mængde Beviser paa, at hans Menighed gennem den lange Tid havde bevaret sin Kjærlighed til ham usvækket. Flere Deputationer bragte ham deres Tak, deriblandt hele Kirkepersonalet med den residerende Kapellan, Pastor Fibiger, som Ordfører. Ligeledes indfandt sig en Deputation fra Menigheden, der efter at have udtalt sin Taksigelse for hans Virksomhed som Prædikant og Sjølesørger, meddelte, at der i Anledning af hans Jubilæum var stiftet et Legat, der skulde bære hans Navn, og om hvis Anvendelse det blev overladt ham at tage Bestemmelse; dog ønskede Menigheden, at det skulde komme hans Familie tilgode. Ideen til at stifte Legatet var udgaet fra Resterne af Blædels oprindelige Menighed paa Alm. Hospital, og de første 5 Rdlr. blev skudt sammen af disse. Legatet blev bestemt til bedste for trængende Enker eller Døtre efter Præster ved Garnisonskirke. — I Anledning af Jubilæet blev han udnævnt til Dannebrogsmænd.

Trods alle Gjenvordigheder kunde Blædel dog med Taknemmelighed se tilbage paa sin lange Præstevirksomhed og paa, hvad der var blevet udrettet ved Guds Naade og Bistand. Paa sin Jubilæumsdag modtog han ogsaa mange anerkjendende Skrivelser rundt om fra, hvoraf vi hidsætte et

Ord fra Joh. Clausen i Horsens, fordi det kort rekapitulerer Betydningen af de tilbagelagte Aar: „Blandt de Mange, som idag føle Trang til at takke Dem for, hvad De har været for dem i aandelig Forstand, til Vækkelse af det, som laa og slumrede i dem, og til Klaring af de mange Spørgsmaal, som i Ungdommen trænge sig end stærkere ind paa En — blandt denne véd De nok, at jeg skylder Dem ikke mindst. Derfor, selv om det nu bliver post festum —, modtage De en hjertelig Lykønskning fra en af Deres gamle Elever, som sad i den lille Stue til Gaarden, henne ved Volden og snart tidlig om Morgen, snart senere hen paa Dagen fik Estrups Historie godt lært af den ivrige Lærer, som taalmodig gik op og ned ad det lille Stuegulv og docerede, gnidende Hænderne imod hinanden. Og saa Tak for Timerne om Søndagen i Abel Kathrine i Studenteraarene og i Garnisonskirken længere hen i Tiden; der fik jeg mangt et godt Stød fremad ved Ordets Hørelse, og jeg saa for første Gang et virkeligt Menighedsliv smukt udfolde sig. Og saa endelig Tak for Timerne i Gothersgaden i Deres Hjem, hvor de gjæstmildt modtog os og ofrede mangan en Time paa os. Har Tiden senere skilt dem fra flere af dem, der dengang vare Deres Venner, saa hører det jo til Livets Gang; men De maa ogsaa tro, at der er mange, som, spredte om i Landet, tænker paa Dem med Taknemmelighed og beder om, at Gud, som har velsignet Deres Gjerning i de svundne 25 Aar, fremdeles vil være med Dem og styrke Dem til at røgte Deres besværlige Kald baade i det mindre og i det større.“

Det følger af sig selv, at en Præst i Kjøbenhavn ikke i 25 Aar kan holde sig paa den samme Højde med Hensyn til Indflydelse og Yndest. Ogsaa hos Blædel kunde man i saa Henseende spore en Forandring, — i Særdeleshed, da mange yngre Præster, for en Del hans egne Disciple, traadte op ved hans Side. Dog maa man snarere undre sig over, at han kunde holde sig saa længe, end over at hans Tilhørerkreds i

Aarenes Løb tog af. Var end det overvættets Tilløb, der fandt Sted, medens han var „i Mode“, hørt op, efterhaanden som han blev ældre, saa bevarede han dog endnu bestandig en meget anselig Menighed. Vil man — set bort fra, at den store Tilstrømning af 'sig selv maa standse, naar en ny Tid bryder frem — tale om en Tilbagegang for ham, da var den i hvert Fald ikke af anden Natur end den, der altid maa komme for en kjøbenhavnsk Præst, idet der kommer en Tid, da Tilgangen af Menighedsmedlemmer ikke kan opveje den Afgang, der foraarsages ved Dødsfald og Bortflytning. Han tænkte, som allerede omtalt, af og til paa at søge Kald ude paa Landet, hvilket dog vist næppe havde passet for ham. Derimod havde der været et godt Bispeemne i ham, og han vilde, hvis han var bleven kaldet til denne Stilling, vistnok have udrettet betydeligt, da han mægtede gennem Ordet at vække Folket, besad en sjelden kateketisk Gave og derhos en stor administrativ Dygtighed. Biskop Martensen har sagt om ham, at han var et „Livspunkt“, men det er vel netop dette, en Biskop skal være.

I Aarene efter den grundtvigianske Strid trak Blædel sig mere og mere tilbage for i Ro at kunne sysle med sine Studier. Den sparsomt tilmaalte Fritid, han saaledes kunde erhverve, brugte han godt og arbejdede meget flittig. Som allerede omtalt, benyttede han Tiden til at udarbejde sin udvidede Konfirmationsundervisning og begyndte derefter strax at tage fat paa nye paatænkte Arbejder.

Som bekjendt, blev der i Anledning af Blædels udvidede Konfirmationsundervisning rettet et heftigt Angreb paa ham af Dr. Wolff i dennes Bog, „Talmudfjender“, der udkom 1878. Blædel havde nemlig anført en Del Citater vedrørende Talmud, der væsentlig vare tagne af et Skrift „Nethivoth olam“, udgivet af Dr. M'Caul; disse Citater vare atter benyttede af Pastor Kok i hans Skrift: „Det hellige Land og dets Nabolande“, hvorved Wolff først blev opmærksom paa dem. Wolff

havde i denne Strid den store Fordel at kunne, hvad Talmud angaar, tale fra det suveræne Standpunkt: „Vi alene vide“, og da Blædels Citater vistnok vare ensidige, kunde det være fuldkommen berettiget at nedlægge Indsigelse derimod. Hvad der derimod ikke var berettiget, var de lidet sømmelige Angreb paa Kristendommen, hvoraf dette Skrift vrimlede, og som tydelig nok viste, at Bogen langt snarere havde en polemisk end en apologetisk Karakter. Læseverdenen blev imidlertid en Del imponeret af den overvældende Masse Citater i Bogen, og det skal villig iudrømmes, at Dr. Wolff i sit Angreb paa Kristendommen førte mange Tropper i Ilden, ja endog, at en stor Del af dem vare Veteraner, forsaavidt de alt tidligere havde deltaget i Kampen mod sydeuropæiske, katholske Nationer; kun Skade, at deres Taktik ikke længere passede, da Valpladsen blev forlagt til et nordligere, protestantisk Klima, saaledes som det med Rette blev paavist i en fortræffelig Artikel i Dagbladet af Professor Fr. Nielsen. Man kan ikke glæde sig nok over, at der hos os ikke findes Spor af det antisemitiske Uvæsen, som er udbredt i Tyskland, og Tonen i Wolffs Bog vidner da ogsaa om, at man her hjemme véd sig fuldkommen tryk med Hensyn til Jødeforfølgelse. Et andet Spørgsmaal er det derimod, om det er rigtigt at benytte sig af denne gunstige Stilling til at gaa aggressivt tilværks mod Kristendommen i den Aand og Tone, som det er sket i Talmudfjender, og derved levere Bidrag til at stadfæste Kalkars Ord i hans sidste Skrift: „Israel og Kirken“: Næsten alle nyere, jødiske Skrifter ere fulde af disse Angreb paa Kristendommen, om hvilken Religion der stundom tales med den dybeste Foragt.“

Foruden de allerede nævnte Skrifter af Blædel har han forfattet flere Artikler i theologiske Tidsskrifter og ligeledes flere opbyggelige Betragtninger og Afhandlinger i forskellige Samlinger. I Betragtning af den theologiske Dygtighed, han paa saa mange Maader havde lagt for Dagen, og den betydelige,

literære Virksomhed, han havde udfoldet, blev Blædel ved Universitetets Firehundredaarsfest i 1879 udnævnt til Doktor i Theologien.

Ved at omtale „Talmudfjender“ ere vi alt naaede ind i Tiden for Blædels sidste Sygdom. Ogsaa Aarene før hans Død vare dog i mange Maader velsignelsesrige for ham. Han havde megen Glæde af sine Børn, der nu begyndte at komme i Vej, og han levede meget sammen med dem, der var hjemme: Datteren Charlotte og Sønnen Victor, der i de Aar tog theologisk Embedsexamen. Blædel var i sine sidste Aar, da han havde bedre Tid, i det hele meget for sit Hjem. Han havde altid været yderst elskværdig og fordringsløs mod alle sine Omgivelser, han var Ridderligheden selv overfor sin Hustru og sine Døtre, og selv i en ældre Alder holdt han ikke af at modtage Tjenester af dem. Hans Gavmildhed mod trængende var storartet, og trods sine store Indtægter har han intet efterladt sig. Er der nogen Præst, der i sin Embedsgjerning har været uinteresseret, saa var det Blædel. Betegnende i den Retning fortælles, at en Dag kom en Mand op til ham for at faa sit Baru døbt og lagde fire Skilling paa Bordet. Blædel takkede meget venlig, og lidt efter hørte han gennem sit aabne Vindue Manden sige til en Kammerat, der ventede nedenfor: „Det lykkedes mig s'gu dog ikke at faa Præsten gal.“

Blædel havde en ejendommelig sund og kraftig Natur. Han var et hurtigt Hoved, en vis Raskhed i alle Forhold var karakteristisk for ham, og naar han havde opfattet en Ting klart, kunde han ikke lide, at andre havde en langsommere Forstaaelse deraf. Det var ham en ren Tortur at tale med stammende Mennesker, og skjønt han undertiden tænkte paa at blive Landsbypræst, vilde han næppe have haft Taalmodighed til at omgaas Bønder.

Skjønt Blædel var Opvækkelsesprædikant, var han ikke Askét, tværtimod vilde han have, at det kristelige skulde gennemtrænge alt sandt menneskeligt. Han kunde derfor

nyde baade Kunsten og Naturen, han havde Interesse for meget, som andre gaa forbi, og betragtede i det hele Verden med noget af den barnlige Primitivitet, som de voxne i Reglen saa hurtig tabe. Han vilde vide Besked om alt, og standsede ikke før han forstod det; særlig knnde Maskiner, ja selv et Stykke sindrigt Legetøj fuldstændig fængsle hans Opmærksomhed, indtil han kom ind i Sammenhængen. Han var lige til sin Død en ivrig Sportsmand og han havde fra Drengenaarene bevaret sin Forkjærlighed for at ride og sejle.

Energisk som han var, skyede han ingen Vanskelighed, men søgte altid at overvinde den med sin store praktiske Begavelse. Da der saaledes engang udkom nogle engelske, theologiske Bøger, han gjerne vilde læse, lærte han af den Grund Engelsk af sin tolvaarige Datter og kunde efter kort Tids Forløb læse Bøgerne. Blædel havde stor Færdighed i at disputere og var ikke let at imødegaa, men paa den anden Side havde han ogsaa ondt ved at opgive sin første Overbevisning, selv om han mødte vægtige Modgrunde.

Til denne energiske og virksomme Aand svarede ogsaa det sunde og kraftig byggede Legeme. Naar undtages de enkelte Gange, han maatte rejse til Syden, var han usædvanlig rask; han var i det daglige Liv fri for alle Smaasvagheder, og han sagde ofte: „Nerver, dem har jeg ingen af, jeg kjender dem kun af Navn.“ Han blev ogsaa kun sjælden træt, selv om han havde arbejdet strængt. Men fejlede han saa en enkelt Gang noget, havde han ondt ved at være taalmodig overfor Smerterne; det skulde han først lære og lærte det ogsaa tilfulde i de lange, trange Nætter og Dage i de sidste 8 Maaneder af sit Liv.

Det var ikke underligt, at der i en Natur som Blædels kunde rummes en stor Livslyst. Han befandt sig kun vel, naar han arbejdede, og han syntes altid, der var saa meget, han endnu skulde have udrettet i Livet. Han udtalte derfor

ofte det Ønske, at han maatte blive gammel, hvis han maatte bevare sin Livskraft usvækket og beholde sin Hustru.

Og medens Blædel saaledes var glad ved at leve og virke, anede han ikke, at han alt bar Spiren til sin Undergang i sig, og at han snart selv skulde erfare, hvorledes al Skabningen er underlagt Forkrænkelighed. Han havde, som omtalt, vel et Par Gange været ved Badesteder for sin Hals, men Ondet var stadig blevet afhjulpet; derimod bar han paa en Sygdom af farligere Natur, nemlig Leversygen. Det første heftige Anfald af denne fik han 1862 under et Ophold hos Grev Moltke paa Aagaard, men han anede ikke dengang Aarsagen til Ondet. Senere vendte det tilbage, og han blev nødt til i 1866 at foretage en Rejse til Tarasp; ogsaa denne Gang hjalp Kuren ham, og han mærkede nu i en lang Aarrække intet til Sygdommen, saa at han mindst ventede, at den saa pludselig og hurtigt skulde bryde frem og medføre hans Død.

Saa kom Sommeren 1878. Blædel var alene i Hjemmet med sin Hustru, nogle af Børnene vare blevne gifte og havde selv grundet dem et nyt Hjem, Sønnen Victor havde den Vinter taget sin Embedsexamen og baade han og hans Søster Charlotte rejste i Udlandet. I September vendte Datteren hjem; begge Forældrene vare lykkelige ved at se hende igjen, men Faderen var allerede lidende. Man havde vel endnu de bedste Forhaabninger, men Sygdommen tog til og han blev bestandig svagere. Han havde altid Smerter og følte sig anstrængt ved sit Arbejde; dog udførte han endnu sine Forretninger, men maatte ofte gaa til Sengs, naar han kom fra Kirke. Med sin store aandelige og legemlige Energi stred han mægtig mod Sygdommen, og kun langsomt fik den Overtaget. I denne Periode kom netop Striden med Dr. Wolff, hvilket afficerede ham meget. Den grundtvigske Strid stod atter lyslevende for ham, og han var bedrøvet over igjen at skulle fejde; dog satte han Sygdommen tilside og arbejdede af al Kraft paa at ruste

sig, medens han under det altsammen bevarede sit frejdige Mod og stolede paa Guds Naade og Bistand.

De sidste tre Søndage, han prædikede, var hans Stemme saa klar og tydelig, hans Prædiken saa ualmindelig smuk, at det gjorde et dybt Indtryk paa Menigheden. Den sidste Søndag — det var Allehelgens Dag den 3die November 1878 — havde han prædiket meget gribende og indtrængende, og en Slægtning af ham kom ved sin Hjemkomst fra Gudstjenesten heftig til at græde og sagde: „Det var Blædels Svanesang idag, aldrig har jeg hørt ham prædike saaledes, der var noget forklaret over ham.“ Et Par Dage efter udførte han sin sidste Forretning i Kirken, idet han viede en Datter af sin Ungdomsven Jerichau. Dagen efter maatte han bede den residerende Kapellan, Pastor Schousboe, om at overtage Embedet, da Lægen havde befalet ham at gaa til Sengs og holde sig fuldstændig i Ro. Det kostede ham en haard Kamp at give Slip paa Arbejdet, dog fandt han sig deri, og medens han i sine raske Dage altid havde været utaalmodig overfor Smarter, saa bar han nu de store Lidelser med en høj Grad af Taalmodighed, der bestandig voxede med Sygdommen. Lægen havde tilraadet en Rejse til Carlsbad henad Sommeren, og da han fik Lov til at læse lidt, beskæftigede han sig en Del med at øve sig i det tyske Sprog. Kom der nogle lysere Dage, hvor han var fri for Smerte, saa rejste hans Mod sig strax, og han haabede paa, at Baderejsen skulde hjælpe ham, ligesom glade Breve fra hans Søn i Udlandet oplivede ham i høj Grad. Hans Hustru plejede ham med den største Omhyggelighed og vilde udelukkende selv sørge for ham, skjønt ogsaa hun var svag, og Anstrængelse i Forbindelse med Bekymring tog paa hendes i Forvejen ringe Kræfter. Hun søgte at skjule sin Svaghed og sin Sorg, men de blege Kinder røbede hendes Tilstand, og Udtrykket i Øjnene forraadte Ængstelse.

Midt under alt dette havde Blædel i Januar 1879 sit andet Jubilæum, nemlig som 25-aarig Præst ved Garnisons-

kirke. De mange Beviser, han den Dag modtog paa sin Menigheds og sine Venners Deltagelse — [hvoriblandt kan nævnes en Gave fra Menigheden paa 2000 *R* til den paatænkte Baderejse — glædede ham meget. Han tog imod flere Deputationer, skjønt ellers ingen maatte komme ind til ham, og selv om han var træt og udmattet i højeste Grad, da Dagen var forbi, havde det dog været en Glædesdag for ham, idet han havde haft Fornemmelsen af, at hele Menigheden og Vennerne ligesom havde sluttet Kreds om ham. Stadig kom der Forespørgsler til hans Befindende, og mange gik bort med Bedrøvelse over de daarlige Tidender, de fik at høre.

Hustruens Kræfter svandt imidlertid mere og mere, og dog vedblev hun at pleje sin syge Mand. Tilsidst kunde hun ikke længere, hun prøvede paa at være oppe, men besvimed den ene Gang efter den anden, og nu maatte ogsaa hun bøje sig for Sygdommens Magt. Gjennem Datteren, Charlotte, der nu sammen med deres trofaste gamle Husjomfru var ene om at pleje de syge Forældre, sendtes der Bud og Hilsen fra det ene Sygeværelse til det andet. Blædels Feberanfald vare i Tiltagende, men naar det blev Aften, stod han lidt op og gik ind til sin Hustru. Hun talte meget om Døden, sagde Datteren forskellige Ting, der skulde erindres, naar hun var gaaet bort, og gav hende en Hilsen til hver af de fraværende Søsken. Da der var Tale om at kalde Sønnen hjem fra Rom, sagde hun: „Nej, I maa ikke hente ham hjem; jeg har desuden, da han rejste, sagt ham et saadant Farvel, at det kan naa helt ind i Evigheden, hvis vi ikke sés før.“

Om Morgenen den 7de Februar mærkede man, at det var Døden, og før Blædel, svag som han var, naaede ind til hende, var Dødskampen allerede begyndt, og hun kjendte ham ikke. Pludselig sagde hun: „Er her Lys“? — „Nej“, blev der svaret. — Da sagde hun: „Det gjør heller ikke noget, for her er saa lyst, saa dejlig lyst.“ Faa Øjeblikke efter havde hun udaandet. Længe laa Blædel som knust ved hendes Døds-

leje; Datteren var nær ved at tro, at ogsaa han var død, da hun forgjæves kaldte ham ved Navn og søgte at løfte hans Hoved. Endelig kom han til sig selv og sagde: „Maatte jeg dog faae Lov til at dø sammen med din Moder.“ Dog heller ikke her fornægtede hans store Kjærlighed og kraftige Villie sig, thi da han efter nogen Tids Forløb saa paa Datteren, tog han hende i sine Arme og sagde: „Jeg har dog meget at leve for, jeg har jo dig og alle mine andre, kjære Børn, og nu trænge I jo netop til mig.“ — Samme Dag kom flere af de andre Sæskende hjem, og nogle blev nu i Hjemmet, saa at Datteren ikke længere var alene, og da Sønnen i Rom fik Budskab om Moderens Død, rejste han strax hjem for at pleje Faderen.

Blædels Hustru blev begravet den 14de Februar fra Garnisonskirken. Medens han laa bunden til Sygelejet i Præstegaarden, lød der ligeoverfor Psalmetoner fra Garnisonskirken, hvor hans egen veltalende Røst saa ofte havde lydt, men hvor det nu ikke skulde forundes ham at tale det sidste Ord over sin dyrebare Hustru. Han forlangte, at alle Børnene skulle være tilstede i Kirken, og kun hans Søster, Fru Plum, blev hos ham under Begravelsen. Hans Broder, Provst Blædel og Pastor Schousboe talte varme og sande Ord ved hendes Baare. Paa hendes hele Liv og Vandel tro vi, at turde anvende Herrens Ord: „Salige ere de rene af Hjertet, thi de skulle se Gud.“

Kort efter sin Hustrus Død havde Blædel et Besøg af Birkedal, hvorom denne meddeler følgende: „Da jeg kom til Kjøbenhavn, hørte jeg, at Blædel laa, som man siger, for Døden, skjønt denne Talemaade er saa trøstesløs og uanvendelig, naar det er en kristen, der skal lukke sine Øjne her. Jeg gik strax til ham. Han var saa svag, at han egentlig ikke maatte tage mod noget Besøg, men da det blev sagt ham, at det var hans gamle Ven (én Gang hans Modstander), der stod udenfor, sagde han: „Naturligvis skal han komme ind.“ Der

laa han med tydeligt Præg af, at hans Dage vare talte. Han rakte mig venlig sin Haand, saa paa mig med Mildhed og takkede mig for mit Komme. Hvad vi talte om i den lille Tid, jeg sad ved hans Leje, skal jeg her ikke komme nærmere ind paa. Kun dette: hans nylig afdøde Hustru var en af Gjenstandene for vor Samtale og saa Bekjendelsen af den Tro, der overvinder Verden, Synden og Døden. Alle Skygger, der havde været os imellem, vare som bortblæste. Det var en vemodig Stund, og som al Vemod er, en Blanding af Smil og Taarer. — Da jeg rejste mig for at gaa, sagde han tilsidst: „Læg din Haand paa mit Hoved!“ Det gjorde jeg og gik. Om det samme Besøg siger Blædels Datter efter at have omtalt, hvor bestemt og afgjort Faderen fordrede, at Birkedal skulde komme ind: „Da jeg kom ind igjen til Fader, havde han Taarer i Øjet og sagde, at han var meget glad over dette Besøg.“

I Foraarsmaanederne syntes der at indtræde en Bedring, og Blædel begyndte at tænke paa den tilraadete Rejse til Karlsbad. I Marts modtog han Underretning om, at han var kreeret til Æresdoktor i Theologien, hvilket, trods hans svage Tilstand, glædede ham meget, og han haabede endog mulig at komme med til Festen.

To Dødsfald, der indtraf paa denne Tid, gik ham meget nær til Hjerte; Frimodt blev kaldet bort den 21de Marts; til ham havde Blædel i Særdeleshed i de sidste Aar sluttet sig meget nøje, og Efterretningen om hans Død gjorde et dybt Indtryk paa ham. Mærkelig nok, at senere i de allersidste Dage af sit Liv talte han meget om Frimodt og Jerichau, hvilket hans Hustru ogsaa havde gjort kort før sin Død. Det andet Dødsfald, der smertede ham dybt, var hans Broder, Ludvig Blædel, Provst paa Møen, hvilken altid havde staaet hans Hjerte nær.

Af og til kunde der indtræde et saa heftigt Feberanfald, at han ventede Døden og traf forskjellige Bestemmelser med

Hensyn hertil, men i Foraarsmaanederne bedredes dog hans Tilstand i det hele ikke ubetydelig. Han kunde nu komme ned i sin Stue og i Maj Maaned begyndte han endog at kjøre ud. Han skulde være saa meget i frisk Luft som muligt, og da der velvillig blev overladt ham en Have paa Smedelinien, kjørte han, naar Vejret tillod det, derud og tilbragte paa den smukke lille Plet det meste af Formiddagen. Han sad her i en Rullestol, glædede sig over Fuglesangen, den varme Sol og Blomsterne og talte med Haab om sin forestaaende Baderejse og om den Tid, da han atter skulde vende tilbage til sin Menighed, begynde at prædike og virke. Men naar han saaledes havde set ud i Fremtiden med Haab og Frimodighed, sagde han altid tilsidst: „Men saa har vi ikke Moder.“ Paa disse Ture var han stedse ledsaget af Husets gamle Veninde, Sophie Neergaard, der med en aldrig svigtende Utrættelighed og Omhu var med til at pleje ham og vaage hos ham under hele hans Sygdom.

Sommeren rykkede imidlertid nærmere og Tiden for hans Rejse, som flere Gange paa Grund af Tilbagefald var blevet forandret, blev nu fastslaaet, saa at endog Dagen var bestemt. Da blev han pludselig atter meget heftig angrebet. Hans Børn mente, at det var et af de sædvanlige Tilbagefald, men da Lægen kom, sagde han til Datteren: „Nu er Deres Fader meget syg.“ Børnene forstod dette Ord, de vidste nu, at Haabet var blegnet, og der blev strax skrevet efter de andre Søkende, for at de ikke skulde komme for sent som ved Moderens Død. I 14 Dage laa Blædel paa sit sidste Leje; Smerterne tog til, og Kræfterne svandt. Endnu ventede han dog ikke Døden og var glad over at se sine Børn om sig. Men da der var forløbet flere Dage og hans Datter engang sad ene hos ham, saa han pludselig op paa hende og sagde: „Sig mig Charlotte, skal jeg dø? har Lægen sagt, at jeg ikke kunde leve?“ — Det var svært for Datteren at svare, men hendes Faders Ord lød til hende, som hun saa ofte havde hørt ham sige: „Hvor er det

dog urigtigt og uforsvarligt, naar de omværende fortie en døende, at han snart skal staa for Guds Aasyn og Dom.“ Hun svarede da: „Fader, Lægerne have sagt, at du er meget syg, og deres Haab er kun ringe, men Gud kan jo lade dig leve, hvis det er hans Villie.“ — Da sagde Blædel: „Saa véd jeg, at jeg skal dø.“ — De talte saa om Døden, og Datteren spurgte, om han nødig vilde dø. Dertil svarede han: „Aa nej, men jeg havde troet, at jeg havde mere at udrette her i Livet; jeg længes ogsaa efter at samles med din Moder hos Gud, men at forlade alle mine kjære Børn nu, det er saa svært.“

Fra denne Stund af var Blædels øvrige Dage en Beredelse til Døden. Han talte meget om Døden og der var Fred og Ro over ham; et Par Gange troede han, det var paa det sidste, han kaldte da alle sine Børn til sig og sagde dem „Farvel, indtil vi engang med Guds Hjælp mødes hisset.“ — Af og til mente han at se sin afdøde Hustru: „Jeg saa hende herinde“, sagde han, „hun var her, hendes Sjæl var lige saa hvid som hendes Klædning, og hun sagde til mig: „Jeg er i de helliges Samfund.““

Han havde meget stærk Feber, men naar han vaagnede, havde han sin fulde Bevidsthed og talte aldeles klart. I de sidste Dage vare Smerterne saa stærke, at hans Børn kun maatte bede, at Gud vilde tage hans Sjæl. Under hele den lange Sygdom laa hans nye Testamente ved Sengen og han læste daglig deri. Kun de sidste Dage maatte Sønnen læse for ham, da han ikke selv kunde længere. Den sidste Dag bad han igjen Sønnen læse, og denne tog som sædvanlig det danske Testamente, men Faderen sagde: „Nej, læs det paa Græsk.“ Sønnen læste da efter Blædels Ønske det 14de Kap. af Joh. paa Græsk, men da han læste det ganske langsomt, saa Faderen op paa ham med et Smil og sagde: „Tror du ikke, jeg forstaar, hvad jeg har læst hver Dag mit hele Liv igjennem?“ Han gjentog Ordene flere Gange paa Græsk især V. 6: „Jeg er Vejen og Sandheden og Livet; der kommer ingen til Faderen

uden ved mig.“ Da Oplæsningen var færdig, laa han længe med foldede Hænder og Læberne bevægede sig som i Bøn. Tilslidst bad han Sønnen fremsige Trosbekjendelsen og Fadervor, og senere bad han Børnene synge: „Vor Gud han er saa fast en Borg.“ De mente ikke, at han kunde taale det, men han forlangte, at alle Versene skulde synges ud, og da Psalmen var endt, sagde han: „Tak Børn, hvor det var rart.“

Den sidste Aften, han levede, kaldte han alle sine Børn til sig, talte med hver især, sagde dem Farvel og fik sagt, hvad han ønskede at sige til hver enkelt. Om Natten blev to af Sønnerne og Datteren hos ham. Det var en svær Nat, fuld af legemlige og aandelige Lidelser. Dødskampen begyndte Kl. 12 og varede hele Natten. Forfærdelige Smerter og svære Anfægtelser kom over ham den ganske Nat. Han, der havde trøstet saa mange anfægtede, trængte nu selv til Trøst og hvor takkede han sine Børn, at de blev hos ham. Han bad højt hele Tiden, og Børnene maatte bede med og sige alle de Skriftsteder frem, som de vidste, han havde elsket mest, og Ord for Ord sagde han dem efter. Henad Morgenstunden kom der mere Ro over ham, og han bad, om man vilde hente Pastor Schousboe. Denne kom Kl. 8, og som han siger: „Jeg fandt Børnene forsamlede om hans Dødsleje. Han var ved sin Bevidsthed, men havde vanskeligt ved at meddele sig. Jeg bad en Bøn, som han var fuldt med i, og da jeg noget over Kl. 9 var nødt til at gaa bort, løftede han sig op i Sengen paa den ene Arm og takkede mig med et Blik, hvis forunderlige Klarhed og Dybde jeg ingensinde vil kunne glemme.“

Da Pastor Schousboe var gaaet, laa Blædel ganske stille, og da paa én Gang gik der et Smil hen over hans Ansigt, og han sagde med høj og tydelig Stemme: „Saa Charlotte, nu blev Døren aabnet og jeg fandt min Frelse.“ Fra dette Øjeblik var al Dødsangst forbi, og Fred og Ro kom over ham; han laa stille med foldede Hænder; til det sidste hvilede hans

Øje kjærlig paa Børnene og umærkelig var Overgangen fra Livet til Døden. Det var Tirsdagen den 15de Juli 1879.

Man kommer ved Blædels sidste Ord efter hans stærke Anfægtelser uvilkaarlig til at tænke paa de Ord, Birkedal havde talt til ham i Vindinge Kirke, dengang han for mange Aar tilbage havde følt sig svært anfægtet. Om Blædels Tanke har staaet i Forbindelse dermed, faar staa hen, men i ethvert Tilfælde vare hine Ord gaaede i Opfyldelse; han havde ligget som en Lazarus for den rige Guds Naadedør, han havde banket paa med ydmyg Ben og troende Hjerte, og nu havde Døren aabnet sig og Daabens evige Forjættelser vare blevne opfyldte paa ham.

Den følgende Lørdag, den 19de Juli, blev Blædel begravet I Garnisonskirken talte Pastor Schousboe smukt og hjertelig, og paa Kirkegaarden blev det sidste Farvel bragt ham af hans trofaste Ven, Pastor Fick fra Karlebo, der havde delt gode og onde Dage med ham. Saa sænkedes Kisten i Jorden og Militærmusiken blæste Koralen ud over Graven. Aaret efter, den 4de Oktober (Blædels Bryllupsdag) blev en smuk Mindesten over Blædel og hans Hustru rejst paa Garnisons Kirkegaard. Paa Stenen staar indhugget: „Jeg agtede mig intet at vide iblandt Eder uden Jesum Kristus og ham korsfæstet.“

Over den Mand, hvis Livsskildring, vi nu have fuldendt, er der bleven fældet mange og forskellige Domme. Han er — især af den yngre Slægt — ikke sjælden bleven uretfærdigt bedømt. Grunden hertil ligger dels i det almindelige Fænomen, at enhver paafølgende Slægt saa ofte glemmer Ordet: „Dømmer ikke, at I ikke skulle dømmes“, dømmer ikke Eders Forgængere, at I ikke skulle dømmes af Eders Efterkommere, dels ligger Grunden i det særegne, at Blædels Fejl paa en ejendommelig Maade laa saa aabent tilskue, at som der rigtig er sagt: „om dem kunde alle tale med.“ Men dette stod netop i Forbindelse med, at hans Mangler laa paa Overfladen og slet ikke bundede i hans Karakter, og den, der kjendte ham nøje, fik et

helt andet Syn paa ham. Den yngre Slægt har ofte glemt, at han paa mange Maader har været Banebryder og været den første til at lægge Haand paa det Arbejde, som nu for Tiden tages op i hele sin Udstrækning. Den sidste Dom over Blædel turde blive denne: „Jeg var hungrig og I gave mig at æde, jeg var tørstig og I gave mig at drikke, jeg var fremmed og I toge mig til Eder, jeg var nøgen og I klædte mig, jeg var syg og I besøgte mig, jeg var i Fængsel og I kom til mig, thi hvad I have gjort imod én af disse mine mindste Brødre, have I gjort imod mig.“

Trykfejl.

- Side 16, 6te Linie fra oven, Søn læs Slægtning
— 36, 17de — - —, Skommelsen læs Skammelsen
— 111, 9de — - —, sund læs sand
— 130, 1ste — - —, neste læs eneste
— 132, 8de — - —, Ansyn læs Aasyn
-

